poezia română clasică

POETUL

Sînt suflet în sufletul neamului meu
Și-i cînt bucuria și-amarul —
În ranele tale durutul sînt eu,
Și-otrava deodată cu tine o beu
Cînd soarta-ți întinde paharul.
Ș-oricare-ar fi drumul pe care-o s-apuci,
Răbda-vom pironul aceleiași cruci,
Unindu-ne steagul și larul,
Și-altarul speranței oriunde-o să-l duci,
Acolo-mi voi duce altarul.

Sînt inimă-n inima neamului meu
Și-i cînt și iubirea, și ura —
Tu, focul, dar vîntul ce-aprinde sînt eu:
Voința ni-e una, că-i una mereu
În toate-ale noastre măsura.
Izvor ești și ținta a totul ce cînt —
Iar dacă vreodat-aș grăi vrun cuvînt
Cum nu-ți glăsuiește scriptura,
Ai fulgere-n cer, tu, cel mare și sfînt,
Și-nchide-mi cu fulgerul gura!

Ce-s unora lucruri a toate mai sus
Par altora lucruri deșarte,
Dar știe acel ce compasul și-a pus,
Pe marginea lumii-ntre viață și-apus,
De-i alb ori e negru ce-mparte!
Iar tu mi-ești în suflet, și-n suflet ți-s eu,
Și secolii-nchid' ori deschidă cum vreu
Eterna ursitelor carte,
Din suflet eu fi-ți-voi, tu, neamule-al meu,
De-a pururi nerupta sa parte!

G. COȘBUC

editura minerva
Vol. I–III, lei 15

557
poezia română clasică
bibliotecă pentru toți

fondată în 1895 bpt serie nouă

poezia română clasică

de la dosoftei la octavian goga

★★

Ilustrația copertei : *Ioana Petriman Ursulescu*

poezia română clasică

de la dosoftei la octavian goga

★★

EDIŢIE ÎNGRIJITĂ DE
AL. PIRU ŞI IOAN ŞERB

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI ● 1976
EDITURA MINERVA ● BUCUREŞTI

II

DE LA ALECSANDRI LA EMINESCU

VASILE ALECSANDRI

Opera poetică a lui V. Alecsandri (Bacău, 14 iunie 1821—1890), cel mai mare poet român înainte de Eminescu, este cuprinsă în volumele: *Poezii poporale, Balade (Cîntece bătrînești adunate și îndreptate,* I—II (Iași, 1852—1853); *Doine și Lăcrimioare, 1842—1852,* (Paris, 1853), *Suvenire și Mărgăritărele* (1863); *Poezii populare ale românilor, adunate și întocmite...* (București, 1866); *Dumbrava roșie,* poem istoric (Iași, 1872); *Ostașii noștri* (București, 1878); *Opere complete:* Poezii, I *(Doine și Lăcrimioare, Suvenire)* (București, 1875); II *(Mărgăritărele),* (București, 1875); III *(Pasteluri și Legende),* (București, 1875); IV *Legende nouă — Ostașii noștri),* (București, 1880); V *(Varia)* (București, 1884). O ediție completă a poeziilor lui V. Alecsandri a dat Gh. Adamescu în 1922. Selecțiuni, în colecția „Clasicii noștri", și „Biblioteca pentru toți" (ediții alcătuite de G. C. Nicolescu).

Primele trei volume ale unei ediții critice de *Opere,* întocmită de G. C. Nicolescu și Georgeta Rădulescu-Dulgheru, au apărut la Editura pentru literatură, colecția „Scriitori români", în 1966.

DOINA *

Doina, doiniță !
De-aș avea o puiculiță
Cu flori galbine-n cosiță,
Cu flori roșii pe guriță !

De-aș avea o mîndrulică
Cu-ochișori de porumbică
Și cu suflet de voinică !

De-aș avea o bălăioară
Naltă, veselă, ușoară,
Ca un pui de căprioară !

Face-m-aș privighitoare
De-aș cînta noaptea-n răcoare
Doina cea dismierdătoare !

*

Doina, doiniță !
De-aș avea o pușculiță
Și trei glonți în punguliță
Ș-o sorioară de bărdiță !

De-aș avea, pe gîndul meu,
Un cal aprig ca un leu,
Negru ca păcatul greu !

---

* Doina este cea mai vie expresie a sufletului românesc. Ea cuprinde simțirile sale de durere, de iubire și de dor. Melodia doinei, pentru cine o înțelege, este chiar plîngerea duioasă a patriei noastre după gloria sa trecută ! (n.a.).

De-aş avea vreo şepte fraţi,
Toţi ca mine de barbaţi
Şi pe zmei încălecaţi !

Face-m-aş un vultur mare
De-aş cînta ziua, la soare,
Doina cea de răzbunare !

*

Doina, doiniţă !
Şi i-aş zice : „Mîndruliţă,
Mă jur p-astă cruciliţă
Să te ţin ca un bădiţă !“

Şi i-aş zice : „Voinicele,
Să te-ntreci cu rîndunele
Peste dealuri şi vălcele !“

Şi le-aş zice : „Şepte fraţi,
Faceţi cruce şi juraţi
Vii în veci să nu vă daţi !“

Hai, copii, cu voinicie,
Să scăpăm biata moşie
De păgîni şi de robie !

1842

BABA CLOANȚA

„Baba-i calul dracului"
(VORBĂ VECHE)

Șede baba pe călcaie
În tufarul cel uscat.
Și tot cată nencetat
Cînd la luna cea balaie,
Cînd la focul cel din sat.

Și tot toarce, cloanța toarce,
Din măsele clănțănind
Și din degite plesnind.
Fusu-i răpide se-ntoarce,
Iute-n aer sfîrîind.

„Fugi, Urîte ! baba zice,
Peste codrul cel frunzos,
În pustiu întunecos !
Fugi, s-alerge-acum aice
Dragul mîndrei, Făt-Frumos.

De-a veni el după mine
Să-l iubesc eu, numai eu,
Dare-ar Domnul-Dumnezeu
Să-i se-ntoarcă tot în bine,
Cum se-ntoarce fusul meu !

Iar de n-a vrea ca să vie,
Dare-ar Duhul necurat
Să fie-n veci fărmecat

Și de-a Iadului urgie
Vecinic să fie-alungat !

În cap ochii să-i se-ntoarcă
Și să-i fie graiul prins,
Iar Satan, c-un fier aprins,
Din piept inima să-i stoarcă
Și s-o ardă-n foc nestins !

Fiară-Verde să-l gonească
Cît va fi cîmp de gonit
Și lumină de zărît.
Noaptea încă să-l muncească
Sînge-Roș și Hraconit !“ [1]

Toarce baba mai turbată !
Fusu-i zboară nevăzut,
Căci o stea lungă-au căzut,
Pe lună s-au pus o pată
Și-în sat focul au scăzut :

„Dragă puiule, băiete,
Trage-ți mîna din cel joc
Ce se-ntoarce lîngă foc,
Și-ochii de la cele fete,
Cu ochi mari, făr' de noroc.

Vin' la mine, voinicele,
Că eu noaptea ți-oi cînta,
Ca pe-o floare te-oi căta,

[1] Fiară-Verde, Sînge-Roș și Hraconit sînt stihii dușmane omului (n. a.).

De diochi, de soarte rele,
Și de șerpi te-oi descînta.

Vai ! din ziua cea de vară
Cînd, prin luncă rătăcit,
Cîntai Doina de iubit,
Cu-a mea inimă amară
Sufletu-mi s-au învrăjbit !

Adă-mi fața ta voioasă
Ș-ai tăi ochi de dismierdat,
Că mă jur în ceas curat
Să-ți torc haine de matasă,
Haine mîndre de-mpărat.

Vîrcolaciul se lățește
Sus, pe lună, ca un nor. [1]
Vin' ca paserea-ntr-un zbor
Pîn' ce viața-mi se sfîrșește
Ca și lîna din fuior."

Baba-Cloanța geme, plînge,
Căci fuiorul s-au sfîrșit
Iar voinicul n-au venit !
Mînele cumplit își frînge,
Crunt strigînd spre răsărit :

---

[1] Poporul român crede că vîrcolacii mănîncă soarele și luna în timpul eclipselor. Această crezare superstițioasă domnește în țările noastre tocmai din timpul dacilor, căci însuși Ovidie pomenește despre dînsa în poeziile sale. Vîrcolaciul se numește în limba latină : *vermicolacius* (n.a.).

„Sai din hău făr' de lumină
Tu, al cerului dușman !
Tu, ce-n veacuri schimbi un an
Pentr-un suflet ce suspină,
Duhul răului, Satan !

Tu ce stingi cu-a ta aripă
Candela de pe mormînt,
Unde zac moaște de sfînt,
Cînd încungiuri într-o clipă
De trei ori acest pămînt !

Vin' ca-n ceasul de urgie
Cînd zbori noaptea blăstemînd,
Ca să-mi faci tu pe-al meu gînd,
Că de-acum pe veciniicie
Ție sufletul îmi vînd !"

Abie zice, și deodată
Valea, muntele vuiesc,
În nori corbii croncăiesc,
Și pe-o creangă ridicată
Doi ochi dușmani strălucesc.

„Eu pe mîndru-ți l-oi aduce
(Zbeară-un glas ce dă fiori),
Pintre șerpi și pintre flori
La cea baltă de mă-i duce
Și-mpregiuru-i de trei ori !"

Baba Cloanța se pornește
Fără grijă de păcat,
Cu Satan încălecat,
Ce din dinți grozav scrîșnește
Și tot blastemă turbat.

Saltă baba, fuge, zboară
Cu sufletul după dor,
Ca o buhnă la izvor,
Și-n urmă-i se desfășoară
Toată lîna din fuior.

Fuge baba despletită
Ca vîrtejul fioros
Sus, pe malul lunecos,
Și-n tăcerea adîncită
Satan urlă furios.

Mii de duhuri ies la lună
Pintre papură zburînd,
Și urmează șuierînd
Baba-Cloanța cea nebună
Care-aleargă descîntînd.

Codrul sună, clocotește
De-un lung hohot pîn-în fund,
Valea, dealul îi răspund
Prin alt hohot ce-ngrozește,
Dar pe dînsa n-o pătrund !

Ea n-aude, nici nu vede,
Ci tot fuge nencetat
Ca un duh înspăimîntat,
Căci Satana o răpede
Cătră ţelul departat.

Zece pasuri încă grele...
Mîndrul că şi-a dismierda,
Ca pe-o floare l-a căta,
De diochi, de soarte rele
Şi de şerpi l-a descînta.

Doi paşi încă... Vai ! în luncă
Ţipă cucoşul trezit ;
Iar Satan afurisit
Cu-a sa jertfă se aruncă
În băltoiul mucezit !

Zbucnind apa-n nalte valuri,
Mult în urmă clocoti,
În mari cercuri se-nvîrti,
Şi de trestii, şi de maluri
Mult cu vuiet se izbi.

Iară-n urmă liniştită
Dulce unda-şi alina,
Şi în taină legăna
Faţa lunei înălbită
Ce cu ziua se-ngîna....

Cînd pe malu-i trece noaptea
Călătorul şuierînd,
Pintre papuri cînd şi cînd
El aude triste şoapte
Ş-un glas jalnic suspinînd :

„Vin' la mine, voinicele,
Că eu noaptea ţi-oi cînta,
Ca pe-o floare te-oi căta,
De diochi, de soarte rele
Şi de şerpi te-oi descînta !“

1842, Mirceşti

GROZA

Galbîn ca fălcia de galbînă ceară
Ce-aproape-i ardea,
Pe-o scîndură veche, aruncat afară,
De somnul cel vecinic Groz-acum zăcea ;
Iar după el nime, nime nu plîngea !

Poporu-mpregiuru-i trist, cu-nfiorare,
La el se uita.
Unii făceau cruce ; alţii, de mirare,
Cu mîna la gură capul clătina
Ş-încet, lîngă dînsul, îşi şopteau aşa :

„El să fie Groza cel vestit în ţară
Şi-n sînge-neruntat !
El să fie Groza, cel ce ca o fiară,

Fără nici o grijă de negrul păcat,
Au stins zile multe și lege-au călcat !“

Un moșneag atunce, cu o barbă lungă,
La Groza mergînd,
Scoase doi bani netezi din vechea sa pungă,
Lîngă mort îi puse, mîna-i sărutînd,
Mai făcu o cruce și zise plîngînd :

„Oameni buni ! an iarnă bordeiu-mi arsese,
Și pe-un ger cumplit
Nevasta-mi cu pruncii pe cîmp rămăsese.
N-aveam nici de hrană, nici țol de-nvălit,
Și nici o putere !... eram prăpădit !

Nu așteptam altă din mila cerească
Decît a muri,
Cînd creștinul ista, Domnu-l odihnească !
Pe-un cal alb ca iarna în deal se ivi
Ș-aproape de mine calul își opri.

«Nu plînge, îmi zise, n-ai grijă, române,
Fă pept bărbătesc ;
Na, să-ți cumperi haine și casă și pîne...»
Și de-atunci copiii-mi ce-l tot pomenesc,
Oameni buni ! de-atunce în tihnă trăiesc.“

Și, sărutînd mortul, bătrînul moșneag
Oftă și se duse cu-al său vechi toiag.
Iar poporu-n zgomot strigă, plin de jale :
„Dumnezeu să ierte păcatele sale !“

STRUNGA [1]

În pădurea de la Strungă
Sînt de cei cu puşca lungă
Care dau chiorîş la pungă !

Sînt de cei ce-mpuşcă-n lună,
Care noaptea-n frunze sună,
Feciori de lele nebună !

Fă-te-n laturi, măi creştine,
Dacă vrei să mergi cu bine,
Să rămîi cu viaţă-n tine !

În potica fără soare
Ei te-aşteaptă la strimtoare
Să te prade, să te-omoare !...

În dumbrava cea vecină
Unde buhna greu suspină,
Vezi cea zare de lumină ?

Opt-voinici cu spete late
Şi cu mînici suflecate,
Stau cu puştele-ncărcate.

---

[1] Pădurea Strungăi a fost mult timp locaşul cetelor de hoţi, încît acest nume a rămas vestit în Moldova, precum Pădurea Neagră în Germania şi Pădurea Bondi în Francia (n. a.).

Trei sărută crucea sfîntă,
Trei se luptă greu la trîntă,
Unul drege, unul cîntă :

„Oliolio, ciocoi bogate !
Ici de-ai trece, din păcate,
Să-ți arunc doi glonți în spate.

Oliolio, mîndră fetică !
De-ai veni cole-n potică
Să te fac mai frumușică.

Că mi-i pușca hultuită,
Și mi-i ghioaga țintuită,
Și mi-i inima-ncolțită.

Oliolio, măi, Taie-Barbă [1] !
Căci nu șuieri mai degrabă,
Să sărim, voinici, la treabă !

Pușculița-mi ruginește
Ținta-n ghioagă se tocește,
Murgul sare, nechezește !...

În pădurea de la Strungă
Ce slujește pușca lungă
Fără luptă, fără pungă ?“

---

[1] Taie-Barbă : poreclă haiducească (n. a.).

STELUȚA

Dedicație E. N.

Tu, care ești perdută în neagra vecinicie,
Stea dulce și iubită a sufletului meu !
Și care-odinioară luceai atît de vie
Pe cînd eram în lume tu singură și eu !

O ! blîndă, mult duioasă și tainică lumină !
În veci pintre steluțe te cată al meu dor,
Ș-adeseori la tine, cînd noaptea e senină,
Pe plaiul nemurirei se-nalță c-un lung zbor.

Trecut-au ani de lacrimi, și mulți vor trece încă
Din ora de urgie în care te-am perdut !
Și doru-mi nu s-alină, și jalea mea adîncă
Ca trista vecinicie e fără de trecut !

Plăceri ale iubirei, plăceri încîntătoare !
Simțiri ! măreațe visuri de falnic viitor !
V-ați stins într-o clipală ca stele trecătoare
Ce las-un întuneric adînc în urma lor.

V-ați stins ! și de atunce în cruda-mi rătăcire
N-am altă mîngîiere mai vie pe pămînt
Decît să-nalț la tine duioasa mea gîndire,
Steluță zîmbitoare dincolo de mormînt !

Căci mult, ah ! mult în viață eu te-am iubit pe tine.
O ! dulce dismierdare a sufletului meu !
Și multă fericire ai revărsat în mine
Pe cînd eram în lume tu singură și eu !

Frumoasă îngerelă cu albe aripioare !
Precum un vis de aur în viaţă-mi ai lucit,
Şi-n ceruri cu grăbire, ca un parfum de floare,
Te-ai dus, lăsîndu-mi numai un suvenir iubit.

Un suvenir, comoară de visuri fericite,
De scumpe, şi ferbinte, şi dulce sărutări,
De zile luminoase şi îndumnezeite,
De nopţi veneţiane şi pline de-ncîntări.

Un suvenir poetic, corona vieţii mele,
Ce mîngîie şi-nvie duioasă-inima mea,
Şi care se uneşte cu harpele din stele
Cînd mă închin la tine, o ! dragă, lină stea !

Tu dar ce prin iubire, la a iubirei soare,
Ai deşteptat în mine poetice simţiri,
Primeşte-n altă lume aceste lăcrimioare
Ca un răsunet dulce de-a noastre dulci iubiri !

8 MART

Întinde cu mîndrie aripele-ţi uşoare,
O ! sufletul meu vesel, o ! suflet fericit !
Înalţă-te în ceruri şi zbori cîntînd la soare,
Căci soarele iubirei în cer au răsărit
Şi-n cale-mi s-au oprit !

Veniţi, năluciri scumpe, dorinţi, visuri măreţe,
Ca paseri călătoare la cuibul înflorit.
Veniţi de-nginaţi vesel a mele tinereţe,
Căci steaua fericirei în ochii-mi au lucit..
Iubesc şi sînt iubit !

*

Sînt ore fericite, sînt tainice plăceri
Ce-n cumpăna vieţii plătesc ani de dureri !
Atunce falnic omul rîdică a sa frunte
Şi-n ceruri cu mîndrie aţintă ochiul său.
Fiinţa lui se-nalţă ca vulturul de munte,
Iubirea lui îl schimbă şi-l face Dumnezeu !
Atunci mai dulce steaua luceşte-n mez de noapte,
Şi-n ziori seninul pare mai vesel, mai curat ;
Ş-a zilei mii de glasuri, ş-a nopţii mii de şoapte
Îl proclamează-n fală a lumii împărat !

Sînt urme preţioase, sînt scumpe suvenire,
Ce-n suflet tipărite, ca el au nemurire !
Zădarnic timpul trece c-un zbor neobosit,
În sînul omenirei vărsînd a iernii gheaţă :
Lumina lor iubită luceşte lin în viaţă
Precum un soare dulce în veci neasfinţit !
Aşa nu te vei stinge din minte-mi niciodată
O ! suvenir puternic de dragoste-nfocată !
O ! timp ferice-n care minunea ce iubesc
M-au deşteptat în raiuri cu glasu-i îngeresc !

*

Era blînda oră a blîndelor şoapte,
Cînd nu mai e ziuă şi nu-i încă noapte.

Pămîntul și cerul, ca doi frățiori,
Își dau sărutare prin stele și flori.

Și-n aer parfumul a florilor dalbe
Plutea cu lucirea steluțelor albe,

Și-n toată natura cuprinsă de dor
Plutea o șoptire de dulce amor !

Din marginea lumii a nopții regină
Vărsa-n calea noastră duioasa-i lumină,

Și-n lunca pătrunsă de razele ei
Zbura caii noștri cu aripi de zmei.

Mergeam noi în cale ca umbre tăcute,
Pe-un covor de frunze, pe cărări perdute,

Și-n tăcerea nopții ce ne-ncungiura,
Sufletele noastre ca și noi zbura,

Zbura ca doi îngeri din stele în stele,
Dîndu-și sărutare tainic între ele...

Deodată fugarii cu ochii de foc
La capătul luncii s-opriră pe loc.

Iar dulcele înger, pătruns de simțire,
Îmi zise atunce cu-o dulce zîmbire :

„Acum este ora cînd geniul sfînt
Aude și vede minuni pe pămînt.

E ora ferice de sfîntă uimire
Ce-n suflet revarsă fiori de iubire.

Spune-mi dar acuma, tu, ce ești poet,
Ce poezii cîntă inima-ți încet ?“

„Dacă vrei să afli taina ce mă-ncîntă,
Iată poezia ce inima-mi cîntă :

*

De este vreo ființă, de este vreun nume
La care să se-nchine un suflet omenesc,
Cu tot ce e mai nobil, mai iubitor pe lume,
Cu tot ce-n omenire e mai dumnezeiesc,

Tu ești acea ființă, tu, gingașă lumină,
Aprinsă-n a mea cale de însuși Dumnezeu !
Și sufletul meu vesel la tine se închină,
O ! scumpa mea Elenă ! o ! drag îngerul meu !

Cînd soarta vru să întru în rai de fericire,
Cînd ochii mei pe tine zîmbind te-au întîlnit,
Un fulger, o scînteie de vecinică iubire
Din ochii tăi pornită, în sînu-mi au lucit.

Ș-atunci în altă lume am renviat deodată,
Ș-un soare mai ferbinte în ceru-mi s-au aprins,
Ș-o lume fără margini, frumoasă, desfătată,
Ca o cîmpie verde sub mine s-au întins.

Atunci natura-ntreagă, zîmbindu-mi cu plăcere,
Își puse pentru mine corona sa de flori ;
Și glasul maicei mele, curmînd a mea durere,
Veni să mă dismierde din cerul fără nori.

Căci fața ta iubită mi s-arăta oriunde,
În vis, în flori, în stele, în dulcele senin ;
Și inima-mi, cuprinsă de dorul ce pătrunde,
Șoptea cu tine astfel prin tainicu-i suspin :

«Ferice de acela a căruia privire,
Trezind în al tău suflet un fraged, dulce dor,
Ar face ca să nască pe gură-ți o zîmbire
Ca ziori misterioase de vesel viitor !

Ferice care, vrednic de-o soartă neașteptată,
Ar face pentru dînsul, în ceas dumnezeiesc,
A ta inimă scumpă de dragoste să bată
Și glasu-ți cu-nfocare să-i zică : te iubesc!»"

1845, Blînzi

ADIO MOLDOVEI

Scumpă țară și frumoasă,
O ! Moldovă, țara mea !
Cine pleacă și te lasă
E pătruns de jale grea,

Căci, plutind în visuri line
Pe-al tău sîn ca într-un rai,
Dulce-i viaţa de la tine
Ca o dulce zi din mai !

Eu te las, ţară iubită,
De-al tău cer mă depărtez,
Dar cu inima cernită
Plîng amar, amar oftez !
Trist acum la despărţire,
De fiori mă simt cuprins,
Ş-orice dragă nălucire
Pentru mine-acum s-au stins !

Cine ştie, cine ştie
Dacă-mpins de-al soartei vînt,
M-oi întoarce-n veselie
Să sărut al tău pămînt !
De-oi videa încă vrodată
Munţii tăi răsunători,
Ce cu-o frunte înălţată
Se perd falnic printre nori ;

Şi-ai tăi codri de verdeaţă,
Unde curg, şoptesc uşor
Reci izvoare ce dau viaţă,
Doine care zic de dor
Ş-al tău cer care zîmbeşte
Sufletului românesc
Şi oricare mă iubeşte
Ş-ori pe care eu iubesc !

Iată ceasul de pornire !
Iată ceasul mult amar !
Veselie, fericire,
Eu le las pe-al tău hotar,
Ș-a mea inimă îți zice :
O, Moldovo ce jălesc
Adio ! rămîi ferice,
Ferice să te găsesc !

1848

N. BĂLCESCU MURIND [1]

De pe plaiu-nstrăinărei,
Unde zac și simt că mor
De amarul desperărei
Și de-al țării mele dor,
Văd o pasere voioasă
Apucînd spre răsărit,
Și o rază luminoasă,
Și un nour aurit.

„Păsărică zburătoare,
Unde mergi cu dorul meu ?“
„Am solie-ncîntătoare
De la sfîntul Dumnezeu

[1] Mult jălitul N. Bălcescu, autorul a mai multor scrieri istorice de mare însemnătate, frate iubit a tuturor celor ce l-au cunoscut, s-a săvîrșit din viață la Palerma în 28 noiemvrie 1852 (n. a.).

Să duc glas de armonie
Țărmurilor românești
Și să scald în veselie
Inimile ce jălești !“

„Rază vie, călătoare,
Unde mergi cu dorul meu ?“
„Am solie-nvietoare
De la sfîntul Dumnezeu
Să depun o sărutare
Pe al țării tale sîn,
Și s-aduc o alinare
Jalnicului tău suspin.“

„Nouraș pătruns de soare,
Unde mergi cu dorul meu ?“
„Am solie roditoare
De la sfîntul Dumnezeu
Să mă las în România,
Ca să crească mii de flori
Pe frumoasa ei cîmpie
Ce o plîngi adeseori !“

„Du-te, rază strălucită,
Du-te, mică păsărea,
Și pe țara mea iubită
Mîngăieți-o-n lipsa mea !
Iar tu, nour de rodire,
Fă să crească-n sînul său,
Cu verzi lauri de mărire,
Floarea sufletului meu !“

Palerma

MOLDOVA ÎN 1857

Scumpă Moldovă ! ţară de jale !
Ah ! în ce stare tu ai ajuns !
Lasă-mă-a plînge ranele tale,
Căci pân-în suflet mă simt pătruns !

Tu, ce eşti bună, dulce, iubită,
Tu, ce eşti fiica lui Dumnezeu,
Cum te loveşte soarta cumplită
Cum te îneacă amarul greu !

Lupii, şi corbii, şi vulpi străine
Fac a lor hrană din corpul tău,
Şi tu, Moldovă, plăteşti cu bine
La toţi aceia care-ţi fac rău !

O ! cît de crunte ş-otrăvitoare
Sînt pentru tine a lor muşcări,
Cînd ei cu buze sfăşiitoare
Răspund l-a tale dulci sărutări !

Dar mult mai aprig trebuie să fie
Chinul ce suferi, amarul chin,
Cînd vezi chiar fiii-ţi cu duşmănie
Rupîndu-ţi sînul de amor plin !

Mamă duioasă, tristă,-n cădere,
Cu agonie mînele-ţi frîngi,
Şi nu-ţi rămîne nici o putere,
Nici glas, la lume ca să te plingi !

Cînd ridici fruntea, jos în țărînă
O-mpinge,-o calcă dușman picior !
Cînd ridici glasul, o cruntă mînă
Îi curmă-ndată gemetu-n zbor !

Dar cît va bate inima-n mine,
Eu în veghere la luptă-oi sta,
Și, cu tărie, eu pentru tine
În fața lumei voi protesta !

Pentru corona-ți de suverană,
Pentru-al tău nume și al tău drept
Eu înfrunta-voi hidra dușmană
Ș-un scut ți-oi face din al meu pept

Voi zice ție : „Mamă-ntristată !
Prinde la suflet învietor,
Căci tu scăpa-vei de munci odată
Și-i avea parte de viitor !

Las' să te prade hoții în taină,
Să urle lupii în urma ta.
Lasă-i să rupă mîndra ta haină...
Haină mai mîndră tu vei purta !

În zadar răii vreu în orbire
Cereasca lege a-mprotivi.
Cerul voiește a ta mărire,
Și tu, Moldovă, mare vei fi !

În zadar cearcă ei să ridice
Un zid pe Milcov, despărțitor.
Căde-va zidul, și tu, ferice,
Vei fi unită cu a ta sor'.

Căci tot se află în Românie
Inimi aprinse de-un sacru dor,
Ce vreu românul ca să renvie
Mare, puternic, ca dorul lor !

E scrisă-n ceruri sfînta *Unire !*
E scrisă-n inimi cu foc ceresc !
O ! Românie ! l-a ta mărire
Lucrează brațul dumnezeiesc !"

Voi zice, zice pînă la moarte
Celor ce-s dușmani neîmpăcați :
„O ! voi, unelte de rele soarte
Pentru românii ce vă sînt frați !

Voi, care însuți cu-a voastre mîne
Mormîntul țării l-ați pregătit,
Ș-ați mușcat mîna ce vă dă pîne,
Și-ați rănit sînul ce v-a iubit !

Voi, care țării plătiți cu ură
Cînd ea vă cheamă dragii săi fii,
Uitînd Dreptate, Lege, Natură,
Uitînd că însuți aveți copii,

Blăstemul țării tunînd să cadă
Pe capul vostru nelegiuit !
Blăstem și ură !... Lumea să vadă
Cît rău în lume ați făptuit !

Fie-vă viața neagră, amară !
Copii să n-aveți de sărutat !
Să n-aveți nume, să n-aveți țară,
Aici să n-aveți loc de-ngropat !

Și cînd pe calea de vecinicie
Veți pleca sarbezi, tremurători,
Pe fruntea voastră moartea să scrie :
Dușmani ai țării ! Cruzi vînzători !"

Iași, 1857

HORA UNIREI

1857

Hai să dăm mînă cu mînă
Cei cu inima română,
Să-nvîrtim hora frăției
Pe pămîntul României !

Iarba rea din holde peară !
Peară dușmănia-n țară !
Între noi să nu mai fie
Decît flori și omenie !

Măi muntene, măi vecine,
Vină să te prinzi cu mine
Și la viață cu unire,
Și la moarte cu-nfrățire !

Unde-i unul, nu-i putere
La nevoi și la durere.
Unde-s doi, puterea crește
Și dușmanul nu sporește !

Amîndoi sîntem de-o mamă,
De-o făptură și de-o samă,
Ca doi brazi într-o tulpină,
Ca doi ochi într-o lumină.

Amîndoi avem un nume,
Amîndoi o soartă-n lume.
Eu ți-s frate, tu mi-ești frate,
În noi doi un suflet bate !

Vin' la Milcov cu grăbire
Să-l secăm dintr-o sorbire,
Ca să treacă drumul mare
Peste-a noastre vechi hotare,

Și să vadă sfîntul soare
Într-o zi de sărbătoare
Hora noastră cea frățească
Pe cîmpia românească !

SERILE LA MIRCEȘTI

Perdelele-s lăsate și lampele aprinse ;
În sobă arde focul, tovarăș mîngăios,
Și cadrele-aurite ce de păreți sînt prinse
Sub palida lumină, apar misterios.

Afară plouă, ninge ! afară-i vijelie,
Și crivățul aleargă pe cîmpul înnegrit ;
Iar eu, retras în pace, aștept din cer să vie
O zînă drăgălașă, cu glasul aurit.

Pe jilțu-mi, lîngă masă, avînd condeiu-n mînă,
Cînd scriu o strofă dulce pe care-o prind din zbor,
Cînd ochiu-mi întîlnește ș-admiră o cadînă
Ce-n cadrul ei se-ntinde alene pe covor.

Frumoasă, albă, jună, cu formele rotunde,
Cu pulpa mărmurie, cu sînul, dulce val,
Ea pare zea Venus cînd a ieșit din unde
Ca să arate lumei frumosul ideal.

Alături apare un cîmp de aspră luptă,
Pătat cu sînge negru acoperit cu morți.
Un june-n floarea vieții strîngînd o spadă ruptă
Țintește ochii vestezi pe-a veciniciei porți.

Apoi a mea privire prin casă rătăcindă
Cu jale se oprește pe un oraș tăcut,
Veneția, regină, ce-n marea se oglindă
Făr-a videa pe frunte-i splendoarea din trecut.

O lacrimă... dar iată plutind pe-a mărei spume
O sprintenă corvetă, un răpide-alcyon ;
Şi iată colo-n ceruri pribejile din lume,
Cucoarele în şiruri zburînd spre orizon.

O ! farmec, dulce farmec a vieţii călătoare,
Profundă nostalgie de lin, albastru cer !
Dor gingaş de lumină, amor de dulce soare,
Voi mă răpiţi cînd vine în ţară asprul ger !...

Afară ninge, ninge, şi apriga furtună
Prin neagra-ntunecime răspînde reci fiori,
Iar eu visez de plaiuri pe care alba lună
Revarsă-un val de aur ce curge pintre flori.

Văd insule frumoase şi mări necunoscute,
Şi splendide oraşe şi lacuri de smarald,
Şi cete de sălbatici prin codri deşi perdute,
Şi zîne ce se scaldă în faptul zilei, cald.

Prin fumul ţigaretei ce zboară în spirale
Văd eroi prinşi la luptă pe cîmpul de onor,
Şi-n tainice saraiuri minuni orientale
Ce-n suflete deşteaptă dulci visuri de amor.

Apoi închipuirea îşi strînge-a sa aripă ;
Tablourile toate se şterg, dispar încet,
Şi mii de suvenire mă-ncungiură-ntr-o clipă
În faţa unui tainic şi drăgălaş portret.

Atunci inima-mi zboară la raiul vieţii mele,
La timpul mult ferice în care-am suferit,
Ş-atunci păduri şi lacuri, şi mări, şi flori, şi stele
Întoană pentru mine un imn nemărginit.

Aşa-n singurătate, pe cînd afară ninge,
Gîndirea mea se primblă pe mîndri curcubei.
Pîn' ce se stinge focul şi lampa-n glob se stinge,
Şi saltă căţeluşu-mi de pe genunchii mei.

Mirceşti, 1867

IARNA

Din văzduh cumplita iarnă cerne norii de zăpadă,
Lungi troiene călătoare adunate-n cer grămadă ;
Fulgii zbor, plutesc în aer ca un roi de fluturi albi,
Răspîndind fiori de gheaţă pe ai ţării umeri dalbi.

Ziua ninge, noaptea ninge, dimineaţa ninge iară !
Cu o zale argintie se îmbracă mîndra ţară ;
Soarele rotund şi palid se prevede pintre nori
Ca un vis de tinereţe pintre anii trecători.

Tot e alb pe cîmp, pe dealuri, împregiur, în depărtare,
Ca fantasme albe plopii înşiraţi se perd în zare,
Şi pe-ntinderea pustie, fără urme, fără drum,
Se văd satele perdute sub clăbuci albii de fum.

Dar ninsoarea încetează, norii fug, doritul soare
Străluceşte şi dismiardă oceanul de ninsoare.
Iată-o sanie uşoară care trece peste văi...
În văzduh voios răsună clinchete de zurgălăi.

GERUL

Gerul aspru și sălbatic strînge-n brațe-i cu jălire
Neagra lunică de pe vale care zace-n amorțire ;
El ca pe-o mireasă moartă o-ncunună despre ziori
C-un văl alb de promoroacă și cu țurțuri lucitori.

Gerul vine de la munte, la fereastră se oprește,
Și, privind la focul vesel care-n sobe strălucește,
El depune flori de iarnă pe cristalul înghețat,
Crini și roze de zăpadă ce cu drag le-a sărutat.

Gerul face cu-o suflare pod de gheață între maluri,
Pune streșinelor casei o ghirlandă de cristaluri,
Iar pe fețe de copile înflorește trandafiri,
Să ne-aducă viu aminte de-ale verii înfloriri.

Gerul dă aripi de vultur cailor în spumegare
Ce se-ntrec pe cîmpul luciu, scoțînd aburi lungi pe nare.
O ! tu, gerule năprasnic, vin', îndeamnă calul meu
Să mă poarte ca săgeata unde el știe, și eu !

VISCOLUL

Crivățul din meazănoapte vîjie prin vijelie,
Spulberînd zăpada-n ceruri de pe deal, de pe cîmpie,
Valuri albe trec în zare, se așază-n lung troian,
Ca nisipurile dese din pustiul african.

Viscolul frămîntă lumea!... Lupii suri ies după pradă,
Alergînd, urlînd în urmă-i prin potopul de zăpadă.
Turmele tremură ; corbii zbor vîrtej, răpiţi de vînt,
Şi răchiţile se-ndoaie lovindu-se de pămînt.

Zberăt, raget, ţipet, vaiet, mii de glasuri spăimîntate,
Se ridică de prin codri, de pe dealuri, de prin sate,
Şi-n departe se aude un nechez răsunător...
Noaptea cade, lupii urlă... Vai de cal şi călător !

Fericit acel ce noaptea rătăcit în viscolire
Stă, aude-n cîmp latrare şi zăreşte cu uimire
O căsuţă drăgălaşă cu ferestrele lucind,
Unde dulcea ospeţie îl întîmpină zîmbind !

MIEZUL IERNEI

În păduri trăsnesc stejarii ! E un ger amar, cumplit
Stelele par îngheţate, cerul pare oţelit,
Iar zăpada cristalină pe cîmpii strălucitoare
Pare-un lan de diamanturi ce scîrţie sub picioare.

Fumuri albe se ridică în văzduhul scînteios
Ca înaltele coloane unui templu maiestos,
Şi pe ele se aşează bolta cerului senină,
Unde luna îşi aprinde farul tainic de lumină.

O ! tablou măreţ, fantastic !... Mii de stele argintii
În nemărginitul templu ard ca vecinice făclii.
Munţii sînt a lui altare, codrii — organe sonoare
Unde crivăţul pătrunde, scoţînd note-ngrozitoare.

Totul e în neclintire, fără viaţă, fără glas ;
Nici un zbor în atmosferă, pe zăpadă — nici un pas ;
Dar ce văd ?... în raza lunei o fantasmă se arată...
E un lup ce se alungă după prada-i spăimîntată !

OASPEŢII PRIMĂVERII

În fund, pe cer albastru, în zarea depărtată,
La răsărit sub soare, un negru punt s-arată !
E cocostîrcul tainic în lume călător,
Al primăverii dulce iubit prevestitor.

El vine, se înalţă, în cercuri line zboară
Şi, răpide ca gîndul, la cuibu-i se coboară ;
Iar copilaşii veseli, cu peptul dezgolit,
Aleargă, sar în cale-i şi-i zic : „Bine-ai sosit !“

În aer ciocîrlia, pe casă rîndunele,
Pe crengile pădurii un roi de păsărele,
Cu-o lungă ciripire la soare se-ncălzesc
Şi pe deasupra bălţii nagîţii se-nvîrtesc.

Ah ! iată primăvara cu sînu-i de verdeaţă !
În lume-i veselie, amor, sperare, viaţă,
Şi cerul şi pămîntul preschimbă sărutări
Prin roze aurite şi vesele cîntări !

DIMINEAȚA

Ziori de ziuă se revarsă peste vesela natură,
Prevestind un soare dulce cu lumină și căldură.
În curînd și el apare pe-orizonul aurit,
Sorbind roua dimineții de pe cîmpul înverzit.

El se-nalță de trei suliți pe cereasca mîndră scară
Și cu raze vii sărută june flori de primăvară,
Dediței și viorele, brebenei și toporași
Ce răzbat prin frunzi uscate și s-arată drăgălași.

Muncitorii pe-a lor prispe dreg uneltele de muncă.
Păsărelele-și dreg glasul prin huceagul de sub luncă.
În grădini, în cîmpi, pe dealuri, prin poiene și prin vii
Ard movili buruienoase, scoțînd fumuri cenușii.

Caii zburdă prin ceairuri ; turma zbeară la pășune ;
Mieii sprinteni pe colnice fug grămadă-n răpigiune,
Și o blîndă copiliță, torcînd lîna din fuior,
Paște bobocei de aur lîng-un limpede izvor.

PLUGURILE

Noroc bun!... Pe cîmpul neted ies românii cu-a lor pluguri!
Boi plăvani în cîte șease trag, se opintesc în juguri.
Brațul gol apasă-n coarne ; ferul taie brazde lungi
Ce se-nșiră-n bătătură ca lucioase, negre dungi.

Treptat, cîmpul se umbreşte sub a brazdelor desime ;
El răsună-n mare zgomot de voioasa argăţime,
Iar pe lanul ce în soare se zvîntează fumegînd,
Cocostîrcii cu largi pasuri calcă rar şi meditînd.

Acum soarele-i l-ameazi ; la pămînt omul se-ntinde ;
Cîrd de fete şi neveste de la sat aduc merinde ;
Plugul zace-n lan pe coaste, iar un mîndru flăcăoaş
Mînă boii la izvoare şi îi paşte la imaş.

Sfîntă muncă de la ţară, izvor sacru de rodire,
Tu legi omul cu pămîntul în o dulce înfrăţire !...
Dar lumina amurgeşte, şi plugarii cătră sat,
Haulind pe lîngă juguri, se întorc de la arat.

SĂMĂNĂTORII

Sămănătorii harnici cu sacul subsuoară,
Păşesc în lungul brazdei pe fragedul pămînt ;
Pe culme, pe vălcele se suie şi coboară
Zvîrlind în a lor cale seminţa după vînt.

„O mie !“ zice unul menind cu veselie.
„Noroc şi roadă bună !“ adaoge un alt.
„Ca vrabia de toamnă rotund spicul să fie !
Ca trestia cea naltă să fie paiul nalt !

Din zori şi pînă-n noapte tot grîul să răsară ;
În el să se ascundă porumbii osteniţi,
Şi cînd flăcăi şi fete vor secera la vară,
În valuri mari de aur, să-noate rătăciţi !“

Sămănătorii veseli spre fund înaintează,
De-a curmezişul brazdei boroanele pornesc,
Şi grapele spinoase de-aproape le urmează,
Îngroapă-ncet semînţa şi cîmpul netezesc.

RODICA

Purtînd cofiţă cu apă rece
Pe ai săi umeri albi, rotunzori,
Juna Rodică voioasă trece
Pe lîngă junii sămanători.

Ei cu grăbire îi sar în cale,
Zicînd : „Rodică, floare de crin,
În plin să-ţi meargă vrerile tale,
Precum tu, dragă ne ieşi cu plin [1] !

S-ajungi mireasă, s-ajungi craiasă !
Calea să-ţi fie numai cu flori,
Şi casa casă, şi masa masă,
Şi sînul leagăn de pruncuşori !"

Cu grîu de aur ei o presoară,
Apoi cofiţa întreag-o beu.
Copila rîde şi-n cale-i zboară,
Scuturînd grîul din părul său.

[1] A ieşi cu plin dinaintea unui călător sau muncitor este un semn de bun ogur (tradiţie poporală) (n. a.).

LUNCA DIN MIRCEȘTI

Bate vînt de primăvară și pe muguri îi deschide ;
Vîntul bate, frunza crește, și voioasă lunca rîde.
Sub verdeața dragalașă dispar crengile pe rînd,
Și sub crengile umbroase mierla sare șuierînd.

O ! minune, farmec dulce ! O ! putere creatoare !
În oricare zi pe lume iese cîte-o nouă floare,
Ș-un nou glas de armonie completează imnul sînt
Ce se-nalță către ceruri de pe veselul pămînt.

Tot ce simte și viază, feară, pasere sau plîntă
În căldura primaverii naște, saltă, zboară, cîntă.
Omul își îndreaptă pasul către desul stejăriș,
Unde umbra cu lumina se alungă sub frunziș.

El se duce după visuri ; inima lui crește plină
De o sacră melodie, melanholică, divină,
De o tainică vibrare, de-un avînt inspirător
Ce-i aduc în pept suspinuri și-n ochi lacrimi de amor.

Este timpul renvierii, este timpul rennoirei,
Ș-a sperărei zîmbitoare, ș-a plăcerei, ș-a iubirei.
Paserea-și gătește cuibul, floarea mîndrele-i colori,
Cîmpul via sa verdeață, lanul scumpele-i comori.

Sus, paingul pe un frasin, urzind pînza-i diafană,
Cu-al său fir de-argint subțire face-o punte-aeriană,
Iar în leagăn de matasă gangurul misterios
Cu privighitoarea dulce se îngînă-armonios.

Jos pe la tulpini, la umbră, fluturii, flori zburătoare,
Se-ndrăgesc în părechere pe sîn alb de lăcrimioare,
Şi, ca roi de petre scumpe, gîndăceii smălţuiţi
Strălucesc, vie comoară, pe sub ierburi tăinuiţi.

O pătrunzătoare şoaptă umple lunca, se ridică.
Ascultaţi !... stejarul mare grăieşte cu iarba mică,
Vulturul cu ciocîrlia, soarele cu albul nor,
Fluturul cu plînta, rîul cu limpidele izvor.

Şi stejarul zice ierbei : „Mult eşti vie şi gingaşă !"
Fluturaşul zice floarei : „Mult eşti mie drăgălaşă !"
Vulturul uimit ascultă ciocîrlia ciripind ;
Rîu, izvoare, nouri, raze se împreună iubind.

Luncă, luncă, dragă luncă ! rai frumos al ţării mele,
Mîndră-n soare, dulce-n umbră, tainică la foc de stele !
Ca grădinele Armidei, ai un farmec răpitor,
Şi Siretul te încinge cu-al său braţ dismierdător.

Umbra ta, răcoritoare, adormindă, parfumată,
Stă aproape de lumină, prin poiene tupilată.
Ca o nimfă pînditoare de sub arbori înfloriţi,
Ea la sînul ei atrage călătorii fericiţi.

Şi-i încîntă, şi-i îmbată, şi-i aduce la uitare
Prin o magică plăcere de parfum şi de cîntare,
Căci în tine, luncă dragă, tot ce are suflet, grai,
Tot şopteşte de iubire în frumoasa luna mai !

MALUL SIRETULUI

Aburii uşori a nopţii ca fantasme se ridică
Şi plutind deasupra luncii, printre ramuri se despică.
Rîul luciu se-ncovoaie sub copaci ca un balaur
Ce în raza dimineţii mişcă solzii lui de aur.

Eu mă duc în faptul zilei, mă aşez pe malu-i
Şi privesc cum apa curge şi la cotiri ea se perde,
Cum se schimbă-n vălurele pe prundişul lunecos,
Cum adoarme la bulboace, săpînd malul năsipos.

Cînd o salcie pletoasă lin pe balta se coboară,
Cînd o mreană saltă-n aer după-o viespe sprintioară,
Cînd sălbaticele raţe se abat din zborul lor,
Bătînd apa-ntunecată de un nour trecător.

Şi gîndirea mea furată se tot duce-ncet la vale
Cu cel rîu care-n veci curge, făr-a se opri din cale.
Lunca-n giuru-mi clocoteşte ; o şopîrlă de smarald
Cată ţintă, lung la mine, părăsind năsipul cald.

CONCERTUL ÎN LUNCĂ

În poiana tainuită unde zbor luciri de lună,
Floarea oaspeţilor luncii cu grăbire se adună,
Ca s-asculte-o cîntăreaţă revenită-n primăvară
Din străinătatea neagră, unde-i viaţa mult amară.

Roi de flacări ușurele, lucioli scînteitoare
Trec în aer stau lipite de *luminărele*-n floare, [1]
Răspîndind prin crengi, prin tufe, o văpaie albăstrie
Ce mărește-n mezul nopții dalba luncii feerie.

Iată vin pe rînd, păreche, și pătrund cole-n poiană
Bujorelul vioi, rumen, cu nălțuța *odoleană,*
Frățiori și romănițe care se ațin la drumuri,
Clopoței și *măzărele* îmbătate de parfumuri.

Iată frageda *sulcină, stelișoare,* blînde *nalbe,*
Urmărind pe *busuiocul* iubitor de sînuri albe.
Dediței și *garofițe* pîrguite-n foc de soare,
Toporași ce se închină gingașelor *lăcrimioare.*

Vine *cimbrul* de la cîmpuri cu *fetica* de la vie,
Nufărul din baltă vine întristat, fără soție,
Și cît el apare galbin, oacheșele *viorele*
Se retrag de el departe, rîzînd vesel între ele,

În poiană mai vin încă elegante floricele,
Unele-n *condurii doamnei* și-n *rochiți de rîndunele,*
Altele purtînd în frunte, înșirate pe o rază,
Picături de rouă dulce care-n umbră scînteiază.

Ele merg, s-adună-n grupe, se feresc de buruiene
Și privesc sosind prin aer zburători cu mîndre pene,
Dumbrăvenci, ganguri de aur ce au cuiburi de matasă,
Ciocîrlii, oaspeți de soare, rîndunele,-oaspeți de casă.

---

[1] *Luminările-n floare* sînt florile numite luminărica Domnului (n. a.).

Mierle vii şuierătoare, cucul plin de îngîmfare,
Gaiţa ce imitează orice sunete bizare,
Stigleţi, presuri, macalendri ce prin tufe se alungă
Şi duioase turturele cu dor lung, cu jale lungă.

Iată, vin şi gîndăceii în hlamide smălţuite ;
Iată, grieri, iată fluturi cu-aripioare pudruite,
Şi culbeci care fac coarne purtîndu-şi casa-n spinare...
La ivirea lor poiana clocoteşte-n hohot mare.

Iată-n urmă şi albine aducînd in gură miere...
Zburătorii gustă-n grabă dulcele rod cu plăcere,
Apoi sorb limpedea rouă din a florilor potire,
Şoptind florilor în taină blînde şoapte de iubire.

Dar, tăcere !... Sus pe-un frasin un lin freamăt
se aude !...
Toţi rămîn în aşteptare. Cîntăreaţa-ncet prelude,
Vîntul tace, frunza deasă stă în aer neclintită...
Sub o pînză de lumină lunca pare adormită.

În a nopţii liniştire o divină melodie
Ca suflarea unui geniu pintre frunzi alin adie,
Şi tot creşte mai sonoră, mai plăcută, mai frumoasă,
Pîn' ce umple-ntreaga lunca de-o vibrare-armonioasă.

Gînditoare şi tăcută luna-n cale-i se opreşte.
Sufletul cu voluptate în estaz adînc pluteşte,
Şi se pare că s-aude prin a raiului cîntare
Pe-ale îngerilor harpe lunecînd mărgăritare.

E privighitoarea dulce care spune cu uimire
Tainele inimei sale, visul ei de fericire...
Lumea-ntreagă stă pătrunsă de-al ei cîntic fără nume...
Macul singur, roș la față, doarme, dus pe ceea lume !

SECERIȘUL

Ciocîrlia ciripie, fîlfîind din aripioare,
Pe o scară de lumină se coboară de sub soare.
Aerul e-n neclintire, el devine arzător ;
Prepeliţa cîntă-n grîie, grierul cîntă-n mohor.

În cel lan cu spicuri nalte au intrat secerătorii,
Pe cînd era încă umed de răsuflul aurorii.
Toţi, privindu-i de departe, par că-noată-n galbin rîu,
Fetele fără ștergare și flăcăii fără brîu.

Secerea, crai-nou de moarte, mereu taie, spicul cade.
Prepeliţa își ia puii și se duce ; lanul scade.
Iar în urmă, holda mîndră, răsturnată prin bucăţi,
Se ridică-n snopi de aur, se clădește-n jumătăţi.

Mai departe, lucrînd iute, un flăcău ș-o fată mare
De tot snopul își dau gingaș o furișă sărutare,
Cînd o pasere măiastră, peste lan trecînd ușor,
Zice : „Dulce-a mai fi pînea de la snopurile lor !“

BARAGANUL

Pe cea cîmpie lungă a cărei tristă zare
Sub cer, în fund, departe, misterios dispare,
Nici casă, nici pădure, nici rîu răcoritor,
Nimic nu-nveselește pe bietul călător.

Pustietatea goală sub arșița de soare
În patru părți a lumei se-ntinde-ngrozitoare
Cu iarba-i mohorîtă, cu negrul ei pămînt,
Cu-a sale mari vîrtejuri de colb ce zboară-în vînt.

De mii de ani în sînu-i dormind, zace ascunsă
Singurătatea mută, sterilă, nepătrunsă,
Ce-adoarme-n focul verii l-al grierilor hor
Și iarna se deșteaptă sub crivăț în fior.

Acolo floarea naște și moare-n primavară,
Acolo pere umbra în zilele de vară,
Și toamna-i fără roadă, ș-a ierbii vijelii
Cutrieră cu zgomot pustiele cîmpii.

Pe cea savană-ntinsă și cu sălbatic nume,
Lung ocean de iarbă, necunoscut în lume,
O cumpănă se-nalță aproape de un puț,
Și-n orizon se-ndoaie ca gîtul unui struț.

Un car cu bivoli negri a stat lîngă fîntînă.
Vro doi români în soare ș-o sprintenă română
Încungiură ceaunul ce ferbe fumegos
Pe foc, și mai departe un cîne roade-un os.

Pe car un copilandru privește-n departare...
Zadarnic ochii-i zboară din zare-n altă zare !
Nici casă, nici pădure, nici rîu răcoritor,
Nimic nu se arată pe cîmpul de mohor !

Din vreme-n vreme numai, lungi șiruri de cocoare
Sub bolta albăstrie zbor tainic călătoare,
Și vulturi mari, prădalnici, cu gheare înarmați,
S-adună, lăsînd puii pe vîrfuri de Carpați

Ah ! dulce, glorioasă și mult strălucitoare
Va fi ziua de viață, cînd, pe sub mîndrul soare,
Trecînd în răpegiune, un zmeu cu-aripi de foc
Goni-va trista moarte ce zace-n acest loc !

Mult vesel va fi cîmpul cînd veecinica-i tăcere
Va dispărea deodată la glasul de-nviere
Ce scoate zmeul falnic din gura lui de fer,
Vestind noua răpire a focului din cer !

Cannes, 20 martie 1870

DUMBRAVA ROȘIE

Poem istoric

(1497)

dedicat amicului meu C. Negre

I

VISUL LUI ALBERT a)

Albert, craiul Lehiei, făcut-au un vis mare,
Un vis de năvălire, de-nvingeri glorioase !
El se văzu puternic, pe-un armasar calare,
Înfiorînd cu spada-i popoare numeroase.

Din Meazăzi fierbinte în recea Meazănoapte,
Din Răsăritul mîndru l-Apusul lucitor
El auzi prin visu-i mii, mii de mii de șoapte
Crescînd în zgomot falnic, gigantic, imnător,
Un uragan de glasuri ce clocotea prin lume,
Purtînd, nălțînd ca fală un nume... al său nume !

---

a) Regele Albert, după învoirea ce făcuse cu frații săi, regele Ungariei și ducele Litvaniei, în conferința de la Leutschau, cercînd a-și împlini gîndul asupra domnului Ștefan a Moldovei (conferință în care se dezbătu despre stîrpirea românilor : *super extirpatione Valachi)*, cheamă la arme toată Polonia, Galiția, Mazovia, pe Ioan de Tiffen, magisterul Prusiei, iar mai ales pe Alexandru, ducele Litvaniei, cu toată nobilimea litvană. Deci cu multă oaste de mercenari pedestri și călăreți el plecă de la Leopol spre Moldova la 26 iunie. Acea nefericită espediție fu preînaintată de următoarele pronosticuri : Două sute de boi, apucîndu-i un vîrtej înfricoșat la ieșirea din Leopol, se împrăștiară în toate părțile ; unii căzură în șanțurile suburbiei, iar ceilalți cu greu se putură găsi și aduna. Cînd regele trecea un riuleț, calul său de mînă se poticni și se înecă. Un oarecare *Sropski*, nobil de neam, dar cam nebun, de mai multe ori strigă în Leopol cu spaimă, prevestind pieirea

Albert, craiul Lehiei, trufaș, semeț, ușor,
Adimenit, se crede stăpîn pe viitor,
Ș-aruncă ochi de pradă pe țările vecine :
„Care din ele, zice, mi-ar cuveni mai bine ?
El stă puțin pe gînduri, apoi cu mare glas :
„Moldova este pragul întîiului meu pas !
În țara acea mică, neîncetat lovită
De dușmani fără număr și-n veci nebiruită,
În care toți barbații sînt zmei ce s-au luptat
Cu leahul, cu maghiarul, cu turcul încruntat,
Și unde pe sub iarbă cîmpiile frumoase
Ascund troiene albe de-a dușmanilor oase,

---

polonilor. Fulgerul, căzînd asupra taberei, ucise pe un nobil și 12 cai. Preotul servind dinaintea regelui, scăpă gios sfintele taine... Și cu toate aceste înspăimîntătoare întîmplări, departe de a să lăsa de păcate, oastea petrecea în libertate cu muieri, și însuși șefii, nu numai noaptea, dar și chiar la lumina zilei, se desfătau în baie și în beție, dismierdîndu-se în brațele femeilor.
Creslau Curozwanski, nobil de Roza, decan de Cracovia și Padlowski de Przytyk, castelanul Radomiei, au fost trimiși soli către Ștefan-vodă, pentru ca să ceară libera trecere prin țară a oastei leșești, cercînd a-l înșela că espediția lui Albert ar fi menită contra turcilor. Asemine misie au avut și Matei Lonzinski, episcopul Cameniței.
Albert începu războiul asediind și bombardînd Suceava, însă nu reuși a lua orașul, ci perdu multă oaste și timp în zadar. Oastea leșească se retrase prin codrii Bucovinei, avînd în mijloc pe regele bolnav și dus pe un leagăn ; însă acolo moldovenii, ascunși între copaci, se izbiră ca lupii asupra leșilor și le făcură multă stricăciune. Periră atunci mulți din neamul lui Toporski (unul din cele mai vechi din Polonia), doi Tenczynski, Nicolai, palatinul Galiției și Gabriel de Moravița etc.
Tot atunci un contigent de cruciați prusieni, urmînd după armata regală, fură atacați de hatmanul Boldur, risipiți, și cîți scăpară de moarte fură robiți.
Acea oaste regală, în care se aflau magnații Podoliei, fu rău vătămată de oamenii lui Ștefan.
Matei Miechovski zice : „O ! Ștefan, bărbat triumfal și victorios, care biruiși pe toți regii înveninați ! O ! om fericit, care te bucurași de toate darurile cîte natura le dă altora numai în părți, unii fiind înțelepți cu viclenie, alții viteji cu sublima virtute a

Un domn viteaz, un Ştefan, adună de mulţi ani
O glorie ce-i demnă de-ai lumei suverani
Voi merge la Moldova, la Ştefan drept voi merge,
Şi luciul de pe frunte-i cu spada mea voi şterge,
Iar lumea îngrozită, privind spre răsărit,
Vede-va-n loc de soare al meu chip strălucit !"

Au zis, şi-n nerăbdare-i pe lîngă el în grabă
Adună-a lui armată deprinsă la omor,
Urdie numeroasă de feare ce se-ntreabă :
„Spre care orizonuri sălta-vom noi în zbor ?
În care parte-i hoitul promis l-a noastre gheare
Să-l rupem într-o clipă, să-l roadem, înghiţim ?
În care ţări : teutone, române sau maghiare
Vrea Albert, craiul nostru, pustiul să-l lăţim ?"

Aşa zicea cu fală a lui Albert oştime,
În cete adunată pe cîmpul din Dombrova,
Cînd, prin văzduh, deodată, o gură din mulţime
Rosti cu glas de taur sălbatic : „La Moldova !"
„Ura !" strigă lehimea, întocmai ca un tunet,
Şi văi şi munţi şi codri răspunseră-n răsunet
Ura !... şi-n dor de sînge armata crunt aprinsă
Ca un şioi de toamnă pe drumuri se întinsă,

---

dreptăţii, alţii iar norocoşi contra duşmanilor, tu singur le avuşi hărăzite ţie toate deodată : just, prevăzător, viclean, biruitor asupra tuturor adversarilor ! Nu degeaba cată a fi numărat între eroii seculului nostru !" etc. *(Arhiva istorică a României).*
Aceste fapte sînt relatate de Matei Miechovski în istoria lui Ştefan-vodă ; iar prinţul D. Cantimir, adeverind legenda poporală, zice : „Ştefan-V., prinţul Moldovei, bătînd oastea leşească la Cotnar, unde creşte vinul cel lăudat, cu totul o au stins ; 15.000 au prins vii, pre carii i-au pus în jug şi i-au silit de au arat în lung două mile, în lat o milă de pămînt, în care arătură tot prin leşii aceia au sămănat două păduri ce şi pînă astăzi se numesc, de poloni, *Bucovina*, iar de moldoveni, *Dumbrava roşie*, sau păduri roşii, pentru că s-au sămănat şi sădit cu sînge leşesc".

Cu tunuri largi și grele, cu flinte lungi, cu spade
Ce viu luceau la șolduri și-n teacă zingheneau,
Cu armasari zburdalnici ce vesel nechezeau,
Mergînd toţi, cai și oameni, să calce și să prade.

În fruntea lor magnaţii mîndri, bătrîni și tineri :
Toporski veteranul ce poartă barbă albă,
Încungiurat de neamuri : feciori, nepoţi, și gineri,
Formîndu-i o vitează și glorioasă salbă.

Grodeck, zis *Falcă-Tare*, ce-n gîndul lui se jură
Atîţi români să darme cînţi dinţi are în gură.

Zciusko neîmpăcatul, cu braţe lungi și tari,
Care-n Bugeac ucis-au trei sute de tatari.

Biela cel nalt, subţire ca trestia de baltă,
Ce-n lupte sîngeroase ca dînsa se mlădie,
Cu sabia-i turcească tăind în carne vie,
Pe cînd fugariu-i sprinten nechează, mușcă, saltă.

Gorow și Zablotowski, amici juraţi pe moarte
Să-mpartă soarta bună, să-nvingă rele soarte,
Și care în trei rînduri scăpat-au din robie,
Prin degitele morţii trecînd cu vitejie.
Ei zbor pe doi cai gemini, rîzînd în hohot mare
Cu alţi ca dînșii tineri, baroni, comţi palatini ;
Glence din Pocuţia, Zbaloș Litfan ce are
Un cîrd pletos de zimbri în codri de arini.
Gavril de Moraviţa, fraţii Grotov, Huminski,
Mardela Veneticul, Tecelski și Pruhninski,

Iarmeric Mazovitul și Kozjatic Ucranul,
Ce crește cai sălbatici și-i prinde cu arcanul.

Ei merg, bătînd din pinteni !... Zburdalnica lor ceată
Străluce de departe în haine poleite :
Dulămi cu flori de aur la pept împodobite
Și-ncinse cu paftale de peatră nestimată,
Ciapce purtînd un vultur și pene la mijloc,
Încălțăminte roșii de pele de Maroc.
Și frîie țintuite, și argintate șele,
Și armorii cusute pe colțuri de harșele.

Ei merg jucîndu-și caii, și veseli între ei
Vorbind de cai, de lupte, de-amor și de femei,
Tot ce-i mai scump în lume și dă un farmec vieții
Pe timpul mult ferice și viu al tinereții.
Ei merg precum ar merge la simplă vînătoare,
Glumind în nepăsare de moartea ce-au să-nfrunte,
Urmați de steaguri multe, urmînd în foc de soare
Pe hatmani, cai de oaste, cu Albert craiu-n frunte...
Și astfel în Moldova ei dau cu toți navală !
Dar cînd trecu hotarul, al regelui cal tare
Se poticni... O buhnă țipă în ziua mare,
Și moartea-și găsi coasa în acea zi fatală !

II

ȚARA ÎN PICIOARE

Ce vuiet lung de care, ce tropot surd de vite,
Ce freamăt de suspinuri, de glasuri nădușite
S-aud în sînul nopții prin neagra-ntunecime
Și cătră munți se-ndreaptă l-a codrilor desime ?

Din cînd în cînd sub nouri, trecînd ca o săgeată
Clipește o lumină și ca prin vis arată
Bătrîni cu fruntea goală plecată spre pămînt,
Femei cu prunci în brațe și pletele în vînt,
Copile spaimîntate mînînd turme de oi
Și flăcăoași în fugă mînînd cîrduri de boi.
Pe jos, pe cai, în grabă toți părăsindu-și satul,
Fugind cu vaiet, lacrimi, căci i-au ajuns păcatul,
Se duc pribegi și palizi să cate-adăpostiri
În fund de codri,-n peșteri, în sîn de monăstiri.
Dar unde sînt bărbații, voinicii, junii, tarii,
Să-și apere părinții, nevestele și pruncii ?
Cînd suflă grea furtună pe ramurile luncii
Ș-o zguduie, ș-o darmă, ah ! unde sînt stejarii ?
Stejarii sînt la locul lor, față cu furtuna !

. . . . . .

Acum de zece zile și zece nopți totuna,
Din munți și pîn' la Nistru, pe culme și pe dealuri,
Lungi buciume răsună, dînd tainice semnaluri ;
Și călărași din fugă prin sate, prin orașe
Crainesc : „Săriți cu toții pe litfele trufașe !
Viteazul Ștefan-vodă vă cheamă-n vitejie.
Cine-i mișel să fugă, cine-i român să vie !“
Toți au răspuns : Trăiască Moldova !“ și s-au dus.

Pe loc tot omul verde ce poartă capul sus
Și-au sărutat odorii, și-au ascuțit toporul,
Și-au prins din cîmp fugarul ce-i sprinten ca o ciută,
Apoi, făcîndu-și cruce, zicînd un : „Doamne-ajută !“
Ca șoimul de la cuibu-i voios și-au luat zborul.

Astfel din țara-ntreagă plec cete înmuiite
Cu arce, barde, coase și ghioage țintuite,

Purtînd căciuli de oaie, mintene-n flori cusute
Şi barbe neatinse, al bărbăţiei semn.
Ei merg de-a drept prin codri, pe lungi cărări perdute
Călări pe şele goale, cu scările de lemn,
Şi trec în zbor prin arbori ca demoni de urgie,
Şi umbra scînteiază de-ai ochilor mănie.
Tot astfel şi boierii, stăpînii de moşii.
Încungiuraţi de gloate, din casele lor pleacă,
Privind cu mulţămire zburdalnicii lor fii
Cum ştiu să-şi poarte caii şi-n fugă să se-ntreacă.
Soţii, surori şi mame suspină-n urma lor ;
Dar ei alerg ferice la cîmpul de omor.
Coman de la Comana, un urieş de munte
Ce intră prin bîrloage şi prinde urşii vii,
Aduce după dînsul mulţi vînători de frunte
Născuţi de plaiuri nalte, trăiţi în vijelii.
Balaur de la Galu, Ciolpan din Pipirig
Rîd şi de frigul morţii cum rîd de-al iernii frig ;
Şi mulţi cobor din munte ca lava din volcan;
De soiul lui Balaur, de soiul lui Ciolpan.
Velcea, bastard lui Şerpe, ca şerpele pe apă
Alunecă prin duşmani şi mult cumplit îi muşcă.
În luptă, cînd i-e sete, cu sînge se adapă,
Şi drept potir el are o ţevie de puşcă.
El vine din Hîrtoape cu Purice-Movilă
Şi cu Roman-Pribeagul, ce nu mai ştiu de milă.
Scheianul şi Mircescul, vecini de pe Siret,
Învingători de unguri, s-au prins cu jurămînt
Nici chiar sub braţul morţii să nu dea îndărăt
Păn' n-or intra cu leahul pe-al leahului pămînt,
Şi Zimbrul de la Scheie şi Zimbrul din Mircişti
Se duc să ia în coarne pe vulturii leşeşti.
Bătrînul Matei Cîrjă are-mpregiurul lui
Cinci sute de năprasnici ce vin despre Vaslui,

Toţi racoveni !... iar Cîrjă, om înţelept şi harnic,
E-n floare cînd se simte calare pe Şargan.
Glumeţ, îi place-a zice lui Negrea, viteaz darnic [a]:
„Am să mă fac nepoate, din Cîrjă — buzdugan !"
Negrea, zîmbind, răspunde : „Ai cîrja bătrîneţii
La sfaturi, iar în luptă ai braţul tinereţii".
Şi, ajungînd cu toţii la Racova devale,
O cruce luminoasă le se-arăta în cale.
Aşa, cu mic, cu mare, apărătorii ţării,
Ieşiţi ca frunza-n codri la vîntul primăverii,
Din văi adînci se urcă, din piscuri se cobor,
Trec rîpile în salturi, trec rîurile-not
Ş-aleargă-n neodihnă, voinicii, cît ce pot
La glasul ţării scumpe ce-i cheamă-n ajutor.

Merg unii cu grăbire spre codrii Bucovinei,
Ş-acolo se adună la strîmtele potici,
Pîndind, ca vînătorii, mişcările jivinei,
Şi tot rugînd : „Fă, Doamne, să treacă pe aici !"
Merg alţii la Suceava să facă pe Albert
A perde oaste multă şi mult timp în deşert ;
Iar alţii la Cotnarul iubit şi podgoriu,
Pe unde stau cu oastea Bogdan, domnescul fiu,

---

[a]) Familia Negre este una din cele mai vechi din Moldova. Chiar pe la începutul secolului XIV, un Negre vornicul figurează în istorie timp de 24 de ani, adică de la 1402 pînă la 1426, între cei 12 boieri mari, consilieri a lui Alexandru cel Bun. La 1471, paharnicul Negre a fost descăpăţinat în Vaslui din ordinul lui Ştefan cel Mare, fiindcă a fost de părere a nu să război în contra lui Radu a Ţărei Munteneşti, ca unul ce era creştin şi român.
Un alt Negre, Patraşco, ginere a lui Petre-vodă Şchiopul, au urmat în exil pe socrul său, au fost înscris în cartea de aur din Veneţia şi au murit la Barcelona etc., etc.
În hronicele şi hrisoavele rămase de la străbuni, numele de Negre apare ades ca proprietari de moşii Negreşti, ca oameni însemnaţi pe timpul lor, şi ades ca victime a urgiilor domneşti.

Tăutu cu mintea coaptă, Costea cu ochi semeţ,
Şi Trotuşan şi Boldur, cu suflet îndrăzneţ,
Şi unde Ştefan-vodă înfipt-au steagul său,
Strigînd la cer : „Ajută-mi, o ! sfinte Dumnezeu !“

III
TABĂRA LEŞEASCĂ

Pe-o culme prelungită ard mii şi mii de focuri
Ca stele sămănate în numeroase locuri.
Se pare că tot cerul căzut e pre pămînt
Şi c-au rămas în urmă-i un haos, un mormînt,
Atîta întristare şi-atîta-ntunecime
Împrăştie pe boltă-i a norilor desime.

Un zgomot lung se-nalţă din culmea luminată,
Unindu-se în aer cu tunete cereşti.
E zgomotul orgiei !... Iar zarea depărtată
Roşeşte-n foc de codri şi sate româneşti.

Aici beţii şi danţuri şi chiote voioase,
În fund suspinuri, vaiet şi plîngeri dureroase !
Aici de pofte rele sînt ochii toţi aprinşi,
Acolo curge sînge, acolo-s ochii stinşi,
Căci astăzi celebrează lehimea-n sărbătoare
Victoria dorită a zilei viitoare !

Ostaşii pretutindeni formaţi în dese grupe
Frig boi întregi, rup cărnuri ca lupii flămînziţi,
Desfundă largi antale, beu lacom fără cupe,
Se ceartă, rîd în hohot şi urlă răguşiţi.
Ca dînşii, cîni de lagăr la praznic luînd parte,

Schelălăiesc sălbatic, rod oasele deoparte,
În mijlocul orgiei turbate ce tot crește ;
Iar pintre cîni și oameni pe iarbă stau căzute
Femei, prada orgiei, cu mințile perdute...

Și însă vîntul nopții prin lagăr vîjîiește,
Ș-un glas din umbra neagră la toți strigă de-a rîndul :
„Orbi ! orbi ! la masa morții voi vă mîncați comîndul !“

Magnații juni, sub corturi, pe perne de matasă
Deșartă cupe pline cu vin de la Cotnar,
Cîntînd cu fericire : „De viață rea nu-mi pasă !
Iubita-mi e pe brațe, în viață nu-i amar !“
Și fiecare strînge la peptu-i cu-nfocare
O fiică de-a Podolii, frumoasă și balaie,
Cu buze pîrguite la foc de sărutare,
Și ochi ce-noată-albastri în galișă văpaie.
Și fiecare simte că mintea-i se desfrînă,
Avînd lîngă-a sa gură o gură voluptoasă,
Și-n brațe-i o copilă ce rîde amoroasă,
Ș-un sîn rotund ce saltă vioi sub a sa mînă.
Ferice, mult ferice de dînșii !... fața rîde,
Inima zboară, raiul în cale-i se deschide.

Și însă vîntul nopții prin corturi vîjîiește,
De tunete cumplite văzduhul clocotește,
Ș-un glas perdut în umbră tot strigă nencetat :
„Orbi, orbi ! moartea v-așteaptă c-un ultim sărutat !“

Cortul regal e splendid ! Duzini de candelabre
Revarsă-a lor lumină pe-o masă ce se-ntinde
Sub table încarcate de scule și merinde

Și sticle largi cu vinuri spaniole și calabre.
În mijloc stă-n iveală un cerb de patru ani,
Încins pe-a sale laturi cu șiruri de fazani,
Și două piramide de fructe mai alese,
În Asia-nflorită crescute și culese.

Albert în fruntea mesei luceşte ca un soare,
Încungiurat de oaspeţi în haine de splendoare.
La dreapta-i al său frate mai june, Sigismund
Apare-ntr-o dulamă de roș postav de Lund.
La stînga-al Cameniţei episcop vechi Lonzinski,
Ș-alături cu dînșii se văd : Sbignew Ţenczynski,
Cu Herbor Lucasievitz, Padlowski castelanul
Radomiei, și Creslau Roza, numit Decanul,
Și graf Ioan de Tiffen, magisterul Prusiei,
Care-au adus la luptă cinci sute de cruciaţi,
Și falnicii Toporski, vechi neaoși de-ai Lehiei,
Și alţi de frunte nobili, din cei mai însemnaţi.
Toţi gustă din merinde, deșartă largi pahare
În sunetul metalic de vesele fanfare ;
Și sîngele prin vine se scurge mai ferbinte,
Ș-avîntul crește-n suflet și nebunia-n minte...
Cînd regele ridică o cupă de vin plină
Și glasul său puternic acest toast închină :
„Eu, Albert, domnul vostru, și al Lehiei rege,
Intrat-am în Moldova ca leu învingător !
Mîni este ziua luptei... Nimic nu s-a alege
De Ștefan al Moldovei și de al său popor.
Cum beu această cupă, așa mîndra Lehie
Să-nghită-această ţară ! Așa să fie !“
„Fie !
Vivat ! Ura ! trăiască Albert mult glorios !“
Răspund mesenii aprigi c-un răcnet zgomotos,
Și lagărul răsună în lungă depărtare...
Dar iată că la ușă un om străin apare,

Cu peptul gol, cu părul în vînt, cu ochi focos ;
El spre Albert ţinteşte privirea-i rătăcită,
Face doi paşi şi strigă : „Deşartă-ţi cupa gios,
Albert ! de soarte rele ţi-e cupa otrăvită".
Toţi se reped c-un urlet şi mîna pe el pun.
„Lăsaţi-l, zice craiul ; e Sropski cel nebun !"
Şi iar înalţă cupa, rîzînd de-o aşa larmă...
Dar cupa lîngă buze-i în mîna lui se sfarmă,
Ş-un trăsnet lung deodată în ceruri bubuieşte,
Şi-n cortul plin de umbră furtuna năvăleşte,
Şi masa se răstoarnă, şi cortul se urducă...
Iar pe cîmpii, sub fulgeri, aleargă o nălucă.

IV

TABĂRA ROMÂNĂ

O tînără pădure de ulmi şi de stejari
Ascunde-oastea română prin junii săi tufari.
Misterul şi tăcerea în sînul ei domnesc,
Dar marginile sale sînt palid luminate
De flăcările triste ce pîlpîie în sate
Şi veselele focuri din lagărul leşesc.
Prin arbori şi prin ramuri, din vîrfuri pîn-în poale,
Din cînd în cînd luceşte oţel de săbii goale
Şi ochi de lei, de vulturi, de leoparzi sălbatici,
Ce ard sub vălul nopţii ca nişte roşi jaratici,
Căci ei s-aţint cu jale şi se opresc cu ură
Din zarea-nflăcărată pe lagărul vecin,
Şi tot românu-n suflet pe sufletu-i se jură
Cu-al duşmanilor sînge să stingă-al ţării chin.
Dor crunt de răzbunare ! greu, aspru jurămînt,
Ce sapă-n întuneric un larg, profund mormînt !
Ici, colo, prin poiene, stau pîlcuri de oşteni :
Arcaşi de la Soroca, năprasnici orheieni,

Aprozi, copii din casă, curteni și lefecii,
Toți, oameni tari de vînă și oțeliți în foc,
Deprinși a-și trăi traiul în timpi de voinicii
Ș-a da mîna cu moartea făr-a mișca din loc.
Ei poartă pe-a lor frunte, pe brațele lor groase
Și-n piepturi brazde multe, hieroglife sfinte
Cu paloșul sapate, ce spun ș-aduc aminte
De lupte urieșe, de fapte glorioase !
Și-n viață-i fiecare și-au cîștigat un nume,
O falnică poreclă, un titlu de strămoș :
Mihul, Păun de codru, Balaur, Alimoș,
Ursul și Pală-Dalbă, Grozan și Sparge-Lume !
Eroi de vechi balade ce s-au păstrat în minți,
Trecînd în moștenire la fii de la părinți.

Lungiți pe mușchiul verde și domolind fugarii
Ce zburdă pe-ntuneric și desfrunzesc tufarii,
Voinicii buni de luptă și bucuroși de glumă
Astfel grăiesc :
„Grozane ! ce-o fi ziua de mîni ?"
„O fi la unii mumă, o fi la alții ciumă,
Amară pentru litfe și dulce la români."
„Amin ! să deie Domnul !"
„Va da, măi Pală-Dalbă !
Ș-o fi precum la Baia, n-o fi ca-n Valea-Albă,
Unde-am văzut pe Ursu gonit de șese turci."
„Gonitu-m-au pe mine, dar i-am urcat în furci !"
„Va fi precum la Scheie, unde-ați văzut în silă
Maghiari schimbați în iepuri, ș-un Purice-n Movilă." a)
„Va fi precum la Lipnet cu dumbravioara verde,
La Racova pe unde și azi turcul se perde,

a) Numele Puriceștilor au fost schimbat în Movilești pe cîmpul luptei de la Scheie, luptă în care Hroiot, șeful armiei ungurești, au fost descăpățînat de Purice Aprodul (vezi poemul lui C. Negruzzi, *Aprodul Purice).*

La Grumăzești, pe maluri unde cazacul Jură
Pe mine, chiar pe mine, m-au încrestat la gură !"
„Te-au încrestat păgînul, dar cînd el vru de viu
Înot să treacă Nistrul, o păţi rău, fărtate,
Căci de pe mal în fugă tu i-ai sărit pe spate
Şi l-ai trimis sub Nistru, să-şi cate un secriu."
„Bine-i făcuşi, Grozane ! E scris în cele sfinte :
Chiar apele să fie vrăjmaşilor morminte !"
„Aşa e ţara noastră !... e bună pentru vii,
Şi pentru morţi e bună."

„De-aceea-n astă ţară
Vecinii dau năvală cu sutele de mii.
Urînd viaţa la dînşii, le place-aici să peară !"
„Le place, dar, Păune, şi noi le facem placul.
Ei cred că-aici e raiul, ş-aici găsesc pe dracul."
„Şi cum să nu-l găsească urdiile nebune
Cînd Ştefan e-n picioare, cînd versul lui ne spune :

Ştefan, Ştefan, domn cel mare [a)]
Seamăn pe lume nu are
Decît numai mîndrul soare !

Din Suceava cînd el sare,
Pune peptul la hotare
Ca un zid de apărare !

Braţul lui făr-încetare
Bate oardele tatare,
Bate cetele maghiare,

---

a) Cîntic vechi poporal.

Bate leşi din fuga mare,
Bate turci pe zmei calare
Şi-i scuteşte de-ngropare !

Lumea-ntreagă stă-n mirare !
Ţara-i mică, ţara-i tare
Şi vrăjmaşul spor nu are !"

„Trăiască Ştefan-vodă !... Mulţi duşmani vin la noi,
Dar cît vin de năprasnici, puţini fug înapoi."
„Păcatul lor îi mînă, sărmanii ca pe-o turmă,
Şi moartea le stă-n cale, şi moartea le stă-n urmă."
„De-aceea la Moldova vezi floare lîngă floare.
E îngrăşat pămîntul cu sînge."
„Aşa-i, frăţioare ;
Dar cresc bujorii mîndri din sînge de român
Şi pălămidă neagră din sînge de păgîn !"

Sub cerul ce s-aprinde şi-n clipă iar se stinge,
Vărsînd pe a lor feţe lumini fulgerătoare,
Aşa grăiesc barbaţii ce somnul nu-i atinge
În aşteptarea vie a zilei viitoare.

Şi poalele pădurii sînt palid luminate
De flacările roşii ce pîlpîie în sate.
Şi-n tabăra vecină orgia cea nebună
Ca marea departată vuieşte sub furtună ;
Iar în frunziş românii topoarele-şi descîntă
Şi caii lor dismiardă, şi-n umbră vesel cîntă :

„Sînt român cu patru mîini,
Și am leacuri de păgîni :
De tatari am o săgeată,
De turci pala mea cea lată,
De litfeni un buzdugan
Și de unguri un arcan !“

V

ȘTEFAN CEL MARE

În mijlocul pădurii este-o poiană lungă
Și largă ce foiește de oameni ca un roi.
La capătu-i din dreapta ea prelungește-o strungă
Prin care ostășimea curge ca un șioi.

Ea intră în poiană și se așează-n rînduri,
Privind la o colibă de ramuri de stejar
În care-o umbră mare de om plecat sub gînduri
Stă pe genunchi, se-nchină în față c-un altar.

Deodată o lumină fantastic izbucnește
Din zece nalți mesteacăni cu fruntea-nflacarată.
Coliba se deschide, umbra se scoală, crește
Și splendid maiestoasă la oaste se arată !
Un lung fior pătrunde mulțimea-n admirare.
Toți zic : „E Ștefan ! Ștefan !
Dar ! Ștefan e cel Mare !
Iată-l cărunt, dar încă barbat între barbați,
Ca muntele Ceahlăul prin munții din Carpați !
El întrunește-n sine o triplă maiestate :
Acea care-i dau anii la conștiinți curate,
Acea care răsfrînge a tronului splendoare,

Ş-acea întipărită de faima-nvingătoare.
Timpul i-au pus coronă de-argint, ţara, de aur,
Şi gloria măreaţă i-au pus cununi de laur.
Pe falnicii săi umeri, cu anii, sînt clădite
Neperitoare sarcini de fapte strălucite.
Dar, ani şi fapte, Ştefan nu simte-a lor povară,
Căci dragostea moşiei, ca sfîntă primavară,
În sînu-i înfloreşte şi îl întinereste
Pentru salvarea ţării, cînd ţara pătimeşte.
Erou plin de lumină, el e menit în lume
Pe seculul ce-l vede să sape al său nume
Şi să răspîndă raze pe seculi viitori,
Precum un soare splendid ce sparge deşii nori.
Fiinţă de-o natură gigantică, divină,
El e de-acei la carii istoria se-nchină,
De-acei carii prin lume, sub paşii lor, cît merg,
Las' urme urieşe ce-n veci nu se mai şterg,
A cărora legendă departe mult se-ntinde
Şi-nchipuirea lumei fantastic o aprinde.
Măreţ, în a sa umbră un timp întreg dispare.
Căci Dumnezeu pe frunte-i au scris : *Tu vei fi mare!*
În mijlocul poienei el se înaintează,
Se urcă pe-o movilă şi astfel cuvintează :
„Români din toată ţara ! Boieri, vechi căpitani,
Şi voi, feciori de oaste !... Sînt patruzeci de ani,
Moldova, la *Dreptate*, pe soarta ei stăpînă [a)],
Mi-au pus pe cap corona şi buzduganu-n mînă.
Prin cel Atotputernic ce apele încheagă
Păstrat-am pînă astăzi corona mea întreagă
Şi buzduganul teafăr, deşi pe mulţi duşmani
I-au doborît, lovindu-i, în patruzeci de ani !

---

a) Locul pe care Ştefan au fost proclamat domn Moldovei purta numele de *Dreptate*.

Dușmani din fundul lumei, păgîni, dușmani vecini,
Și, cine-ar putea crede !... chiar dușmani frați, creștini !
Trufași cu toți, sălbatici, lacomi, vicleni și orbi,
Care-mpregiurul țărei, precum un cîrd de corbi,
Stă gata s-o sfîșie... dar n-au vrut Dumnezeu,
N-au vrut Moldova, țara vitează, n-am vrut eu !...

Pe Radu, Aron Petru și Țepeluș hainul
I-am frînt !... Maniac tatarul și Matias Corvinul
I-am frînt !... chiar pe sultanul Mehmet-Fatih l-am frînt !
Ș-alți mulți carii perit-au ca pulberea în vînt.
Voi îi cunoașteți bine, vitejii mei oșteni,
Voi, pardoși de la Lipnet, vultani din Războieni,
Zimbri fioroși din codrii Racovii, aprigi zmei
Din Soci, din Catlabuga, din Baia, de la Șchei.
Apărători a crucei, voi îi cunoașteți bine,
Căci pentru-a lor risipă ați războit cu mine
Prin șesuri, munți și codri, pe iarnă, toamnă, vară,
Făcînd din peptul vostru un zid, hotar de țară,
Roșind cu-a vostru sînge ferbinte, plin de viață,
Siretul, Prutul, Nistrul și Dunărea măreață ;
Stînd vecinic în picioare, în veci neodihniți,
De arma, sora voastră, în veci nedeslipiți,
Fără copii, soție, o ! dragii mei vultani,
Și-n luptă, tot în luptă, de patruzeci de ani !
Ș-acum cînd armăsarii Osmanului mărit
Aruncă largi nechezuri din mîndrul Răsărit,
Cînd Mahomed pe ceruri și-au azvîrlit hamgerul
Ce, ca o semilună, cutrieră tot cerul ;
Cînd noi oprim cu peptul furtuna păgînească,
Ferind de-a sale valuri amvona creștinească ;

Acum, cînd toţi creştinii. regi, domnitori, popoare,
Ar fi, ca fraţi de cruce, să-mpartă-acelaşi soare,
Priviţi !... Pe cerul negru se-ntinde-un roş de sînge,
Din departare suflă un vînt ce geme, plînge
Şi spune că în zare ard sate şi oraşe,
Că feare fără nume ucid copii în faşe,
Că ţara e-n nevoie, că mor români sub chinuri,
Că fete mor sub silă, că pruncii mor în sînuri !...

Şi cine oare face această fărdelege ?
Un domn vecin, un prieten, un domn creştin, un rege !
Albert, craiul Lehiei !...
Albert, de cap uşor,
Făcut-au un vis mare de rege-nvingător,
Dar n-are el, sărmanul, aşa de largă mînă,
Să poată-n ea cuprinde, o patrie română !
Nici au ajuns Moldova de rîsul mişeliei
Ca s-o răpească-n gheare-i un vultur d-a Lehiei !

Cît va fi-n cer o cruce ş-un Ştefan pe pămînt,
Nime nu va deschide Moldovei un mormînt !
Cît vor calca duşmanii în ţara de români,
Ei robi vor fi în ţară, dar vecinic nu stăpîni !
Decît Moldova-n lanţuri, mai bine ştearsă fie !
Decît o viaţă moartă, mai bine-o moarte vie !
Români din toată ţara, boieri, vechi căpitani,
Voi toţi ai mei tovarăşi de patruzeci de ani !
Cînd Albert ne meneşte robie, rele soarte,
Răspundeţi, ce se cade lui Albert ?...“
„Moarte, moarte !“
Strigă poiana : *Moarte !* pădurea clocoteşte,
Ş-un soare roş în ceruri deodată se iveşte
„Fie ! le zice Ştefan, fie cum cereţi voi...
La arme ! şi pe moarte ! căci Domnul e cu noi !“

VI

ASALTUL

Gonise vîntul nopții furtunile cerești,
Lăsînd acuma rîndul furtunei omenești,
Și soarele-n splendoare din neguri răsărise,
Părea că vrea s-admire pe-acel ce se fălise
Că lumea îngrozită, privind spre răsărit,
Vede-va-n loc de soare al său chip strălucit !
El primblă ochi de aur pe tabăra leșească
Superbă !... împregiuru-i avînd ca s-o-ntărească
Un lung ocol de care legate strîns cu lanțuri,
Ocol armat cu tunuri și-ncungiurat de șanțuri.
Armata e-n picioare ! Puternica armată,
Cu-a sale lungi scadroane în larg cuadrat formată,
Ocupă după șanțuri al taberei cîmp nalt,
Stînd gata să respingă românii din asalt.
Mii, mii de lănci cu flamuri se văd fîlfîitoare,
Ca trestiile dese din bălți cînd suflă vîntul.
În aer zbor nechezuri, comănzi răsunătoare,
Și caii-n neastîmpăr frămîntă-n loc pămîntul.
Iar Albert, mîndrul rege, în mijloc pe-o nălțime
Privește cu-ngînfare frumoasa lui oștime.
Calare pe-un cal sprinten din stepele ucrane,
El are lîngă dînsul un grup strălucitor
De palatini, de hatmani sleiți pe caii lor,
Și steagul înainte-i cu semne suverane.
La dreapta, sub pădure, romîna oaste-apare
În pîlcuri și în cete pe cîmp orînduită,
Și fiecare ceată de luptă pregătită
C-un tun cu șepte țevii, purtat pe roți ușoare.
Hotnogi numiți de Ștefan comandă călărașii,
Aprozii, lefeciii, curtenii și arcașii.

Iar Ștefan stă pe-o culme cu-o ceată ce nu-l lasă,
De-a țării boierime și de copii din casă.
Sub dînsul are domnul un zmeu, un moldovan,
În stînga lui pe Boldur, în dreapta pe Bogdan,
În mînă-i buzduganul domnesc care-n războaie,
Ca brațul care-l poartă, în veci nu se îndoaie,
Și pe deasupră-i steagul, amenințînd furtuna,
Cu bourul, cu steaua, cu soarele și luna.
Precum doi nori pe ceruri stau față-ntunecoși
Și merg unul spre altul, dînd fulgeri luminoși,
Armatele dușmane, crunt-amenințătoare,
Răspînd din ochi, din arme luciri fulgerătoare.
Și litfii și românii privesc în nerăbdare
Unii la rege, alții la domn, și fiecare,
Dorind, pîndind semnalul războiului...
Deodată
Ștefan ridică steagul, dînd semn l-a lui armată.
„Ura !...“ trei plîcuri dese de cei mai buni arcași,
Plecînd, pe cîmp se-nșiră în grupe de hărțași.
Voinicii merg în fugă spre lagăr, îndrăzneți,
Din arcele lor nalte trăgînd mii de săgeți
Ce vîjie-n desimea scadroanelor leșești
Și prind răsad de moarte în pepturi omenești.

Dar tunurile-ascunse în lagăr, după care,
S-aprind, scoțînd pe gură mortala detunare,
Și mulți dintre arcașii departe-naintați
Cad morți, scaldați în sînge, de glonțuri fulgerați.
Tovarășii lor grabnic atunci se întrunesc,
Dau semne de-ngrozire, la fugă se gătesc,
Cercînd s-atragă leșii din tabără afară.
Dar leahul nu-i urmează, cercarea le-i zadară !
„Vezi litfa ! zice Boldur, stă-nchisă la ocol.
Nu vrea, nu îndrăznește să iasă-n cîmp, la gol.“

„Vom merge noi la dînșii ! românul domn răspunde,
În tabări lănțuite știm noi cum se pătrunde.
Tu, Boldur, mare hatman, și tu Coste-paharnic,
Precum se cade vouă, îmi place a fi darnic,
Făcîndu-vă cu mine partași la zi de fală.
În dușmanii Moldovei acu să-ntrați navală
Cum intră leu-n turme și paloșul în coaste !“

Pe loc semeții Coste și Boldur, capi de oaste,
S-au dus, s-au pus în fruntea românilor, strigînd :
„La foc copii !“ și grabnic plecat-au alergînd.
Vuiește aprig cîmpul și armele răsună,
Și tunurile crunte ca tunete detună.
O grindină de glonțuri fatală,-ucigătoare,
În cetele române duc moarte-ngrozitoare ;
Dar ele, nengrozite, făr-a-nceta de loc,
Pășesc tot înainte sub viscolul de foc.
Mulți le rămîn în urmă, rupți, morți, căzuți pe brînci !
Ei zbor ș-ajung în număr la șanțurile-adînci.
„Năval cu toți în lagăr, năval ! oastea răcnește,
Din cer ne vede Domnul, și Ștefan ne privește !“
Și toți s-aruncă-n șanțuri, dau unii peste alții,
Cei mici, ușori, în grabă s-acață de cei nalți,
Le sar pe umeri sprinten, ca tigri se izbesc,
Cu unghile de maluri se prind, se opintesc,
Se urcă prinși de lanțuri, de-a tunurilor buze,
Și printre mii de săbii și mii de archebuze
Ce-i taie și-i răstoarnă în șanțuri, fărămați,
Ei pun picioru-n lagăr, puternicii barbați !
Zadarnic Ceremișii, dosiți pe după care,
Îndreaptă groase tunuri, le-ncarcă, le dau foc,
Românii de-ai lor dușmani deprinși a-și bate joc,

Într-înșii dau izbire cu-o aprigă turbare,
Îi pun sub coasa morții, în tabără-i resping,
Și, grabnic, care, tunuri în șanțuri le împing,
Și fac podișuri late cu trupuri sîngeroase
Ce mor în vaiet jalnic și-n chinuri dureroase.

Atunce craiul zice : „O ! frate Sigismund !
Zărești tu moldovenii în lagăr, colo-n fund ?“
„Dar Sigismund răspunde ; zăresc o biată turmă.
Nici unul însă teafăr nu-și va călca pe urmă !“
„Nici unul viu, nici unul !“ zic leșii împregiur.
Și Herbor Lucasiewitz, viteaz cu părul sur,
Se duce să avînte armata cea crăiască
Și cu românii aprigi în pept să se lovească.

. . . . . .

Ca niște mari balauri cu lungi coarne-ascuțite,
Scadroanele în zgomot de tropot sunător
Se mișcă, saltă-n copce ; apoi, luîndu-și zbor,
Cu lancele plecate la fugă-s răpezite.
Dar Costea și cu Boldur, tovarăși de izbîndă,
Ținînd în frîu avîntul românilor semeți,
Le strigă : „Stați aice ! toți după cai, la pîndă,
Să trageți țintă-n litfe o ploaie de săgeți !“
Și cum veneau grămadă scadroanele sonore,
Descalecă arcașii, gătesc arcele lor,
Trag, strunele vibrează, sunînd zbîrniitoare,
Mii de săgeți trec iute sub soare ca un nor
Și intră prin scadroane cu-o aspră vîjîire,
Ducînd cu ele groază, durere și peire.
Întregi șiruri de oameni, din fugă săgetați,
Se pleacă morți pe coame, cad grabnic răsturnați

Mulţi cai zac lîngă dînşii şi mulţi, atinşi la nări,
Fug, tîrîind cadavre cu un picior în scări.
Dar Herbor Lucasiewitz răcneşte : „Înainte !“
Şi lungile scadroane-nainte merg grămadă,
Păn' ce topor cu lance şi buzdugan cu spadă
S-ating în zinghenire sub soarele ferbinte.
Atunce mîndrul soare ce spre apus plecase,
Oprit în a sa cale, văzu cu ochii roşi
Un furnicar de moarte ce aprig se-ncleştase,
Un iad grozav de demoni sălbatici, fioroşi,
Sărind, urlînd ca feare, muşcîndu-se scrîşnind,
Rupînd, lovind orbeşte, dînd moarte şi murind !
Românii în scadroane intrau ca-ntr-o pădure,
Clădind movili de leşuri sub zdravănul topor.
Şi coasa neobosită, şi harnica secure
Zburau abătînd caii sub călăreţii lor
Iar ulii din Soroca, şi zgripţorii din Vrancea
Cu lancea cängiuită în gloată pătrundeau,
Şi răsturnau cu cangea, şi străpungeau cu lancea,
Şi trupurile moarte cu trupuri le-ascundeau.
Dar şi lehimea cruntă făcea pîrte grozave,
În cetele române trecînd ca prin troian.
Bravi, nempăcaţi, teribili, sub armele lor brave
Curgea o dîră lungă de sînge pămîntean.
Deodată prin oştime o veste au trecut :
„Herbor sub buzduganul lui Boldur au căzut !“
„Herbor e mort !“ Stau leşii pătrunşi, încremeniţi,
Scot şoapte îngrozite, prin ranguri răzleţiţi,
Perd cumpătul, perd capul, zvîrl armele-n văzduh,
Dau dosul, şi fug iute, goniţi de-al spaimei duh.
Iar craiul trist, cu palma lovindu-se pe frunte,
Suspină : „O ! Toporski, o ! veteran cărunte !
Priveşte, fug mişeii ! fug toţi, fug mic şi mare !
De-acum în tine singur e singura-mi sperare !“

VII

LUPTA

Toporski veteranul cu-o ceată mai aleasă
Lui Albert se închină și pleacă la război.
Pe loc bătrînul Cîrjă în cale-i vrînd să iasă,
De lîngă Ștefan pleacă cu buni viteji de soi.
Ei vin călări în grabă, aprinși de răzbunare,
S-apropie ; iar Cîrjă, zburînd în fuga mare,
În fața lui Toporski s-oprește ș-astfel zice :
„Toporski ! din doi unul e scris să peară-aice !
Ori tu, ori eu ; sus pala, și vin' la luptă dreaptă !"
„Cîrjă ! răspunde leahul, ai minte înțeleaptă,
Dar inimă nebună. Eu te cunosc pe tine,
Ești leu năprasnic, însă și tu mă știi pe mine,
Căci în mai multe rînduri luptat-am înainte,
Pe cînd aveam braț verde și inimă fierbinte.
Nici tu, vechiul meu dușman, nu m-ai învins pe mine,
Nici eu n-am avut parte să te înving pe tine.
Ce dat n-am putut face în focul tinereții,
Pute-vom face oare sub iarna bătrîneții ?
O ! Cîrjă, barbe albe purtăm acum noi doi,
Și lupta, draga luptă, nu mai e pentru noi.
Privește ! alții, tineri, stau împregiurul meu,
Demni adversari acelor de pe-mpregiurul tău.
A lor acum e rîndul, frate. Noi, veteranii,
Șoimi învechiți, deoparte să stăm privind șoimanii.
Vin'cole lîngă mine, și nu fii dușman mie.
Căci vîrsta între oameni stinge-orice dușmănie !"
Răspunde-atunce Cîrjă : „Toporski, ai dreptate,
Ades e rece peptul, și inima tot bate !

Apoi, mărîndu-și glasul, el strigă la ai săi :
La, luptă, voi șoimanii, la luptă, feţii mei !"
„La luptă !" strigă însuși Toporski-n mare glas,
Și amîndoi bătrînii deoparte s-au retras.

Pe loc ambele cete aprins electrizate
Scot paloșele-n soare c-un freamăt de oțel.
Ochirile prin aer se-ntîmpină-ncruntate,
Căci fiecare-alege un dușman pentru el.

Plecînd apoi cu toţii, strîng frîiele, dau pinteni,
În sprintene dezghinuri își saltă caii sprinteni,
Și zbor pe-aripa urei, cu-avîntul de nălucă,
Și intră ceată-n ceată și-n luptă se apucă
Pămîntul ropotește sub tropot de copite,
Văzduhul strălucește de arme ascuţite,
Iar paloșele albe ciocnindu-se-n loviri
Dau foc, dau moarte cruntă, dau aspre zingheniri,
În clipă cad sub ele, străpunși, scăldaţi în sînge,
Iarmeric Mazovitul, ce-n două părţi se fringe,
Și Buhtea parcalabul cu-o largă brazdă-n pept,
Și tînărul Cozjatic, lipsit de braţul drept.

Grodeck, zis Falcă-Tare, în crudul său avînt,
Precum un vier de codru, se-nainta prin gloată
Și sabia-mpregiuru-i făcea o largă roată
Ce-se-nvîrtea la soare și șuiera în vînt.
Cădeau victime multe sub arma ce zbura !

Și Grodeck în turbare pe rînd le număra,
Călcînd tot înainte pe victimele sale.
Cînd iată, din mulțime apare drept în cale
Balaur de la Galu, ce poartă ușurel
O ghioagă monstruoasă, cu dinții de oțel.
Grodeck răpede spada-i în peptul lui Balaur !
Sîngele curge !... peptul greu muge ca un taur,
Dar ghioaga se abate !... sub crunta-i lovitură
Zbor crierii lui Grodeck, și dinții toți din gură ;
Iar leahul, cladă moartă, greu cade pe pămînt,
Nendeplinind în viață grozavu-i jurămînt.

Coman, de la Comana, cu Velcea, șerpe iute,
Privesc din depărtare cum vine și cum saltă
Un cal de soi ogarnic, deprins a vîna ciute,
C-un voinicel subțire ca trestia de baltă.
„Cine să fie oare cel capitan frumos ?"
„E Biela, păr de aur, cu mijloc mlădios."
„Vînat de soi e, frate ?"
„E pui de palatin !"
„Aține-te dar, Velceo."
Comane, mă ațin."
Și amîndoi la pîndă se pun în a lui cale,
Coman cu brațe goale, și Velcea cu o coasă.

Venea fugaru-n salturi, zburlind coama-i pletoasă ;
Venea voiosul Biela pe cîmpul cel de jale,
Și pala-i cînd de-o parte, cînd iar de altă parte,
Tăind în carne vie, făcea ochiuri deșarte.

Deodată Velcea sare, sub cal se ghemuiește,
Și calu-mpuns la glezne din fugă poticnește,
Turtind sub el pe Velcea ; iar mîndru-i capitan
Îi zvîrle peste capu-i în peptul lui Coman.
„Bine venişi la mine !“ îi zise urieșul,
Și-n brațele-i de schijă, rîzînd, grozav îl strînge,
Cît peptul îl zdrobește și oasele îi frînge,
Apoi între cadavre, pe cîmp, aruncă leșul...

Gorow și Zablotowski combat delaolaltă
Cu Stroe Vlad, hotnogul, și cu șoltuzul Daltă,
Umăr de umăr, coastă de coastă, om și cal
Se strîng, se prind cu ură în cleștet infernal,
Voind a să absoarbe de pe a lumei față
Cu partea lor de soare, cu partea lor de viață.
Și sîngele din pepturi, din frunți mereu se scurge
Și pe sub cai de-a lungul el gîlgîie și curge.
Crîncenă luptă ! Moartea deasupra se arată,
Face un semn, alege, și cleștetul deodată
La semnu-i se desprinde, lăsînd pe cîmp să cadă
Gorow și Zablotowski, amici, a morței pradă !
Iar caii lor, ca dînșii nedespărțiți, cu dor,
Se duc nebuni prin lagăr, chemînd stăpînii lor.

Glence din Pocuția sub Udrea se doboară,
Udrea e prins de Cziusko, dar singur se omoară,
Strigînd în desperare : „Ah ! zece morți mai bine
Decît o viață lungă și zile de rușine !“
Corbaci rătează capul baronului Huminski,
Ciolpan apucă-n brațe-i pe junele Tenczynski
Și merge de-l depune lui Ștefan la picioare,
Apoi se-ntoarce iute la nouă vînătoare.

Zbaloș pe-un cal de cîmpuri, Negrea pe-un cal de munte
Se întîlnesc cu ochii ș-aleargă să se-nfrunte.
Izbindu-se-n mulțime cu-avînt spăimîntător,
Crunt se lovesc din fugă cu paloșele lor.
Lovire fulgerîndă și leahului fatală !
El cade jos !... în mîna-i se frînge a sa pală,
Dar Negrea, viteaz darnic, îi zice : „Frate Zbaloș,
Pe-un om căzut nu-mi place să cadă al meu paloș.
Te scoală, mergi în pace cu zile de la mine.
Ar fi păcat să peară un bun viteaz ca tine !“

A zis, calu-și întoarce și-n gloată se răpede,
Lăsînd în urmă-i leahul ; iar Cîrjă, care-l vede,
Îi strigă de departe : „Ani mulți, Negreo, nepoate !
Brațul ce nu dă moarte cînd poate, multe poate !“
Și glăsuind, el vede a lui Toporski ceată,
Ciuntită, risipită și-n tabără-alungată,
Fugînd cum fuge spaima lipsită de rușine...
Și simte mîndrul Cîrjă o mare vîlfă-n sine.

Iar cainicul Toporski, cu fruntea obosită,
Șoptește vărsînd lacrimi : „O ! soartă mult cumplită !
Eu, tare-odinioară, vechi arbor a Lehiei,
Perdut-am frunzi și ramuri sub vîntul vijeliei !
Iată-mă-nvins !... O ! Cîrjă, de-acum sînt robul tău !“
„Rob, tu ? nu mi-ar ierta-o preasfîntul Dumnezeu !
Cînd un popor de oameni se-nchină ție, mie,
Un tu, ș-un eu, Toporski, nu cade în robie !“

Așa grăiește Cîrjă, bătrînul înțelept,
Și, singur, merge vesel la Ștefan, domnul drept,
Ce-i zice : „Ani mulți, Cîrjă ! tu fală mi-ai făcut !
Ca tine fie-ți neamul viteaz și priceput !“

Apoi către oștimea pe lîngă el rămasă :
„Acum e rîndul nostru, boieri, copii din casă !
Să dăm zorul din urmă, cumplitul nostru zor,
Ce trece și răstoarnă ca trăsnet răzbitor.
Dați vînt armelor voastre ! pe cai, și după mine !“

Precum un cîrd de vulturi din sferele senine
Cad iute ca un fulger pe-o pradă ce zăresc,
Românii, duși de Ștefan, în lagăr se izbesc !
Nimic nu le rezistă, nici tunuri, nici desime,
Nici șanț, nici zid de care, nici deasă călărime,
Căci ei răstoarnă-n treacăt, și darmă, sfarmă-n clipă
Scadroane, tunuri, corturi, și pun tot în risipă.

Fug leșii, fug cruciații și fuge însuși craiul !
Îi duce domnul Ștefan cum duce vîntul paiul ;
Iar tabăra leșească un lung pustiu rămîne
Sub apriga furtună a cetelor române !

Cînd suflă vîntul toamnei prin codrii vesteziți,
Copacii plini de frunze sînt astfel zguduiți,
Și crengile căzute, și frunzele uscate
Pe cîmpi în departare sînt astfel semănate.

VIII

ARATUL

Armata glorioasă e frîntă, răsipită,
Ca munții de nisipuri în Africe pustii.
Într-un vîrtej de spaimă din urmă-i fugărită
Prin văi, prin munți, prin codri, prin rîpi și pe cîmpii.
Iar craiu-n desperare, din dealul Catilinei,
Privește pintre lacrimi frumoasa lui armată,
Ieri floarea vitejiei, azi, vai ! prada rușinei,
Cum fuge ca un nour sub zare-mprăștiată.
Ș-acum el se găsește cu adevărul față !
Slab, mic, fără trufie, văzîndu-și înainte
Spectacului peirei ce-i dă fiori prin minte,
Ș-în urmă-i alt spectacul ce sufletu-i îngheață.

. . . . . .

Pe-un șes întins și galbăn, sub arșița de soare,
Cinci sute pluguri ară pămîntul țelinos,
Și domnul Ștefan însuși, cu fruntea în sudoare,
Asistă pe-un cal negru, sub un stejar frunzos.
Opt mii de leși de oaste, legați, cu frîu-n gură,
În loc de boi, la juguri se opintesc trăgînd ;
Ei trag mereu, și ferul greu mușcă-n bătătură,
Și unii gem, și alții cad pe genunchi plîngînd !
Dar biciul îi lovește și lancele-i împung...
Se scoală-n brînci și iarăși trag brazde pe pămînt !
Mulți dintre ei sărmanii ! în capăt nu ajung
Și chiar în a lor brazde găsesc a lor mormînt !
Românii cu glas aprig îndeamnă ca să-ntindă,
Strigînd : „Hăis, ța, litfene ; hăis, ța haram de plug !
Tu-mi pregătiseși jugul, eu mi te-am pus în jug.
Hăis, ța !...“ Apoi din urmă aruncă-n brazde ghindă.

Iar Ştefan la tovarăşi le zice cu glas tare :
„Aşa scrie românul a sale fapte mari,
Cu feru-n brazdă neagră !... Românul astăzi are
Pămîntul său drept carte şi pluguri cărturari.
Aici pe unde astăzi e numai cîmp, otavă,
Umbri-se-vor urmaşii sub *Roşia-Dumbravă !*"

. . . . . .

Trecut-au patru seculi din ziua cea fatală
Cînd se-ngropă-n ţărînă a duşmanilor fală !
Şi faptul cel istoric, sub formă legendară,
Din neam în neam românii îl povestesc în ţară,
Priviţi ! lîng-o dumbravă stă tabăra de care.
Flăcăi voinici şed roată pe lîngă un foc mare,
Mirîndu-se-ntre dînşii cum vreascurile-n foc
Ca nişte şerpi se mişcă, sucindu-se în loc.
„Ştiţi voi de ce stejarul, arzînd, plînge şi geme ?
(Întreabă-un român ager pe care-a nins devreme.)
Cole,-n astă dumbravă, copacii urieşi
Sînt locuiţi, se spune, cu suflete de leşi.
Pe timpul bărbăţiei au prins Ştefan cel Mare
O oaste de năvală ş-au pus-o ca să are ;
Iar în pămîntul negru, cu sînge-amestecat,
Spre lungă pomenire el ghindă-au semănat !"

. . . . . .

El zice, şi dumbrava se pare că roşeşte,
Ş-un aspru glas de vulturi în noapte se trezeşte.
El zice, focul arde, dumbrava luminînd,
Prin crengile frunzoase trec umbre suspinînd !

Mirceşti

TOAMNA ȚESĂTOARE

Harnică și darnică
(Zicere populară)

Toamna, mîndră, harnică
Și de bunuri darnică
A-mpărțit a ei comori :
Frunza-i dat-au vîntului,
Iar roada pămîntului
Dat-o-au la muncitori.

Dat-au in pentru ștergare
Și porumb pentru coșare
Plin de ținte aurii,
Și toți strugurii din vie
Pentru dalba veselie
De la nunți și cumătrii.

Dat-au încă pentru coasă
Iarba-i verde și frumoasă
Care-n mai au înflorit ;
Ș-a ei paseri cîntătoare,
Ș-a ei șiruri de cucoare
Tainicului Răsărit.

Ș-au rămas, sărmana, goală.
Pe cînd viforul se scoală
Aducînd gerul de an !...
Ce-a să facă ea la iarnă ?
Norii vin ca să aștearnă
Pe cîmpii un lung troian.

Vai de ea !... Ce-a să devie
Sub cumplita vijelie
Care suflă oțerit
Peste văile uscate,
Peste apele-ngheţate,
Peste codrul desfrunzit ?

Dar nu-i pasă !... Cît e soare,
Toamna, mîndră ţesătoare,
Pune furca-n brîul ei,
Ca să toarcă şi să ţese
Pînză lată-n iţe dese
De-nvălit umerii săi.

Şi torcînd de-a lungul trece
Peste brazda murgă, rece,
Unde ies painjini mii.
Iar fuioru-i de matasă
Pe pămînt în urmă lasă
Mreji de raze argintii.

Cîte lanuri, văi întinse,
Toate-acuma sînt cuprinse
De lungi fire ce lucesc.
Unele s-adună-n caier,
Altele, perdute-n aer,
Tainic, lin călătoresc.

Toamna grabnic le urzeşte,
Le-mpleteşte, nevedeşte,

Și cu toate la un loc
Ea-și lucrează-o-nvălitoare
Ca să meargă-n șezătoare
Și să ia parte la joc.

Iat-o în cămeșă albă,
Cu lefți mari lucind în salbă,
Mari cît ochii săi căprii,
Trista iarnă-o pizmuiește
Și prin neguri o pîndește
Descîntînd vrăjitorii.

Iar românul cu drag spune :
„Doamne, fă încă-o minune !
Scoate-o fată-n calea mea,
Ca și toamna harnică,
Și de suflet darnică,
Să-mi fac traiul meu cu ea !"

POHOD NA SYBIR

Sub cer de plumb întunecos,
Pe cîmp plin de zapadă
Se trăgănează-ncet pe gios
O jalnică gramadă
De oameni triști și înghețați,
Cu lanțuri ferecați.

Sărmani !... de șese luni acum
Ei merg fără-ncetare
Pe-un larg pustiu ce n-are drum,
Nici adăpost, nici zare.
Din cînd în cînd un ostenit
Mort cade, părăsit !

E lung cel șir de osîndiți !
Pe vînăta lor față
Necontenit sînt pălmuiți
De-un crivăț plin de gheață,
Și pe-al lor trup de sînge ud
Des cade biciul crud.

În urma lor și pe-mpregiur
Cazaci, baschiri sălbatici
Cu suliți lungi, cu ochi de ciur
Alerg pe cai zburdatici,
Și-n zarea sură stă urlînd,
Urlînd lupul flămînd.

Dar unde merge-acest popor
Ce nu mai are-n lume
Nici o sperare-n viitor,
Nici patrie, nici nume ?...
Se duce, șters dintre cei vii,
Să moară prin pustii.

Palid convoi, perdut, uitat,
Colonă funerară,
Ea poartă-n frunte un stigmat...
Amorul sfînt de țară !

O ! sfînt, sublim, ceresc amor,
Cîţi pentru tine mor !

Ah ! cîţi martiri pentru-un cuvînt,
Un dor de libertate,
Cu zile mers-au la mormînt
Prin răzbunări turbate !
Cîţi au format grozavul şir,
Pohodul la Sybir !

Acum colona s-au oprit
Sub crivăţul de noapte.
Din sînu-i rece, amorţit,
Ies dureroase şoapte.
Toţi se înşiră-acum în rînd,
Gemînd şi tremurînd.

Un comandant, aprig călău,
I-adună ca pe-o turmă
Şi-nseamnă chiar pe biciul său
Cîţi au căzut în urmă ;
Apoi în vînt cu aspru glas
Dă ordin de popas.

Convoiu-ntreg, nedeslipit,
Îngenunchind se lasă
Pe cîmpul alb şi troienit,
Sub negura geroasă,
Şi stă grămadă la un loc,
Făr-adăpost, nici foc.

Cu peptul pe omăt lungiţi,
Sărmani ! adorm îndată,
Visînd de cîmpii înfloriţi,
De ţara departată,
Şi peptul lor plin de amar
Se bate tot mai rar.

Unul prin vis vede plîngînd
O mamă-mbătrînită.
Altul se-ngînă dismierdînd
Soţia lui iubită,
Şi toţi pe sub genele lor
Au lacrime de dor.

Ei dorm adînc ! ş-al nopţei vînt
Cu şuier viscoleşte ;
Ei dorm adînc şi pe pămînt
Mereu troianul creşte,
Şi stelele, privind la ei,
Plîng lacrimi de scîntei.

Treptat, omătul spulberat
Se-ntinde ca o mare,
Şi creşte, şi sub el treptat
Convoiu-ntreg dispare,
Şi-n zori tot cîmpu-i învălit
C-un giulgi nemărginit.

Au fost ! acum ei unde sînt ?...
Un cîrd de vulturi zboară
Pe sus c-un răpide avînt
Și iute se coboară,
Iar dintre brazi vine urlînd,
Urlînd lupul flămînd !...

DAN, CĂPITAN DE PLAI

(XV secul)

Frunză verde de mălai,
Cine merge sus la rai ?
Merge Dan, șoiman de plai,
C-a ucis el mulți dușmani,
Un vizir și patru hani.
Frunză verde lemn de brad,
Cine merge gios în iad ?
Merg tatarii lui Murad,
C-au ucis în zi de mai
Pe Dan, capitan de plai !

(Fragment de cîntic poporal)

I

Bătrînul Dan trăiește ca șoimul singuratic
În peșteră de stîncă, pe-un munte păduratic,
Privind cu veselie cum soarele răsare,
Dînd viață luminoasă cu-o caldă sărutare,
Privind cu jale lungă cum soarele apune...
Așa și el apus-au din zile mari și bune !
Vechi pustnic, rămas singur din timpul său afară,
Ca pe un gol de munte o stîncă solitară,
Dincolo din morminte el trist acum privește
O tainică fantasmă ce-n zare s-adîncește,

Fantasma drăgălașă a verdei tinereți
Ce fuge de răsuflul geroasei bătrîneți,
Și zice : „Timpul rece apasă-umărul meu
Și cît m-afund în zile tot simt că e mai greu !
O ! lege-a nimicirei, o ! lege nemiloasă ?
Cînd, cînd s-a toci oare a vremei lungă coasă !“
Apoi el pleacă fruntea și cade în visare,
Iar munții, albi ca dînsul, se-nclină-n departare.

Ai timpilor eroici imagină augustă,
Pe cînd era el tînăr, lumea-i părea îngustă
Pentru bine, și largă, prea largă pentru rău !
Ei ar fi vrut-o bună ca bunul Dumnezeu.
Deci îi plăcea să-nfrunte cu dalba-i vitejie
Pe cei care prin lume purtau bici de urgie,
Și mult iubea, cînd țara striga : „La luptă, Dane !“
Să vînture ca pleava oștirile dușmane.
Atunci a lui mănie ca trăsnetul era,
În patru mari hotare tuna și fulgera,
Iar țara dormea-n pace pe timpii cei mai răi
Cît Dan veghea-n picioare la căpătăiul ei.
Ades el pleca singur prin codri fioroși,
În carii luceau noaptea oțeluri și ochi roși,
Și dacă murgu-i sprinten da-n lături sforăind,
Viteazul cu blîndeță îl dismierda, grăind :
„N-aibi grijă, măi șoimane ! eu am și duc cu mine
O vrajă rea de dușmani și bună pentru tine.“
Și murgu-și lua calea în liniște deplină
Prin codri fără drumuri și fără de lumină.
Iar vulturii carpatici cu zborul îndrăzneț
Făceau un cortegi falnic eroului drumeț.

Încrederea-nflorește în inimile mari !

II

Bătrînul Dan ascultă grăind doi vechi stejari
Crescuţi dintr-o tulpină pe culmea cea de munte
Ş-avînd ca o coroană un secul pe-a lor frunte.
„O, frate, zice unul, un vînt în mez de noapte
Adusu-mi-au din vale lung vaiet, triste șoapte !...
E sabie în ţară ! au năvălit tatarii !
Ş-acum în bălţi de sînge îşi joacă armasarii !“
„Aşa ! răspunde altul, colo în departare
Zărit-am astă-noapte pe cer lumină mare !
Ard satele române ! ard holdele-n cîmpii !
Ard codrii !... sub robie cad fete şi copii,
Şi-n fumul ce se nalţă cu larme zgomotoase
Zbor suflete gonite din trupuri sîngeroase !“
Bătrînul Dan aude, suspină şi nu crede !
Dar iată că pe ceruri din patru părţi el vede
Trecînd un stol de vulturi urmaţi de uli gramadă,
Atraşi în orizonuri de-a morţii rece pradă.
Un fulger se aprinde în ochii lui pe loc.
„La luptă, Dane ! ţara-i în jac, ţara-i în foc !“
Bătrînul Dan desprinde un paloş vechi din cui,
Şi paloşul luceşte voios în mîna lui.
Bătrînul Dan pe sînu-i apasă a lui mînă
Şi simte că tot bate o inimă română,
El zice cu mîndrie, nălţînd privirea-n sus :
„Pe inimă şi paloş rugina nu s-au pus.
O ! Doamne, Doamne sfinte, mai dă-mi zile de trai
Păn' ce-oi strivi toţi lupii, toţi şerpii de pe plai !
Fă tu să-mi pară numai atunci paloşul greu,
Cînd inima-nceta-va să bată-n peptul meu,
Ş-atunci inima numai de-a bate să încete
Cînd voi culca sub ţărnă a duşmanilor cete !“

Apoi el strînge chinga pe zdravenele-i șale,
Își face-o cruce, pleacă și se coboară-n vale.

III

În scurtele zestimpuri cînd soarele declină
Și noaptea-și pune stema feerică, stelină,
E un moment de pace în care, neoprit,
Se perde doru-n umbra amurgului mahnit.
Atunci zărește ochiul minunile din basme,
Acele legioane de tainice fantasme
Care-ntre zi și noapte apar în loc oprite
Cu mantii lungi și albe de-a lungul învălite.
Așa apare-n șesuri mărețul om de munte,
Călcînd cu pași gigantici pe urme mai mărunte!
Nu știu de el copacii tineri, crescuți pe maluri,
Dar rîul îl cunoaște și scade-a sale valuri,
Să treacă înainte viteazul Dan la luptă.
Și astfel tot el pasă pe cale nentreruptă
Pân' ce sosește-n seară la casa lui Ursan.

Om aspru care doarme culcat pe-un buzdugan,
Ursan, pletos ca zimbrul, cu peptul gros și lat,
Cu brațul de barbat, cu pumnul apăsat,
E scurt la grai, năprasnic, la chip întunecos
El e de peste Milcov pribeag misterios.
Toți carii știu de dînsul spun multe, dar șoptind,
Și cale de o zare îl ocolesc grăbind,
Deși-i place să crească sirepe herghelii,
Răzlețe pe întinsul cîmpiilor pustii.

Pe vremea lui, sub ochii lui Ștefan, domn cel mare,
Intrînd în dușmani singur ca vieru-n stuhul tare,

Au prins pe hanul Mîrza din fugă cu arcanul;
Iar Ștefan, de la dînsul în schimb luînd pe hanul,
I-au zis: „Ursane frate! să-ți faci ochirea roată,
Și cît îi vedea zare, a ta să fie toată!“ [1]
De-atunci el stă de pază în mijlocul cîmpiei
Și nime nu s-atinge de zmeii hergheliei,

Drumețul intră, zice: „Bine-am găsit, Ursane!...“
Un aspru glas răspunde: „Bine-ai venit, moș Dane!
Ce vînt te-aduse-aice?“
„Vînt rău și de jălire!
Ne calc păgînii, frate, și țara-i la peire!“
Ursan tresare, geme, s-aprinde-n gîndul său.
Dan zice: „De pe munte venit-am să te ieu,
Să mergem“.
„Dar! să mergem!“ adauge Ursan
Și mult cu drag privește grozavu-i buzdugan.
Apoi un corn apucă și buciumă în vînt.

IV

Deodată se aude un tropot pe pămînt,
Un tropot de copite, potop rotopitor!

Ursan cu al său oaspe în fund, spre soare, cată,
Și văd sub cerul luciu, în zarea-nflăcărată,
Zburînd o herghelie de harmasari zmeioși,
Cu coamele în vînturi, cu ochii scînteioși,
Și-nfiorînd cîmpia de-o aspră nechezare.

[1] Astfel domnii vechi, în timpul luptelor, recompensau pe barbații carii făceau acte de vitejie. Astfel s-au format în vechime proprietățile mari din țară (n. a.).

Un voinicel în floare pe-un alb fugar calare,
Îi mînă c-un harapnic ce-n urma lor pocnește
Și ca un șerpe negru prin aer se-nvîrtește.
Ursan le-aținea calea și caii stau în loc.
Apoi către voinicul ce poartă busuioc
El zice : „Fulgo ! prinde-mi pe murgul cel țintat ;
Moș Dan și eu la Nistru ne ducem pe luptat !“
„Dar eu, întreabă Fulga, eu să nu-mi cerc puterea ?“
„Tu să rămîi aice ca să-mi păzești averea.“

Frumos odor e Fulga ! și naltă-i e făptura !
Sub genele-i umbroase doi ochi lucesc ca mura
Și părul său de aur în crețuri lungi se lasă
Ca pe strujanul verde un caier de matasă.
El are glas puternic în gură rumioară
Și mers cu legănare de gingașă fecioară.
Oricine-l vede-n soare cu pelița lui albă,
Purtînd la brîu un paloș și pe grumazi o salbă,
Se-ntreabă : ce să fie, fecior de zmeu ori fată ?
Iar cînd pe sub altița cămeșii înfirată
Zărește la lumină doi crini ieșiți în undă,
Doi pui în neastîmpăr de lebădă rotundă,
Răpit de dor, el cade pe gînduri cîte-un an !...

Voinicul e viteaza copilă-a lui Ursan.
Ea intră-n herghelie cu pasul îndrăzneț
Și merge drept la murgul sălbatic și răzleț,
Zicînd lui Dan ce-n treacăt îi dă povățuiele :
„Moș Dane ! tu cu-a tale și eu cu ale mele !“
Sirepul o zărește, ridică narea-n vînt,
Încruntă ochiul, bate copita de pămînt,

Zburlește coama, saltă, în lături se izbește ;
Dar Fulga zvîrle lațul, de gît îl arcănește
Și, răpide ca gîndul, s-aruncă ușurel,
Îi pune mîna-n coamă și-ncalecă pe el.
Gemînd, el sare-n aer de patru-a lui picioare,
Azvîrle, se frămîntă, se spumegă-n sudoare
Și-n zbor plecînd deodată, nebun de groază, murgul
S-afundă-n largul spațiu și spintecă amurgul...
Dar cînd steluța lunei apare viu la lume,
Copila se întoarce cu murgul alb de spume,
Și zice : „Iată calul ! El știe-acum de frîu
Ca paloșul de mijloc și mijlocul de brîu."
Ursan cu drag răspunde : „Aibi parte de noroc !"
Apoi cu Dan bătrînul, arzînd de mare foc,
Încalecă și-n umbră dispar ca într-un nor...
Iar Fulga-i urmărește cu sufletul în dor.

V

E noaptea înstelată, e caldă, liniștită !
Se pare că din ceruri pe lumea adormită
Plutește-o lină, dulce, divină îndurare ;
Dar ea nu poate stinge avîntul de turbare
Ce duce călăreții pe-ntinderea pustie.
Precum doi spectri gemeni mînați de-o vijelie.
Ei zbor tăcuți sub ochii steluțelor trezite
În orizonul negru ce-i soarbe și-i înghite,
S-afund mereu în taina nopții : dar gîndul lor
De mult e cu tatarii în luptă de omor.

O țintă de lumină prin umbră viu înoată.
Ea crește, se înalță pe zare ca o roată

Şi umple de văpaie cereştile abisuri.
Păduri, movile, rîuri apar căzute-n visuri,
Dar leul de la munte şi vierul de pe vale
Nu văd prin vis de sînge decît Moldova-n jale :
„E roşie luna !“ zice din doi cel mai bătrîn.
„E luna însetată de sînge de păgîn !“
Răspunde cel mai aspru... Şi puii lor de zmei
Se duc trăgînd doi spectri de umbră după ei.
Se duc vîrtej ca gîndul plecat în pribegie,
Se duc pîn'ce-a lor umbră întinsă pe cîmpie
Le trece înainte, şi păn' ce se lovesc
În ochi cu faptul zilei... Atuncea se opresc.

Şi iată-i pe o culme nocturnii călători,
Lucind sub cerul palid în mantie de zori !
Ei lasă jos pe coastă să pască harmasarii
Şi stau privind în vale cum fac pîrjol tatarii.

Cinci sate ard în flăcări pe cîmp, şi fumul lor
Se-ntinde ca o apă, plutește ca un nor
De-a lung pe șesul umed, și zboară sus în aer,
Ducînd cu el un vuiet de larmă și de vaier.
Prin fum se zăresc umbre fuginde, rătăcite,
Copii mărunţi şi mame şi fete displetite,
Şi cai scăpaţi în fugă, şi cîni, şi boi în turme,
Goniţi de tătărimea ce calcă pe-a lor urme.
Ici, colo, se văd cete în luptă încleştate.
Mişcări de braţe goale în aer ridicate,
Luciri de arme crunte patate roş cu sînge
Pe care-o rază vie din soare se resfrînge,
Apoi din vreme-n vreme o ceată luptătoare
Se-mprăştie cu grabă, lăsînd cadavre-n soare !
Iar lîngă Nistru, multa urdie tătărească
Năprasnic se ucide cu gloata românească.

Dan zice : „Măi, Ursane ! acolo e de noi !
Acolo rîde moartea în crîncenul război,
Acolo să dăm proaşcă, sub ochiul cel de sus,
Tu despre faptul zilei şi eu despre apus,
Şi cale să deschidem prin aprigul duşman...
La lucru-acum, fîrtate ! la lucru, măi Ursan !"
„Amin şi Doamne-ajută !" Ursan voios răspunde,
Şi-n gloată fiecare ca viforul pătrunde.

VI

Ursan năval' s-aruncă în neagra tătărime,
Croind o pîrte largă prin deasa ei mulţime.
Sub mînă-i buzduganul, unealtă de peire,
Ca un balaur face în giuru-i o rotire,
Un cerc de moarte-n care amar de cine-i prins !...
Sărmanu-nchide ochii şi soarele-i s-au stins !

În lături, înainte, în urmă-i totul moare !
Zbor crierii din tidve sub ghioaga zdrobitoare,
Şi-n urmă, şi-mpregiuru-i, şi-n lături semănate
Zac sute de cadavre cu capete sfărmate.
Şi astfel nempăcatul Ursan mereu lucrează,
Şi spre apus prin sînge mereu înaintează.

Ca dînsul, Dan bătrînul, erou întinerit,
Tot vine după paloş spre mîndrul răsărit.
El intră şi se-ndeasă în gloata tremurîndă
Ca giunghiul cel de moarte în inima plăpîndă,
Şi paloşu-i ce luce ca fulger de urgie
Tot cade-n dreapta,-n stînga şi taie-n carne vie...
Fug toţi şi per din cale-i !... el strigă : „Steie faţă
Cui place vitejia, cui s-au urît de viaţă !"

Dar nime nu-ndrăznește la glasu-i să apară,
Căci el se-naintează precum un stîlp de pară,
Și cine-l vede falnic, aprins, cu fruntea sus,
Îi pare că alt soare se-nalță din apus.
Și astfel îmbii oaspeți a morții nempăcate
Cosesc la vieți în floare pe straturi sîngerate
Ș-ajung ei față-n față prin apriga furtună,
Și armele lor ude crucișe le împreună,
„Noroc ție, Ursane !"
„Și ție, tot noroc !"
Dar n-au sfîrșit cuvîntul Ursan și cade-n loc,
Străpuns de o săgeată ce-i intră-n pept adînc.
El scapă buzduganul, se pleacă pe oblînc
Și greu se prăbușește c-un gemet de pe cal.

Tatarii ca zăvozii pe dînsul dau năval' !
„În lături, litfe !" strigă la ei viteazul Dan,
Punîndu-se de pază la capul lui Ursan,
Cu calu-n mîna stîngă, cu pala-n mîna dreaptă,
Amenințînd cu ochii tatarii, mi-i așteaptă
Precum așteaptă zimbrul de lupi încungiurat
Să-i zvîrle cu-a lui coarne pe cîmpul spaimîntat.
Dar nici gîndesc păgînii să deie pept cu el
Căci paloșu-i năprasnic e vultur de oțel.
Retrași în giur deoparte, nemernici, spărieți,
Ei scot din a lor arcuri un vifor de săgeți,
Și, Dan, lovit în coaste, șoptește cu oftare :
„Ursane ! pentru tine de-acum nu e scapare !"
Zicînd, el cade-aproape, se sprijină-ntr-o mînă
Și paloșul lui ține în loc ceata păgînă.

O ! Dane capitane ! puterile-ți slăbesc
Și norii de deasupră-ți trecînd se învîrtesc.
Tu mori ! și tătărimea s-apropie de tine !

Dar iată din pustiuri un alb vîrtej că vine
Şi trece prin urdie ca printr-un lan de grîu,
E un voinic calare pe-un cal ce n-are frîu,
Voinic, în brîu cu paloş şi pe grumaz cu salbă.
E Fulga ce apare ca o fantasmă albă
Şi grabnic pe-al ei tată răpeşte din gramadă,
Apoi cu el dispare ca şoimul cu-a sa pradă.

„Alah !“ răcnesc tatarii cătînd cu groază-n urmă...
Dar ce văd ei deodată, căci glasul lor se curmă ?
Ei văd curgînd pe dealuri arcaşii din Orhei
Ce vin cu-o falcă-n ceruri, aprinşi ca nişte zmei !
Un lung fior de spaimă pătrunde într-o clipă
Prin deasa tătărime ce-i gata de risipă,
Şi toţi pe loc la fugă plec iute, se duc orbi,
Cum pleacă din cîmpie un nor întins de corbi.
Amar e de răzleţul ce-n urma lor rămîne
Şi cade, mic sau mare, pe mînele române !
În faţă cu românul nu-i milă, nu-i iertare,
Nici chiar în sîn de mamă nu poate-avea scapare.
O ştiu de mult tatarii, o ştiu de la bătrîni
Şi fug, nevrînd s-asculte de şefi, de-ai lor stăpîni.
Tot omul vede moartea ş-aleargă-nspaimîntat.
Cel viu uită şi lasă pe mortul nengropat
Şi făr-a-ntoarce capul se duce-orice păgîn,
Că-n umbra fiecărui s-avîntă un român !

Iar hanu-şi smulge barba, îşi rupe şalul verde
Privind urdia-ntreagă în clipă cum se perde,
Sub ochii lui în lacrimi, pe cîmpul cel de lupte
Apar grămăzi de leşuri, grămăzi de arme rupte,
De cai ucişi, de care, de corturi risipite,
Şi tuiurile oastei de oaste părăsite !

O ! pas cumplit al soartei ! Tot ce-i era de fală,
Cai, steaguri, cete mîndre, strălucitoare arme,
Clădiri de visuri nalte, magie triumfală,
Au fost de-ajuns o clipă ca totul să se darme !

VII

Ghirai au trecut Nistrul înot pe calul său,
Luînd pe Dan rănitul ca pradă și trofeu.
El merge de se-nchide în cortu-i, umilit,
Precum un lup din codri ce-au fost de cîni gonit
Trei zile, trei nopți hanul nu gustă-n suflet pace.
Întins ca un cadavru gios pe covor el zace,
Dar cînd revine, palid, din lunga-i desperare,
În ochii lui trec fulgeri de cruntă răzbunare.
El strigă să-i aducă sub cort pe Dan bătrînul.

Deși cuprins de lanțuri, măreț intră românul !

„Ghiaur ! zice tatarul cu inima haină,
Ce simte firul ierbei cînd coasa e vecină ?"
„Ea pleacă fruntea-n pace, răspunde capitanul,
Căci are să renască mai fragedă la anul !"

Ghirai cade pe gînduri lăsîndu-si capu-n pept,
Și, îmblînzindu-și glasul : „O ! Dan, om înțelept !
Te știu de mult pe tine, cunosc al tău renume
Din graiul plin de lacrimi orfanilor din lume.
Pe mulți tatari cuprins-ai de-ai morții reci fiori !
Acum îți veni rîndul și ție ca să mori.
Privește ! lîngă ușă călăul te pîndește
Cu streangul și cu pala ce-n mînă-i zingănește.

Un semn, şi capu-ţi zboară la cîni şi la vulturi,
Şi sufletu-ţi se perde în lumea de ghiauri.
Dar însă îmi fac milă de ani şi de-a ta minte,
Gîndind la bătrîneţa ce-apasă-al meu părinte,
Şi vreu, cu daruri multe, pe tine-a te ierta
De vrei tu să te lepezi acum de legea ta!"

Creştinul Dan, bătrînul cu suflet luminos,
Înalţă-a lui statură şi zice maiestos:
„Ceahlăul sub furtună nu scade moşunoi!
Eu, Dan, sub vîntul soartei să scad păgîn, nu voi,
Deci nu-mi convine viaţa mişelnic cîştigată,
Nici pata fărdelegei în fruntea mea sapată.
Ruşinea-i o rugină pe-o armă de viteaz,
Un verme ce manîncă albeaţa din obraz.
Cui place să roşească, roşească... eu nu vreu
Nici pată pe-a mea armă, nici pe obrazul meu.
Alb am trăit un secul pe plaiul strămoşesc
Şi vreu cu faţă albă senin să mă sfîrşesc,
Ca dup-o viaţă lungă, ferită de ruşine,
Mormîntul meu să fie curat şi alb ca mine!
Aşa m-au deprins Ştefan, uşoară ţărna-i fie!
La trai fără mustrare şi fără prihănie.
Nu-mi trebuie-a ta milă, nu vreu a tale daruri.
Tu îmi întinzi o cupă mult plină de amaruri,
Departe ea de mine!... mai drept e ca să mor!..
Iar dacă ai tu cuget şi-ţi pasă de-al meu dor,
Ghirai, mă lasă, lasă în ora morţii grele
Să mai sărut o dată pămîntul ţării mele!"

Uimit, Ghirai se scoală, cu mîna lui disface
Unealta de robie sub care leul zace,
Cumplitul lanţ ce-l leagă cu strînse noduri sute,

Şi zice grabnic : „Tată, ia calul meu şi du-te !“
Bătrînul Dan ferice se duce, Nistrul trece,
Şi-n aerul Moldovei se umflă peptu-i rece,
Şi inima lui creşte, şi ochii-i plini de jale
Cu drag privesc prin lacrimi podoaba ţării sale.
Sărmanu-ngenunchiază pe iarba ce străluce,
Îşi pleacă fruntea albă, smerit îşi face cruce
Şi pentru totdeauna sărută ca pe-o moaşte
Pămîntul ce tresare şi care-l recunoaşte...
Apoi el se întoarce la hanul, intră-n cort,
Suspină, şovăieşte şi, palid, cade mort !

Iar hanul, lung privindu-l, rosteşte cu durere :
„O ! Dan viteaz, ferice ca tine care pere,
Avînd o viaţă verde în timpul tinereţii
Şi albă ca zapada în iarna bătrineţii !...“

VÎNTUL DE LA MIAZĂZI

Vîntul de la miazăzi
Cu zăpadă se hrăneşte.
Într-o noapte şi-ntr-o zi
El pe dealuri o topeşte,
Şi cînd suflă şi cînd trece
Peste gheaţa ce se moaie,
Iarna tristă, iarna rece
Varsă lacrimi, lungi şiroaie.

El plecat-au dintr-un loc
Unde iarba, cînd răsare,
Sub o arşiţă de foc
Se usucă şi dispare,
Şi pe unde ard în soare
Lungi pustiuri năsipite,
Şi se văd, rătăcitoare,
Caravane ostenite.

Vîntul iute, vîntul cald
Aripioara-şi răcoreşte
În mări late de smarald
Pe al căror val pluteşte,
Şi cu gura-i însetată
Vine-aice de înghite
Mana iernii aşezată
Pe cîmpiile albite.

El tot suflă nencetat
Păn' ce vede-n răsărire
Pe pămîntul disgheţat
Colţul ierbii, viu, subţire ;
Apoi merge de desface
Cu-o suflare mai gingaşă
Muguraşii unde zace
Frunza verde drăgălaşă.

Bun sosit, iubite vînt !...
Animaţi de-o nouă viaţă,
Gîndăceii din pămînt
La lumină ies în faţă,

Şi păraiele umflate
Mici torente spumegoase,
De pe culme, de prin sate
Curg în văile-aburoase ;

Şi pe cîmpul încă ud,
Şi pe crengile pădurii
Se încearcă un prelud
De concerte-ale naturii,
Şi prin aerul cu soare
Trece-o vie prevestire
De sosirea de cucoare
Şi de-a mieilor sosire.

Însă vîntul răcorit
Din zbor iată se opreşte ;
Ca drumeţul ostenit
El acum se odihneşte,
Şi rîzînd, priveşte-n zare
Iarna goală, iarna slută
Cum se duce-n fuga mare
Şi se face nevăzută.

Dar cum stă pe-a luncii prag,
Iat-aude-un glas de jale
Care iese dintr-un fag
Nalt, cu braţe colosale ;
Şi deasupra-i înc-aude
Plîns amar de desperare,
Gemete, blăstemuri crude
Care dau înfiorare.

Glasul blînd și rugător
Zice : „Doamne ! Cine oare,
Ce viteaz îndurător
M-a scăpa din închisoare ?
Ah ! din fagul meu afară
Celui ce mi-a da scăpare
Eu, frumoasa primavară,
I-aș plăti cu-o sărutare."

Vîntul iute se scula...
Peste fag cu fruntea lată
El începe a sufla,
A sufla ca niciodată.
În curînd a lui suflare
Coaja fagului despică,
Și la ochii lui apare
Un luceafăr de fetică.

Mîndră, albă, scump odor,
Cu zîmbire-atrăgătoare
Și duioasă ca un dor
De simțire iubitoare.
La plăcuta sa ivire
Ies albinele cu miere,
Și sub vesela-i ochire
Lumea saltă-n renviere

Ea rămîne în extaz
La a soarelui lumină
Pe-nfloritul ei obraz
Luce-o rouă briliantină,

Și pe frunte-i se îndoaie
O ghirlandă înverzită,
Și pe gură-i se desfoaie
Dulce roză-mbobocită.

Cum o vede, fericit,
Vîntul brațele-și deschide,
Și pe sînul său uimit
Copilița vesel rîde ;
Cînd deodată sus în aer
Printre frunza ce-l ascunde
Se aude iar un vaier
Care sufletul pătrunde.

Cine țip-așa de tot ?
Cine sus, în arbor, geme ?
E sărmanul Barba-Cot,
Spînzurat de multă vreme !
Searbed, țeapăn sloi de gheață,
De-astă-iarnă-n părăsire,
Ah ! de-abie mai are viață,
De-abie umbră de simțire !...

Primavara face-un semn...
Pe loc vîntul se ridică
Și l-al fetei viu îndemn
Peste fag el suflă, pică.
Iată-o creangă spre copilă
Că se pleacă și se-ntinde
Pe moșneagul trist, cu milă,
De pe creangă ea-l desprinde.

Statu-Pală a scăpat!
De sub tufe chiar îndată
Iepurașul schiopătat,
Ieșind iute, lui s-arată;
Iar uncheșul cu rușine
Zice-n limba bătrînească:
„Cine-a fi nebun ca mine,
Tot ca mine să pățească!“

Și pe iepure sărind
El se duce-n depărtare,
Dar suspină tot gîndind
La frumoasa fată mare.
Și a vîntului mireasă,
Lunecînd pe iarba verde,
Cu-al ei mire-n lunca deasă
Ca un vis frumos se perde!

Mircești, mart 1876

PRIER ȘI FATA IERNEI[1]

I

S-au iubit iarna cu gerul
Ș-amîndoi s-au însoțit,
De frig mare-atunci chiar ferul
Scrijelit au amorțit!
L-a lor nuntă-ngrozitoare
Moartea rece-au asistat
Și, privindu-i, mîndrul soare
Sus pe cer au înghețat.

[1] *Prier*, numele poporal al lunii lui april (n. a.).

Mirii sarbezi în cojoace
Veselit-au șese luni,
Invitînd cu ei să joace
Viscoloasele furtuni.
Ș-au avut la cununie
Lăutari de triste hori,
Asprul Crivăț de urgie,
Corbii trist croncănitori.

Iar nuntași, un număr mare
De lupi lacomi, de urși groși,
Toți cu blane pe spinare,
Cu dinți lungi, cu ochii roși.
Ei în noaptea nuntitoare
Mare prasnic au făcut
De plăpînde căprioare
Și de-un biet copil perdut!

II

Iarna are-o fată albă
Ca ștergarul alb de in.
Fata are-n sîn o salbă
De frumoase flori de crin,
Și zăpadă pe-a ei față,
Și păr luciu de argint;
Pe sub gene ochi de gheață,
Pe sub buze, margarint.

Ea-i frumoasă ca o moartă
În momentul cel suprem
Cînd, plecînd din lume, poartă
Al veciei diadem;

Dar ca statuie de ceară,
Doarme făr-a se trezi
De cu ziori şi pînă-n seară,
De cu seară pînă-n zi.

În zadar o tot sărută
Mama ei la ea privind ;
Copiliţa-n veci tăcută
Îi zîmbeşte aromind.
Mîndrul soare cu iubire
O dismiardă în zadar.
Ea rămîne-n neclintire,
Ca un viu margaritar.

III

Iat.-aude-n depărtare
Prier, al verdeţii domn,
De vestita fată mare
Adormită-n vecinic somn,
Şi el simte deodată
Foc în sînu-i tulburat,
Şi în suflet dor de fată,
Dor aprins de însurat.

Iată-l pleacă, dar se luptă
Pe-a lui cale nencetat
Cu ninsoarea întreruptă
De ploi reci, de vînt turbat ;
Şi răpit pe-aripa grabii,
El străbate neoprit
Tristele zile-ale Babii,
De cocori călăuzit.

Iat,-ajunge, iată vede
Fată-n haine de ninsori,
El o cheamă, se răpede
Ș-o sărută de trei ori.
S-au trezit copila dragă
Sub sărutul arzător,
Ea zîmbește, dar, pribagă,
Se preface într-un nor !...

PENEȘ CURCANUL

Plecat-am nouă din Vaslui,
Și cu sergentul, zece,
Și nu-i era, zău, nimărui
În pept inima rece.
Voioși ca șoimul cel ușor
Ce zboară de pe munte,
Aveam chiar pene la picior,
Ș-aveam și pene-n frunte.

Toţi dorobanţi, toţi căciulari,
Români de viţă veche,
Purtînd opinci, suman, iţari
Și cușma pe-o ureche.
Ne dase nume de Curcani
Un hîtru bun de glume,
Noi am schimbat lîngă Balcani
Porecla în renume !

Din cîmp, de-acasă, de la plug
Plecat-am astă-vară
Ca să scăpăm de turci, de jug
Sărmana, scumpa ţară.
Aşa ne spuse-n graiul său
Sergentul Mătrăgună,
Şi noi ne-am dus cu Dumnezeu,
Ne-am dus cu voie bună.

Oricine-n cale ne-ntîlnea
Cîntînd în gura mare,
Stătea în loc, s-adimenea
Cuprins de admirare ;
Apoi în treacăt ne-ntreba
De mergem la vro nuntă ?
Noi răspundeam în hohot : „Ba,
Zburăm la luptă cruntă !“

„Cu zile mergeţi, dragii mei,
Şi să veniţi cu zile !“
Ziceau atunci bătrîni, femei,
Şi preoţi şi copile ;
Dar cel sergent făr' de musteţi
Răcnea : „Să n-aveţi teamă,
Românul are şepte vieţi
În pieptu-i de aramă !“

Ah ! cui i-ar fi trecut prin gînd
Ş-ar fi crezut vrodată
Că mulţi lipsi-vor în curînd
Din mîndra noastră ceată !
Priviţi ! Din nouă cîţi eram,
Şi cu sergentul, zece,
Rămas-am singur eu... şi am
În piept inima rece !

Crud e cînd intră prin stejari
Năprasnica secure,
De-abate toţi copacii mari
Din falnica pădure!
Dar vai de-a lumei neagră stea,
Cînd moartea nemiloasă
Ca-n codru viu pătrunde-n ea
Şi cînd securea-i coasă!

Copii! aduceţi un ulcior
De apă de sub stîncă,
Să sting pojarul meu de dor
Şi jalea mea adîncă.
Ah! ochii-mi sînt plini de scîntei
Şi mult cumplit mă doare
Cînd mă gîndesc la fraţii mei
Cu toţi periţi în floare.

Cobuz ciobanu-n Calafat
Cînta voios din fluier,
Iar noi jucam hora din sat,
Rîzînd de-a boambei şuier,
Deodat-o schijă de obuz
Trăsnind... mînca-o-ar focul!
Retează capul lui Cobuz
Şi-astfel ne curmă jocul.

Trei zile-n urmă am răzbit
Prin Dunărea umflată,
Şi nu departe-am tăbărît
De Plevna blestemată.
În faţa noastră se-nalţa
A Griviţei redută,

Balaur crunt ce-amenință
    Cu gheara-i nevăzută.

Dar și noi încă o pîndeam
    Cum se pîndește-o fiară
Și tot chiteam și ne gîndeam
    Cum să ne cadă-n gheară ?
Din ziori în ziori și turci și noi
    Zvîrleam în aer plumbii
Cum zvîrli grăunți de popușoi
    Ca să hrănești porumbii.

Și tunuri sute bubuiau...
    Se clătina pămîntul !
Și mii de boambe vîjîiau
    Trecînd în zbor ca vîntul.
Ședea ascuns turcu-n ocol
    Ca ursu-n vizunie,
Pe cînd trăgeam noi tot în gol,
    El tot în carne vie...

Ținteș era dibaci tunar,
    Căci toate-a lui ghiulele
Loveau turcescul furnicar,
    Ducînd moartea cu ele.
Dar într-o zi veni din fort
    Un glonte, numai unul,
Și bietul Ținteș căzu mort,
    Îmbrățișîndu-și tunul.

Pe-o noapte oarbă, Bran și Vlad
    Erau în sentinele.
Ferbea văzduhul ca un iad

De boambe, de şrapnele.
În ziori găsit-am pe-amîndoi
Taiaţi de iatagane,
Alături c-un moviloi
De leşuri musulmane.

Sărmanii ! bine s-au luptat
Cu litfa cea păgînă
Şi chiar murind ei n-au lăsat
Să cad-arma din mînă.
Dar ce folos ! ceata scădea !
Ş-acuma rămăsese
Cinci numai, cinci flăcăi din ea,
Şi cu sergentul, şese !...

Veni şi ziua de asalt,
Cea zi de sînge udă !
Părea tot omul mai înalt
Faţă cu moartea crudă.
Sergentul nostru, pui de zmeu,
Ne zis-aste cuvinte :
„Cît n-om fi morţi, voi cinci şi eu,
Copii, tot înainte !“

Făcînd trei cruci, noi am răspuns :
„Amin ! şi Doamne-ajută !“
Apoi la fugă am împuns
Spre-a turcilor redută.
Alelei ! Doamne, cum zburau
Voinicii toţi cu mine !
Şi cum la şanţuri alergau
Cu scări şi cu faşine !

Iată-ne-ajunşi !... încă un pas
„Ura !-nainte, ura !...“
Dar mulţi rămîn fără de glas.
Le-nchide moartea gura !
Reduta-n noi răpede-un foc
Cît nu-i încape gîndul,
Un şir întreg s-abate-n loc,
Dar altul îi ia rîndul.

Burcel în şanţ moare zdrobind
O tidvă păgînească.
Şoimu-n redan cade răcnind :
„Moldova să trăiască !“
Doi fraţi Călini, ciuntiţi de vii,
Se zvîrcolesc în sînge ;
Nici unul însă, dragi copii,
Nici unul nu se plînge.

Atunci viteazul căpitan,
Cu-o largă brazdă-n frunte,
Strigă voios : „Cine-i Curcan,
Să fie şoim de munte !“
Cu steagu-n mîni, el sprintenel
Viu suie-o scară-naltă.
Eu cu sergentul după el
Sărim delaolaltă.

Prin foc, prin spăgi, prin glonţi, prin fum,
Prin mii de baionete,
Urcăm, luptăm... iată-ne-acum
Sus, sus, la parapete,

„Allah! Allah!“ turcii răcnesc,
Sărind pe noi o sută.
Noi punem steagul românesc
Pe crîncena redută.

Ura! măreţ se-nalţă-n vînt
Stindardul României!
Noi însă zacem la pămînt,
Căzuţi prada urgiei!
Sergentul moare şuierînd
Pe turci în risipire,
Iar căpitanul admirînd
Stindardu-n fîlfîire!

Şi eu cînd ochii am închis,
Cînd mi-am luat osînda:
„Ah! pot să mor de-acum, am zis,
A noastră e izbînda!“
Apoi cînd iarăşi m-am trezit
Din noaptea cea amară,
Colea pe răni eu am găsit
„*Virtutea Militară!*“...

Ah! da-o-ar Domnul să-mi îndrept
Această mînă ruptă,
Să-mi vindec rănile din pept,
Iar să mă-ntorc la luptă,
Căci nu-i mai scump nimică az
Pe lumea pămîntească
Decît un nume de viteaz
Şi moartea vitejească!

Mirceşti, august 1877

SERGENTUL

Pe drumul de costişe ce duce la Vaslui
Venea un om, cu jale zicînd în gîndul lui :
„Mai lungă-mi pare calea acum la-ntors acasă...
Aş vrea să zbor, şi rana din pulpă nu mă lasă !“
Şi bietul om slab, palid, avînd sumanul rupt
Şi o cămeşă ruptă bucăţi pe dedesupt,
Păşea trăgînd piciorul încet, dar pe-a lui faţă
Zbura ca o lumină de glorie măreaţă,
Şi-n ochii lui de vultur adînci, vioi şi mari
Treceau lucioase umbre de eroi legendari.
Opinca-i era spartă, căciula desfundată,
Dar fruntea lui de raze părea încoronată.
Calică-i era haina, dar strălucea pe ea
Şi crucea „Sfîntul Gheorghe“ ş-a „României Stea.“
Românul venea singur pe drumul plin de soare,
Cînd iată că aude fanfare sunătoare.
Şi vede nu departe în faţa lui venind
Un corp de oaste mîndră în aur strălucind.
Erau trei batalioane de garda-mpărătească
Mergînd voios la Plevna cu dor s-o cucerească
În frunte-i colonelul semeţ, pe calu-i pag,
La bravii săi tovarăşi privea ades cu drag,
Şi inima în peptu-i bătea cu foc, deşteaptă,
Căci el visa, privindu-i, la lupta ce-i aşteaptă.
Deodat' el dă cu ochii de sarbedul român
Ce stase-n loc la umbră, sub un stejar bătrîn,
Şi mult se minunează şi nici că-i vine-a crede,
Cînd crucea „Sfîntul Gheorghe“ pe sînul lui o vede.
Ş-opreşte regimentul, iar bravul colonel
Se-nchină la drumeţul, s-apropie de el
Şi-i zice cu blîndeţă : „De unde vii, străine ?“
„Vin tocmai de la Plevna.“ „Cum e acolo ?“ „Bine“.

„Dar aste decorații, cum, cine ți le-au dat ?“
„Chiar domnitorul nostru ș-al vostru împărat.“
„Dar pentru care fapte?“ „Știu eu ?... Cică drept plată
Că am luat eu steagul redutei... și pe dată
Cu el, străpunși de glonțuri, ne-am prăbușit în șanț...“
„Dar ce rang, ai, Voinice?“ „Am rang... de dorobanț!“
Atunce colonelul, dînd mîna cu sergentul,
Se-ntoarce, dă un ordin... Pe loc, tot regimentul
Se-nșiră, poartă arma, salută cu onor
Românul care pleacă trăgînd al lui picior.

Mircești, decembre 1877

ODA OSTAȘILOR ROMÂNI

Juni ostași ai țării mele, însemnați cu stea în frunte!
Dragii mei vultani de cîmpuri, dragii mei șoimani de munte!
Am cîntat în tinerețe strămoșeasca vitejie,
Vitejie fără seamăn pe-acel timp de grea urgie
Ce la vechiul nostru nume au adaos un renume
Sus pe Dunărea în Marea și din Marea dus în lume!

Vin acum, la rîndul vostru, să v-aduc o închinare,
Vin cu inima crescută și cu sufletul mai tare,
Ca eroi de mari legende, vin să vă privesc în față,
Voi, nepăsători de moarte, disprețuitori de viață,
Ce-ați probat cu-avîntul vostru lumei pusă în mirare,
Că din vultur vultur naște, din stejar stejar răsare!

De la domn pîn' la opincă, duşi de-o soartă norocoasă,
V-aţi legat în logodire cu izbînda glorioasă
Ş-aţi făcut ca să pricepem a trecutului mărime,
Măsurîndu-vă de-o seamă cu-a strămoşilor nălţime,
Ş-arătînd, precum prin nouri mîndrul soare se arată,
Cine-am fost odinioară, cine iar vom fi odată !

Să trăiţi feciori de oaste ! Domnul sfînt să vă ajute
A străbate triumfalnic în cetăţi şi în redute,
Ca la Rahova cu tunul, ca la Grivița cu zborul,
Ca la Plevna, unde astăzi cei întăi aţi pus piciorul,
Înfruntînd pe-Osman-Gaziul şi prin fapt de bărbăţie
Ridicînd o ţară mică peste-o mare-mpărăţie !

O, viteji de viţă veche ! Auziţi în depărtare
Acel vuiet fără nume ce răsună ca o mare ?...
Sînt bătăile de inimi al întregui neam al nostru
Ce adună zi şi noapte dorul lui cu dorul vostru,
Sînt vărsările de lacrimi pentru-acel care se stinge,
Sînt urările voioase pentru-acel care învinge !

O ! români, în faţa voastră, colo-n tainica cea zare,
Vedeţi voi o rază vie care-ncet, încet răsare,
Străbătînd prin umbra deasă de lungi seculi adunată ?
E voiosul fapt de ziuă mult dorită, multă visată,
E lumina renvierei, e luceafărul sperărei,
E triumful luptei voastre, soarele neatîrnărei !

Dragii mei ! din focul luptei oţeliţi cînd vă-ţi întoarce
La cămin, unde românca, aşteptînd, suspină, toarce,
Tot poporul : rudă, frate, soră, mamă şi părinte,
Ca la domni, cu pîni şi sare, vor ieşi vouă-nainte.
Căci din voi fieştecare poartă-n frunte o cunună
Şi de gloria de astăzi, şi de gloria străbună !

Pas dar ! pas tot înainte ! timpul vechi din nou ziorește !
Viitorul României dat-au mugur ce-ncolțește !
O, copii ! de voi sînt mîndru, simt acea mîndrie mare
Care crește cu mărirea unui neam în deșteptare.
Mi-am văzut visul cu ochii, de-acum pot să mor ferice !
Astăzi lumea ne cunoaște : *Român* zice, *Viteaz zice.*

Mircești, 28 noiembrie 1877.

EROII DE LA PLEVNA

I

Pe drumuri, prin orașe, prin sate, prin zapadă
Se văd sau singurateci trecînd, sau în gramadă
Sărmani în haine sparte prin care intră gerul
Și-n măduvă pătrunde mai crîncen decît ferul.
Goi, searbezi, rupți de foame și obosiți de trude,
Triști, tremurînd de friguri sub frigul iernei crude
Și întinzînd la oameni o mînă tremurindă...

Ce-i astă sărăcime și goală și flămîndă ?
Eroii de la Plevna !... Iată-i ! Ah ! cine-ar crede !
Le plînge chiar de milă tot omul care-i vede,
Și eu plîng de rușine... în țara ospeției
Să văd cerînd pomană vitejii României !

Aceste brațe care împins-au cu putere
Pe Țară la-nălțime, pe dușman la cădere
Sînt goale !... Aste picioare ce urme glorioase
Lăsat-au pe tărîmul redutelor fioroase

Sînt goale, degerate !... Aceste frunţi, ce-s demne
Să poarte-ale mărirei strălucitoare semne,
Sînt goale, o ! ruşine !... sînt goale, o ! cruzime !...
Eu cat eroi în giuru-mi, şi văd numai victime !...

Ce crimă le atrage pe cap aşa osîndă ?
Ce crimă ?... Luptă mare pe cîmpul de izbîndă !
Ce crimă ?... Eroismul, sublimă devotare
Pentru-apărarea Ţării ş-a ei neatîrnare !...

II

Alături cu dînşii se vede-o altă turmă
Sub crivăţul napraznic ce inima le curmă,
Turmă de robi, goi, vineţi, de boale gîrboviţi,
La trista exilare de soartă osîndiţi.
Ei merg tîmpiţi sub biciul restriştei nemiloase,
Patrunşi de ghiaţa iernei şi-a morţei pân' la oase,
Şi astfel suferinţa mult oarbă şi nedreaptă
Au pus copiii noştri cu ei pe-aceeaşi treaptă,
Cît nu poţi a distinge din toţi suferitorii
Nici care sînt învinşii, nici care-nvingătorii.

Ei bine-n astă ţară ce sîntem noi ?... şi cine
Au îndrăznit s-arunce în noi cu-aşa ruşine
Ca să videm Mărirea căzută-n îngiosire
Şi Eroismul sacru plătit cu umilire ?

Cum ? dup-atîţia secoli de oarbă-ntunecime
Ostaşii României cu suflete sublime
Aprins-au luminosul al renvierii soare
Ca el să ni-i arate în zdrenţi umilitoare ?

Cum ? Domnul și oșteanul, cum ? Țara și țăranul
Înfruntă greul, moartea, pun în genunchi dușmanul
Ca-n ziua renturnărei armata-nvingătoare
Să pară-o pată neagră pe-a țării sărbătoare ?

Ah ! dacă sînt nemernici ce văd cu nepasare
Romana demnitate lovită-așa de tare,
Eu n-oi comite crima de-a zice prin tăcere :
„Dispreț pentru bravură, dispreț pentru durere !“

Eu, ce-am cîntat eroii, eu, care niciodată
Pe fruntea României n-am suferit o pată,
Nu pot cînd văd eroul că mîna și-o întinde
Să stăpînesc revolta ce-n sufletu-mi s-aprinde,
Nu pot să stau în pace cînd văd cu oțerire
Batgiocora infamă pe biata omenire !

III

O ! țara mea, o ! mumă de noi și mari străbuni,
Tu, ce-ai respins, vitează, atîtea mari furtuni !
Ce soartă nempacată urzește pentru tine
Rușinea-n loc de fală și rău-n loc de bine.
Ce mînă far' de lege, ce braț cumplit de fer
Lovește a ta frunte cînd ea se-nalță-n cer ?
Ce geniu orb de ură în ghearele-i te frînge
Și-ntinde pe-al tău soare un doliu, roș de sînge ?

Cerutu-ți-au copiii în zile de urgie ?
I-ai dat cu abnegare, i-ai dat chiar cu mîndrie ;
I-ai dat vioi și tineri, voinici cu flori în față,
Plini de curaj cu toții, cu toții plini de viață,

Ș-ai zis : „Vă duceți, mergeți cu-avînt de bucurie
La moarte chiar, cînd moartea e sacră datorie ;
Și cînd mi veți întorce, să-mi reveniți ferice
Toți instalați pe frunte cu mîndre cicatrice,
Mai juni, mai tari, mai veseli, mai falnici, mai vioi...
Să mi se prindă ochiul de dragii mei eroi !“

S-au dus feciorii oastei pe calea strămoșească,
S-au prins cu moartea crudă la luptă voinicească,
Și au ieșit din luptă viteji, învingători,
Scăldați în al lor sînge puternicii feciori !

Ei bine ! oameni vitregi cu inimile sterpe,
Legați de cîrma țării cu-ncolăciri de șerpe,
Voi, care-ați stat departe de foc și de durerî,
Cum ați rentors copiii la sînul bietei țări ?

Priviți-i !... Goi și searbezi, ca robi trăiți în lanțuri !
Triști, faramați, sărmanii ! de ger, pe cîmpi, prin șanțuri,
Ologi, ciuntiți, o ! Doamne, reduși la nimicie
Prin chinuri plăsmuite de-a voastră mișelie !
Priviți-i, și printr-înșii priviți în departare
Funebra hecatombă lasată-n lepădare,
Alături cu Plevna, pe cîmpul de bătaie !

IV

Acolo-n miezul nopței a lupilor potaie
Cînd vine să dezgroape morții, urlînd a moarte,
Mulțimea degerată și pradă crudei soarte
Se scoală, se adună, lăsînd a ei morminte.
Armată de scheleturi, șirag de oseminte

Prin care vîntul iernei pătrunde șuierînd,
Ea se așează-n rînduri, se mișcă tremurînd,
Pe Griviţa se urcă și stă ca să rîvnească
Pe-acei ce-au avut parte de moarte vitejească.
Apoi, deodată, crîncen, cu brațele uscate
Ea face-un gest, un singur, dar cel mai crunt din toate,
Căci vă denunță lumei cu gestul ei suprem !

Amar de cine-atrage al morților blăstem !

Mircești, fevruar, 1878.

PLUGUL BLASTEMAT

Vecină cu moșia bogată și domnească
Se-ntinde o cîmpie mănoasă, răzeșească,
Pe care o pîndește avanul domnitor
Cu poftă nesățioasă, cu ochi adunător.
El vrea ca să-și carpească hlamida aurită
Cu zdreanța sărăcimei de veacuri moștenită.
Dar nu vrea răzășimea să-i vîndă-al său ogor
Căci e legat prin sînge pămîntul de popor.
„Nu vrea ? răcnește vodă... Prostimea înteţită
Ridică azi din ţărnă ființa-i umilită
Și îndrăznește-a-și pune vroința-n fața mea ?
Să afle dar ce-i vrerea atunci cînd domnul vrea !“ [1]

A două zi o ceată de mulţi neferi călare,
Înconjurînd pe vodă, pășesc peste hotare,

[1] Vodă Mihail Sturza (n. a.).

Și ca să tragă-o brazdă, aduc un mare plug,
Unealtă de hrăpire cu șese boi în jug...
Cîmpia navalită lucește verde-n soare,
Dar un fior pătrunde în orice fir și floare,
Și via ciócîrlie cîntarea și-a curmat,
Și zarea se-nvelește c-un nor întunecat.

Din capatul cîmpiei începe plugul rece
Să tragă brazda neagră pe locul unde trece,
Și pajiștea atinsă geme nencetat
De-a fi-njumătățită prin fierul blăstemat.
Văzduhul se răsună de strigăte de ură,
Și plugul lasă-n urmă-i în verdea bătătură
O rană lungă, largă, din care amărît
Se-nalță-n cer blastemul pamîntului răpit.

Și tot înaintează plugarii... cînd deodată
O falnică romîncă în cale se arată,
Frumoasă, tristă, naltă, pe frunte cu ștergar
Și c-un pruncuț la sînu-i, pașind măreț și rar.
Ea vine și față cu boii se oprește,
Din ochi aruncă fulgeri, apoi așa grăiește :
„Vrei să ne prăzi tu, vodă, avutul strămoșesc ?
A ! dacă nu ai teamă de trăznetul ceresc,
Na !... zi să treacă plugul pe-al meu copil din fașă,
Ca să rămîie-n lume pomină ucigașă."
Ea zice și depune odoru-i lîngă boi.
Minune !... Cei din frunte, plăvanii amîndoi,
Cu ochi plini de blîndețe pe dînsul capul pleacă,
Îl miroasă ; el rîde și ei nu vor să treacă.

„În lături !" strigă vodă, și glasu-i răgușit
Se pare de pacatu-i în pept înădușit.

Iar falnica româncă pe sînu-i alb crucește
A sale brațe albe, obrazu-și dezvelește
Ș-adaoge-n glas tare : „Mai bine mort de mic,
Decît s-ajungă-n lume prin tine un calic.
Dă ! trage brazda, feară, și-ngroapă laolaltă,
Alături cu pruncul, mîndria ta înaltă !“

Naprasnic, atunci vodă c-un bici cumplit de foc
Lovește-n boi să-i mîie, dar boii stau pe loc
Ș-acopere copilul c-o caldă înfășare
Prin aburii ce iese din deasa lor suflare.
Și ciocîrlia-ncepe cîntările-a-și urma,
Și mama în uimire-ncepe-a lacrima.

„Muiere ! strigă vodă turbat, schimbat în feară.
Peri deci și tu pe brazdă, și țîncul fraged peară !“
Nebun, el se răpede, dar n-a făcut doi pași,
Și iată că tufarii se mișcă a vrăjmași,
Și iată că s-aude un glas de răzbunare,
Și iată că se vede o gloată-n fuga mare
Venind cum vine zmeul pe aripă de vînt,
Cu-o falcă sus în ceruri și alta pre pămînt.

Răzășii sînt, răzășii !... Fugiți, periți cu toții.
Păcatul vă ajunge, neferi și domn, voi hoții !
Răzășii în urgie s-apropie de voi
Ca să vă puie-n juguri, să dați plugul — napoi.

. . . . . .

Dispar în clipă hoții și zarea se deschide,
Și gloata strigă : „Oarba !...“ și copilașul rîde.

12 oct. 1888

UNOR CRITICI

Voi ce cataţi defecte în scrierile mele
Şi intonaţi fanfare cînd constataţi în ele
Greşeli, imagini slabe, cuvinte ce vă par
Lipsite de-armonie, erori chiar de tipar,
Voi care vă daţi truda de-a şterge de pe lume
Tot lucrul de-o viaţă întreagă ş-al meu nume.
De ce atîta rîvnă ş-atîtea opintiri
Ca să aflaţi în mine a voastre însuşiri ?

Poetul care cîntă Natura-n înflorire,
Simţirea omenească, a Patriei mărire,
Chiar slab să-i fie glasul, e demn de-a fi hulit,
Cînd altul vine-n urmă-i cu glas mai nimerit ?
Şi oare se cuvine, şi oare-i cu dreptate
De a schimba în crime a sale mici pacate ?...
O ! critici buni de faşă, poeţi în şepte luni,
Vulturul nu se mişcă de-un ţipăt de lăstuni.

•

Oricare păsărică îşi are ciripirea,
Ce-n treacăt pe-astă lume încîntă auzirea,
Nalţînd un imn la ceruri prin alte imnuri mii
Ş-adăogînd o notă l-a lumei armonii.
Am scris eu multe versuri şi poate chiar prea multe,
Dar n-am cerut la nime cu drag să le asculte,
Nici mi-a trecut prin minte trufaş ca să păşesc
În fruntea tuturora ce-ntr-una viersuiesc.

E unul care cîntă mai dulce decît mine ?
Cu-atît mai bine ţării, şi lui cu-atît mai bine.

Apuce înainte s-ajungă cît de sus,
La răsăritu-i falnic se-nchină-al meu apus.
Iar voi, care asupră-mi sageţi tocite trageţi,
Cîntaţi, dacă se poate, fiţi buni şi nu mai rageţi !

Mircești

AL. PELIMON

Alexandru Pelimon (1822—1881), prozator şi dramaturg, a publicat şi cîteva volume de versuri: *Poezii fugitive*, I (Bucureşti, 1846); *Suliotul. Grecia liberă, poezii* (Bucureşti, 1848); *Poezii*, (Iaşi, 1847); *Poezii* (Martirii de la 19 iunie şi 13 septembrie), f. a; *Stanţe la România* (Bucureşti, 1852), *Pe ursită*, baladă originală (Bucureşti, 1852); *Colecţie de poezii nouă* (Bucureşti, 1854); *Colecţiune de poezii: Faptele eroilor* (Bucureşti, 1857), *Traian în Dacia, rezbelul romanilor cu dacii la anul 102—105*, poemă istorică în versuri (1860); o nouă ediţiune corigiată şi cu oarecare adăugiri (Bucureşti, 1874); *Tudor Vladimirescu, Mişcarea de la 1821*, naraţiune în versuri (Bucureşti, 1862); *Flori de Moldo-România*, poezii (Bucureşti, 1864); *Epoca glorioasă a lui Mihai Viteazul*, poemă istorică în versuri (Bucureşti, 1867); *Citera în Carpaţi*, poezii (Bucureşti, 1870); *Baia de aramă, Lucifer, cîteva poezii alese* (Bucureşti, 1874); *Gloriile românilor. Mihai Viteazul*, poemă istorică în versuri, o nouă ediţie corigiată (Bucureşti, 1875); *Patriotismu, Vladimirescu, operă poetică istorică* (Bucureşti, 1877); *Oştenii români 1877—78*, poezii (Bucureşti, 1880); *Amintiri poetice istorice*, colecţiune completă de poezii (Bucureşti, 1881).

CARPAŢI

Nalţi, nalţi pîn' la ceruri munţii României !
Sufletele noastre cu ei se mîndresc,
Spun parcă trecutul lor viitorimei,
Templu de uimire celor ce-i privesc !

Dealuri, văi, stînci, rîpe, şerpuind izvoare,
Brazi, păduri antice, creasta lor granit,
Soarele-n apusu-i cu o salutare
Îi încoronează cu-al său foc sfinţit.

Mărirea pe dînșii parcă triumfează,
Ochii mei cu fală i-a putut privi ;
Geniul României în ei domnează,
Mare și puternic cum îi place a fi !

Sub ale lor poale se văd semănate,
Sume, tîrguri, sate, mănăstiri, ruini,
Şesuri cu-arături, și turme adunate,
Rîuri înundoase livezi, vii, grădini.

Iarna s-aud vînturi și cad ninsori grele,
Gheţuri, achilonii, troieni grămădiţi,
Se luptă asprimea prin văi cu putere ;
Brazii săi dasupra stau tot înverziţi.

Şi cînd primăvara gheţile topeşte,
C-un surîs de rază soarele lucind
Sufletul naturei parcă-ntinereşte ;
Vine dulcea vară, zefirii adiind.

Nourii cînd s-adună şi torente varsă,
Tunetul şi ploaia, trăsnetul lovind,
Tot aici răsună de înfiorează
Pînă-n vizuine fearăle fugind.

Cîtă frumuseţe precum şi teroare,
Timpul variabil cu sine-aducînd,
Naşte robuşti fii, rumene fecioare,
Păsări, flori iubite, — amorul serbînd !

Ş-acvila trufaşă cu şoimu-mpreună,
După prăzi lăsate, cînd plană-n azur,
C-un răguşit ţipăt face de răsună
Aspre ca natura stîncele-npregiur.

Mare, gigantescă au înfăţişare,
Vinete, pleşuve vîrfurile-n nour,
Se zăresc departe, foarte-ndepărtare,
Ş-arăt cu mîndrie coloanele lor !

Colo al meu suflet cu ei se uneşte,
Cată-n suvenire, fapte mari d-eroi ;
În a lor privire, ochiul meu citeşte
Trecutul !... Şi cîte se ating de noi !...

Carpaţi ! falnic munte ! la o salutare,
Ochiu-mi te zăriră, ş-inima-mi bătînd,
Admir înălţimea-ţi cînd măreţul soare
Răsare ş-apune, frunte-ţi cununînd !

GEORGE SION

Prozatorul George Sion (1822—1892) a scris și versuri, publicate în volumele : *Ceasurile de mulțumire ale lui George Sion* (Iași, 1844) ; *Din poeziile lui George Sion* (București, 1857) ; *101 fabule* (București, 1869). A tradus *Din paradisul pierdut* de Milton (Iași, 1851). O ediție completă de *Poezii* de George Sion a dat P. V. Haneș în 1915.

CENZORUL MEU

Domnul cenzor, om de treabă,
Întîlnidu-mă-ntr-o zi :
„Sionaș, glumind mă-ntreabă,
Ce ai tu a-mi bănui ?
Poate forfeca-mi nu-ți place
Unde știe-a ciocîrti ?
Dar eu, dragă, n-am ce-ți face ;
Așa lucruri dacă-i scri
Nu-ți dau voie-a tipări

Știu că-n țară-s multe rele
Care cer a se-ndrepta !
Știu că patimele-s grele
Pentru biata muza ta :
Știu că de negustorie
Orice post îți pare-a fi.
Dar s-o scrii e nebunie,
Și de-aceste dacă-i scri.
Frate, nu poți tipări.

Știu că-n țară nedreptatea
Este-un rău nevindecat,
Și că toată răutatea
Este-n oamenii de stat.
Știu că toată țara plînge ;
Dar nu-i chip de a gîndi.
Trebuie să curgă sînge...
Și de sînge dacă-i scri
Nu-ți dau voie-a tipări.

Satire de vrei a face,
Trebui să te cumpănești ;
Știi că multor nu le place
Unde-i doare să-i lovești.
Pe judecători ce pradă
De te-i pune-a biciui,
Intru eu cu ei în sfadă,
Și de dînșii dacă-i scri
Nu-ți dau voie-a tipări.

Despre drepturi siluite,
Despre rele trebi de stat,
De hoții meșteșugite
Ce se fac neîncetat ;

N-ai nici un cuvînt a spune!
Nu ai drept a le lovi,
Trebui să le iei de bune,
Căci oricum dacă vei scri
Nu-ţi dau voie-a tipări.

Fă sonete, scrie ode
Pentru domni, pentru boieri!
Scrie orice despre mode,
Despre coarne sau muieri.
Ciocoism şi umilire,
Predică cît vei pofti;
Şi atunci cu mulţămire,
Orice fleacuri dacă-i scri,
Îţi dau voie-a tipări."

1845

LIMBA ROMÂNEASCĂ

Mult e dulce şi frumoasă
Limba ce vorbim,
Altă limb-armonioasă
Ca ea nu găsim.
Saltă inima-n plăcere
Cînd o ascultăm,
Şi pe buze aduce miere
Cînd o cuvîntăm,
Românaşul o iubeşte
Ca sufletul seu
O, vorbiţi, scriţi româneşte,
Pentru Dumnezeu!

Româncuţe tinerele,
Visuri de amor,
Ale voastre drăgănele
Le iubesc de mor.
Dar vorbind în limbi străine
Nu pot să v-ascult ;
A fugi în lume-mi vine
Căci mi-i ciudă mult ;
Inima mi se răceşte,
Moare visul meu,
O, vorbiţi, scriţi româneşte,
Pentru Dumnezeu !

Glumele sînt mai bogate,
Au ton mai firesc,
Româneşte cuvîntate,
Aşa să trăiesc !
Pe o glumă românească
Sufletul mi-aş da,
Iar pe una franţozească,
Zău nici o para,
Ce-i străin nu se lipeşte
De sufletul meu ;
Glumiţi dar şi româneşte,
Pentru Dumnezeu !

Fraţi, ce-n dulcea Românie
Naşteţi şi muriţi,
Şi-n lumina ei cea vie
Dulce vieţuiţi !
Voi pe cîţi patria cheamă
Dragi copii ai săi
Fără ca să ceară seamă
La bravi sau mişei,

Arătați cum că trăiește
Elementul său ;
Şi vorbiţi, scriţi românește,
Pentru Dumnezeu !

De ce limba strămoșească
Să n-o cultivăm ?
Au voim ca să roșească
Țărna ce călcăm ?
Limbă, țară, vorbe sfinte
La strămoși era,
Ei ar plînge la morminte
Cînd ne-ar asculta.
Al lor geniu ne șoptește
Din mormînt mereu :
„O, vorbiţi, scriţi românește,
Pentru Dumnezeu !“

Iar tu, mîndra mea iubită,
Tu dacă voiești,
Să-mi spui că ești fericită
De cînd mă iubești ;
Dacă vrei de fericire
A mă îmbăta
Şi în ceriu cu-a ta iubire
A mă străpurta ;
Dacă inima-ţi simțește
Ceea ce simț eu ;
Spune-mi-o în românește,
Pentru Dumnezeu !

GH. TĂUTU

Canţonetistului Gh. Tăutu (1823—1885) i se datoreşte un volum pe *Poezii* apărut la Iaşi în 1862.

PRIMĂVARA

A trecut iarna geroasă,
Cîmpul iată-l înverzit,
Rîndunica cea voioasă
La noi iarăşi a sosit.
Dintr-o creangă-n alta zboară
Sturzul galbăn aurit,
Salutare primăvară !
Timp frumos, bine-ai venit !

Filomela-n crînguri cîntă,
Unda curge lin sunînd,
Ciocîrlia-n sus s-avîntă
Pe cîmp mieii sbier săltînd.

Păstorașu-n orice sară
Sună doina mulțămit;
Salutare primăvară!
Timp frumos, bine-ai venit!

Turturelele se-ngînă,
Mii de fluturi vezi zburînd,
Iar pe agera albină
Din flori miere adunînd.
Cîntă cucu-n dumbrăvioară
Pe copacul înflorit;
Salutare primăvară!
Timp frumos, bine-ai venit!

Zefirul pe aripele
Profumuri purtînd de flori,
Ne desfată mult prin ele
Despre sară și în zori.
Fluierînd plugarul ară
Al său mic ogor iubit;
Salutare primăvară!
Timp frumos, bine-ai venit!

Mîndre fete prin vîlcele
Strîng, glumind nevinovat,
Brîndușei și viorele
Pentru părul lor bogat;
Flăcăoașul ce adoară
Acum este mulțămit;
Salutare primăvară!
Timp frumos, bine-ai venit!

O timp sacru ce pe lume
Aduci zile dulci cerești
Toți se-nchină l-al tău nume
Tu pe toți ne fericești;

Și pe cel sub soart-amară
Și pe cel ce-i mulțămit ;
Salutare primăvară !
Timp frumos, bine-ai venit !

Doamne ! Viață dă-mi tu mie
Ăstui timp plăcut și sînt,
Și la anul ce-a să vie
Pe-a mea liră iar să-i cînt ;
Dar c-o voace mai sonoară,
Cu un vers mai măiestrit ;
Salutare primăvară !
Timp frumos, bine-ai venit !

Dar la anul primăvară,
Pe români tu să-i găsești,
Înfrățiți și în hotară,
Și-n munți, cîmpi și unzi cerești ;
Și românii frați c-o țară
Cîntînd viu necontenit :
Salutare primăvară !
Frumos timp, bine-ai venit !

C. D. ARICESCU

C. D. Aricescu (1823—1886), istoric şi jurnalist democrat, a publicat şi volume de versuri: *Cîteva ore de colegiu* (Bucureşti, 1846); *Florica* (Bucureşti, 1847); *Arpa română* (1852); *Lyra* (Bucureşti, 1858); *Şoimul Carpaţilor*, poezii istorice (Bucureşti, 1860); *Trîmbiţa Unirii şi sărbătoarea naţională. Scene politice în versuri* (Bucureşti, 1860); *Flori de la Tuşnad* (Bucureşti, 1872); *O preîmblare pe munţi sau lumea reală şi lumea ideală* (Bucureşti, 1872); *O escursiune pe munţi* (1878); *Cîntul lebedei* (Bucureşti, 1884); *Flori şi fluturi* (Bucureşti, 1900).

VISUL ARTISTULUI

La artistul Tatarescu

„Şi ce-ar fi oare arta cînd geniul n-ar fi ?
Ce-ar fi însăşi natura cînd soarele-ar lipsi ?
Un soare e artistul, căci viaţă dă la toate ;
E creator, căci oameni şi lumi din haos scoate.
Artist, poet şi muzic, ei sînt trei Prometei
Ce fură focul sacru din ceruri, de la zei,
Şi îl împrăştie-n lume cu chiar martirul lor ;
Aşa soarele varsă căldura peste flori.

Ei sînt pontifici într-o soţietate :
Întîi ei trîmbiţează divina *veritate,*
Apoi vin filozofii care o aprobează ;
Şi vulgu-apoi consacră ce geniul creează."

În aste meditaţii artistul adormi,
Şi-n visul său artistic el iată ce zări :
În nouri era o zee, cu chipul înzeit ;
O jună sta culcată pe-un cîmp numai de flori :
Vestmintele ei simple şi părul despletit,
Durerea-n a ei faţă, şi-n ochi lacrămi de dor.
Lîngă fecioară şade-un angel, în picioare :
Cu stînga, el ridică frumosul ei voal,
Cu dreapta, îi arată al veritătii soare ;
Iar ea-n estaz-admiră tabloul imortal.
„Priveşte, el îi zice... E ea !... Este *dreptatea !*
Dreptatea cea cerească, al tău zeu adorat !
Ea este adevărul, ea e posteritatea...
S-au rumpt a tale lanţuri... Tu azi ai înviat !"
Iar cînd artistul nostru din visu-i tresărea,
Un sacru tablou magic în faţă-i strălucea.

MEDITAŢIE

Patruzeci de secoli trec pe dinainte,
Şi fieştecare îmi recheamă-n minte
Imperii, popoare, care nu mai sînt,
Care gem uitate în negrul mormînt ;
Sau care lăsară numai al lor nume
Din sgomotul mare ce făcură-n lume !
Unde este Roma, unde e Atena ?
Unde e Palmira, unde Cartagena ?

Unde este Tirul, unde e Sidonul ?
Unde Ecvatana, unde Babilonul ?

Unde este Cesar și Napoleon ?
Unde este Bruttus, unde e Caton ?
Unde e Platone, unde e Socrat ?
Unde Epaminonda, unde Ipocrat ?

Un fum, sau o umbră, un nume, un nor,
Un pumn de cenușă, vis amăgitor !
Dar, ce ! un vis este bietul muritor ?

„Omul ca iarba, și zilele lui
Roua dimineții, floarea cîmpului."
Tot se stinge, piere, oameni și popoare ;
Numai tu, Virtute, ești nemuritoare !
Numai ție spațiu și timpul se-nchină :
Ca și creatorul, tu, tu ești divină !
Tu ești ca lumina soarelui frumos
Ce n-o poate șterge noru-ntunecos :
Norii cîteodată soarele umbresc ;
Însă... vîntul suflă, norii se topesc,
Soarele apare mult mai radios
La apusul zilei, senin, rubinos.

1850

D. DĂSCĂLESCU

D. Dăscălescu (cca. 1825—1863), poet din epoca Unirii, a publicat două volume de versuri : *Ziorile*, poezii (Iași, 1854) și *Scrisori din țara țințărească și poezii nouă* (Iași, 1856).

VÎNĂTOAREA

Lumea-mi pare-o vînătoare
Unde toți neîncetat,
Ostenind și cu sudoare
Văd c-alerg după vînat :
Unul iute urmărește
Cellalt merge încetișor :
Apoi altul să tîrăște
Fiecare-i vînător.

Văd pe unii cum alungă
Cîte-un titlu nebunesc
Apoi alții dup-o pungă
Cum vînînd să căciulesc :

Vînătoarea de parale,
Zic nu-i lucru-njositor :
Azi și-n tîrg și-n tribunale
Fiecare-i vînător.

Văd holtei ce stau la pîndă
Arma gata de vînat,
Cată zăstre să se vîndă
Ș-apoi zic... că s-a-nsurat ;
Și sînt mame ce vînează
Bărbățel copilei lor,
Deci vînatul esistează,
Fiecare-i vînător.

Sînt femei ce vînd în lume
Pentru bani un sărutat,
Profanează sfîntul nume
A iubirei neîncetat :
Și bărbați fără rușine
Ce subt nume de amor,
Folosesc ; deci videți bine :
Fiecare-i vînător.

Sînt stosari ce la potică
Prin saloane se dosesc,
Și cu stosul fără frică
Mii de oameni sărăcesc ;
Și talharii ce stau la strungă
De pîndesc pe trecător
Și-l globesc de biata pungă :
Fiecare-i vînător.

Deci mă credeţi că e plină
Lumea azi de vînători :
Cel ce rangului să-nchină,
Cel ce pradă călători,
Şi femeia ce se vinde,
Şi barbatul...
Fiecare vînat prinde :
Fiecare-i vînător.

CÎNTÎND, CÎNTÎND

Cîntînd, cîntînd,
Eu rîd de lume,
Şi de-orice nume
De mici, de mari
De-orice coţcari.
De cei cuminte,
De oase sfinte
De proşti, de hoţi
Zău rîd de toţi
Cîntînd, cîntînd.

Cîntînd, cîntînd
Eu uit durerea
Sau neplăcerea,
Şarlatanismul
Sau egoismul,
Ş-orice simţire
Oarbă din fire
Ce-i zic noroc
O uit pe loc
Cîntînd, cîntînd.

Cîntînd, cîntînd
Eu rîd de toate
Beşici umflate
Numai cu vînt.
Femei ce sînt
Pretenţioase,
Nerușinoase
Le rîd pe loc
Şi-mi bat eu joc
Cîntînd, cîntînd.

Cîntînd, cîntînd
Uit nedreptatea,
Venalitatea
Ce ne-ncunjor.
Simţiri de-amor
Ce-s mincinoase
Femei frumoase
Ce nu mai pot,
Le uit de tot
Cîntînd, cîntînd.

Cîntînd, cîntînd
Eu rîd pe lume,
De-orice-i cu nume.
De cei lipsiţi,
De cei zgîrciţi
De om cu stare
De învăţat mare,
De patrioţi
Zău rîd de toţi
Cîntînd, cîntînd.

Cîntînd, cîntînd
Eu uit îndată
Frumoasa fată
Ce m-a uitat,
Căci în cîntat
E mîngîiere
L-a mea durere
Și-n loc să mor
Eu rîd de-amor
Cîntînd, cîntînd.

ION CATINA

Volumul de *Poezii* al lui Ion Catina (1828—1851) a apărut la București în 1846. N. Iorga a dat o ediție nouă la Vălenii de Munte în 1908.

MARȘUL REVOLUȚIONAR

Haideți, frați într-o unire,
Țara noastră e-n pieire ;
Aste ziduri și palate
Unde zac mii de păcate
Haideți a le dărîma !

N-auziți în piață larmă ?
Dați năvală-n mîini cu armă,
Căci soldatul ne ajunge.
Baioneta ne împunge ;
Dați, d-o vrea și el să dea !

Destul fiarele ne strînge
Şi robia-n vatră plînge,
Inima ni se-mpietreşte,
Firea ni se amărăşte,
Morţi mai bine-ar fi să fim ;

Însă patria ne cere,
Printr-un ţipăt de durere,
Decît viaţă-ndelungată
În robie ruşinată
Cu-arma-n mînă să pierim !

Fraţilor, să n-aveţi milă,
Daţi în cei ce vă fac silă,
Vă iau plugul, arătură,
Boul chiar din bătătură,
Parc-ar fi un drept al lor.

Dreptul lor e şi al nostru,
Cîmpul lor e şi al vostru,
Ş-Adunarea cea obştească,
Fiind casă românească,
Este casa tuturor.

. . . . . .

Toba în piaţă să răsune,
Tot românul să s-adune
Ori pe viaţă, ori pe moarte :
Dulce-i pentru libertate
Un mormînt a cîştiga !

G. BARONZI

Opera poetică a lui Gheorghe Baronzi (1828—1896) se compune din următoarele volume de poezii : *Romana, trilogie epică* (Bucureşti, 1847) ; *Cugetările singurătăţii* (Bucureşti, 1847) ; *Nopturnele* (Bucureşti, 1853) ; *Corbea haiducul* (Bucureşti, 1859) ; *Danubianele* (Bucureşti, 1859) ; *Zînele Carpaţilor* (Bucureşti, 1860) ; *Legenda României* (Bucureşti, 1862) ; *Orele dalbe* (Bucureşti, 1864) ; *Satire* (Bucureşti, 1876) ; *Ecouri poetice* (Galaţi, 1877) ; *Batista Veleti sau răzbunarea popoarelor*, legendă naţională (Galaţi, 1879) ; *Daciada*, poemă epică în opt cînturi (Brăila, 1890).

N. Iorga a publicat poema poporană *Pasărea măiastră* şi *Poezii alese* de G. Baronzi la Vălenii de Munte în 1909.

ÎNTRE SCILA ŞI HARIBDA

1848

Cine eşti oare tu ce-mi legi gura
Şi-mi pui călușul să nu vorbesc ?
N-ăi fi licenţa ? n-ăi fi cenzura,
Surori de-acelaşi sînge drăcesc ?
De-ţi vrea să-mi coaseţi gura cu acul,
Vedeţi pe dracul !

Nu cumva oare vă-mpunge strechea,
Sau vă spăimîntă cu voacea mea,
Să tac ca muţii ? S-astup urechea ?
Să-nchid, vreţi, ochii la ce-oi vedea ?
Dar cînd m-oi pune s-ardic capacul,
Vedeţi pe dracul !

Staţi, c-am nevoie să strig mai tare,
Şi am tot dreptul ca să o fac,
Căci nu e bine tot ce se pare
La unii oameni că e pe plac,
Şi, de-oi deschide odată sacul,
Vedeţi pe dracul !

Vă-ntreb, e bine unii să fie
Avuţi în culme, plin de prisoase.
Şi-alţii să geamă în sărăcie
Sugînd ca cînii sucul din oase ?
De-mi veţi răspunde c-aşa vi-e placul,
Vedeţi pe dracul !

Bine-i să umble unii-n cupele,
Alţii s-alerge tot prin noroaie ?
Unii să şeazǎ pe catifele,
Şi-alţii să doarmă tot pe gunoaie ?
Dacă tot astfel va merge vacul,
Vedeţi pe dracul !

Bine-i să-şi verse unii sudoarea
Ca să muncească moşii străine ?
Unii s-adune rodul şi floarea,
Şi-alţii să roadă din mărăcine :

De nu veţi ţine şi cu săracul,
Vedeţi pe dracul !

Bine-i să cînte oare găina,
Bine-i cocoşul să stea-n tăcere ?
Să vezi gonită din stup albina,
Şi-n locu-i musca să facă miere ?
De veţi mai pune la plug, gîndacul,
Vedeţi pe dracul !

Bine-i să fie cum fu odată,
„Scoală vecine, ca să şez eu !"
Sau : „Ia-ţi copilul, ei, fă surată !
Ia-l de la masă, să pui pe-al meu !"
Purtîndu-ne astfel de-a prăvălacul,
Vedeţi pe dracul !

Bine-i cum fuse odinioară,
Cînd nici cu morţii şi nici cu viii,
Mergeau cu capul la subţioară
Unde-nţercase dracul copiii ?
De vom mai merge cum merge racul,
Vedem pe dracul !

Taci, dar, licenţă, şi tu, cenzură,
Surori de-acelaşi sînge drăcesc,
Luaţi călușul de l-a mea gură,
Să pot mai liber să vă vorbesc,
Căci de-mi veţi coase gura cu acul,
Vedeţi pe dracul !

ZODIA RACULUI

E l'aspettar del malo
e mai peggiore[1].
TASSO

Auzeam odinioară
Că într-astă lume mare
Se afla o țărișoară,
Țară din acele rare,
Cu cîmpii de grîne-ntinse,
Holde, țarine mănoase
Și cu mine neatinse
De metale prețioase...
Ș-am plecat tîriș ca racu,
Vream s-o văz și eu, ce dracu!

Mai ales că printre multe
Ce adesea se vorbiră —
Și cui vrea să le asculte
Mii de guri le repetiră —
Se zicea că-n astă țară
Fericită, minunată,
Foamea n-a făcut să piară
Nici un om sărac vrodată...
Și am zis atunci ca racu:
Ai s-o văz și eu, la dracu!

Unii chiar voiau să crează,
Și credeau mulți, deocheații!
Că li s-a-ntîmplat să vază
Cum din cer ploua cîrnații,

[1] Și așteptarea răului este un rău și mai mare (it.).

Cum creşteau mărgăritarii
Dintre picături de rouă,
Cum ieşeau milionarii
Ca ciupercile cînd plouă...
    Şi eu m-am roşit ca racu :
    Drept spun ei, sau mint ca dracu ?

Iacă-m-ajuns la hotare...
Dar, ce văz eu ? Doamne-ajută !
Vameşu-mi sări-n spinare ;
Cel cu douăzeci la sută
Începu să mă transpoarte ;
Un agent al frontierei
Îmi cînta tot de paşpoarte
Dupe datinele ţărei...
    Vream s-o iau-napoi ca racu ;
    Ţară-i asta, or ce dracu !

Of ! abia scăpai d-aicea,
Un birjar cu trei mîrţoage
Îmi dă volte, plicea ! plicea !
Îi lipseau vro două doage ;
Dar în fine-aveam nevoie
Să-mi iau drumul înainte,
Şi cu voie, fără voie,
Ne-ajunserăm din cuvinte,
    S-o pornim încet ca racu,
    Pas la pas, lua-r-ar dracu !

Ale nopţii umbre dese
Vin s-acopere pămîntul ;
Trecu ziua, nu s-alese
Drum d-o postă bată-l sîntul !

Cînd mi-l iată că deshamă,
Că așa-i sări moțocul,
Să mînem cu bună seamă
Într-un han ca arză-l focul !
Mi-a venit s-o iau ca racu
Da-ndăratele, ce dracu !

Nu mai spui ce noapte-albastră
Petrecui în astă șură ;
Vîntul urla prin fereastră,
Puricii-mi intra pîn gură ;
Ploua, că-ncepu să plouă,
Curgea apa pe părete !
Mă zgîrcisem drept în două ;
Eram plin ca un burete ;
Înotam în rîu ca racu...
Han e ăsta, or ce dracu ?

Iac-a doua zi birtașul
Aducîndu-mi contul, brava !
Făcea tocmai gălbenașul...
Învățai la Sîntul Sava
Tablele lui Pitagora,
Timp perdut, nendemînatic !
Căci pe toți îi trage fora
Ast model de matematic
Care calculă ca racu
Și te scoate chit ca dracu !

Opt cu una face nouă
Și cu una face zece ;
Ține dar în mînă două
Și în loc de zero trece

Cifra care îi plesnește,
Numai doară să-i ajungă
Pînă cînd te potrivește
Și-ți ia galbenul din pungă.
M-am tras înapoi ca racu,
Asta a-ntrecut pe dracu!

Nici o regulă sau lege,
Nici un fel de îngrijire;
Mic și mare, nu s-alege,
Toți, nepăsători din fire,
Pot să lase pe orcine
Să-l zugrume, să-l despoaie,
Să-l deprade cum îi vine,
Ca un lup p-o biată oaie...
Mi-a venit să fug ca racu
Înapoi, să-i las la dracu!

Am plecat. Ce drum! Ce cale!
Un noroi clisos, o tină!
Urcam dealul dintr-o vale;
Pîn-aci plesni o șină,
Mai încolo două roate;
Și ploua și bătea vîntul;
Intrau caii pînă-n coate,
Parcă desfundau pămîntul!
Bălăceam în rîu ca racu;
Drum e ăsta, or ce dracu!

Dar cu vai cu chin în fine
Iacă-mă în capitală,
Dup-o lună și mai bine
De cînd steaua mea fatală

Mi-a-nsuflat ideea asta.
Am crezut c-ajuns aicea,
Relele-mi vor zice basta!
Astăzi m-a bătut fericea;
Pîn-acum mergeam ca racu,
Dar acum destul, la dracu!

Ce stai de vorbești, băiete,
Mai ai încă mult de furcă
Pînă cînd te-or da pe bete
Cei ce căile ne-ncurcă!
N-aș mai zice vorbă mare,
Dar ținați-mă de spate,
Că mă ia vîntul p-o cărare
Care nu-mi dă drum în sate.
Am ajuns să merg ca racu
Ni spre cornea, ni spre dracu!

Fie vorba între mine
Și-ntre cei ce mă ascultă;
Dar ce văd nu-mi cîntă-a bine,
Și nu trebui carte multă
Nici filozofie mare
Pentru cela ce voiește
În această-mprejurare
Să cunoască românește,
Că umblăm de dos ca racu
Încotro ne cîntă dracu.

Nu e credit, nu-i dreptate,
Nu e ban în vistierie;
Nu scăpăm de sărăcie
N-avem strade nici șosele;

Iarna gîrlele ne-neacă ;
De atîta struncinele
Ne-am făcut curea de teacă ;
Toate merg pe dos ca racu
Unde coada-și vîră dracu !

Nu poţi ști de ce partidă
Ţii sau trebuie a ţine ;
Ziaristica te sfidă
Chiar cînd crezi a face bine.
Să fii om cu omenie,
Să te bucuri de bun nume ;
Nu vrea nimeni să te știe,
Chiar cu zile piei din lume ;
C-a lor zodie e racu ;
Nu-nţelegeţi voi ? Ce dracu !

Domnea Camera o dată,
Prin partidele-amîndouă ;
După-un an, bată-i să-i bată !
Le făcură trei din două,
Estimp, nu știu cum făcură,
Și le-aduseră la patru.
Nu-mi ziceţi să tac din gură,
Că d-oi spune cinci nu latru
Vă probez ș-aci că racu
Joacă cum îi cîntă dracu.

Să vedem și mai la vale.
Mai în săptămîna-alaltă,
Spun că se punea la cale
Oarecare curte naltă
S-o preumble prin Moldova,

Pentru teama de ruptură,
Cum odată Casanova
Preumbla... Dar tac din gură ;
Cine strică dacă racu
E mai negru decît dracu !

Vreţi să ştiţi ce fel de soartă
Au la noi funcţionarii ?
Îi transportă chiar cum poartă
Vînătorii pe ogarii,
De la Ana la Caiafa
Urcă scări să ceară-o pîine ;
D-umiliri le crapă ceafa,
Dar îi mint cu azi cu mîine,
Nu roşesc nici chiar ca racu ;
E dreptate, or ce dracu ?

În deal la Mitropolie
Se tratează despre şarte,
Despre legi... şi cine ştie
Dacă mulţi din ei ştiu carte.
N-auzi decît flori de fraze,
Dispute, discursuri, certe,
Spiciuri lungi şi vorbe grase,
Ş-apoi Domnul să mă ierte !
Să nu zic că joacă racu
După cum îi cîntă dracu ?

Ba să zici ! dar care limbă
Poate spune-a premeneală
De guverne ce se schimbă
Cînd de tot, cînd prin cîrpeală

De n-apuci să servi cu unul
Şi vezi altu că-i ia locul,
Ca să aibă şi nebunul
Drept să-şi scuture cojocul !
Căci, în zodia sa racu
Iar s-a constelat cu dracu !

Dar v-am spus cam despre toate,
Însă nu v-am spus îmi pare,
Deşi nu vream să spui poate
Ce e mult mai de mirare,
Că de-i vrea să fii cu Roşii
Te usuci ca floarea nalbii,
Ş-otărît că-ţi perzi galoşii
Dac-ai vrea să ţii cu Albii ;
Căci adesea chiar şi racu
Nu-nţelege nici pe dracu !

Corbi la corbi îşi scot dar ochii ;
Lup pe lupi mi ţi-i mănîncă ;
Focile vînează focii.
Fundul mării stă pe stîncă ;
Apele cursu-şi precurmă ;
Nu mai e ce-a fost odată
Rătăcirea cea din urmă
P-al lor steag e afişată...
Cînd vedeţi că joacă racu,
Vă-ndoiţi că-i cîntă dracu ?

Ţara e ameninţată
De cabalele streine ;
Geme-n sine-abandonată
Intrigelor intestine,
Crize peste crize-o sapă,

Fiii ei o lasă-a plînge
Şi veninul ce-i adapă
E tributul lor de sînge !
Toate merg cum merge racu ;
Asta e progres, ce dracu !

Cine n-o vrea să nu crează,
Poate chiar cuvînt să aibă ;
Însă cerce-ntîi să vază
Cum îşi vîră coada naiba
Unde nici că-i fierbe oala ;
Căci aici, bărbaţi, neveste,
Şi-au făcut cu toţii şcoala
În sabatele funeste
Într-un timp cînd domnul racu
Dănţuia de brîu cu dracu !

Pierea lumea, vorba aia !
Dar ei nu-şi pierdeau sărita,
O făceau taman ca oaia
Care moare d-a-nvîrtita,
Cu minciuni şi vorbe late
Parcă da printr-înşii strechea,
De nu-i mai ţinea pămîntul ;
Nu le asuda urechea,
Chiar să-şi fi văzut mormîntul ;
Căci se-ntemeiau pe racu,
Să-i întoarcă iar la dracu !

Aş mai spune ş-aş mai spune
Pînă mîine mii şi sute,
Dar mă tem că n-or fi bune,
Poate chiar şi necrezute.

Dar odată, mîne poate,
Îi voi da prin tîrbăceală
Și pe cîte le știu toate
Să scoți iară la iveală ;
Căci eu nu sînt cum e racu
Să roșesc cînd văz pe dracu !

L-astea-o țară să s-aștepte
Dacă nu-i tocmeală bună ;
Și tocmelele nu-s drepte
Cînd se fac lătrînd la lună.
A plecat cămila-n piață
Să-și ia coarne d-o pereche,
Dar a trebuit s-o pață,
Că s-a-ntors făr' de ureche.
Am dar să-mi petrec cu racu
Ca să fac să rîză dracu.

GEORGE CREȚEANU

Versurile lui George Crețeanu (1829—1887) sînt cuprinse în două volume : *Melodii intime* (București, 1855) și *Patrie și libertate — poezii vechi și noui* (București, 1879). N. Iorga a publicat un volum de *Poezii alese* din opera lui Crețeanu la Vălenii de Munte în 1908.

PATRIE ȘI LIBERTATE

Sonet

Prin văi și pe dealuri poetul străbate ;
P-un pisc se oprește, în raze scăldat ;
Cu ochii domină în spațiu departe,
Cu buzele-i soarbe un aer curat.

Senzații sublime fac inima-a bate,
De rîuri de viață el e inundat :
Căci patria dulce ș-a ei libertate
Aici să cunoască întîi a-nvățat.

Ah ! cine urcat-a Carpații o dată,
Privind de acolo în jos către baltă
Și pînă la Istru spre mare curgînd, —.

Și n-a simțit dorul cel sacru de țară ?
Și ce moștenire d-onoare lăsară
Bătrînii ce țara păstrară, luptînd ?

13 SEPTEMBRIE 1848

(La pompierii morți în lupta din Dealul Spirii.)

„Termopile ! Termopile !“ la ast nume fără moarte,
Călătorul se oprește și salută p-acei bravi
Ce voiră ca să moară, decît lanțuri ca să poarte,
Decît barbarul să-i tragă după caru-i ca pe sclavi.

Ca și ei, voi, frații noștri, ne-ați lăsat în moștenire
Un exemplu de onoare ce vom ști a imita ;
D-am greșit întîia oară, de am fost în rătăcire,
La a doua înviere datoria n-om uita.

Libertatea este dulce, dar prin jertfe se cîștigă ;
Le vom face pîn' la una ; brațe, sînge îi vom da ;
Din mormînt, a voastre umbre ne recheamă și ne strigă ;
„Pînă cînd, o, Românie ! tirania vei răbda ?“

NICOLAE BĂLCESCU

Trei ani au trecut din ziua cînd pe ţărmuri depărtate,
Fără mamă, fără soră, făr-amantă, fără frate,
Ca o candelă duioasă, viaţa-i nobilă s-a stins !
El, ce ţara strămoşească a iubit cu înfocare,
Doarme-n ţara de exiliu, şi a noastră nepăsare
Peste piatra-i mormîntală al uitării văl a-ntins.

Cel puţin, tu, a mea Muză, către el nu fii ingrată ;
Aripele îţi destinde, zboară, du-te, mergi de-l cată,
Şi intoană o cîntare la mormîntu-i părăsit.
Patrie, maică duioasă ! (cînd gîndesc mă-neacă plînsu)
Fii puţini avuşi la număr, vrednici, nobili, bravi ca dînsu ;
De aceea moartea crudă să-l răpească s-a grăbit !

Spune-acum, o Românie ! cine altul să citească
Va putea în strălucita-ţi veche carte vitejească ?
Cine altul să dea viaţă va putea l-ai tăi eroi ?
El ştia ca să pătrundă în a timpului mistere,
Să dea suflet la ţărînă, să dea vorbelor putere,
Şi cu-a geniului scînteie să aprinză focu-n noi.

Cei puternici, spre răsplată, i-au închis porţile tale,
L-au lăsat să pribegească, şi nici chiar ţărînei sale,
N-au voit adăpostire subt albastru-ţi cer a da.
Cînd îşi prevedea sfîrşitul, el veni iar către tine,
Nu un om, ci-o biată umbră ofilită de suspine,
Aşteptînd o îndulcire la amarul ce răbda.

Dar nimic ! ura nu doarme, nici cunoaşte îndurare ;
Un proscris nu are vatră ; oricît doru-i fie mare,
Oricît rana sa adîncă, răzbunarea-i strigă : „Mergi !
Du-te-n căile streine, te usucă, te topeşte,
Depărtat d-orice fiinţă ce-al tău suflet mai doreşte,
Mori în chinuri ! nu mai este Dumnezeu pentru pribegi !"

Cînd ca tulburile valuri a torentului de ploaie,
Generaţia aceasta, frămîntată de războaie
Şi de luptele civile, la urmaşi va face loc, —
Atunci cei ce-n liniştire vor citi a noastre-anale,
Vor veni să se închine cu respect ţărînei tale,
Admirînd a ta ştiinţă ş-al tău suflet plin de foc.

Precum marmora de Paros de un Fidias lucrată,
Dup-o trecere de secoli mai frumoasă se arată,
Astfel operile tale mai frumoase vor părea ;
Într-o zi muma română, vrînd bravura strămoşească
La copiii săi s-arate, îi va pune să citească
Paginile-ţi aurite, ş-a lor inimi vor bătea.

Renumirea-ţi o să crească cît va creşte astă ţară ;
Daca-n viaţ-avuşi o soartă zvînturată şi amară,
Cel puţin lăsaşi un nume ce vom şti a respecta.
El deviză de-nfrăţire pentru noi poate să fie,
Şi exemplu, de virtute, şi model de bărbăţie,
Pentru cîţi faptele tale vor voi a imita.

1856

ANTON NAUM

Anton Naum (1829—1917), profesor de limba franceză, a publicat un volum de *Traduceri* (Iaşi, 1875), poemul *Aegri somnia* (Iaşi, 1876), *Versuri, 1878—1890* (Iaşi, 1890) şi *Povestea vulpei* (1902), prelucrare după *Reineke Fuchs* de Goethe.

IDEAL

Ideal ascuns în ceriuri ! culme adumbrită-n stele !
Rug ce-ai ars în al meu suflet ca tămîia pe altar !
Flacără nemistuită, visul lacrimilor mele !
Printre veacurile stinse eu te caut cu amar !

Te-am zărit pe înălţimea crestelor învăpăiete,
Printre sferele aprinse ce în spaţiu se rotesc,
Meteor purtat de vînturi peste lumi neapropiate.
Unde zboară şi domneşte geniul dumnezeiesc !

Ca un vultur ce înfruntă marea soarelui lumină,
Tu, de pămînteasca vale te ascunzi, te depărtezi,

După raza ta pierdută plînge omul și suspină,
De atingerea profană vecinic te înlăturezi.

Rareori, silit de mîna nevăzută, generoasă
A creațiunii sfinte, din lăcașul său de foc,
Heruvim cu ochi de fulger, spargi tăriile lucioase,
Pe-a ei temelii planeta se cutremură din loc.

Atunci salt, tresar în spațiu și spre tine se avîntă
Visurile omenirei cu speranțe ce-am avut
Imnul nașterii răsună, universu-ntreg îl cîntă ;
Valea plîngerilor noastre într-un rai s-a prefăcut.

Atunci Binele, Frumosul ies din pulberea antică,
Adevărul, Înfrățirea se arată pe pămînt ;
Artele cerești fecioare, mîndru fruntea lor ridică,
Ieu cununa Nemurirei și sărbătoresc vestmînt !

Atunci pe-nverzite țărmuri dulce freamăt se aude,
Harpele eolioane printre sălcii se îngîn ;
Un poet se naște-n lume, martor vitejiei crude,
Căruia și pînă astăzi toți poeții se închin.

Atunci dantul de naiade la fîntîni și la izvoare
Șoaptele de veselie, murmură prin crengi duios ;
Luna duce dantul tainic la a Cipridei altare
Iar prin peșterele negre cîntă faunii voios.

Atunci templurile sacre ies la Delfi, la Atena,
Propileele se-nalță cu o daltă de oțel,
Iar pe unde legănată vine Anadiomena,
Splendidă o iau din spume Fidias și Praxitel.

Apoi fugi... dispari prin crînguri... ca fantazmele ușoare,
Iar Tăcerea și Urîtul pe pămînt se-nțelenesc ;
Plînge, văduvă de tine, omenirea-n așteptare,
Secoli mulți, fără de nume în noian se adîncesc.

Cînd deodată... o lumină falnică, nepieritoare,
Pe-ale Italiei țărmuri națiile a orbit ;
Ca pe Pnyx răsun aice rostrele cuvîntătoare,
Pîn'la ceriuri Capitolul pe pămînt a strălucit.

Legioanele se mișcă, fără număr, neînvinse,
De a lebedei accente Mantua a răsunat ;
Fîlfîie biruitoare Acvila pe vînt întinsă,
Pe-a lor tronuri depărtate regii s-au cutremurat !

De trei ori-aceste țărmuri întreita-ți maiestate,
Cu-a ei focuri luminează fericitul orizon,
Tibrul, Quadalguivirul, Galiile-mbelșugate
Mîndră te arăți, superbă, în superba Albion.

Pe ale Rinului unde, ape line și albastre
Să-nalț stîncele-mplețite, monumente colosale ;
Și pe-a îngerilor aripi aspirațiile noastre
Zbor spre ceriuri cu speranța de pe-nalte catedrale.

Din pădurile antice, înțeleapta cugetare,
Și omericele glasuri și divine simfonii,
Cu-a Creațiunii vuiet într-o mîndră frămîntare
Duce omeneasca minte printr-a lumei armonii.

A Filozofiei geniu, frunte pacinică, adîncă
Cu gîndirea neînvinsă, mare-a spiritului său,
Prăbușește Tirania din puternica sa stîncă ;
Ea pe Joe-nlănțuiește, dezlegînd pe Prometeu.

Un om cu-ntreite zale și cu pieptul de aramă
Și decît Neptun mai mare cu mărețul său trident,
Spintecă oceanul falnic ce la luntrea sa se-nhamă
Și din fundurile lumei el arunc-un continent !

Fii aleși ai cugetării, oaspeți generoși pe lume !
Ei popoarele-nvrăjbite într-un gînd le întrunesc ;
La a Gloriei altare înscriind mărețe nume,
Veacurile totdeauna îi salută și-i iubesc.

Iar noi... ce hrănim în taină timidele aspirații.
Ideal măreț și falnic, lăcrimînd în calea ta ;
Noi veniții de pe urmă pintre tinerele nații,
La ospățul nemurirei cînd ne vei încorona ?

Cînd... din focul tău cel sacru, din făclia maiestoasă,
Demnă de a tale daruri, demnă de a ta iubire,
Pintre-a ei surori mărețe, fiica formei sfiicioasă,
Va primi pe a sa frunte raza ta de strălucire ?

Ideal ascuns în ceriuri, din mănunchiul tău de aur,
Las-o jerbie să pice pe al patriei altar !
Nu lăsa făr' de cunună, făr' de ramura de laur,
Generațiile noastre să te cate în zădar !

ELEGIE

I

Da, negreșit, e lucru și mult dorit, și mare,
Să fii în lume singur un om în admirare ;
Și prin tăria minții, prin geniul gîndirei
Să ai asigurată speranța nemurirei !
Pe răi să-i sfarmi cu totul, să sprijini pe cei buni,
A patriei jignite afronturi să răzbuni,
Să curățești de monștri cu brațul înarmat
Și de tiranii lacomi pămîntul uzurpat !
Să fii atotputernic ! La glasul tău ce tună
Cum s-au plecat în codri stejarii de furtună,
Sau cum să încovoaie, plăpînd și umilit,
La crivățul de toamnă, rogozul aurit,
Așa să ți se-nchine a națiilor turmă ;
Și de-i vei zice : „pleacă“, să plece pe-a ta urmă ;
Și oarbă să urmeze... să treacă văi și munți,
Pe fluvii, pe oceanuri, pe mări să-ntindă punți,
Și tot să te urmeze... pe umeri să te poarte,
Să sufere ger, foame, căldură, sete, moarte ;
Să zici, și să se facă la mare glasul tău,
Cum într-o zi vestită făcut-a Dumnezeu.
Un singur tron să fie-al tău — pe stîlpi de lei,
Din regi, arhonți și consuli să faci supușii tăi,
Și soarele pe ceriuri tot în a ta domnie
S-aprindă și să-și stingă măreața sa făclie ?

II

Da, negreșit e lucru și mare și-nsemnat
Să fii în lume singur un om predestinat !
A ta înțelepciune în seculi să rămîie ;
Pe tron să te admire reginele să vie !

Popoarele robite la viață să le duci,
Din stînci să scoți izvoare și marea s-o usuci ;
Și după sfatul tainic al graiului din nori
Cu tablele credinței din munți să te cobori
La lumea ce te-așteaptă... și cum te-i arăta,
Vițelul ei de aur să cadă-n fața ta !
La semnul mînei tale, din cărțile vestite
Să faci să ni vorbească Sibilele-mpietrite,
Și răscolind din veacuri legendele plebeie
Din spuse îngăimate să faci o epopee.
Să te cetească lumea cu glasul înălțat,
Poet cu nimb de aur, profet și împărat !

III

De frunți așa înalte cu nobilă menire,
Atît de însetată sărmana omenire,
Memoria se umple și gîndul meu robit
Să-ndreaptă cu uimire spre podul strălucit
Și culmile antice și marele pristol
Cortejul ce pășește spre mîndrul Capitol.
Atunci entuziasmul în spațiu mă răpește
Un imn de admirare din pieptu-mi izbucnește ;
Măreți pînă la seculi și timpul de apoi
S-arată minței mele giganticii eroi,
Și flacăra vieței în sufletu-mi s-aprinde.

. . . . . .

Dar în curînd o milă duioasă mă cuprinde,
Cînd văd că toți aceia... puternici pe pămînt,
Toți, toți pînă la unul, zac astăzi în mormînt !

RADU IONESCU

Radu Ionescu (1832—1873) a publicat un volum de poezii: *Cînturi intime* la București în 1854 și *Odă la România* (Paris, 1859). O ediție de *Scrieri alese* a dat Dumitru Bălăeț în 1974.

PIANUL

La Zoila
Chante donc toujours quant tu me vois succomber[1]
G. SAND

Cînd inima mea geme zdrobită de durere
Ce-n lume rău muncește pe omul muritor,
Și niminea nu vine c-o mînă de plăcere
Să șteargă după fruntea-mi al suferinței nor;

Atunci muzica numai durerea mea alină,
Și inima-mi zdrobită mai farmecă puțin.
Ah! cît de mult îmi place armonia cea lină
Ce sînul tău produce, o pianule divin!

[1] Cîntă deci necontenit în timp ce mă sfîrșesc (fr.).

Ah, muzica-i divină ! e limba cea cerească
Ce înalte simtimente ne poate inspira,
Ne dă idei sublime ce limba omenească
Nu poate niciodată ca dînsa esprima.

Revelă infinitul prin vocea ei divină
Şi tot ce-al nostru suflet visează mai înalt ;
Şi cînd auzi în aer că muzica suspină
Te simţi în cer în spaţiu atuncea transportat.

Frumos ceresc arhangel ! începe dar de cîntă
Te pune acum la piano şi cîntă în delir !
Înalţă sus la ceruri armonia-i cea sîntă,
Şi inima-mi şi suflet dintr-însa se inspir.

Amorul, simtimentul în cîntu-ţi împreună,
Atuncea al meu suflet se poate inspira ;
S-unim a noastre inimi : ş-a ta ş-a mea e jună
Poate amîndoă, unite vor cînta.

Ce dulce armonie, ce sunete divine,
Răpeşte al meu suflet ş-în cer îl însoţesc !
Dar inima-ţi zdrobită începe să suspine,
Şi tristele-ţi suspine cu cîntu-ţi se unesc.

O ce putere sacră posedă a ta cîntare !
Ce farmec, ce magie tu ai în al tău cînt !
Tu mă transporţi din lume, m-arunci cu esaltare.
În regiuni divine în care crez că sînt.

O muzică divină, cerească armonie !
Tu singur ai putere pe om a-l esalta.
Îl scoţi din sfera-i strimtă prin sacra ta magie
Şi cîte idei sînte tu poţi a-i inspira !

L-accentele-ţi divine, o ! cîte inimi zboară,
Şi cîte mîini iau arma o ţar-a libera !
O muzică putinte ! şi inimă să moară
Şi dulce consolaţii din sînu-ţi poţi a da.

Mai cîntă, o femeie, ş-alină a mea durere,
Consolă al meu suflet de suferinţi zdrobit ;
În dulcea ta cîntare eu aflu o plăcere,
L-a pianului suspine mă simţ mai fericit...

Şi fiecare notă de mîna ta produsă
Un eco ea găseşte în peptu-mi suspinînd,
Şi-mi pare a fi voce din cer aci adusă
C-o dulce armonie pe oameni consolînd.

Mai fă, femeie belă, ca pianul să suspine,
Transpoartă-te prin vocea-i şi cîntă în delir,
Atunci a mea durere începe să s-aline,
Şi inima-mi şi suflet atuncea se inspir.

1853, mai

NOPTURNĂ

Ascunde-te o lună în marea de uitare,
Acolo şi voi stele duceţi-v-a peri !
Să peară a voastre raze, ş-o noapte de teroare
Să vie acum din haos pe ceruri a domni !

Să fie noaptea neagră aşa îmi place mie
Căci noapte şi în mine etern a esistat;
Să plane noaptea asupră-mi, căci cerul cu urgie
În noaptea fioroasă pe mine m-a uitat.

În noaptea asta neagră să meargă-a mea durere
Spre cerul fără milă de nori acoperit
Căci nimini nu m-aude acuma în tăcere,
Căci nimini nu mă vede, şi asta am dorit !

Suflaţi şi voi acuma, o vînturi furioase,
Prin munţii cei gigantici, prin văile adînci ;
Suflaţi pe mări întinse, şi undele spumoase
Faceţi-le să geamă, spărgîndu-se de stînci.

În astă armonie de valuri zgomotoase,
De stînci ce se sfărămă, de arburi ce trosnesc,
Din sufletu-mi să iasă suspine dureroase
Ce inima-mi sfîşie, ce peptul meu zdrobesc.

Ascunde-te o lună în marea de uitare,
Acolo şi voi stele vă duceţi a peri !
Să peară-a voastre raze ş-o noapte de teroare
Să vie acum din haos pe ceruri a domni !

N. T. ORĂŞANU

Jurnalistul N. T. Orăşanu (1833—1890) a publicat diverse volume de poezii, cronici rimate şi satire printre care: *Floricele de primăvară* (Bucureşti, 1854); *Tîrgul cu idei sau buletinul Cişmigiului* (Bucureşti, 1857); *Botezul lui Fîl-fîl-son în balta Cişmigiului* (Bucureşti, 1857); *Trei feţi-logofeţi sau povestea lui Fîl-fîl-son, urmare la cei trei logofeţi* (Bucureşti, 1857); *O fată de măritat* (Bucureşti, 1858); *Iluştrii contemporani, satire şi epigrame politice* (Bucureşti, 1861); *Talmeş-Balmeş de la naşu-meu Nichipercea* (Bucureşti, 1861—1863); *Colecţiuni de versificări umoristice*, 1869—1870 (Bucureşti, 1870); *Opere satirice*, I—III (Bucureşti, 1875); *Poezii dedicate armatelor române* (Bucureşti, 1877).

DICŢIONAR POLITIC

BÎTA

Bîta, argument politic, mai presus de orice lege,
Prin care guvernul nostru candidaţii şi-i alege;
Acest argument în mîna bandelor electorale,
Aplicat peste spinare, peste cap şi peste şale,

Dovedit e că produce efect foarte constatat,
Căci alege azi în țară fără forme deputat.
Bîta însă, cum se știe, fie veche, fie nouă,
E făcută din natură capete să aibă două ;
Și mă tem ca, celor care îi cînt astăzi și ea joacă,
Mîine chiar p-a lor spinare bîta să nu li se-ntoarcă.

DOMNITOR

Domnitor, persoană care e în capul unui stat,
Și pe care țara-l ține pe băut și pe mîncat ;
Dintre cei plătiți de țară el are simbrie grasă ;
Domnitorul nu plătește nici o chirie de casă
Stă pe capul națiunei cum stau trîntorii în stup
Ș-are-adesea caracterul și năravul unui lup.
Lumea toată îl cunoaște, după mîndrele-i livrele,
După camarila curții, dup-o droaie de lichele.
Sînt însă de două feluri : Unul este absolut :
El domnește fără lege, prin topuz, spadă sau cnut,
Ș-altul poreclit în lume domn constituțional,
În locu-i domnesc miniștrii sub control național.
Vorbă să fie de asta, căci miniștrii știu ce fac,
Cînd vor s-aibă adunare ticluită p-a lor plac.
Astă modă de domnie, zău nu are Dumnezeu :
Nu e nici om nici femeie, ci curat un fătălău.
El nu face nici o treabă și nu ia nici o măsură,
Nu vorbește decît numai ce-i pun miniștrii în gură.
Cu un cuvînt o păpușă purtînd un ilustru nume,
Pentru care biată țară cheltuiește multe sume.

LIBERTATE

Libertate, cuvînt mare cu mai multe înțelesuri,
Care-atinge de o dată tot felul de interesuri :
Libertate de-ntrunire, cînd s-adună dalcauci
Cu poliția în frunte ca să bea la șapte nuci.

Libertate de parolă, cînd se laud în vileag,
Miniştrii lui Popa-Tache cu-argumente de ciomag.
Libertatea presei iară, e cînd *Presa* cea curată
Înjură pe toată lumea, şi ameninţă să bată,
Pe cei ce nu cred orbeşte, în palavre d-ale ei,
Şi nu vor ca să se-mbrace în livreaua de lachei.
Libertate de alegeri, cînd s-alege deputaţi,
Cei pe care-i vrea guvernul să-i propuie candidaţi.
Liber este cetăţeanul să strige puterii ura,
Dar s-o critice nu-i liber, ci-i liber să-şi ţie gura.
Liber este fiecare să vorbească româneşte,
Dar să cugete nu poate decît numai în şvăbeşte.
De vreţi alte înţelesuri la cuvîntul libertate,
Cruci cu tibişiru-ndată vi se aşterne pe spate,
Şi banda după aceea vine-ndată de le şterge,
Prin libera păruială şi prin libere ciomege.

AL. DEPĂRĂȚEANU

Unicul volum de versuri al lui Alexandru Depărățeanu (1834—1865), *Doruri și amoruri*, a apărut la București în 1861. Bonifaciu Florescu a reeditat volumul în 1884. Altă ediție, în „Biblioteca pentru toți" (1896).

HAIDUCUL

I

Ce era odată prin astă pădure !
Ce era odată prin aste verdure !
Pîn crîngul acesta unde cîntă cucul,
Ah ! p-aci odată fluiera haiducul !
Și prin bălăria asta legănată,
De dulcea suflare d-aura-nroată,
Pe unde șopîrla astăzi se strecoară,
El încet cu flinta strînsă-n subțioară,
Odată la lumea ce p-aci-ncura
Calul ca să-l prinză, el mi se tîra,

Îşi repezea plumbul după brînci la ţintă,
În potera deasă-şi descărca a flintă,
A ! şi-n valea verde, căpitanu-n sînge,
Mi-l vedeai că-noată şi banul îşi plînge !...

II

He ! privighetoare ! cum cîntai atunci !
Cum cîntai cînd frunza răsuna prin lunci !
Şi baltacu-n brazdă haiducu-mplînta,
Ca să-i dea biet gustul, gustul d-a cînta
Paserea furmoasă da la călător
Cîntecele d-alea, doinite de dor !
Căta ca ş-un cîntec mai cam vitejesc,
Mai ştii d-alea care sîngele-ncălzesc,
Să deştepte omul moleşit pe cale,
De verdeaţa asta mîndră după vale,
De crîngul ast vesel, înflorit ca raiul,
De zefirii aştia ce mîngîie plaiul,
Şi şoptesc prin frunza după la fîntîne,
Cu murmurul undei dulce să se-ngîne !

Căta, dar, ca omul, tresărind dodată,
Să-nceapă să treme, şi mîna-i lăsată
Pre zabala albă de spuma fumîndă.
Să-ngheţe ca sloiul iarna degerîndă :
Ochi în toată partea speriaţi s-arunce,
Şi fuga prin lunca gîfîind s-apuce
Căci cînta haiducul, cîntec şoimănesc,
Cîntec scos din flintă, cîntec haiducesc,
Învăţat în codru negru, nepătruns,
În stufiş, cu umbre necurate-ascuns,
La lumina stelei, stelei cobitoare,

Cînd s-ardică ursul în două picioare,
Geme și copaciul scoate din pămînt :
Și lupul cu capul înălțat în vînt,
Urlă cînd baraga [1] întîi a urlat.
Și haiticu-n urmă greu l-a secundat.
D-acilea haiducul luă cîntecelul ;
Îl sorbi din unda ce-i căli oțelul.
Îl supse din piatra ce-i ascuți pala,
Îl mestecă-n praful ce-i polei zala !

III

O ! Atunci bănosul cu bani din hoție,
Cei ce storcea aur din a Românie !
Cel ce mînca untul, mierea din albine,
Astăzi de la mine, mîine de la tine,
Poimîine din țara-ntreagă-ntreguliță,
Ca să-și umple punga doldură dorliță.
O ! acei măieștri, bată-i sînta cruce !
Meșteri de abuzuri, meșteri ca s-apuce.
Mult aveau ei teamă să nu se-ntîlnească
În pept cu vro biată ceată haiducească !

Dau la paraclise, dau la sărindare,
Să-i apere Domnul de vreo strîmtorare,
Să le ție lada cu sînta sa mînă,
Și să-nchiză ochii... căci ce-ntr-însa sună
Este stăricica strînsă creștinește ;
Nu la drum ca hoții, nu ! Doamne ferește !
Ci de ! știi, ca omul, casnic strîngător,
Ca ăla ce cată, zău ! în viitor,
Are biet soție, copii — să-i trăiască !
Cată să le lase... de ! să-i procopsească !...

[1] Astfel numesc țăranii căpetenia lupilor (n. a.).

Ce, cum poate omul ! ce-are cineva,
Cum şi-a strîns coconul stare-a-l întreba???
Că, ieri luă zece, astăzi unsprezece,
Mîine poate mia dacă i se trece,
Cine-ţi fură banul ? cine te-a călcat ?
Cum fură haiducul, cine te-a furat ?
Luau creştineşte !... fără vro-ntinare...
Dai de vrei dreptate, dai de vrei onoare...
Dai să capeţi *slujbă,* dai la boierie...
Era obiceiul, iar nu vro hoţie...
Era mînă moale dalbă, delicată !...
Iar nu labă d-alea groasă şi crăpată !...
Era vorbă dulce, dulce de te-atinge...
Iar nu gură d-alea ce ştie să strige !...

IV

O ! atunci ce astfel cîştigau parale,
Dezbrăcînd neveste de conci şi paftale,
Rumpînd de la fete salbe de rubele
Lăsînd multe case fără premenele,
O ! aceia căror dulce cînta cucul,
Ciocuri ascuţite ce ne sugeau sucul...
Şi din nouă noduri făceau să dezlege
Omul bănişorul, ca să poată-a-merge
Tot d-a rostogolul în plina-i lădiţă,
Umbrită de sînta, bună cruciuliţă,
Ca o lad-umplută bine creştineşte...
Nu cu flinta, pala, la drum haiduceşte !
A ! haiducul, p-ăştia cum mi-i mai trasnea.
Cum de bărbuliţa creştină-i smulgea...
Şi baltacu-n frunte cînd lî-l repezea,
C-o mînă dau punga, cu-alta se-nchina,
Cerînd de la ceruri raiul cel frumos,
Căci martiri, baltacul, îi făcea ici jos !

Deparaţi, 1855

MAMA

Erau trei sîrmani : doi copii şi-o mamă,
Şi pîine !... un singur codru într-o mahramă,
Mama-l frînse-n două şi dete pe rînd
La fieştecare cîte-o părticea.
„Mamă ! atunci copiii ziseră plîngînd,
Ţie ce-ţi rămîne ?“ — „Voi“, răspunse ea.

1857, martie 19

ZAPCIUL

Cine ţi-a rupt salba, mîndră copiliţă ?
Cine ţi-a smuls floarea din neagra-ţi cosiţă ?
„Zapciul, zapciul !...“

În murgitul serei cînd vacile zbiară
Şi fetiţe dalbe se joacă p-afară,
Tristă şezi tăcută, pe pleoapa-ţi senină
O lacrimă lasă pe faţa ta lină,
Cînd în umbra deasă plînge-un păstoraş
Şi duios îţi cîntă dragul fluieraş :

Cine ţi-a rupt salba, mîndră copiliţă ?
Cine ţi-a smuls floarea din neagra-ţi cosiţă ?
„Zapciul, zapciul !...“

Cînd țipă cimpoiul și plînge vioara,
Cînd se-ntinde hora, dura, Mărioara,
Nu te văz pe tine, mîndra mea copilă ;
Mi-e milă, bădiță, de tine mi-e milă !
Căci flăcăii danță și fetele toate
Suspinînd te cată, la hor-a te scoate.

Cine ți-a rupt salba, mîndră copiliță ?
Cine ți-a smuls floarea din neagra-ți cosiță ?
„Zapciul, zapciul !...“

Zi de sărbătoare astăzi strălucește.
Tot săteanu-n haine nouă se gătește !
Flăcăul cu negre și lucioase plete
Are pălărie, maramă și bete,
Și ca tine tristă nu e fata mare,
Ci are la gît salbă și pe frunte floare !...

Cine ți-a rupt salba, mîndră copiliță ?
Cine ți-a smuls floarea din neagra-ți cosiță ?
„Zapciul, zapciul !...“

Se mîndrește fata, că este frumoasă,
Și la zbor cînd iese la vatra sa lasă
O mamă bătrînă, un tată cu barbă,
Veseli ca o rouă ce străluce-n iarbă.
Căci fata lor dulce pe sînu-i de crin,
Poartă mîndra salbă d-aur și rubin !...

Cine ți-a rupt salba, mîndră copiliță ?
Cine ți-a smuls floarea din neagra-ți cosiță ?
„Zapciul, zapciul !...“

Iar tu, copiliţă, în coliba-ţi rece,
Faci părinţi a plînge, focul nu le trece ;
Fiindcă surîsul din buză-ţi lipseşte
Şi a ta roşaţă piere, se păleşte ;
Căci pe plaiul verde n-ai ieşit de mult,
Nu te-ai prins în horă, o ! de mult... de mult !...

Cine ţi-a rupt salba, mîndră copiliţă ?
Cine ţi-a smuls floarea din neagra-ţi cosiţă ?
„Zapciul, zapciul !...“

Pune-mi-ţi, drăguţă, iia cea cu fluturi,
Albele paftale, betele cu ciucuri,
Bine ciorăpielu-ntinde pe picior,
Iute mi-ţi încalţă strimtul pantofior,
Spilcă te găteşte şi haide-mi în vale
Unde joc fetiţe şi flăcăi cu zale !...

Cine ţi-a rupt salba, mîndră copiliţă ?
Cine ţi-a smuls floarea din neagra-ţi cosiţă ?
„Zapciul, zapciul !...“

VARA LA ŢARĂ

Locuinţa mea de vară
E la ţară :
Acolo eu voi să mor
Ca un fluture pe floare,
Beat de soare
De parfum şi de amor.

Acolo e fericirea
Şi iubirea
Timpului patriarhal ;
Viaţa ce aci s-ascunde
Curge-n unde,
Curge-n unde de cristal !

Ale soarelui copile
Dalbe zile
De cuptor şi cireşar,
Ca pe nişte surioare
Pe fecioare
Din colibi le cheam-afar'.

Şi ca roiul de albine,
Pe coline,
Pe vîlcele, pe cîmpii,
Toată ziua mi se-ncură
Şi murmură
Copilişe şi copii !

Sfînta poezie-n mantă
Radiantă
Dalb, de roşu şi de-azur
Învestmîntă deal şi vale,
Cîmp şi cale :
Nu lasă nimic obscur !

Numai vara cerul face
Cu noi pace ;
Numai vara ochiul meu
Vede-n raze şi-n lumine
Toate pline
De mila lui Dumnezeu !

Plaiul verde de zmaraldă
Mi se scaldă
Ca o nimfă-n rîu divin
De juneţe şi viaţă
Ce-o răsfaţă
Şi-i sărută dalbul sîn !

Şi cum undulă pe spate
Resfirate
Bucle blonde la virgini,
Ca miresele cu mirii
Cînd zefirii
Zbor cu ele pe colini.

Spicul blond cu paie de-aur
Scump tezaur
Pentru mari şi pentru mici,
Undulează-n mii de valuri
Între maluri
De sulfină şi d-aglici !

Astfel basmele-azurate
Şi-nstelate
Cu-al lor cer de Orient
Spun că-n ţările-ncîntate
Sînt bogate
Mări de aur şi d-argint.

Şi prin holdele splendide,
Joc silfide
Cu piciorul de copil,
Zvelte, agere, uşoare,
Surioare
Cu Camila lui Virgil...

Trageți dantul pe răzoare
O ! fecioare
Cu privirile cerești !
Dantul, cîntecul și-amorul
Sînt izvorul
Fericirii omenești !

Însăși umbrele obscure
Din pădure,
Învelite-n giulgiul lor,
Sar pe sumbra bălărie
Într-o mie
De-nvîrtiri într-un picior.

Și, cînd noaptea pe poiene
Cînt-alene
Melancolicul păstor,
Nu știți ielele cum dantă
Și se lantă,
Îmbătate de amor !...

O ! grațioase idile !
În ce zile,
În ce nopți ați înflorit
D-așa odori minunate,
Parfumate,
Din fruntea lui Teocrit ?

N-ați înflorit voi în ora,
Cînd e hora
Elfilor înamorați,

Cu praf de-aur p-aripele
Şi de stele
Ca-mpăraţii-ncoronaţi ?

Cînd angelicele cînturi
Peste vînturi,
Se înalţ de pe cîmpii,
Răpesc verguri, flori şi raze
În extaze
D-ale verei poezii ?

Cînd mireasa nopţii — suie
Argintie
Lasă vălu-i virginal
Pe colini şi văi să cază
Să se vază
Goală-n patu-i nupţial ;

Şi tremurînda virgină
Ce suspină
În al umbrelor mister,
Zice-amicului ce-i cere
Din sîn mere :
— „Uite luna sus pe cer !“

Nici un timp aurorale
Pastorale,
Nici un timp, versuri cereşti
Nu dă ca vara splendoare
Şi candoare
Poeziei omeneşti.

Şi pentru asta eu, vara,
Iubesc ţara,
Pentru asta voi să mor
Ca un fluture pe floare
Beat de soare,
De parfum şi de amor !

Moară tonţii în palate
Îmbrăcate
Cu covoare d-Ispahan,
Ei, ce chem pietrele triste
Ametiste
Şi părinte — pe tiran !

Tonţii, cari pentru o mînă
De ţărînă
Îşi dau sîngele din ei,
Fac din crîncenele crime,
Înălţime
Şi din demoni dumnezei !

Mie daţi-mi valea verde,
Unde pierde
Omul negrele gîndiri,
Unde-ţi uiţi de infamia
Şi sclavia
Auritelor zidiri !

Nu mai voi s-aud de cine
Face bine
Sau de cine face rău ;
De la mic pînă la mare
Fiecare
E victimă sau călău.

Lumea noastră e un mare
Stîrv, din care
Mii de bestii se nutresc :
Mii de păsări și de fiare,
Ce prin gheare
Împart hoitul omenesc !

Vai... și cum își bate pieptul
Înțeleptul
Care zi cu zi cîrpind
Ale sale zile pline
De suspine,
Vede cărțile-i mințind !

În Paris, la Londra,-n Viena,
De la Sena
Pîn' la marea de Azof
Vede toată-nvățătura
Că e gura,
Și stomacul — filozof !

Gură d-om, gură de cîine
Cere pîine !
Fii tiran, tîlhar, păgîn...
Numai gura s-aibă pîine.
Om sau cîine,
Te cunoaște de stăpîn !

Dați-mi, dați-mi valea verde
Unde pierde
Omul negrele gîndiri ;
Unde-ți uiți de infamia
Și sclavia
Auritelor zidiri.

Unde mîndra păsărică
Se ridică
Pînă-n cerul luminos,
Şi, din ceru-i plin de soare
Cu oroare
Abia vede omul jos !...

1896

AL. SIHLEANU

Singurul volum de versuri al lui Alexandru Sihleanu (1834—1857), *Armonii intime*, a apărut la București în 1857. În 1871 s-a publicat a doua ediție. Altă ediție (a treia) în „Biblioteca pentru toți", serie veche, nr. 75 (1896).

LA PATRIE

I

Smulge după fața-ți vălul trist și jalnic,
Drag pământ al țării cu amar nutrit ;
Steaua înviuării, soarele cel falnic
Al măririi tale azi a răsărit.
Un potop de sînge, flăcări și furtună
Răsturnă pămîntul, tot a pustiit ;
Însă biruința astăzi încunună
Suflete eroici care s-au jertfit
Pentru-a României scumpă mîntuire,
Pentru-a țărei noastre sîntă dezrobire.

II

Dintr-un lac de sînge mîndrul nostru soare
A ieșit ; — dar ce e moartea unor bravi,
Cînd ea rupe lanțul vechilor popoare,
Fiilor izbînzii care azi sînt sclavi ?
E ca și jertfirea cîtorva monede
De argint sau de-aur, care mîntuiesc
Pe-un sărman ce plînge, pre-orbul ce nu vede,
Și-n durere, lipsă, vieața-și tîrăsc.
Clatini-se cerul, tunetul buiască,
Dacă ploaia vine cîmpul să rodească.

III

Fii ai României, frații mei de sînge,
Răscoliți cenușa vetrei strămoșești,
Și văpaia slavei din trecut va-ncinge
Animele noastre mari și bărbătești.
S-apărăm a noastre drepturi vechi și sînte ;
Pre dușmanii noștri singuri să-i zdrobim ;
Să săpăm cu pala ale lor mormînte,
Și într-o unire toți să ne silim
Să dăm țărei noastre vie strălucire,
S-o-nălțăm cu fală pîn'la nemurire !

1855, sept. 9

TOAMNA

I

Ah ! mult îmi place cînd toamna vine
Să fiu afară la deal, la vii,
Să văd butucii plini de ciorchine
De struguri rumeni și aurii.

Sufletu-mi saltă de bucurie
Cînd văz ţăranul muncind voios,
Şi că culege cu bărbăţie
Al viţei creţe rod spumegos ;

Cînd văz voinicii că sub picioare
Strivesc ciorchina veseli, cîntînd,
Şi o preface în lungi izvoare,
Ce ca şiroaie cad spumegînd.

II

Iar cînd a nopţii steluţe line
Smălţează cerul fără de nori,
Şi cînd zefirii scoţînd suspine
Prin verzi dumbrave s-avîntă uşori,

Două vioare înverşunate
Ţipînd puternic cheamă la joc
Flăcăi şi fete măritate
Alerg cu grabă şi plini de foc.

Atunci începe o sărbătoare,
O veselie făr' de sfîrşit ;
Sudoarea curge în lungi izvoare,
Şi chiar pămîntul e obosit.

III

Iar cînd zefirul zboru-şi opreşte,
Cînd firea doarme şi tot e mut,
Cînd val nici frunză nu mai şopteşte,
Cînd luna varsă focu-i plăcut,

Încep amanții să se strecoare
Ca tainici umbre, ca năluciri,
Lîngă fetițe dezmierdătoare
Care-i îmbată de dulci uimiri.

Apoi sînt alții ce cu iubire
Sărut cofița cîntînd de dor ;
Într-însa cată o fericire,
O mîngîiere la chinul lor.

IV

E mult ferice cel ce trăiește
În sînul firii de farmec plin ;
Căci numai firea ne dăruiește
Plăceri curate, făr' de suspin.

Ea ne deschide brațele sale,
Precum o maică la ai săi fii ;
Ea șterge plînsul amar de jale,
Și ne îmbată de armonii.

Acum de lume eu sînt departe ;
Din ea nimica nu mai doresc ;
Totul de dînsa azi mă desparte,
Căci fericirea aci găsesc.

AL. ODOBESCU

Filologul, arheologul, eseistul și prozatorul Al. Odobescu (1834—1895) a publicat în revista *România literară* (1855), două remarcabile poezii : *Odă României* și *Întoarcerea în țară pe Dunăre*. Ediția de *Opere*, I, apărută în 1965 sub îngrijirea lui Tudor Vianu cu text critic și variante de G. Pienescu, mai cuprinde pe lîngă aceste poezii și alte versuri.

ODĂ ROMÂNIEI

O ! țara mea iubită ! o ! mîndră Românie !
Pămînt cu rîuri d-aur sub boltă azurie !
Tu, mumă iubitoare a fii nesimțitori,
Ce-adînca ta durere nu poate să renvie !
Trecut-au fericirea-ți ș-a'tale sărbători,
Cum trec l-al toamnei crivăț plăpînde dalbe flori.

Cînd fiii tăi s-adapă cu laptele-ți cel dulce,
Și cînd cosesc ei spicul ce sînul tău aduce,
Se mai gîndesc ei oare la sîntul legămînt
Ce ți-au jurat odată, în timpuri mai ferice :

„Să apere cu brațul străbunul lor pămînt,
Pînă și cel din urmă va zace în mormînt“ ?

Nu !... a patriei iubire a stins a sa făclie !
De vechi făgăduințe nu va nimeni să știe ;
Dac-a jurat strămoșul, nepotul a uitat.
Nu !... nu mai e românul acel ce-n bătălie
Uita că copilașii, sărmanii ! zac în sat,
Lipsiți de hrana zilei... cînd țara-i de scăpat !

Era vremea p-atuncea de n-avea pas sàteanul,
Cînd cete mii și sute, cînd ungurul ș-osmanul
Zdrobeau a' lui altare și pustiau cumplit !
Cînd se sculau românii, pe loc pierea dușmanul !
Vai ! Dunărea spumată ș-Ardealul îngrozit
Au fost adesea marturi l-al lor măcelărit !

Românii d-acum, însă, trăiesc cu umilința !
Aci lanțuri d-aramă înjugă conștiința,
Colò pulbere d-aur ascunde putregai.
Străina uneltire revarsă neștiința,
Ș-a țării neatîrnare e numai ca un pai,
Luptîndu-se în viscol cu crivețe de plai.

Dar țara-i tot aceea, frumoasă, roditoare ;
Tot limpede e cerul, cîmpia zîmbitoare,
Și munții cu pîraie, cu piscuri, cu zăpezi ;
Și nopțile de vară tot sînt încîntătoare.
Cu fața-ți argintie, tu, lună ! scînteiezi,
Și prin desiș, în crînguri, ca flăcări văpăiezi !

E mută însă firea, cînd omul n-o învie,
Cînd el nu varsă-ntr-însa suflarea lui cea vie,
Cînd duhul libertății e stins și nimicit.
Ah! vai de acea țară, — cît de bogată fie —
Ai cărei fii duc jugul cu cuget umilit..
D-asupra ei rușinea-ntinde-un văl cumplit!

S-a stins, la noi, s-a stins vîrtutea strămoșească
Trecut-au vremi de trudă, de luptă vitejească,
De aspră voinicie pe cîmpuri de omor.
În sînul României acum va să-nflorească
O floare care varsă miros încîntător,
A păcii dulce floare, al artelor izvor.

Să vină cîntărețul al gloriei trecute,
Să verse focul vieții în strofele-i plăcute,
Sărbînd și veștezi lauri, și dafini viitori,
Și-atunci vor suna iarăș acordurile mute;
În vinele române vor fulgera fiori,
Și orizonul țării nu va mai fi cu nori!

Sosi-vei, timp ferice, cînd trista Românie,
Ștergînd a sa plînsoare, cu mîndră bucurie,
Își va vedea feciorii slăviți între popoare,
Nălțînd semeți o frunte ce-n oarba lor mînie
Vrăjmașii țării noastre cătau să o doboare,
Dar care-o vor încinge cununi izbînditoare!

Atuncea vor renaște virtuțile străbune;
Românul va fi încă vestit prin fapte bune.
Dar geniul pe dînsul atunci îl va mîna,
Și vorba-i mai puternic atunci o să răsune.
Acela este țălul! Acolo vei căta,
O! patrie română, o! scumpă țara mea!

Să furi ca Prometeu, scînteia ce nu piere,
S-apuci glorioasa cale spre luminoase sfere
Şi, despicînd tăria în zboru-ţi prelungit,
Să cînţi cu glas d-aramă măreaţa-ţi renviere,
Şi limpedea-ţi cătare, în vecinicul zenit,
La steaua nemuririi s-aţinte neclintit !

Paris, 1852

ÎNTOARCEREA ÎN ŢARĂ PE DUNĂRE

Septembrie 1855

Ce nu-mi dă Dumnezeu mie
Un glas tare, sunător,
Ca să cînt, o, Românie,
Al tău ferice viitor !

Ce nu-mi dă, printr-o suflare,
Versuri pline de dulceţi,
Ca s-arăt într-o cîntare,
Ale tale frumuseţi !

Cu ce dulce mulţumire
M-aş cerca a le descri !
În ce farmec, ce uimire
Aş şti poate-a le-nveli !

Aş culege flori şi stele
P-al tău cer, pe ai tăi munţi.
Şi aş împleti cu ele
Cununi pentr'a'tale nunţi.

Viața mea cu bucurie
Mi-aș zdrobi-o-n fala ta,
Ș-apoi moartea las' să vie !
Nemurirea'r fi a ta.

Te-aș urca, mîndră și tare,
Pe un tron scînteietor ;
Te aș face eu mai mare ;
Asta-i singurul meu dor !

Căci, o spun plin de mîndrie,
Te iubesc, țărm părintesc,
Cu o dragoste mai vie
Decît toate ce iubesc.

Te iubesc fără de preget
Cu acel nestins amor
Ce unește-al nostru suflet
De pămîntul trecător.

Te iubesc numai pe tine
P-acest larg, întins pămînt,
Și nici cerul pentru mine
Nu se pare-a fi mai sînt.

Daca toți eiți nasc în tine
Așa dragoste-ar simți,
Poate-ai fi și tu mai bine,
Poate-atît n-ai suferi.

Însă vai ! mulţi te apasă,
Mulţi din sîngele-ţi trăiesc
Şi de doru-ţi nu le pasă,
Căci chiar ei te asupresc.

. . . . . .
. . . . . .

Dar fugiţi, gîndiri noroase,
Ce fericea-mi ofiliţi !
Cînd văd malurile-mi frumoase,
Măcar un minut fugiţi !

În a' Dunării talazuri
Ce s-afundă în senin,
Voi s-arunc orice necazuri,
Voi să-nec orice suspin.

Sînt ferice că-mi văd ţara,
Văd curgînd Dunărea lin ;
Sub cer neted văd cum seara,
Malul e de taine plin.

Sus în deal, peste cîmpie,
În pustiul Bărăgan
Este scumpa mea moşie
Cu movila-i de roman ;

Acolò, în nepăsare,
Treceau veseli junii-mi ani.
Au trecut ! şi mă-ntreb : „Oare
Cei ce vin fi-vor duşmani ?“

Însă inima-mi tresare
Cînd gîndesc a revedea
Pe pămînt, cîmpia mare,
Și pe ceruri, a mea stea,

Steaua ceea favorită,
Ce gîndu-mi copilăresc
O închipuia unită
De pămîntul românesc.

Printr-o coardă aurită
Una d-alta le legam,
Dar la țara mea iubită,
Privind cerul, îi șopteam :

— „Precum acea stea lucește
Printre stelele cerești,
Așa inima-mi dorește
Printre țări, tu să domnești !

Precum vecinic ea colindă
Prin eterul luminos,
Tot asemeni, triumfîndă,
Voi s-apuci un drum glorios !"

Deci, prin tainică-armonie,
Fii legată d-acea stea,
Căci a mea copilărie
Vedea fericirea-n ea.

Orice vis de norocire,
Ale slavei măguliri
Mi-aruncau cîte-o zîmbire
Prin gingașe licuriri.

Acea stea atît iubită
Îmi vădea un rai ceresc ;
Iar cînd raza-i aurită
Scălda țărmul părintesc,

Eu vedeam soarta-i duioasă
Nălucită-n viitor,
Ș-a mea inimă voioasă
Saltă vesel și ușor !

Pe Dunăre, 1855

N. NICOLEANU

Unicul volum de *Poezii* al lui Nicolae Nicoleanu (1835—1871) a fost publicat de Iacob Negruzzi la Iaşi în 1865.

DEDICAŢIUNE

Eu nu scriu şi nu-mi bat capul cu pedanţi şi cu pigmei,
Mediocrităţi stupide, laşi, invidioşi, mişei,
Cari nu văd fără spaimă şi făr-a se turmenta
Un talent sau o virtute la lumin-a s-arăta,
Căci talentul şi virtutea sînt oglinda pentru ei,
În care se văd că-s putrezi, idioţi şi nătărăi !

Însă cînd aceste versuri vor ajunge pîn'la tine,
June cu părul de aur şi cu fruntea de senin,
Lasă-ţi inima s-asculte ale inimei suspine,
Căci numai tu poţi cunoaşte dacă slabu-mi instrument
E mişcat d-o mînă pură şi d-un sincer sentiment.

ÎN MEMORIA CELOR MORȚI PENTRU PATRIE ȘI LIBERTATE

I

De cînd urmașii Romei Carpații străbătură,
Roșitu-s-a cu rîuri de sînge vitejesc
Pămîntul ce se cheamă pămîntul românesc.
Dar unde-i calea sacră, umbroasa bătătură,
Ce duc ochii mulțimii plecați, religioși,
A plînge pe mormîntul străbunilor virtoși ?

În van mă uit și caut, căci nu e cu putință
S-auz în miezul nopții o șoptă, un suspin.
O tainică gîndire, ce-n zborul său divin,
Lăsînd c-un ochi de milă p-a morții locuință
O lacrimă fierbinte p-o frunte de martir,
Un dar să fie-n ceruri ș-aici un suvenir !...

Nimic ! nici semnul crucii ! nici piatră funerară !...
Nici cel puțin o floare, plecată p-un mormînt,
Simțirii să vorbească de cei ce nu mai sînt !
S-ar zice că-ntr-această frumoasă, veche țară
Femeile n-au lacrimi a plînge pe eroi,
Nici oamenii respectul virtuții la nevoi !

Nimic ! Dar timpul trece și noaptea se mărește !
Mai mult și decît fierul streinului turbat,
Amenință ruina pe neamul cel ingrat.
Unde virtutea-n doliu scăpare nu găsește
Și bravul plin de rane, altarul p-un mormînt,
Vai ! patria se pierde, căci inimi nu mai sînt !...

II

Dar nu vă plîng destinul ! Deşi-n timpi de durere
Cînd glasul tiraniei răsună fioros,
Cînd pală ca fecioara cu pasul mlădios,
Gîndirea spăimîntată s-acopere-n tăcere,
A plînge p-al virtuţii mormînt nefericit,
E semn d-o bărbăţie, ce încă n-a pierit !...

Căci lacrimile stoarse cu jale p-o ruină,
Supt care strălucite rămasuri odihnesc,
Sînt flacări, ce pe inimi în rîuri se topesc,
Şi cad din ochi ca jertfa p-o nobilă ţărînă.
Iar pe tirani ca valuri de pulbere arzînd
Ce varsă-ntr-înşii spaima, turbarea deşteptînd.

Nu, nu vă plîng destinul. În veci nenorocirea
N-a luat faţa ruşinii pe cîmpul vitejesc.
Un brav, care-şi definde pămîntul părintesc,
De cade, supt lovire îşi află răsplătirea
În falnica credinţă că moare neînvins
Şi cînd lumina vieţii din ochii lui s-a stins,

Căzut pe cîmpul luptei cu faţa către soare,
Atunci mîndrul său suflet, în tainicul său zbor,
Cuprins de focul sacru, d-al patriei amor,
S-avîntă către ceruri pe aripi arzătoare,
Ducînd neîntinată de sabia profană,
A patriei iubită şi splendidă icoană.

Nu, nu vă plîng destinul ; ci trista nepăsare
Şi somnul, ce ne ţine de moarte leşinaţi ;
Plîng laurii virtuţii în noapte îngropaţi,

Şi vecinica rușine și cruda disperare,
Căci n-avem nici morminte, pe care să venim,
Cu umbrele străbune să plîngem, să vorbim !

URĂSC

Urăsc noaptea, adîncimea și cărările profunde
Apărate d-al puterii glas sălbatic, fioros,
Unde leul locuiește, unde trăsnetul s-ascunde
Şi de unde omul fuge spăimîntat și ticălos !

Urăsc pompa și mîndria vanitoaselor palate,
Ce de lux, de bogăţie și de fală strălucesc,
Unde inima de milă nu suspină și nu bate,
Pe cînd viţiul, risipa și plăcerile domnesc.

Urăsc casa nengrijită, infidelă și luxoasă,
Mama slabă, imprudentă și pe fiul cel ingrat,
Pe femeia prefăcută, la cuvinte mincinoasă
Ce, de rîde sau de plînge, amăgește nencetat.

Urăsc mîna ce cu sila pune legea subt picioare,
Şi pe judele ce-și vinde conștiinţa pentru bani.
Pe poet lingău și cîne, fără stimă de onoare,
Ce insultă libertatea și se-nchină la tirani.

Dar urăsc cu mult mai aspru și cu mult, cu mult mai tare
Decît aș urî păcatul cel mai negru, mai cumplit
Omul făr' de conștiinţă, omul făr' de remușcare
Ce nu-și mai iubește ţara și sînul ce l-a nutrit.

1866

ÎN CARNAVAL

Peste tot lumini și focuri, sărbători, rîsuri și glume;
Peste tot femei și oameni, în fantastice costume
Străvestiți, să veselesc.
Timpu-i greu! Noaptea-i profundă! e tîrziu! dar ce le pasă?
Cînd bacanta se descinge și cînd cupa e pe masă,
Cine mor? cine trăiesc?

Muzica cîntă, răsună; capetele se ridică;
Dantul, animat de Bachus, ca o furie antică
Se deșteaptă arzător;
Și pe cînd nimfa s-azvîrle, supt a lampelor lucire,
Satirul iese din umbră și c-o lacomă privire,
Făcînd semn unei cumetre, simte-n vîne un fior!

Împrejurul unei mese, pali, aprinși, în nesuflare,
Stau bătrîni, bărbați și tineri, învocînd cu-nfiorare
Un destin cumplit amar;
Și-ntre rîsuri și blăsteme, cînd norocul se fixează,
Corifeul se ridică, Arlechin se depărtează,
Scotocind pe nesimțite fundul unui buzunar.

Însă mai presus de patimi și d-a luptelor strigare,
Mai presus de voci pierdute și de-ntîrzieri amare,
Se înalță, predomnesc
Zgomotul sonor, tumultul șoptelor misterioase,
Rezultînd din frămîntarea femeilor curioase,
Ce s-arată și privesc!

Una, studiind efectul unei poze meditate,
Afectează modestia inocenței nepătate,
Supt un aer virginal ;
Cînd în pieptu-i de sirenă zac, fierbind cu-nfiorare,
Pasiuni, dorinți ascunse, mult, cu mult mai arzătoare
Decît setea lui Tantal.

Alta, consultînd oglinda, de triumf se-ncredințează.
Diamantul pintre umbre, ca un soare luminează
Sînu-i alb, întrevăzut ;
Însă, desfăcînd buchetul, innodat cu măiestrie,
Ai putea surprinde semnul, urma proaspătă și vie
Sărutatului vîndut.

Cealaltă, zărind bogatul, îi surîde și-l numește :
Gata a intra, la ușă pentru dînsul se oprește,
Salutînd voios, glumeț...
Cea mai pură, mai modestă și mai dulce la privire,
N-are decît o durere, o speranță, o gîndire :
A ajunge c-orice preț !

Căci a cultiva grădina sentimentelor alese
Pentru ele sînt discursuri, vorbe seci, neînțelese,
Glas de bufă cobitor,
Pe care un vînt, o rază, un capriț, o răsuflare,
O cordea, o modă nouă o furtivă sărutare,
Le șterge din mintea lor.

Toate, zic, n-au decît una și aceeași suferință ;
A plăcea, de cumva tații și-au dat mai multă silință
A le face vorbitoare, frumușele și *nurlii ;*
Iar de nu, blăstem și moarte ! întunerec și durere !
Pisma, ura, calomnia e cea mai dulce plăcere,
Cu care-și petrec viața aceste negre stafii !

Oh, dar să-ncetăm odată a mai ţinea lănţuite
Braţele noastre căzute, frunţile noastre pălite
D-acest jug apăsător !
Deja noaptea se retrage, aurora se iveşte !
Cine sufere şi luptă, cine crede şi iubeşte
Să salute cu speranţă soarele liberator !

DOR ŞI JALE

Dacă soarta nempăcată sau a cerului mănie
Te-a ursit să zaci în lacrimi, în durere şi-n sclăvie,
P-un pămînt al cărui soare luminos şi strălucit
Te deşteaptă şi te culcă dezolat, dezmoştenit,
Şi pe care umbra nopţii nu se-ntinde, nu se lasă,
Decît numai ca s-adoarmă desperarea, ce te-apasă...
Nu-i aşa că plin de jale şi cu ochii la pămînt,
Simţi că patria e-n ceruri, libertatea-ntr-un mormînt ?

Şi cînd obosit de lume, într-un timp de nesimţire,
Din amor sau din credinţă pentru-o mare suvenire
Ai voi, călcînd ţărîna unei falnice ruini,
Pe altarele virtuţii să te pleci şi să te-nchini ;
Dar văzînd că pretutindeni pacea morţii predomneşte,
Că nici umbra nu se mişcă, nici un suflet nu vorbeşte,

Că nu vezi macar o cruce sau o palidă lumină
Priveghind în miezul nopţii p-o eroică ruină...
Nu-i aşa că simţi cu lacrămi, plecînd fruntea la pămînt
Că mărirea este-n ceruri şi virtutea-ntr-un mormînt ?

Toate trec, toate se schimbă ; ziua-n noapte se preface ;
Bucuria se renaște, plînsul și durerea tace ;
Dar nimic nu poate stinge, dintr-un piept nenorocit,
Suvenirul și dorința unui timp mai fericit !

Astfel tristă Românie, întorcînd a mea privire,
Cu suspin mi-aduc aminte de trecuta-ți fericire,
Cînd prin drept și prin valoare strălucind măreață-n lume,
Nu erai numai o formă, un gol, un zădarnic nume ;
Căci în inimi și-n năravuri, în limbă și-n cugetare
Se simțea fierbînd puternic românească ta suflare !
În zadar, coprins acuma d-a ta mare suvenire,
Plin de vechea bărbăție și d-a faptelor mărire,
În zadar ascult și caut, stau în loc și mă gîndesc ;
Românie, țară scumpă, nicăiri nu te găsesc !...
Negreșit, ș-acum Carpații dezvelesc o mîndră frunte,
Ș-acum floarea crește-n vale, buciumul răsună-n munte,
Și din culmea ridicată, unde ochiul se oprește,
Auz Oltul cum suspină și Dunărea cum mugește...
Însă unde sînt eroii și valoarea lor divină ?
Unde-i vechea libertate ? Unde-i fala de regină ?
Ș-acel piept, ș-acea virtute, ș-acel sînge strămoșesc,
Ce dau cerului, naturei, corp și suflet românesc ?!...

A pierit, s-a dus cu timpul ! Azi p-acest pămînt tăcut
Glasul patriei române e un glas necunoscut !

N. SCHELITTI

Poeziile colonelului N. Schelitti (1837—1872) au apărut într-o ediție postumă la Bîrlad în 1888.

MĂ DUC, TE LAS

Mă duc, te las, iubită, și gemete, suspine,
Vor răsuna d-acum în calea-mi neîncetat,
Mă duc, te las, iubită, și simt că fără tine
Nu am în astă lume nimica de sperat.

Precum o melodie gemînd se depărtează
De harpa plîngătoare ce-a fost al ei izvor,
Tot astfel al meu suflet suspină, lăcrămează,
Cînd trebui de la tine să-ntoarcă al său zbor.

Spre tine, tot spre tine aspir-a mea ființă !
Și orice depărtare zadarnică va fi,
N-am altă zeitate, tu ești a mea credință,
Am suflet pentru tine și pentru-a te iubi.

Şi oare unde soarta îndreaptă-a mele pasuri,
Spre glorie ? avere ? eu nu le preţuiesc ;
Şi cum pot lîngă tine s-ascult acele glasuri
Ce-n inimile noastre simţirea amorţesc.

Mă duc, te las, iubită, şi gemete, suspine
Vor răsuna d-acum în cale-mi neîncetat,
Mă duc, te las, iubită, şi simt că fără tine,
Nu am în astă lume nimica de sperat.

CÎND SE-NALŢĂ LUNA

Cînd se-nalţă luna-n ceruri şi luceafărul domneşte
Cînd al vieţei griji m-apasă, cînd în suflet mă scîrbesc,
Mă pogor încet în vale, unde rîul lin şopteşte,
Unde florile, visînde, a lor balsam răspîndesc.

Tot în juru-mi odihneşte, tot e pace şi tăcere,
Chiar al nopţii blînde şoapte ca prin vis s-aud uşor,
Peste-a grijii negre valuri bate-un vînt de mîngîiere,
Şi al inimei furtună să alină-ncetişor.

Sub a stelelor lumină, în a lunei dulce raze,
Uit a lumei chinuri grele, mă simt iarăşi fericit,
L-al naturei pept simt, numai, c-al meu suflet înviază
C-a speranţei dulce rouă peste el s-a răspîndit.

Şi privesc cum cad din ceruri mîndre stele lucitoare,
Ele sînt a nopţei lacrimi ce le varsă pe pămînt,
Precum varsă cu durere o fecioară-n desperare,
Lacrimi multe şi arzînde, pe-al iubitului mormînt.

LUI FAUST

Ja wäre nur, ein Zaubermantel mein,
Und trüg er mich in fremde Länder!
Mir sollt er um die Köstlichsten Gewänder,
Nicht feil um einem Königsmantel sein. [1]

FAUST von GOETHE

Pe mantaua lui Mefisto, Faust prin ceruri rătăcește
Aruncînd cîte-o privire pe pămîntul părăsit,
Ș-apoi iar a lui vedere-n depărtare-o ațintește,
Unde mii de orizonturi tot să schimb necontenit.

Ce spectacol! ce minune! la picioare-i stă pămîntul,
O iluzie măreață care-ades îl încînta,
Peste munți și mări întinse trece iute ca și vîntul
De-naintea lui lumina, lăsînd noaptea-n urma sa.

Depărtat de-al vieței vuiet, de științi înșălătoare,
De dorințele meschine și de-al lumei rătăciri,
Faust în brațele naturei caută cu esaltare
Idealul, adevărul și sublime fericiri.

Ah! zadarnică-ncercare! Aspirație divină!
Călătorule, oprește al tău falnic, mîndru zbor.
În zadar te-nalți în ceruri, al tău suflet tot suspină
Cît de sus, nu poți fi altă, Faust, decît un muritor.

---

[1] O, dac-o mantie de vrajă-ar fi a mea,
Și dacă-n țări străine m-ar purta,
Nu aș schimba-o pentr-o mantie regală.
(Goethe, *Faust*, Partea întîi a tragediei; traducere de Lucian Blaga).

Vin, pămîntul te așteaptă, ca o mumă, te dorește,
Vin, la sînul lui să suferi, să iubești ș-apoi să mori,
Margareta ta, visîndă, în grădină rătăcește
Ca un înger de frumoasă, ca o floare între flori.

Vin și inima ta rece, de știință-mbătrînită
A s-învie lîngă dînsa, ca o floare-n zi de mai,
Vin, că viața e deșartă de gîndiri numai hrănită
Vin, c-amorul singur poate să te-nalțe pănîn rai.

C. V. CARP

De la Costache V. Carp (1838—1880) a rămas un volum de *Mici încercări de poezie*, apărut la Iași în 1866 și un alt volum *Fabule* (Iași, 1880).

ȚĂRANUL ȘI VULPEA

Un țăran odată, umblînd prin cîmpie,
Zărește figura unui animal,
Ce abia ieșisă din o vizunie,
Stînd ca o nălucă, sîngurel pe mal
Puișor de vulpe, încă fără dinți,
Strein de părinți.

Muma lui sărmana nu de mult perisă,
Din cauza mîniei unor vînători :
Și el rămas singur, afară ieșisă
Cerînd ajutori.

Avea o figură mult atrăgătoare :
Părul roș ca focul strălucea pe el,
Cu doi ochi, ca două flăcări arzătoare
Și blînd totodată, ca un meluișel.

Îl luă țăranul cu scop ca să-l crească.
„Am să-l duc acasă zice-n gîndul său :
Încă-i crud sărmanul, poate să trăiască
Fără să cunoască năravul cel rău.“

Copiii acasă numai ce-l văzură
Începu cu dînsul a se desfăta :
Rupea de la gură,
Cîte-o bucățică și mereu îi da,
Dar proverbul zice : „spînul pîn' nu crește
Nu se dezvălește“.

Abia luna trece ; o găină zboară
Țipînd din poiată și mai mulți vecini
Se plîng totodată, pentru prima oară,
Că nu dau de urma mai multor găini.

În nedumerire este fiecare,
Încep să urmeze sfezi și bătălii ;
Nu vezi, în tot locul, decît întristare,
Femei dezolate și poeți pustii.

Ce poate să fie
De loc nu se știe
Secretul ca fumul, ca argintul viu,
Fuge, se strecoară, nevăzut se face ;

Toţi în eronare
Cele mai ghioace
Babe vrăjitoare
Nici ele nu știu.

Mai deștepţi copiii, însă observară
Că de un timp, vulpea se tot furişa ;
Că mai mult cu dînșii nu ședea la masă
Şi că totdeauna sătulă era.

Umblînd într-o sară singur prin grădină,
Țăranul ochind,
Zărește sub tufe o mică lumină,
Sau zicînd mai bine, doi ochi strălucind.

Merge mai aproape ; dar ghicești ce vede ?
O ticăloșie ! Cine poate crede !
Mica noastră vulpe, îmbrăcată-n roș,
Pieptănînd cu dinţii pe un biet cucoș

Furios ţăranul pune pe ea mîna,
De urechi începe a o scutura,
A-i da cu prăjina
Ș-a o blestema :

— Lipsești de la mine viespe veninoasă
În loc să fac bine mi-am făcut un rău.
În zădar sînt toate,
Ești o ticăloasă

Numai moartea poate
Să te despărțească de năravul rău.

Rana din născare nu se lecuiește,
Cu încredințare a zis cineva.
Ce iese din mîță toate șoaric pîndește :
Lupul părul schimbă, dar naravul ba.

M. ZAMPHIRESCU

M. Zamphirescu (1838—1878), autorul faimoasei bufonerii în trei acte *Muza de la Borta-rece* (1873), a publicat două volume de poezii : *Aurora (București*, 1858) și *Cîntece și plîngeri* (București, 1874).

BALADA VÎNTULUI

I

Vînt cu aripi diafane
Ce-n fantasticul tău zbor
Vii din țări eoliane,
Vii, și treci ca vis ușor !

Pentru ce cîteodată
Tu ești lin și profumat,
Iar cînd noaptea e-norată
Ești de gheață și turbat ?

Silf iubit, tu mi-aduci mie
Cînd e cerul fără nori
Visuri dulci de poezie
Și profume de pe flori.

Adiind în voluptate
Faci să fluture ușor
Al amantei adorate
Păr buclat, profumător.

II

Dar în nopți reci, solitare,
Cînd în mintea mea se strîng
Cugetările amare,
Pentru ce mă faci să plîng ?

De ce vocea-ți cobitoare,
Repețindu-se mereu,
Doruri multe arzătoare
Redeșteaptă-n peptul meu ?

De ce frunzele pălite
Le răpești înfuriat,
Și pe strade pustiite
Fugi, urlînd ca un damnat ?

Pentru ce pătrunzi tu oare
Înghețat și te strecori
În coliba unde moare
Proletarul în fiori ?

De ce aripele tale,
Care bat necontenit,
Amintesc plînsul fatale
Al acelor ce-au murit ?

Pentru ce mugeşti tu oare
Şi prin nori şi pe pămînt,
Şi stingi lampa fumătoare
Ce veghează la mormînt ?

III

Vîntule, cînd este pace
Pe pămînt, pe ocean,
Din zefir ce te preface
În teribil uragan ?

De ce zbori nebun pe unde
Ce de spume s-au albit
Să faci barca să s-afunde
În abisul înfinit ?

Şi în repedea-ţi suflare
Rătăcind din val în val,
Tu abaţi fără-ndurare
Casa mică de pe mal.

De ce-neci ruga-ntonată,
În acest minut d-amar,
De amanta desperată
Pentru mizerul pescar ?

IV

A ! În nopţi de suferire,
Cînd pălim în lungi vegheri,
Fioroasa ta mugire
Ne aduce noi dureri !

Taci ! şi plîngerile tale
Le preschimbă în şoptiri
Dulci ca cîntul matinale
De speranţă şi iubiri.

Taci ! şi-n loc d-o suvenire
De un dor ce m-a pălit
Adu-mi dulce presimţire
De un timp mai fericit !

Şi cînd marea se agită,
Se frămîntă în mugiri,
Scapă barca rătăcită
D-ale valului izbiri.

Nu mai smulge cu turbare
Aste flori ce-au răsărit
Pe morminte solitare
Ale celor ce-am iubit.

B. P. HASDEU

Filologul, istoricul, dramaturgul și prozatorul B. P. Hasdeu (1838—1907) a publicat și două volume de versuri intitulate *Poezie* (București, 1873), și *Sarcasm* și *ideal* (București, 1897). Selecțiuni, în ediția *Scrieri literare*, I (1960, „Biblioteca pentru toți") întocmită de Andrei Rusu și în ediția *Scrieri alese*, I, apărută, sub îngrijirea lui J. Byck, în 1968.

VIERSUL

Și Dante Tartarul cînta ;
Poetul, cînd se naște în amărîte zile,
Amar și el ca lumea, nu cîntă pe copile,
Homer cînta mînia divinului Ahile,
Nici cupa baccanală nu-l poate îmbăta

Și eu cîteodată smulg harpa din tăcere,
Cînd sparge muza pieptul meu,
Căci inima zdrobită răsună prin cădere
Și saltă desperată în spasmuri de durere,
Scoțînd din agonie un țipăt scurt și greu ;

O poezie neagră, o poezie dură,
O poezie de granit,
Mișcată de teroare și palpitînd de ură,
Ca vocea răgușită pe patul de tortură,
Cînd o silabă spune un chin nemărginit!

Ar fi o ironie să cînt cu flori și stele
În veacul nostru pe pămînt,
Cînd ele sînt o larvă grimată cu văpsele,
Iar adevărul geme tempeste și rezbele,
Blăstem, urgie, neguri, pucioasă și mormînt!

Lăsați pedestrei proze minciuna curtezană!
Al cîntului entuziasm
Respinge veselia spoită și vicleană,
Cînd totul împrejuru-i printr-o imensă rană
Exală din cangrenă un colosal miasm!

Homer cînta mînia divinului Ahile,
Și Dante Tartarul cînta;
Poetul, cînd se naște în amărîte zile,
Amar și el ca lumea, nu cîntă pe copile,
Nici cupa baccanală nu-l poate îmbăta!

COMPLOTUL BUBEI

„La descrizione che gli antichi ci hanno lasciata de'leprosi, fa orrore. Nel 1321 que' miseri si consigliarono che, se trovasser modo di communicare à tutto il mondo l'orribil morbo di cui erano contaminati, potrebbere anch essi salire in signoria ed aver parte nelle umane grandezze. E peró si diedero, dicesi, a corrompere le acque con polvere velenosi, tanto in Francia che apresso al Reno..." [1]

CIBRARIO

Economia politica del medio evo,
lib. III, cap. 2.

I

Era-ntr-o bătrînă pădure,
Din care vrăjmașa secure
Nu smulse o creangă de brad :
P-o stîncă de fulger crăpată,
P-o rîpă de șerpi îmbălată,
P-o beznă cu fundul în iad.

---

[1] „Descrierea pe care anticii ne-au lăsat-o despre leproși provoacă oroare. În 1321, acești nenorociți ajunseră să creadă că, dacă s-ar găsi un mijloc de a transmite întregii lumi oribilul flagel de care erau contaminați, ar putea și ei să parvină la ranguri înalte. Se zice că s-au dedat atunci la infectarea apei, atît în Franța cît și aproape de Rin..." (ital.).

În cuibul acei văgăune —
Precum într-o cronică spune
Din secolul patrusprezeci —
A fost o petrecere mare :
Leproşii din mii de hotare
Veniră pe mii de poteci

Vedeai o icoană grozavă !
Tot bube, pocnind de otravă,
Pe braţe, pe coapse, pe frunţi !
Otrepuri, de mult închegate,
Lipite pe răni destupate,
Ca nişte oribile punţi !

Obrajii lor — cronica spune —
Păreau ca un foc de tăciune
Cu spuză-nvălit împrejur,
Cînd negrul cu roşul s-alungă,
Trecînd pe de laturi în dungă
Alb, vînăt, şi galben, şi sur !

S-aşază pe gînduri, în iarbă,
Şi bubă pe bubă se-ntreabă :
Cum merge şi ce-i de făcut,
În lume să nu mai domnească
Tăria şi fala trupească,
Frumosul călcînd pe cel slut !

Se scoală atunci din grămadă
O fiară, un monstru, o pradă

A unui sarcasm infernal :
Atît de urît că, văzîndu-l,
N-ai pune pe oameni d-a rîndul
Cu cel mai hidos animal !

Se umflă a scoate cuvîntul,
Și parcă vuiește mormîntul,
Răsună un glas din plămîni,
Pe care ca toți să-l auză,
Îl trage prin nări și prin buză,
Sudoarea curgînd peste răni !

„De prin puțuri și izvoare
Toată lumea bea —
Așa el zicea —
Fraților, pricepeți oare
Cugetarea mea ?

Apa-i pentru noi scăpare,
Iute la fîntîni,
Din glezne și mîni
Dați-le cu mic și mare
Puroaie din răni !

Toate țările să fie
De sus pînă jos
Și pînă la os
Un popor de carne vie :
Lepros și lepros !

Ha, ha, ha ! Să vezi atunce
O viţă ş-un soi,
Întocmai ca voi :
Unde-i sîntul ca s-arunce
Cu piatra în noi ?...“

II

Trecu d-abia o lună,
Buboşii împreună
Acum din nou s-adună
În codrul cel spurcat ;
Dar nu mai este jale,
Ci rîsuri triumfale,
Sunînd în deal şi-n vale,
Ca dracii în sabat !

Aduce fiecare
Cu sine pe spînare
Bucata-i de mîncare
La prînzul canibal ;
Nemăcinate grîne
Servind în loc de pîne,
Cu vrun ciolan de cîne
Sau un picior de cal !

Apoi voioasa ceată,
De stîrvuri săturată,
Încinge desfrînată
Un danţ neruşinat :
Satan rînjind se pune
Cu pompă să-ncunune
Cumplita urîciune
Cu groaznicul păcat !

Strigaţi de bucurie,
Săltaţi de veselie,
Căci lepra cu urgie
Se mişcă pas la pas :
Prin tîrguri şi prin sate,
Cu ape-nveninate,
Ea ţările răzbate,
Puţin i-a mai rămas !

Priviţi-o cum pătrunde
În turnurile, unde
D-abia se mai ascunde
Seniorul tremurînd ;
Bordeiul şi palatul,
Săracul şi bogatul,
Opinca şi-mpăratul
O vor simţi pe rînd !

Atunci din voi oricare
Va fi uşor în stare
Şi el s-ajungă mare,
Căci lepra-i chiar pe tron !
Şi iacă din nimică
Bubosul se rădică
Marchize ori vlădică,
Sau cel puţin baron !

Şi nu visează nime
C-o nouă nobilime
Se urcă la nălţime

Pe feodalul car !
O bubă moștenită,
De secoli învechită,
E cea mai strălucită :
Lepros ereditar !

În urmă, se-nțelege,
Veți născoci o lege,
Că nimeni nu s-alege
De nu va fi bubos
Căci este cu dreptate,
Ca prin majoritate
Rătund să meargă toate
Sub cerul luminos !

O goană-nvierșunată
Se va porni pe dată
În lumea cea curată
Pe bietul nesupus,
Ce nu vrea să-nțeleagă
Că trebuie o plagă
Să fie țara-ntreagă,
Cînd buba șade sus !

Printr-un decret se schimbă
Orice idee strîmbă,
Scoțindu-se din limbă
Că lepra e un rău ;
Și după chip și seamă,
Pe pînză și p-aramă,
Veți face fără teamă
Bubos pe Dumnezeu ! !...

III

Poporul înconjoară pădurea fără veste
Şi-i pune foc :
Leproşii pîn'la unul, bărbaţi, copii, neveste,
Au ars pe loc.

Memoria lor însă p-o lespede funebră
D-atunci s-a scris,
Pe care se citeşte : „Creştini, fugiţi de lepră
Ca d-un abis !“

De cîtva timp încoace, furtuna, pe morminte
Cutreierînd,
Se zbuciumă a şterge bătrînele cuvinte,
Străbunul gînd.

De lene uită lumea ispitele-i antice.
Şi iar la sfat
Se grămădesc buboşii, visînd să se ridice —
Pîn' la palat !...

ODĂ LA CIOCOI

I

Ca lacoma omidă, ce-şi caută o pradă
Pe fragede mlădiţe,
Ca neagra lipitoare pe sînul de zăpadă

Al dulcii copilițe,
Ciocoiule ! un secol, un secol și mai bine,
Setos de dușmănie,
Sugeai în frunză sucul și sîngele din vîne
În blînda Românie !

II

De groază și durere, de muncă și bătaie,
În jaf și-n umilință,
Am tot strigat, dar glasul se-neacă și se taie
D-atîta suferință ;
Și ca prin codri freamăt, ca murmur în izvoare,
Așa în noi suspinul
Mai rămînea el singur să spună cum ne doare,
Cît de cumplit e chinul !...

III

Și tu rîdeai, jupîne, cu fală și rînjire ;
Rîdeai precum un gîde,
Cînd vede capul jertfei zburat dintr-o izbire,
Se laudă și rîde ;
Căci nu știai că viața, închisă-n nemișcare,
E cea mai cu putere ;
Căci nu credeai c-un suflet se face și mai tare,
Călindu-se-n tăcere !...

IV

Suspinul, ca scînteia ce cade jos în paie
Sau p-un covor de spice,
Pîndind o adiere s-o umfle-ntr-o văpaie

Şi-n slavă s-o rădice ;
Suspinul, cînd poporul întreg din piept îl scoate
Ş-un echo se găseşte,
Suspinul, ca scînteia, turbat coprinde toate
Şi-n praf le mistuieşte !

V

Ca un satrap alene lungit într-o grădină
În moale cugetare,
Privind cum se iveşte în ziua cea senină
Un nor în depărtare,
Aşa privea ciocoiul cu genele-adormite
Suspinul României,
Şi iată că-ntr-o clipă din neguri grămădite
Dă flacăra urgiei !

VI

Căci el zicea în gîndu-i, ca toţi apăsătorii
În scurta lor vedere :
„Nu-mi pasă de nimica ! Nu mă-nspăimîntă norii !
E aburul ce piere !...“
Da ! abur este norul, suspinu-i o suflare
Ce-n aer rătăceşte,
Uşoară, nesimţită, gingaşă, dar în care
Un trăsnet locuieşte !

VII

A patruzecea iarnă, a patruzecea vară
S-au dus p-a vremii roată,
De cînd prin mii de echuri suspinului din ţară

Răspunse ţara toată ;
Căci sînt anume timpuri, în care o idee
Îşi află un răsunet,
Ş-atunci, ori niciodată, ia foc dintr-o scînteie,
Suspinul naşte tunet !

VIII

Aşa cea sîntă carte a Bibliei ne spune,
Prin tainice cuvinte,
C-o trîmbiţă de înger odată va să sune
Pe stîrvuri şi morminte ;
Ş-un sunet, numai unul, va face să renvie
Încenuşata fire,
Căci timpul este totul : o clipă dintr-o mie
Aduce mîntuire !

IX

A patruzecea vară-mbrăcase ieri cîmpia
În busuioci şi-n grîne,
De cînd suspinul nostru smulsese România
Din gheara ta, jupîne ;
A patruzecea iarnă în haina-i de mireasă
Se-ndrumă după vară,
De cînd suspinul nostru pe litfa n-o mai lasă
A-şi bate joc de ţară !...

X

Şi ţara se deşteaptă, voioasă, zîmbitoare,
Plăpîndă, răsfăţată ;
Jos florile dezmiardă, se uită sus la soare,

De raze-nconjurată ;
Scăldîndu-se-n lumină, din ce în ce mai vie,
Ca trandafiru-n rouă,
O altă simte viață, o veche bărbăție
Și o putere nouă !...

XI

Dar ce privesc, o, Doamne ! Eu cînt ș-acum dodată
Cutremurul m-apucă ;
O ceață se lățește, o brumă-ntunecată,
O groaznică nălucă :
Ciocoii se rădică, ca hoituri învechite
Din cripta infernală,
Și ca-n trecut se-așază pe holdele-nverzite,
Răzbiți de flămînzeală !...

XII

Nu-i oare vro părere, vrun joc al fantaziei
Teribila icoană ?
Tu n-ai fost mort, jupîne ? Sub masca letargiei
Scăpat-ai viu din goană ?
A țării bucurie la patul morții tale
Să fie o greșeală ?
Venit-ai iar în lume să-nfrunți cumplita jale
Cu fața triumfală ?

XIII

Sau poate că natura, sărind din căi bătute,
Din legile-i eterne,
Cînd teancul de verdeață, din mii de flori țesute,
Pe țarină s-așterne,

Şi filomela cîntă, şi soarele zîmbeşte,
Şi dragostea visează,
Atunci dodată ninge... dar neaua se topeşte
Sub călduroasa rază !

XIV

Un mort, ce-n cursul vieţii a secerat blăsteme,
Poporul povesteşte
Că viermii nu-l mănîncă şi nemiloasa vreme
În veci nu-l putrezeşte :
Cînd vine miezul nopţii, cînd fulgeră şi tună,
Din gaura-ngrozitoare
Strigoiul dezmorţeşte şi iese la furtună...
Să fie asta oare ?

XV

Mai ştim că mortăciunea se-ntîmplă cîteodată
Să strîngă din sprîncene,
Ori ochii să deschiză, ori mîna-i îngheţată
S-o lase jos alene,
Şi frica ne coprinde... dar amăgirea trece
Şi nu ne mai înşeală :
Cadavrul nu se scoală, cadavrul este rece,
Mişcare mahinală !...

XVI

O, nu ! E viu ciocoul ! Nu-i vis, nu-i rătăcire,
Nu-i nea de primăvară !
Nu-i spaimă zburătoare, născută-n zăpăcire
Şi gata să dispară !

Nu-i chiar nici letargia, ce lasă o pecete
Pe tristele-i victime !
O, nu ! E viu ciocoiul, cu bube și cu pete,
Întocmai ca-n vechime !...

XVII

Nu s-a schimbat nimica ! Aceeași fudulie
De nașteri venetice
Din oameni fără nume, goniți de prin Grecie
Și pripășiți aice ;
Aceeași goliciune la inimă, la minte,
La cugete române ;
De jafuri lăcomie, despreț de cele sfinte
Și lipsă de rușine !

XVIII

O, nu ! E viu ciocoiul ! Nu-i mumie, nu-i moaște ;
Priviți-i crunta gheară !
Și pentru ca de-ndată să-l poată recunoaște
Nefericita țară,
El trage după sine, ca-n zile denainte,
Invazia străină,
Chemînd păgîni și unguri să danțe, pe morminte
În patria română !...

XIX

La luptă dar ! La luptă ! Să ne vedem d-aproape !
Lăcustele-ngropate,
De n-ați strivit chiar oul, din fundul negrei groape
Învie mai turbate !

Nu mai greşi d-acuma! Trecutul să te-nveţe!
La vînătoare, frate!
La vînătoare! Însă... jos puştile şi beţe:
Să-i baţi prin libertate!...

BRADUL

Cînd arde soarele de mai,
Cînd vîntul iernii geme,
Măreţul brad pe naltul plai
Stă verde-n orice vreme.

O rădăcină de colos
Şi-a sfredelit în stîncă,
Şi de pe stîncă maiestos
Mai sfredeleşte încă!

De mult cu blocul de granit
El s-a făcut totuna,
Şi pe-amîndoi necontenit
Îi zguduie furtuna.

Şi lemn şi piatră la un loc,
Verdeaţa-i nentreruptă
Aspiră ger, îndură foc,
Cu trăsnetul se luptă!

La piept cu viforul turbat,
La cap cu norul rece,
D-atîţia ani nestrămutat
El tot aşa petrece.

D-ar fi să-i daţi în văi adînci
Odihnă dezmierdată,
Răpindu-i viscole şi stînci,
L-aţi omorî pe dată!

Cînd arde soarele de mai,
Cînd vîntul iernii geme,
Măreţul brad pe naltul plai
Stă verde-n orice vreme!

IULIAN GROZESCU

Nuvelistul, poetul, umoristul și ziaristul Iulian Grozescu (1 iunie 1839—2 iunie 1872) a publicat un singur volum de versuri (*Poezii*, Arad, 1869).

DOR DE LIBERTATE

Mult dorită primăvară
Cu ce bine ni-ai venit ?
Înceta-va viața-amară,
S-avem trai mai fericit ? !

Trai ferice, viață dulce,
Ce-s acele noi nu știm,
Căci de ani mai multe sute
În necazuri tot trăim.

Nu e-n stare nime-a spune
Toate cîte-am pătimit,
E mirare, chiar minune,
Cumcă încă n-am pierit !

Printre secoli de durere
Suferind ne-am strecurat, —
Cerul ni-a fost făr'de stele,
Pretutindeni înnorat.

Cu popoare mari, barbare
Ne-am luptat ca bravi eroi...
Ştie însuşi lumea mare
Cum ne-am scos noi din nevoi.

Scurtă-a fost, acea mărire
Ca comet ni s-a ivit, —
Şi-a ei splendidă lucire
Iară-n noapte a pierit.

Căci infama de intrigă
Ne-a învins şi dezarmat ;
Azi naţiunea-ntreagă strigă :
„Dreptu-e şters şi s-a călcat !"

A fost ţara sugrumată
De protectori şi-ai lor fii,
Chiar şi azi se tot încearcă,
Ca s-o şteargă din cei vii.

Azi naţiunea-e semimoartă,
Vai ! puţini privighetori !
Şi lumina ni se gată...
Nu ştiu — ajunge-a pînă-n zori ? !

Tot privim în depărtare,
Cătră-apus și răsărit :
Mîndrul soare nu răsare ?
Sau vreo stea nu s-a ivit ? !

Nici o stea, nici un soare,
Nici un ton îndreptător...
Focuri zboară-nșelătoare...
Tună... fulgeră-ntre nori...

Dar tu dulce primăvară
Cu ce binè ni-ai venit ?
Înceta-va viaţa-amară,
Mai avem de pătimit ? !

Răsări-va mîndrul soare,
„Libertatea“ pentru noi,
Să trăim ca flori cu floare,
Fraţi cu fraţi, făr' de ciocoi ? !

Fraţi cu fraţi într-o unire
Pentru ţară să lucrăm,
Cu coroană de mărire
Fruntea ei să-ncungiurăm ? !

Decît viaţă dureroasă,
Fiind sclavi necontenit
Voim moarte glorioasă
Căci destul am suferit !

THEODOR ŞERBĂNESCU

Versurile ofiţerului Theodor Şerbănescu (1839—1901) au fost adunate într-un volum de T. G. Djuvara şi publicate în 1902 sub titlul *Poezii* (Bucureşti). O ediţie de *Poezii alese* a dat E. Lovinescu la Bucureşti în 1927. Altă ediţie *(Poezii)* a alcătuit N. Cartojan în colecţia „Clasicii români comentaţi", Craiova.

DOI FERICIŢI

Sînul nopţei se deschide
Sărmanului muncitor
Căruia cu drag surîde
Un somn dulce-ntremător ;

Raze albe, argintate,
De la lună se cobor,
Dar umbrele-nspăimîntate
Se trag dinaintea lor.

Astfel ca niște copile
Timide, ce se sfiesc,
Umbrele, după movile,
După arbori se-ndoiesc.

Este ora-ncîntătoare
De amor și de mister
Cînd iubește orice floare,
Cînd visează steaua-n cer.

Printre ramuri se strecoară
Un zefir desmierzător,
Frunza mișcă, se-nfioară,
De ce ?... dacă nu de amor ?

Apele sclipind în noapte,
Lungi cărări ca de cristal,
Leagănă cu a lor șoapte
Florile ce dorm pe mal.

Din cel cring o păsărică
Varsă cîntecu-i pe vînt ;
Din tot locul se ridică
Un murmur, un glas, un cînt !

E o noapte de acele
Plină toată de mister,
D-amor, de șoapte, de stele,
Din pămînt și pînă-n cer !

Într-un chioşc, într-o grădină,
P-acest timp încîntător,
Două suflete suspină
Două inimi c-un amor.

Este ea, frumoasă, jună,
Iar el tînăr, iubitor,
Şi îşi povestesc la lună
Toate visurile lor.

„Cum iubeşte, el îi zice,
P-a sa viaţă apunînd,
Fericitul neferice
Pus în faţă c-un mormînt ;

Astfel te iubesc pe tine
Căci altfel nu pot trăi ;
A mea viaţă, al meu bine,
Tu ai fost şi tu vei fi !“

Şi zicînd aste cuvinte,
C-un glas ce părea un cînt,
O strîngea la sîn fierbinte
Şi uita că-i pe pămînt.

„Te iubesc precum iubeşte
Gura mea arzînd p-a ta...“
Şi precum aşa-i vorbeşte
Mii de sărutări îi da.

Timpul vine și se duce
Ca un val neadormit.
Ce le pasă ! Viața-i dulce
Cînd iubești și ești iubit.

Rezemați umăr la umăr
Ei privesc trecînd în zbor
Ceasurile fără număr,
Fără alt scop, viața lor.

Însă, muza mea, tăcere !
Destul, destul i-ai cîntat ;
Sfarmă-ți lira de durere
Fericiții au căscat !

Și doar e-o noapte de-acele
Plină toată de mister,
D-amor, de șoapte, de stele,
Din pămînt și pănă-n cer !

LINIȘTE

Din malul verde, privesc în vale,
Cum doarme leneș întinsul lac,
Vîntul cel sprinten a stat în cale,
Nici o mișcare — undele tac.

Ah ! ce spectacol de nesimțire
Se desfășoară ochilor mei ;
Frunza în creangă stă-n amorțire,
Pasărea doarme în cuibul ei.

Cine dorește această pace,
Blestem să aibă parte de ea,
Eu voi furtuna, furtuna-mi place
Să geamă-n spațiu și-n viața mea.

ȘI DACĂ-N STELE N-AR STA SCRIS...

Și dacă-n stele n-ar sta scris,
Te-aș fi întîlnit în calea mea ?
Te-am întîlnit și-a fost un vis,
Ce stinsu-s-a ca-n cer o stea.

Din cerul meu o stea s-a stins,
Lăsînd pe urmă-i un pojar
De foc amarnic și nestins,
Un dor nespus, făr' de hotar.

Și cum din cer un meteor
Căzînd pe urma-i lasă dungi
De foc, așa și-n al meu dor
Lăsat-ai tu mii chinuri lungi ;

Și de n-a fost numai un vis,
Și n-a căzut din cer o stea,
Și dacă-n stele n-ar sta scris,
N-ai fi și azi tu înc-a mea ?

SAMSON BODNĂRESCU

Versurile lui Samson Bodnărescu (1840—1902) au fost adunate în volumul *Din scrierile lui...* (Cernăuți, 1884). O ediție nouă de *Scrieri* a publicat Aurel Petrescu în 1968 în colecția „Scriitori români".

ȘĂGI CÎMPENEȘTI

I

Sta o salce lîngă baltă
Legănîndu-se ușor ;
Trestii strînse l-a ei umbră
Își spuneau povești de dor.

Cine știe din ce lume,
Despre care Făt-Frumos
Povesteau cu-atîta farmec
Și cu glas așa duios !

Cînd din cînd privea în apă
Cîte una pé furiș,
Cercetînd de-i șede bine
Sub coroana de frunziș.

Și cum sta la povestire
Și spuneau de cîte sufăr,
Iat-o luntre, toată-n aur,
Cum sunt florile de nufăr!

Făt-Frumos într-însa șede
O libelă-i lopătar,
Salcea, trestia, zărindu-l,
De-un fior cumplit tresar.

Pe ascuns trimete salcea,
Prin zefirul zburdător
O scrisoare pe o frunză
Veștejită de-al său dor.

Cade-n luntre, o cetește
Făt-Frumos cu nerăbdare,
Apoi zice: „Înspre umbră
Mînă luntrea, lopătare!“

Dar o trestie șăgalnic
Dă un ghiont la celelalte
Și smomindu-le le-ndeamnă:
„Hai să-i facem una-ncalte!“

Pe cînd ele se îndeamnă
Cu cuvinte-aşa haine,
Păunaş, vestit în dragosti,
Din dumbravă grabnic vine.

Dă prin trestii : ele-n lături
Pleacă talia înaltă
Şi se tupilă obraznic,
De-i pun piedică spre baltă.

Cumpătul atunci şi-l pierde,
Peste luntre şovăieşte,
O răstoarnă. Cavalerii
Cad în apă de vuieşte.

Rîd şiretele de trestii,
Chicotesc c-au izbutit...
Făt-Frumos din baltă iese
Supărat, dar răcorit.

II

Făt-Frumos dormea în luncă
Pe verdeaţă sub un tei ;
Cînd visa despre Ileană
Cînd de luptele cu zmei.

Păunaş din tufe iese,
Rupe-un fir de iarbă-naltă
Şi pe faţa cea frumoasă
A lui Făt-Frumos îl saltă.

El ridică iute mîna
Şi se apără prin vis,
Ca de buzduganul straşnic
De vrun zmeu cumplit trimis.

Dară iată ! că Ileana
Cu păr lung şi despletit
Şi cu flori din altă lume
Ei, colea împodobit.

Se iveşte, şi mîni ageri
Nesimţit pe ochi îi pune,
Cum adese se întîmplă
Că fac fetele nebune.

Păunaş întreabă : „Cine-i ?"
Ea-i şopteşte la ureche :
„De-i căta în lumea toată,
Nu-i găsi, cum sunt, pareche."

El se-ncearcă să ghicească ;
Spune multe, multe nume,
Dar să-l spuie, nu cutează,
Pe acel mai drag din lume.

Ea atunci cu hohot rîde
Făt-Frumos din somn tresare,
Şi uimit Păun se uită,
Cum părechea-n crîng dispare.

HAIDE, DRAGĂ

„Haide dragă, sui în luntre,
Să tot mergem, mergem duși,
Să scăpăm măcar o clipă
De-a pămîntului cătuși.

Legănați încet de valuri
Să dăm grijile uitării,
Să dăm sufletele noastre
Dragostii și desfătării.

Hai, nu sta așa pe gînduri!
N-auzi marea cum ne cheamă?
Braț de dragoste puternic
Te va duce, n-avè teamă."

Ea se suie, luntrea pleacă,
Valurile se-mblînzesc,
Și adînc în apa lină
Stelele din cer privesc.

Și lumina blînd-a lunei
Pe-adîncimi s-așterne-n pături,
Peste ele trec în taină
Două umbre strîns alături.

Numai eu cu dor sălbatic
Stau pe malul singuratic
Și-mi spun jalnic o poveste,
Ce a fost și nu mai este.

EI

Stau vremile trecute cu cele viitoare
În cumpănire dreaptă a vieţii-mi trecătoare ;
Spre una şi spre alta privirea mea se-ndreaptă,
Şi amintiri trecute în suflet îmi deşteaptă,
Şi întrebări asupra unui biet viitor,
Acoperit ce zace sub vălul vremilor.
Şi greu mai pot cunoaşte ce-a fost, iar ce va fi,
Cu mintea-mi omenească nu pot descoperi.
Nu pot, dar ştiu, desigur, că binele învins
De rău, de neomenie, e pentru mine stins ;
Că lacrimi după dînsul din ochiul meu n-oi şterge ;
Altora de li place, ei după el alerge,
Căci daruri mai înalte decît lumescul bine
A pregătit ursita în lume pentru mine.
O ! ne-ntrecute daruri ! în loc de amărîre
Sădi în al meu suflet tot ce-i mai sfînt... iubire !
Pe-aceasta o voi duce în inima-mi, ce geme,
Pe calea vieţii mele în viitoarea vreme.
Ş-aşa la întrebarea : ce-a fi ? îmi spun cu drag :
Voi fi cu-a mea iubire pînă pe-al morţii prag.

Ce văd în ceea parte ? Icoana ei iubită
Stînd pe-o statajă, vecinic neatinsă, neclintită ;
Bătrînul zugrav, timpul, uimit sta lîngă ea,
În mîna lui penelul au adormit, ar vrea,
Ar vrea figura-i dragă să o supună legii,
Ce fără de păsare au dat-o el întregii
Naturi ; dar cum să poată, cînd dulcea ei privire
Îi ţine-n lanţuri braţul pornit spre nimicire ?
Cînd îngerescu-i zîmbet aşa de drag şi sfînt
Nu e supus schimbării ca toate pe pămînt ?

Așa te întrupase cîndva a mea gîndire
Așa-mi vei fi tu vecinic icoana de iubire.
Nici vremea, nici necazul, nici bătrînețea mea
Nu te-ar putea atinge... vei rămînè așa.

Cu tine îns-alături, figură ce zîmbești,
Stau eu... în suflet rana durerilor lumești,
În inimă-mi fioare de dor necontenit,
În gîndul meu o umbră, de care-s prigonit
Și cînd mă-ntreb cu mintea, nimic nu-mi pot răspunde,
Decît că-i rău în lume, durerile pe unde
Mai des sunt semănate și nasc, trăiesc și cresc,
Și pentru ele leacuri în veci nu se găsesc.
Și-n inimă și-n suflet, în gînduri și în minte
Durerea o simt vecinic, ce nu se mai dezminte.
Și-apoi cînd văd o raclă lăsîndu-se-n mormînt,
Mă-ntreb, ce este scopul durerii pe pămînt ?
Ea viața nu-ndulcește ca roua, florile ;
Ca norii este dînsa, ce-acopăr zorile.
Și dac-o bucurie în suflet se trezește,
Nici n-am simțit-o bine, căci ea o nimicește.
Că-i doamna firii noastre pricepem și simțim.
Dar care-i e chemarea, aceasta nu o știm.

Icoană fericită ! întinde mîna ta
Ș-atinge-o cu iubire și drag de fruntea mea,
Și risipește norul ce-atîta o apasă,
Ș-a ochiului tău raze asupra mea le lasă,
Căci numai într-o lume, ce voi simți-o plină
De-a ochilor tăi dulce și vecinică lumină,
Mai pot avé pe lume bogată fericire...
Durerile cu toate dispar, unde-i iubire.

AHASVEROS ÎN VEACUL NOSTRU

(Scenă)

I

Deșartă-ți de mînie împovăratul ceri,
Și iar îngreuiază-l, și iară îl deșartă :
Vezuviul, Etna, rumpe-i de pe pămînt, clădește-i
Deasupra mea, Iehova răstoarnă-i peste mine,
Și scurge-al lor jăratic — o mare-n ea să înot,
Zadarnic încercarea ți-a fi de-a mă sfărma...
M-ai pedepsit odată să fiu ca tine vecinic...

(Un fulger lovește asupră-i.)

Ha ! ha ! îl repețește, îmi place jocul tău !
Ades scîntei de-acestea zburat-au împrejuru-mi,
Ades am rîs de ele și de mînia ta.
— Nevinovatul vierme, ce-și tîrîie viața
Din floare pînă-n floare, mă uit la el cum mîndru
Își cată printre frunze soția, și uniți
Petrec a lor viață și nu știu ce e ura,
Și-s fericiți, Iehova, că nu știu cine ești !
Trecură-atîtea veacuri pe dinaintea mea,
Vedeam a tale fapte și aduceam căință
Nainte-ți zi și noapte, ca doară te înduri.
Și îi arăți sfîrșitul, celui afurisit,
Crezînd că fericirea, de care te mîndrești,
E : a-l sfărma pe-acela ce vrei să-l fericești !
Ceream atunci iertare, dar tot acele veacuri
Deprins-au a mea minte să-nvăț a ta slăbie.
Să-nvăț că mai puternic nu ești în cerul tău,
Decît tiranul, care supușii și-i condeamnă
Trimeți Mesii pe lume să îți fundeze Rome !

(Mai multe fulgere lovesc asupră-i.)

De l-ai fi stins în nouri nu-mi arătai tu iară
Cît eşti de neputernic, ai vrut să pedepseşti
Şi nemurire pus-ai în pieptul meu sărman ;
Nu te-ai gîndit atuncea, că-mi împărţeşti pedeapsa,
Căria eşti tu singur supus.
Şi-asemene ca tine mă faci să fiu puternic,
Puternic de-a respinge şi fulgere şi trăsnet.
Încoronează-ţi fruntea cu spaime de acestea
Ş-arată-te celora ce zici că îi iubeşti !
Te-ai depărtat de mine, a ! şi ferice sunt
Că aflu-n astă lume pămînt, pe care cresc
Asemene podoabe.

(Se apropie de-o stîncă şi priveşte la o floare crescută într-o crăpătură.)

Să fii tu mîndră floare,
Făptura lui Iehova ? De ură tu nu ştii,
Şi nici de prigonire. Coroana ta frumoasă
Împodobeşte stînca şi nu eşti supărată
Pe bolovanul care stă lîngă faţa ta.
Gîndacul de s-opreşte pe ospătoasa-ţi frunză,
Tu-i dai cu mulţumire unica ta avere.
De ce Iehova care aduce bruma morţii
Ş-asupra ta frumoaso, şi îţi răpeşte traiul ?
Tu n-ai gustat sărmana din pomul cunoştinţii !

(Un fulger păleşte floarea ş-o arde.)

Tirane ! ai sfărmat-o, ca doară mă răpeşti
Şi de această dragă plăcere ce mai am !
Şi crezi c-ai nimicit-o ? I-ai dat o nouă formă —
Atît — căci existenţa tu nu i-o poţi răpi !
Sfărmată în atome va dovedi şi dînsa
Cît eşti de neputernic ; un fir de-a ei cenuşă
Ajunge să-ţi arate, că n-o poţi nimici !

Eu pot să iau cea piatră, ce doarme colo-n iarbă,
Și s-o arunc de stîncă ; zdrobită în bucăți
Ea spre pămînt cădè-va și fapta mea-i de-o samă,
Iehova, cu-al tău fulger.
Natura e bogată
De alte frumusețe ; nu poate-a ta săgeată
Pe toate să le-ajungă.

(Furtuna trece, scena se preface într-un tablou încîntător.)

II

Nespusă frumuseță ! Și ochiul cel mai crîncen
S-ar desfăta de tine ! și mintea cea mai slabă
S-ar deștepta încîntată ! Colo plugarul pacinic
Vîrstează cîmpul verde cu dungi de țărnă neagră !
Pe urmă-i cocostîrcii se-nșiră gînditori.
Naintea lui se-nalță pe-aripi fîșîitoare
A nopții fiici clonțate, cu nențelese sfaturi
Se-așează, pînă trece, pe bulguri mai de-o parte.
În zbor rotund de farmec, înconjur rîndunele
Această mică lume. Costișa mai dincolo
De tufe e umbrită și crăngile în floare
Sunt tainice locașuri de jalnici cîntăreți.
Prin aer ciocîrlia rotește pînă-nori,
Atît de încîntată de frumusețea firii
C-ar vrè să se scufunde în spațiul nesfîrșit —
Pe aripa-i fluturoasă se leagănă în visu-i,
Pîn' dorul de-a străbate nemărginirea lumii
O amețește tainic, de cade făr' de știre
Pe cimp lîngă o holdă ; iubiții copilași
Acolo o așteaptă și-n sărutări ca uită,
Ce caută în zboru-i departe de pămînt.
Pe dîmburi paște turma ; ciobanul o îndeamnă
Cu fluierări plăcute auzului mihnit...

Cea stîncă mai în fund
Spălată la picioare de-un rîu murmurător...
Ah ! toate îmi recheamă în minte mîndra vale,
Pe unde șerpuiește Iordanul spumegos.
O, cît de mîndră zace a soarelui lumină
Pe-a patriei coline... Ades și eu șezut-am
Și m-am umbrit sub corturi rotund întinse-n fața
Albiilor bordeie, și dulce-mi era visul,
Căci îl visam în tine, o ! patrie pierdută !
Mă arde foc, gîndire străfulger-amintirea
Acelor pacinici zile și întuneric iară
Te-așează pe-a mea frunte, umbrește a mea vedere !
Ea nu-i mai mult în stare să vadă fericire
Acolo, unde iadul spăimîntător se naște
În mintea omenească. Și totuși e frumoasă
Icoană desemnată pe acel dorit pămînt,
E mîndră-ncîntătoare, căci trupul ăst sărman
Acolo fu în leagăn de-o mumă legănat.
Și suflet nu-i pe lume, ce rătăcit departe
De rarele colibe, în carile pruncise
Nu s-ar dori măcar odată înapoi !
Ah ! numai cît o dată a jocurilor sale
Ruine să le vadă, să vadă măcar urma
Căsuțelor clădite, cu multă iscusință
Sub învechite garduri —
Ș-apoi ! ș-apoi, Iehova !
Prin astă-nfățișare ai vrut tu să mă faci
Iar sclav puterii tale ? O nu ! nicicînd, sumeţe !
Pe-acolo mă voi duce, pe unde nu se crede.
Că-n ceriuri viază domnii frumosului pămînt.
Și sigur fericirea pierdută mi-oi afla-o.
Urmează-mă cu fulger, urmează-mă cu trăsnet !
O jucărie numai mi-or fi pe calea lungă !

IOSIF VULCAN

Iosif Vulcan (1841—1907), întemeietorul și conducătorul revistei *Familia* între 1865 și 1906, a publicat un singur volum de poezii (*Versuri*, Pesta, 1866).

RĂMAS BUN DE LA ARDEAL

Rămîi în fericire, o ! țară-ncîntătoare,
Ardeal, pămînt romantic, tu idealul meu :
Acum te las pe tine, dar inima mă doare,
Cînd dînsa îți rostește : rămîi cu Dumnezeu !...

S-a împlinit odată dorința-mi cordiale,
Văzînd și eu acuma străbunul tău pămînt ;
Umblat-am și eu dară în locurile tale.
Pe unde-n toată urma e suvenir prea sfînt.

Umblat-am între codri, sub fagi cu plete late,
Pe stînci de unde vulturi se-nalță către nor :
Și fost-am în vîlcele, prin holde semănate,
La Mureșul cel turbed și Oltul spumător.

Călcat-am pe-a ta iarbă, gustat-am a ta pîne,
Și răcorit-am setea din rîul cristalin :
Și parcă-s mai nervoase, mai tari a mele vine,
De cînd am tras, o ! țară, din aerul tău lin.

Am ascultat cîntarea, ce cîntă-n șezătoare
Romàncele frumoase, cînd cerul e stelos :
Și-am ascultat mugirea suavă-încîntătoare
A rîului spumante și-a codrului umbros.

Și-n noapte luminoasă, cînd luna argintie
Cu stele miliarde revarsă raza lor :
Am părăsit cetatea și mers-am pe cîmpie
Și m-am suit eu singur pe piscul codrilor.

Acolo în tăcere prin miile ruine
Am conversat cu moșii, cu spiritul moșilor ;
Acolo se strîng dînșii în nopțile senine.
Și țin consultațiune de brav poporul lor,

Acolo este Țepeș, Șerban, Ștefan cel Mare,
Mihai eroul, Rareș și Negru cu Bogdan :
Acolo Dragoș și-alții șed în glorificare,
Și caută jos aice la fiii lui Traian.

Mi-au spus acele spirite, zeite și mărite
Că n-a perit românul și nici nu va peri.
De cumva-n armonie și cu puteri unite,
Tot pentru libertate vom viețui, muri...

Frumos eşti o ! Ardeale, în rîuri fugătoare,
Şi-n munţi cu frunţi cărunte ai aur sclipicios :
Ai fii eroi la luptă, şi fragede fecioare,
Ce pot să facă toate, ce este bun frumos.

Dar fire-ai şi mai mîndru şi cînturile tale,
Suna-ar mai vioaie prin dealuri şi prin văi :
De cumva despotismul prin moduri infernale
Nu tortura-n sclavie pe mulţi din fii tăi.

Erau odată timpuri, în cari pe-a mea naţiune
Pe doamn-a ta străbună cu toţi o-au persecutat :
Atunci mulţi fii ai dînsei, din scopuri prea nebune,
Din silă, din ruşine de ea s-au renegat.

Veni-va însă timpul, şi asta cred eu tare
Acei micuţi la suflet se vor reînturna,...
Naţiunea mea primeşte-i cu dulce-nbrăţişare
Să vadă apoi lumea mărirea scumpă-a ta !.,

Rămîi în fericire, o ! ţară-ncîntătoare,
Ardeal, pămînt romantic, tu idealul meu :
Acum te las pe tine, dar inima mă doare,
Cînd dînsa îţi rosteşte : rămîi cu Dumnezeu !

GR. H. GRANDEA

Prozatorul şi jurnalistul Grigore H. Grandea (1843—1897) a publicat şi cîteva volume de poezii : *Preludele* (Bucureşti, 1862) ; *Miosotis* (Bucureşti, 1864) ; *Poezii nouă*, I (Bucureşti, 1873) şi *Nostalgia* (Bucureşti, 1885). *Miosotis*-ul a fost reeditat în 1884 şi 1885. Postum a apărut volumul *Dansul morţii* (Bucureşti, 1918). O ediţie de *Scrieri* a dat Pavel Ţugui în 1975.

PATRIA

Nici o stea nu mai luceşte, nici o zare de lumină,
Totul tace, totul doarme, numai vîntul fioros
Şuierînd din munte vine şi-n ruine greu suspină
Brazii, paltenii din cale îi răstoarnă furios.

Tremurînd arunc vederea către aspra vijălie,
Către rîul ce din munte se aruncă înspumat :
Fulgerul ca bici de pară şerpuieşte în tărie
Şi din norii de pucioasă cade trăsnetul turbat.

Dar ce cuget mă aduce p-astă noapte furtunoasă ?
Ca ce farmece sinistre am aci să împlinesc ?
Alt nimic decît a plînge soartea țărei dureroasă,
Cu muginda vijălie voi cîntarea-mi să-nsoțesc.

Unde sînt acele timpuri de antică strălucire ?
Unde sînt acele brațe ce da moartea prin dușmani ?
Acei domni ce pentru țară își dădeau cu mulțumire
Sîngele și chiar viața, dragi odrasle de romani ?

P-aste locuri de același soare mîndru luminate,
Monumentele străbune se perdeau cu fală-n nori ;
Acum însă zac ruine de mușchi verde-neununate,
Plîng restriștea țărei mele și prin inimi dau fiori.

Unde e a ta mărire, o iubită Românie ?
Care urmă de blăsteme al tău suflet l-a coprins ?
Nu mai este pentru tine nici o zi de bucurie :
Fală, glorie, virtute, între fiii tăi s-au stins !

Negru haos ai nainte, întuneric te-nconjoară :
Vijălia suferinței va sufla p-acest pămînt.
Ca o frunză ofilită cînd pe crivăț rece zboară.
Fi-vei oare înc-o dată prăvălită în mormînt ?

Ai crezut, iubită țară, într-un vis de fericire,
Că pe a mărirei cale mai poți încă a păși,
Soarele-nvierei tale se nălța cu strălucire.
De la Tisa pîn'la Mare cîntul tău se auzi.

Ai strigat că vrei unire cu iubita-ți sorioară,
Și strigarea către ceruri își luă mărețul zbor :
Ceru-n grabă se deschise : ați văzut că se coboară
Al unirei înger dulce ; v-a îmbrățișat cu dor.

Însă iacă deșteptarea ! Zioa pere, noaptea vine
Și prin umbrele noptoase liliecii se ivesc ;
Pălămida iar renaște pîntre florile divine ;
Sînul tău ce re-nviase, negre patimi îl jărtfesc.

Idrelor înveninate, cel din ceruri bun Părinte
Nu-ntîrzie răsplătirea, trăsnetul răzbunător.
Dumnezeu le vede toate ; el la plîngeri ia aminte,
El păstrează țărei mele un ferice viitor.

1858

N. BELDICEANU

N. Beldiceanu (1844—1896) a publicat un singur volum de *Poezii* la Iaşi în 1893. Un alt volum de *Poezii* (postume) a apărut la Bucureşti în 1914. O culegere de *Poezii*, în „Biblioteca pentru toţi" (1950).

STATIVILE

Colo, lîngă fereastră, stau stativele puse,
Pe sul şi pe vergele sînt firele aduse ;
Ş-o harnică nevastă luînd catrinţa-n brîu,
Urzeala o mînjăşte cu aluat de grîu.

Ea pînza o slăbeşte mutînd slobozitorul,
Pe sul apoi o strînge ş-o prinde cu zăvorul ;
Mergînd lîngă vergele, înnoadă un fir rupt
Şi repede ţăranca s-apucă de ţesut.

Picioarele totuna pe călcător apasă,
Și scripțul cu grăbire se mișcă rotitor ;
O iță se rădică și alta-n jos se lasă,
Iar stativa-n lovire dă glas scîrțiitor.

Suveica pintre fire alunecă departe,
Apoi vatala bate în pînză îndesat,
Și firele de iţe în jos, în sus purtate,
Cu spata prinse bine rostesc neîncetat.

Cînd harnica nevastă slăbește în verigă,
Urzala vine, scade pîn' lîngă lopățică :
Pe sul tot crește pînza și coţii tot sporesc ;
Țesutul încetează cînd firele sfîrșesc.

Această pînză are menire să-mpărțască
Căldura, obosala cu cei cari muncesc,
Căci de abia cusută cămeșa țărănească,
Scăldată-i în sudoarea acelor ce prășesc.

ARMINDENUL

În frumoasa noastră țară luna florilor sosește,
Cu senin și cu lumină ziua se împodobește ;
Pe mlădița mugurie frunzele se dezvălesc,
Și de pulbere de aur fluturașii strălucesc.

Prin livezi acum s-arată pîlcuri vesele de lume,
Om cu om se înfrățește, toate vorbele sînt glume ;

Spre ogoare ceriul cată cu ochi binevoitori,
Şi pe feţele voioase bucuria pune flori.

Jos pe iarbă stau întinse lăicere înflorite,
Şi pe ele se arată străchinile smălţuite,
Pîinea albă stă alături cu mălaiul auriu,
Iar deoparte mari ulcioare pline toate cu rachiu.

La o vatră pe cîrlige spînzură un ceaun mare,
Şi alăturea aşteaptă melesteul ţărănesc ;
Mielul gras, încet, cu lene se învîrte pe frigare,
Şi găluştele cu clocot în ulcele se sfădesc.

Jos, sub nucul aromatic, toţi la umbră se aşază
Cobza, naiul şi vioara pe Arminden îl serbează ;
Sus paharul se rădică, sănătăţile pornesc,
Şi cu cît se trece vinul, vorbele se înmulţesc...

Un moşneag cu barba albă, veac bătrîn cu gheba-n spate
Zice : „Multă sănătate ! vouă meseni de prin sate ;
De voiţi o primăvară cu flori albe de la rai,
După datinile ţărei să cinstim pe întăi Mai ;

Şi de vreţi coşare pline şi de vreţi pline hambare,
Luna roadelor iubite o primiţi voios, cu vin ;
Iar de vreţi în poloboace să nu prindă vinul floare,
Faceţi, cum făceau străbunii : la Arminden beţi pelin."

DOINA VOINICULUI

Frunză verde de sulcină,
Mulţi ochi fără de lumină,
Mulţi voinici fără de glas,
La Griviţa au rămas ;
Şi cu jalnice cuvinte,
Vîntul plînge pe morminte ;
Plînge el, căci bine ştie :
Mortul că nu mai învie...

Frunză verde măr pătat,
Grea-i viaţa de soldat,
Cît aleargă soarele,
Nu-i mai stau picioarele,
Sabia că mi-l sluţeşte,
Glontele că mi-l ocheşte,
Şi de zile mi-l sfîrşeşte.
În război cînd el răzbate,
Comandirii stau deoparte,
Căci aşa scrie la carte :
Vitejia pentru proşti,
Cinstea celor mari pe oşti.

DOINA DORULUI

Frunză verde mărgărint,
Pe sub nouri de argint,
Dragostele mi s-alint...
Frunză verde albăstrele,
Pe deasupra frunţei mele

Zboară gînduri vălurele
Spre cărările cu stele,
Unde nu să-ncape jele...

Frunză verde trandafir,
Pe al dealurilor șir,
Plîngînd mințile se-nșir ;
Lăsînd jos ponoarele,
Zbor, cum zbor cocoarele,
Cînd pe crîng tôamna sosește,
Inima de-o amorțește :
Și cu cît urîtul crește,
Ca și frunzele de nuc
Se duc ele, una duc,
Pe aripi de vînt năuc.

Frunzuleană de arin,
Pe sub cerul cel senin,
Frate florilor de in,
Caut dorul să-mi alin.
Soarele oricît de soare,
Deși-l plînge biata floare,
Cînd apune, mîhnit moare ;
Apoi de răsare luna,
Ce-ntre stele este una,
Dimineața de s-aprinde,
De pe cer cînd o desprinde,
Tot cu moarte o cuprinde...
Numai dragostea cea vie,
Zi și noapte tot învie,
Pe aripi de bucurie,
Și s-alint-așa cu drag,
Pe al tinereței prag,

Că de miere să ai ochi,
Tot te temi să n-o deochi...

Frunzuleană de lemn dulce,
Dorule,
Odorule !
Tu mai iute de m-ai duce,
La prietina cea dulce,
Lacrămile să-mi usuce ;
Să-i spun cîte nu i-am spus
De cînd lîngă dînsa nu-s ;
Că urîtu-i boala grea,
El, de faci inima rea,
Într-o lingură te bea ;
Numai inema cea bună,
În cap minţile-ţi adună,
Iar drăguţa dragostea
Luminează ca o stea,
Şi te scapă de năcaz
Cu bujorul din obraz ;
Că leliţa de te vede,
Şi în braţe dacă-ţi şede,
Din ochi negri îţi dă mure,
Ce ştiu minţile să fure :
Iar de vrai să bei tu apă,
Tot cu gura te adapă...

Frunză verde flori de in.
Dorule, nu fi hain,
Întinde-ţi aripile,
Ca să trecem rîpile,
Şi să-ntrecem clipele ;
Că nu-i foc, nu-i frămîntare,

Și nu-i sete-așa de mare,
Ca un chin de nerăbdare
Că ș-aproapele-i departe,
Cînd de draga te desparte,
Și de-ai ocoli pămîntul,
Ca să-i deslușești cuvîntul,
Ai lăsa în urmă vîntul...

Frunză verde sorb,
Ca și gîndul orb,
Zbori dorule, zbori,
Pe straturi cu flori,
Din rumene zori.
Ochi mîhniți de in,
Jale de mălin,
Plîns de lilieci,
Treci dorule, treci
Peste nouă mări,
Cu mărgărintări;
Peste nouă țări,
Cu flori ce-n cărări
Își dau sărutări.
Și mă du cu drag,
Pe-al iubitei prag,
Dorule nătîng,
Ce mă faci să plîng.

DOINA DOINELOR

Frunzuleană busuioc,
Unde-s zile cu noroc,
N-are doina doinei loc...

Că ei unde
Îi răspunde
Plîns de unde
Mişcătoare,
Glas de valuri bocitoare,
Acolo de se opreşte
În durere stăruieşte,
Şi de plîns mi se topeşte,
Cînd oftările-şi doineşte...

Frunză verde şi iar verde,
Dacă vede,
Că n-o crede
Nici pămîntul,
Nici mormîntul...
Apoi biata zboară-n crînguri,
Unde stau porumbii sînguri,
Şi se duce de jăleşte,
Unde toamna înmulţeşte
Frunza care-ngălbineşte...

Negri strugurei de soc,
Unde-i lipsă de noroc,
Doina doinei are loc...
Că-n liniştea nopţii,
Sub negura morţii,
Singurică ea,
Vine ca să ia
Omului ce-i stîns
De-al grijilor plîns,
Veninul cu fierea
Şi toată durerea,
Ce-n inimă plînge,
Cînd dorul, dor frînge,
Cînd ochiul, ochi stînge...

Vînăt bulgăraş de humă,
Rogu-te, durere, du-mă
În puterea zborului,
Deasupra priporului ;
Ca să văd urzita floare,
Cum de-abia-nzîlită moare...
Ş-apoi frunză de mohor,
De ai suflete vrun dor,
Pleavă fă-l şi dă-l pe vînt,
Că eu viu dacă mai sînt,
Într-al liniştei mormînt
Ştiu cu amorţit cuvînt
Doina doinelor s-o cînt.

IOAN AL. LAPEDATU

Ioan Al. Lapedatu (1844—1878), colaborator la revistele *Familia, Traian, Albina Carpaţilor* etc. publică poezii, teatru şi proză. Scrierile îi apar în volumele: *Încercări în literatură*, 1874 şi *Nuvele istorice*, 1905.

LA ÎNGERUL LIBERTĂŢII

Ascultă plînsul nostru şi gemetele grele,
O tu, al Libertăţii drag înger adorat
Că iar ne bate cerul cu zile-amari şi rele
Şi de urgia sorţii noi încă n-am scăpat.

Abia un dulce zîmbet ni-ai arătat şi nouă,
Din buzele-ţi divine, tu solitor ceresc;
Şi-acum ne laşi să gemem într-o sclavie nouă,
A cării lanţuri grele viaţa ne-o răpesc.

Au doară tot în lanţuri românul să respire,
Din leagăn pîn' la groapă, de aer partea sa?
Martiri ne-au fost părinţii şi mamele martire —
Noi, cei născuţi în lacrimi, trăi-vom tot aşa?

Ne-ajunge, vai, ne-ajunge și plînsul și durerea,
Uimească-se tiranii de cîte le-am răbdat ;
Că-n piepturile noastre nu mai simțim puterea
De-a ridica povara sub care ne-au plecat.

Descinde, candid înger, întinde-ne cununa,
Pentru martiri gătită, că moartea-i lîngă noi !
Înalță pre căzuții, acum ca totdeauna,
Dînd, celor slabi putere, din lași făcînd eroi.

Un sfînt altar și veșnic în Dacia-ți alege,
Să-ți înălțăm un templu cu mîini de-nvingători,
Să convertim într-însul pe cei fără de lege,
Și să serbăm triumful, iertînd pe-mpilători.

D. PETRINO

Bucovineanul D. Petrino (1844—1878) a publicat patru volume de versuri: *Flori de mormînt* (Cernăuţi, 1867); *Lumine şi umbre* (Cernăuţi, 1870); *Raul* (Cernăuţi, 1875); *La gura sobei* (Iaşi, 1876). Un volum postum de *Poeme* a apărut la „Fraţii Şaraga" din Iaşi (f.a.).

ÎN MUNŢI

În munţi, în munţi, departe de-a lumei grea mişcare,
Departe de-orce zgomot, de-orce deşărtăciuni,
Şedeam cu tine dragă, în dulce-mbrăţişare,
Şi-n libera natură îţi împleteam cununi.

Cununi de flori frumoase, a căror frăgezime
Ochirea omenească încă n-a profanat,
Ca tine de frumoase, ca tine de sublime,
Flori, care pentru tine natura a creat!

Pe-a ta guriță, dulce ca roza purpurie,
Atunci a vieții mere voios eu culegeam,
Și ochii tăi, puternici ca bolta azurie,
Eu în estaz ferice mai mult îi admiram.

Căci în estaz poetic de-o zi primăvăroasă
În munți atunci cu tine ferice eram eu,
Cîmpia era verde, dumbrava-adăpostită,
Și înfocat amorul ce-ardea în sînul meu.

Iar mîna ta cea albă de buza mea lipită,
Ea tremura ca crinul pe aripi de zefir,
Încît acele ore, ah, dulcea mea iubită,
Mă făcea nemurirea pe buza-ți s-o respir !

Unit, unit cu tine în dulce-mbrățișare,
Încît nemic pe lume nu ne-ar fi despărțit,
Atunce împreună, de ce cu-a ei turbare,
Moartea cea nesățioasă atunci nu ne-a răpit ?

Cînd fruntea mea pe sînu-ți cu dulce nepăsare
Se legăna în visul, cel mai dumnezeiesc,
Cînd inimile noastre ardea de înfocare
Ca munții cei gigantici ce focuri izvoresc !

Cînd vîntul ce dezmiardă ades pe floricele.
Atunce pentru tine el toate le uita,
Și părul tău de aur, și gîndurile mele
În valuri de iubire spre cer le rădica.

Cînd dulcele-ți suspinuri, acorde amoroase,
De mii de ori în mine vibrînd au răsunat,

Ca clopotul de sară, în oare misterioase,
Cu fluierul poetic de stînce repetat.

Cînd tot ce-a fost în lume, și-ar fi putut să fie
De admirare vrednic la mii de muritori,
A fost o umbră mică și neînsemnată mie
Căci eu ardeam cu tine de-al dragostei fiori.

Cînd lumea cît de mare, nouă ne-a fost prea mică
Ca să poată cuprinde în sînu-i muritor
Umbra iubirei noastre, estazul fără frică
Ce se-nălța cu norii sub tronul creator.

Atunci o umbră neagră să fi venit deodată
Spre a curma cu viața norocul tău și-al meu
Noi, ah ! c-o sărutare chiar și mai înfocată,
Am fi lăsat pămîntul mergînd la Dumnezeu.

Dar nu, ah ! nu se poate sfîrșit așa ferice,
Căci altfel rai și ceruri ar fi pe-acest pămînt !
Dacă pentru vecie ar fi amor aice,
Nici Dumnezeu atunce n-ar putea fi mai sînt !

LUMEA ȘI EU

De-acum nimănuia nu-i mai pasă de mine,
Nime nu-și bate capul cu tristul meu destin.
Deci eu, eu las altora plăcerile divine,
Și numai suferința eu pentru mine țin.

Ei nu știu că durerea ce astăzi mă apasă
Mi-e scumpă ; căci ea-i umbra norocului trecut.
Și nu știu c-a juniei plăcere mult frumoasă
Și eu vesei ca dînșii, odată am avut.

Deci dar, de-acum nainte, o crudă omenire,
Cîte-am avut cu tine deodată se sfîrșesc.
Căci pentru-a mea durere tu n-ai compătimire,
Și-a tale bunuri, astăzi eu le despreţuiesc.

Pe cel ce soarta-l bate, lumea îl părăsește :
Deci c-un mormînt de-acuma mai bine mă-nvoiesc,
Și între oameni veseli nime nu se găsește
Să șteargă lacrimi — care durerile pornesc !

ADIO

I

Locuri mult frumoase, ţărmuri de mărire,
Care mi-aţi fost mie leagăn de iubire,
Și un cîmp de visuri fără de hotar !
Lira mea zdrobită, inima-n durere
Mai adună încă vechea lor putere
Spre-a vă zice astăzi un cuvînt amar.

Un cuvînt ce-n lume toate le zdrobește
Cîte cu sîmţire omul le iubește,
Un cuvînt ce iadul lumelor a dat.
Lebăda îl spune cînd din viaţă zboară,
Omul, cînd își lasă fraţi, odor și ţară,
Și a-l spune astăzi eu sînt condamnat.

Deci adio vouă fraţi din astă ţară
Cătră voi acuma gîndu-mi încă zboară.
Fii ai Bucovinei, spre-a vă saluta.
Mulţumită dulce celor ce frăţeşte
Aţi cuprins odată-n braţe românește
Pe-un călător, care adăpost căta.

Scumpă mi-este acuma dulcea suvenire !
Şi voi mi-aţi fost martori, cînd de fericire
Visuri răpitoare, viaţa-mi îngîna
Deşi numai visuri, scumpe mi-au fost mie !
Eu a lor dulceaţă nu o pot uita.

II

De dulce fericire, de crudă suferinţă
Loc sînt și mult iubit !
În care-am fost odată voios și cu credinţă
În care-am suferit
O patrie iubită, o dulce Bucovină,
Naintea-ţi cu durere azi fruntea-mi se închină !
Căci scumpe mi-au fost mie cîmpiile-ţi frumoase :
Dumbrave, munţi și văi ;
Chiar petrele în tine mi-au fost petre preţioase,
Prin scump amorul ei !
Un suvenir puternic în pieptu-mi e săpat :
Cu lanţul veciniciei de tine sînt legat !
Frumoasă Bucovină, al tinereţii mele
Frumos și dulce rai,
S-a scurs într-o clipeală, sub cerul tău cu stele
A vieţii mele mai
Zdrobit de-o soarte-amară din sînu-ţi mă duc eu,
Dar sînta ta cîmpie o-nchin lui Dumnezeu.

Mă despărțesc de tine, mă despărțesc de toate
Dar sub al tău pămînt,
Eu las tot, ce cu lanțuri de Dumnezeu formate
Mă leagă de-un mormînt :
Deși nu-mi poți fi mie precum mi-ai fost odată
Însă de a meu suflet tu nu vei fi uitată.

ȘI TU AI FOST...

I

Și tu ai fost odată și tu ai fost pe lume
Frumoasă ca o floare, purtînd un dulce nume
Al tinereții mele puternic Dumnezeu.
Pe cînd aveai în suflet a cerului putere,
În ochii tăi albaștri o lume de plăcere
Și-n mîncle-ți frumoase cumplit norocul meu !

Pe buza ta de roză, o singură zîmbire
Ca soarele puternic, cu dulce strălucire,
Cîmpia vieții mele frumos o lumina.
Și sărutarea-ți sîntă putea să-mi deie mie
Atîta fericire, încît o veciniciе
Nici urmele-i nu poate acum desființa.

Iar sînul tău atunce, rai falnic pentru mine,
Ca taina fericirii, avea comori divine,
Fiind al poeziei frumos și cîntător.
La el fugeam de lume, visînd de fericire
El îneca durerea-mi în valuri de iubire.
În valuri de dor tainic, cu-al cerului sînt dor !

Ai fost, ai fost odată, ah, tu ai fost în soare
Dar unde ești acuma, dar unde ești tu oare,
De a cării ființă e sufletu-mi legat ?
Din a cării ființă atît de strălucită,
Azi viața-mi este numai o rază rătăcită
Ce cată pe-acel soare de care s-atîrnat.

II

Ah, unde ești tu oare din brațul meu răpită,
Victoria vieții mele ce mii mi-ai fost ursită
În lupta tinereții din cer să te primesc ?
Cu lacrimi, ah, cu lacrimi te-am dobîndit pe tine !
Dar te-am pierdut deodată, pierzîndu-mă pe mine,
Și nu mai pot ști unde de-acum să te găsesc.

Căci Dumnezeu hotarul ce mintea mărginește,
El care poate toate pre cîte le dorește
El te-a luat pe tine în sînu-i luminos.
Văzînd că-mi poți da mie atîta fericire.
A vrut să aibă cerul mai mare strălucire
Și m-a jertfit pe mine spre-al cerului folos !

De-atunci eu văd în soare divina ta ochire,
Pe flori mirositoare frumoasa ta zîmbire
În primăvara dulce văd frumusețea ta
Și toate-mi spun de tine cu șoapte misterioase,
Cînd nopțile-s senine, cînd zilele-s frumoase,
Ah, toate-mi spun atunce că tu ai fost a mea !

ŞTEFAN CACOVIANU

Ardeleanul Ştefan Cacovianu (1845— ?), colaborator la *Convorbiri literare*, publică în volum : *Floarea Soarelui. Legendă*, 1910, *Fabule*, 1925, şi *Petrea Voinicul. Balade.*

ÎMPĂRATUL ŞI FECIORII LUI

În boala morţii sale, Selevie-mpărat
Simţind că-i vine ceasul, zăcînd de mult pe pat,
La el pe toţi feciorii să vie i-a chemat.
— Aduceţi-mi nuiele,
Şi să băgaţi de seamă ce-oi face eu cu ele
Le zise-aşa-mpăratul feciorilor cu jele...
Şi-apoi strîngînd în braţe nuielele la sine,
Le-a fost legînd, la mijloc c-o sfoară strînse bine,
Şi-aşa legate znop, le dete lor zicînd :
— Cercaţi şi le înfrîngeţi, cercaţi toţi rînd pe rînd
Şi toţi se încercară, pe rînd şi se-ntrecură,
Să-nfrîngă însă znopul nici unii nu putură.
Apoi desface znopul în faţa tuturor,
Şi rînd pe rînd pe toate din nou le dete lor,

Și una cîte una le-nfrînseră ușor.
Atuncea împăratul le zise lor așa :
— Am vrut în ceasul morții o pildă-a vrăta,
Că pînă ce trăi-veți ca frații, toți uniți,
De-ai noștri dușmani de moarte veți fi nebiruiți.
Iar cînd zizanii, certe vă vor tăia deolaltă,
Toți, unul cîte unul, veți fi zdrobiți îndată.
Că zid de apărare puternic e unirea,
Iar neunirea-i plagă pe-ntreagă omenirea,
Și unde se-ncuibează, aduce pustiirea.

CERBUL LA IZVOR

Cînd cerbul nalt, subțire și iute de picior
S-a fost văzut în apă la munte-ntr-un izvor,
De coarnele-i înalte,
Înalte-ncrengurate
Minune ce-i plăcea,
Însă de picioare
Ca niște răschitoare,
De lungi și subțirele, de loc nu-i se-mpărea.
I se păreau anume o batjocură făcute,
Subțiri peste măsură, netrebnice și slute.
Nu încetase încă picioarele-a-și huli,
Și-un corn de vînătoare, prin codri s-auzi
Și-o haită de cîni aprigi la dînsul năvăli.
Iar dînsul ca o spaimă, o ia curînd la fugă,
Pe-o netedă cîmpie, din ochi cît vezi de lungă,
De pasăre măiastră părea să nu-l ajungă.
Picioarele hulite i-au prins așa de bine,
De nu-l putu ajunge, la largul nici un cîne.
Dar apucînd la codru, la codru la desiș,

Fugind i se-ncîlciră rău coarnele-n hățiș,
Așa cît îl ținură în loc pîn-apucară
Ca să-l ajungă cînii și-ndată-l sfîșiară.
Iar el văzîndu-și moartea, a suspinat în sine :
— Acum văz eu la moarte, sărac și-amar de mine,
Că tocmai ce hulisem, la vreme-mi prinse bine,
Iar ceea ce-ndrăgisem cu toată-a mea iubire,
În urmă tocma-a aceea mi-a fostu-mi spre pieire
Care va să zică :
Că omul îndrăgește adeseori ce-i strică,
Pe celea de folos și cu adevărat bune
Cum s-ar cădea samă de multe ori nu pune.

IOAN SCIPIONE BĂDESCU

Ioan Scipione Bădescu (1847—1904) publică poezii, face traduceri, scrie articole (fiind colegul de redacție al lui Eminescu și Caragiale la *Timpul*), culege poezii populare. Poeziile îi apar în volumul *Poezii originale*, 1868.

MARTIRILOR INDEPENDENȚEI

Trei ani acum trecut-au pe calea veșniciei,
De cînd vitejii țării la luptă au plecat...
Mulți ei au fost și încă în rîvna voiniciei,
Dintrînșii mulți căzut-au și nu s-au înturnat.

O lacrimă dar caldă — prinos de neuitare
Cuvine-se s-aducem acelor ce lipsesc
Din hora de izbîndă, din vesela serbare,
Ce azi prin ei unește tot neamul românesc.

O cine-aceste oase privindu-le cu jale
Nu recunoaște-n ele atîtea dragi figuri,

Ce ieri străbăteau încă a tinereții cale,
Iar astăzi zac pălite de-a morții lovituri !

Sînt junii României, martirii neatîrnării
Căzuți pe cîmpul luptii ca tot atîți eroi,
Sînt scumpele ființe, ce nu se dau uitării
Căci pentru o sfîntă cauză s-au despărțit de noi.

Că oasele se-ngroapă și sîngele se-ncheagă...
Deasupra lor virtutea ș-înalță-al ei altar,
Virtutea strămoșească, ce prin onor se leagă
Să le clădim în inimi un veșnic sanctuar,

Măreață le-a fost moartea, dar și izbînda mare...
Atîtea vieți jertfit-au, ci însă nu-n zadar...
De-oțel de tun coroană azi România are,
Iar ei, p-a lor morminte, coroane de stejar !

MIRON POMPILIU

Versurile originale ale lui Miron Pompiliu (1848—1897) au fost publicate în volumul *Literatură și limbă populară*, 1967, ediție îngrijită de V. Netea. O culegere de *Balade populare române* e din 1870 (Iași).

OSÎNDITUL DIN CARPAȚI

Bate vînt, pe sus în fugă nor pe nor se vălmășește,
Vîrful codrului din neguri de abia se mai zărește,
Numai colo-n fundul văii luce-o dungă de roșeață,
Ca o palidă speranță în o trudnică viață.
Nu mai știu : acea lucire dimineții-i vestitoare,
Sau amurgului și nopții înainte mergătoare ! ?
Nu mai știu, căci multă vreme, scursă în amărăciune,
Cerul n-am văzut, nici soare, cînd răsare, cînd apune,
Pîn' ce ușa ferecată greu urnindu-se-n țîțîne,
Drept o naltă milă, astăzi, s-a deschis și pentru mine.
Ca din orbul întuneric desfăcut pe o minută,
Zbor să dau privirii triste prin cea vale cunoscută ! ?
Prin cea vale cunoscută, leagănul prunciei mele,
Unde liber ca un flutur într-un cîmp de floricele,

Anii tineri fără grijă și ispită i-am purtat :
Unde-n zori priveam la turme cum ies toate la suhat,
Unde strămoșească doină serile-ascultam într-una,
Pînă dintre brazi departe, tremurînd, venea și luna.

O ! cum vremea schimbă totul ! O ! cum omul nici gîndește
Viitorul ce cuprinde și ce soarte îi sfetește !
Din prelargul țării scumpe, de la sînul maicii mele,
M-au adus în aste ziduri și m-au pus în lanțuri grele.
În această groapă vie cînd m-aștern s-adorm, pe paie,
Al meu suflet treaz se-ncinge de a dorului văpaie
Și spre locuri scumpe mie se pornește și se-ndreaptă
La cea casă afumată unde-n prag mereu așteaptă
O bătrînă gîrbovită, ce de jale se sfîrșește,
Și-o copilă iubitoare ce plîngînd mă pomenește.
Vai cu dînsele-mpreună ce-nfocat s-ar tîngui
Și iubitul meu părinte, dacă-n lume ar mai fi !
Dar mai bine că sub țărnă doarme somnul de vecie,
Decît să-și privească neamul istovit în grea urgie,
Decît fiul să și-l știe zăvorît cu mare pază
Și să n-aibă învoire pe o clipă să-l mai vază.

I

După ceasuri lungi de veghe uneori așa simțesc
Inima că-mi bate iute, ochii-mi se păinjenesc ;
Parcă bagdadia cade, parcă norii groși mă strîng,
Parcă mă aud pe mine cum mă vait și cum plîng,
Oh ! așa mă arde atunci o dorință de-a porni
Și în lunca înverzită pieptul a mi-l răcori !
Libertate, libertate, fiica dragostei cerești,
Dulce mai presus de toate bunătățile lumești,
Treaz, cu inima zdrobită simț amar că te-am pierdut,
Iar în somn visez că iarăși lîngă tine-am renăscut.
Ah ! de-ar fi odată-aievea fața ta s-o mai zăresc,
Sîngele ș-a mea viață pentru tine le jertfesc !

Dar nu vieţii mele-i lacom, duşmanul ce-n lanţ mà strînge,
Ci un ideal puternic el voieşte-n mine-a frînge,
Ideal hrănit cu lacrimi şi păzit în suferinţi,
Cea mai sfîntă hărăzire fiilor de la părinţi.
Însă mai curînd, aceste ziduri au să se dărîme,
Mai curînd cumplite chinuri al meu trup o să-l fărîme,
Decît viaţa mea şi limba, dulcea limbă-a maicii mele,
Să le-acoper cu ruşine, lepădîndu-mă de ele.
Nu ! nu-i silă, nu-s cătuşe, nu-i cruzime-n astă lume,
Să te-apese, să te facă ca să uiţi de-al mamii nume
Şi de glasul ei de înger şi de graiul desfătat
Ce l-ai gîngurit în leagăn şi la sîn cînd te-a purtat.
Şi vrăşmaşul aspru, crîncen, în pornirea lui trufaşe,
Poate năzui în cale mii de piedici uriaşe,
Aspiraţiile mîndre înainte vor străbate,
Pînă-or fi cu biruinţă strălucită-ncoronate ;
Căci deasupra acestor bolte unde fiare zuruiesc
Şi credinţa şi virtutea cu amar se răstignesc ;
Mai presus de răutatea vrăşmăşiei seculare
Şi de planurile negre ce se ţes cu-nverşunare,
Priveghează şi păzeşte ochiul cel neadormit
Al Părintelui din ceruri. Către dînsul umilit
Şi îngenunchind cucernic, rugăciune-nalţ fierbinte,
Soarta neamului ce geme în jug greu să ia aminte,
Să-i trimită-n întuneric raza îndrumării sale,
Ca să nu se rătăcească pe a nimicirii cale.
Astfel eu mă rog adese şi sfîrşindu-mi închinarea,
Pacea mă sălăşluieşte, apoi somnul cu uitarea
Biruie cu-ncetişorul gîndurile răzvrătite
Şi cu totul stinge lampa amintirilor cernite.
Însă-atunci cu-atît mai tare mi s-aprinde-n vis gîndirea...
Mii icoane-ngrozitoare îmi întîmpină privirea ;
Larmă, zvonuri surde, zvonuri surde, şuieră şi-n aer tremur,
Munţii vîrfurile-şi clatin ca de un grozav cutremur ;
Fulgerele săgetează, vajnic tunetul vuieşte,

Codrul de stejari se-ndoaie, valea urlă, clocotește.
În acest vîrtej sălbatic, fulgere cînd trec prin ceață,
Se arată scene crunte care sufletul îngheață ;
Mai apoi lucind cu slavă, se pogoară dintr-un nor,
Sabie de foc în mînă, îngerul răzbunător.

ULTIMUL DOR

Acolo unde lîngă rîu
Se-nșir' răchiți bătrîne,
Se duce gîndul meu ades,
Se duce azi și mîne.

Acolo-i satu-ncununat
Cu-a nucilor verdeață,
Ferice-acolo am trăit
A vieții dimineață.

Bisericuța cea de lemn
Și azi e vie-n minte-mi ;
Căsuța cu doi plopi la drum
O văd parcă nainte-mi.

Și parcă din grădină ies
S-apuc pe ulicioara
Ce duce la ogor, țiind
De mînă surioara.

Ah ! cugetul mi-e ne-mpăcat
Căci am pornit în lume,

Căci am fost surd la tristul plîns
Al iubitoarei mume !

Ca roua s-au topit, s-au dus
Iluziile toate,
Și sufletu-mi înstrăinat
De jale nu mai poate.

Și dacă din atîtea flori
Nici una nu-mi rămîne,
Un singur gînd, un singur dor
De suflet se mai ține...

De n-am putut ca să trăiesc
De scumpul sat aproape,
La cea biserică de lemn
Cînd oi muri mă-ngroape.

•

S-ascult prin somnul cel de veci
Cetaniile sfinte,
Ș-acele cînturi ce-mi aduc
De-a mea pruncie-aminte ;

Să mai ascult ca de demult
Cum seara toaca bate,
Cînd duhul păcii maiestos
Plutește peste toate.

MIHAI EMINESCU

M. Eminescu (Botoşani, 15 ianuarie 1850—15 iunie 1889) cel mai mare poet român a fost editat în volum *(Poezii*, Bucureşti, 1884) de Titu Maiorescu. Întîia ediţie de *Poezii postume* a întocmit-o N. Hodoş (Bucureşti, 1902). *Literatura populară* a fost editată pentru prima dată de Il. Chendi (Bucureşti, 1902). Întreaga operă poetică a lui M. Eminescu a fost editată critic de D. Panaitescu-Perpessicius după cum urmează : *Opere*, I—III, *Poezii apărute în timpul vieţii*, cu note şi variante (Bucureşti, 1939, 1943, 1944) ; IV—V, *Poezii postume*, cu note şi variante (Bucureşti, 1952, 1958) ; VI, *Literatura populară* cu note şi variante (Bucureşti, 1963). O nouă ediţie îngrijită de Perpessicius apare în 1964 ; *Opere*, vol. I—III (colecţia „Scriitori români").

CE-ŢI DORESC EU ŢIE, DULCE ROMÂNIE

Ce-ţi doresc eu ţie, dulce Românie,
Ţara mea de glorii, ţara mea de dor ?
Braţele nervoase, arma de tărie,
La trecutu-ţi mare, mare viitor !
Fiarbă vinu-n cupe, spumege pocalul,
Dacă fiii-ţi mîndri aste le nutresc ;

Căci rămîne stînca, deşi moare valul,
Dulce Românie, asta ţi-o doresc.

Vis de răzbunare negru ca mormîntul,
Spada ta de sînge duşman fumegînd,
Şi deasupra idrei fluture cu vîntul
Visul tău de glorii falnic triumfînd,
Spună lumii large steaguri tricoloare,
Spună ce-i poporul mare, românesc,
Cînd s-aprinde sacru, candida-i vîlvoare,
Dulce Românie, asta ţi-o doresc.

Îngerul iubirii, îngerul de pace,
Pe altarul Vestei tainic surîzînd,
Ce pe Marte-n glorii să orbească-l face,
Cînd cu lampa-i zboară lumea luminînd,
El pe sînu-ţi vergin încă să coboare,
Guste fericirea raiului ceresc,
Tu îl strînge-n braţe, tu îi fă altare,
Dulce Românie, asta ţi-o doresc.

Ce-ţi doresc eu ţie, dulce Românie,
Tînără mireasă, mamă cu amor!
Fiii tăi trăiască numai în frăţie
Ca a nopţii stele, ca a zilei zori,
Viaţa în vecie, glorii, bucurie,
Arme cu tărie, suflet românesc,
Vis de vitejie, fală şi mîndrie,
Dulce Românie, asta ţi-o doresc!

JUNII CORUPȚI

La voi cobor acuma, voi suflete-amăgite,
Și ca să vă ard fierea, o, spirite-amețite,
Blestemul îl invoc ;
Blestemul mizantropic, cu vînăta lui gheară,
Ca să vă scriu pe frunte, ca vita ce se-nfiară
Cu fierul ars în foc.

Deși știu c-a mea liră d-a surda o să bată
În preajma minții voastre de patimi îmbătată,
De-al patimilor dor ;
În preajma minții voastre ucisă de orgie
Și putredă de spasmuri, și arsă de beție,
Și seacă de amor.

O, fiarbă-vă mînia în vinele stocite,
În ochii stinși de moarte, pe frunți învinețite
De sînge putrezit ;
Că-n veci nu se va teme Profetul vre odată
De brațele slăbite, puterea leșinată
A junelui cănit.

Ce am de-alege oare în seaca-vă ființă ?
Ce foc făr-a se stinge, ce drept fără să-mi minți,
O, oameni morți de vii !
Să vă admir curajul în vinure vărsate,
În sticle sfărîmate, hurii nerușinate
Ce chiuie-n orgii ?

Vă văd lungiți pe patul juneții ce-ați spurcat-o,
Suflînd din gură boala vieții ce-ați urmat-o,

Și arși pîn-în rărunchi ;
Sau bestiilor care pe *azi* îl țin în fiară,
Cum lingușiți privirea cea stearpă și amară,
Cum cădeți în genunchi !

Sculați-vă !... căci anii trecutului se-nșiră,
În șiruri triumfale stindardul îl resfiră,
Căci Roma a-nviat ;
Din nou prin glorii calcă cu fața înzeită,
Cu faclele nestinse, puterea-i împietrită,
Poporul împărat.

Sculați-vă !... căci tromba de moarte purtătoare
Cu glasul ei lugubru răcnește la popoare
Ca leul speriat ;
Tot ce respiră-i liber, a tuturor e lumea,
Dreptatea, libertatea nu sunt numai un nume,
Ci-aievea s-a serbat.

Încingeți-vă spada la danțul cel de moarte,
Aci vă poarte vîntul, cum știe să vă poarte
A țopăi în joc !
Aci vă duceți valuri în mii batalioane,
Cum în păduri aprinse, mînat în uragane,
Diluviul de foc.

Vedeți cum urna crapă, cenușa reînvie,
Cum murmură trecutul cu glas de bătălie
Poporului roman ;
Cum umbrele se-mbracă în zale ferecate,
Și frunțile cărunte le nalță de departe
Un Cesar, un Traian.

Cad putredele tronuri în marea de urgie,
Se sfarmă de odată cu lanţul de sclavie
Şi sceptrele de fier ;
În două părţi infernul portalele-şi deschide,
Spre-a încăpea cu mia răsufletele hîde
Tiranilor ce pier !

În darn răsună vocea-mi de eco repeţită,
Vă zguduie arama urechea amorţită
Şi simţul leşinat ;
Virtutea despletită şi patria-ne zeie
Nu pot ca să aprinză o singură scînteie
În sufletu-ngheţat.

Şi singur stau şi caut ca uliul care cată
În inima junimii de viaţa-i dezbrăcată
Un stîrv spre-a-l sfîşia ;
Ca pasărea de zboru-i din ceruri dismeţită,
Ca muntele ce-n frunte-i de nouri încreţită
Un trăsnet ar purta.

Dar cel puţin nu spuneţi că aveţi simţiminte,
Că-n veci nu se îmbracă în veştede vestminte
Misteriul cel sînt ;
Căci vorba voastră sună ca plîns la cununie,
Ca cobea ce îngînă un cînt de veselie,
Ca rîsul la mormînt.

VENERE ŞI MADONĂ

Ideal pierdut în noaptea unei lumi ce nu mai este,
Lume ce gîndea în basme şi vorbea în poezii,
O ! te văd, te-aud, te cuget, tînără şi dulce veste
Dintr-un cer cu alte stele, cu-alte raiuri, cu alţi zei.

Venere, marmură caldă, ochi de piatră ce scînteie,
Braţ molatic ca gîndirea unui împărat poet,
Tu ai fost divinizarea frumuseţii de femeie,
A femeiei, ce şi astăzi tot frumoasă o revăd.

Rafael, pierdut în visuri ca-ntr-o noapte înstelată,
Suflet îmbătat de raze şi d-eterne primăveri,
Te-a văzut şi-a visat raiul cu grădini îmbălsămate,
Te-a văzut plutind regină printre îngerii din cer

Şi-a creat pe pînza goală pe Madona dumnezeie,
Cu diademă de stele, cu surîsul blînd, vergin,
Faţa pală-n raze blonde, chip de înger, dar femeie,
Căci femeia-i prototipul îngerilor din senin.

Astfel eu, pierdut în noaptea unei vieţi de poezie,
Te-am văzut, femeie stearpă, fără suflet, fără foc,
Şi-am făcut din tine-un înger, blînd ca ziua de magie,
Cînd în viaţa pustiită rîde-o rază de noroc.

Am văzut faţa ta pală de o bolnavă beţie,
Buza ta învineţită de-al corupţiei muşcat,
Şi-am zvîrlit asupră-ţi, crudo, vălul alb de poezie,
Şi paloarei tale raza inocenţei eu i-am dat.

Ți-am dat palidele raze ce-nconjoară cu magie
Fruntea îngerului-geniu, îngerului-ideal,
Din demon făcui o sîntă, dintr-un chicot, simfonie,
Din ochirile-ți murdare, ochiu-aurorei matinal.

Dar azi vălul cade, crudo! dismeţit din visuri sece,
Fruntea mea este trezită de al buzei tale-ngheţ
Și privesc la tine, demon, și amoru-mi stins și rece
Mă învață cum asupră-ți eu să caut cu dispreţ!

Tu îmi pari ca o bacantă, ce-a luat cu-nșelăciune
De pe-o frunte de fecioară mirtul verde de martir,
O fecioar-a cărei suflet era sînt ca rugăciunea,
Pe cînd inima bacantei e spasmodic, lung delir.

O, cum Rafael creat-a pe Madona dumnezeie,
Cu diadema-i de stele, cu surîsul blînd, vergin,
Eu făcut-am zeitate dintr-o palidă femeie,
Cu inima stearpă, rece și cu suflet de venin!

•

Plîngi, copilă? — C-o privire umedă și rugătoare
Poți din nou zdrobi și frînge apostat-inima mea?
La picioare-ți cad și-ți caut în ochi negri-adînci ca marea,
Și sărut a tale mîne, și-i întreb de poți ierta.

Șterge-ți ochii, nu mai plînge!... A fost crudă-nvinuirea,
A fost crudă și nedreaptă, fără razem, fără fond.
Suflete! de-ai fi chiar demon, tu ești sîntă prin iubire,
Și ador pe acest demon cu ochi mari, cu părul blond.

EPIGONII

Cînd privesc zilele de-aur a scripturelor române,
Mă cufund ca într-o mare de visări dulci și senine
Și în jur parcă-mi colindă dulci și mîndre primăveri,
Sau văd nopți ce-ntind deasupră-mi oceanele de stele,
Zile cu trei sori în frunte, verzi dumbrăvi cu filomele,
Cu izvoare-ale gîndirii și cu rîuri de cîntări.

Văd poeți ce-au scris o limbă, ca un fagure de miere :
Cichindeal gură de aur, *Mumulean* glas cu durere,
Prale firea cea întoarsă, *Daniil* cel trist și mic,
Văcărescu cîntînd dulce a iubirii primăvară,
Cantemir croind la planuri din cuțite și pahară,
Beldiman vestind în stihuri pe războiul inimic.

Liră de argint, *Sihleanu* — *Donici* cuib de-nțelepciune,
Care, cum rar se întîmplă, ca să mediteze pune
Urechile ce-s prea lunge ori coarnele de la cerb ;
Unde-i boul lui cuminte, unde-i vulpea diplomată ?
S-au dus toți, s-au dus cu toate pe o cale nenturnată.
S-a dus *Pann*, finul Pepelei, cel isteț ca un proverb.

Eliad zidea din visuri și din basme seculare
Delta biblicelor sînte, profețiilor amare,
Adevăr scăldat în mite, sfinx pătrunsă de-nțeles :
Munte cu capul de piatră de furtune detunată,
Stă și azi în fața lumii o enigmă nesplicată
Și vegheaz-o stîncă arsă dintre nouri de eres.

Bolliac cînta iobagul ș-a lui lanțuri de aramă ;
L-ale țării flamuri negre *Cîrlova* oștirea cheamă,

În prezent vrăjește umbre dintr-al secolilor plan ;
Și ca *Byron,* treaz de vîntul cel sălbatic al durerii,
Palid stinge-*Alexandrescu* sînta candel-a sperării,
Descifrînd eternitatea din ruina unui an.

Pe-un pat alb ca un lințoliu zace lebăda murindă,
Zace palida vergină cu lungi gene, voce blîndă —
Viața-i fu o primăvară, moartea-o părere de rău ;
Iar poetul ei cel tînăr o privea cu îmbătare,
Și din liră curgeau note și din ochi lacrimi amare
Și astfel *Bolintineanu* începu cîntecul său.

Mureșan scutură lanțul cu-a lui voce ruginită,
Rumpe coarde de aramă cu o mînă amorțită,
Cheamă piatra să învie ca și miticul poet,
Smulge munților durerea, brazilor destinul spune
Și bogat în sărăcia-i ca un astru el apune.
Preot deșteptării noastre, semnelor vremii profet.

Iar *Negruzzi* șterge colbul de pe cronice bătrîne,
Căci pe mucedele pagini stau domniile române,
Scrise de mîna cea veche a-nvățaților mireni ;
Moaie pana în coloarea unor vremi de mult trecute,
Zugrăvește din nou iarăși pînzele posomorîte,
Ce-arătau faptele crunte unor domni tirani, vicleni.

Ș-acel rege-al poeziei, vecinic tînăr și ferice,
Ce din frunze îți doinește, ce cu fluierul îți zice,
Ce cu basmul povestește — veselul *Alecsandri,*
Ce-nșirînd mărgăritare pe a stelei blondă rază,
Acum secolii străbate, o minune luminoasă,
Acum rîde printre lacrimi cînd o cîntă pe *Dridri.*

Sau visînd o umbră dulce cu de-argint aripe albe,
Cu doi ochi ca două basme mistice, adînce, dalbe,
Cu zîmbirea de vergină, cu glas blînd, duios, încet,
El îi pune pe-a ei frunte mîndru diadem de stele,
O așează-n tron de aur să domnească lumi rebele,
Și iubind-o fără margini, scrie : *„visul de poet"*.

Sau visînd cu doina tristă a voinicului de munte,
Visul apelor adînce și a stîncelor cărunte,
Visul selbelor bătrîne de pe umerii de deal,
El deșteaptă-n sînul nostru dorul țării cei străbune,
El revoacă-n dulci icoane a istoriei minune,
Vremea lui Ștefan cel Mare, zimbrul sombru și regal.

. . . . . .

Iară noi ? noi, epigonii ?... Simțiri reci, harfe zdrobite,
Mici de zile, mari de patimi, inimi bătrîne, urîte,
Măști rîzînde, puse bine pe-un caracter inimic ;
Dumnezeul nostru : umbră, patria noastră — o frază ;
În noi totul e spoială, totu-i lustru fără bază ;
Voi credeați în scrisul vostru, *noi nu credem în nimic !*

Și de-aceea spusa voastră era sîntă și frumoasă,
Căci de minți era gîndită, căci din inimi era scoasă,
Inimi mari, tinere încă, deși voi sunteți bătrîni.
S-a întors mașina lumii, cu voi *viitorul* trece ;
Noi suntem iarăși *trecutul*, fără inimi, trist și rece ;
Noi în noi n-avem nimica, totu-i calp, totu-i străin !

Voi, pierduți în gînduri sînte, convorbeați cu idealuri ;
Noi cîrpim cerul cu stele, noi mînjim marea cu valuri,
Căci al nostru-i sur și rece—marea noastră-i de îngheț.
Voi urmați cu răpejune cugetările regine,
Cînd plutind pe aripi sînte printre stelele senine,
Pe-a lor urme luminoase voi asemenea mergéți

Cu-a ei candelă de aur palida înțelepciune,
Cu zîmbirea ei regală, ca o stea ce nu apune,
Lumina a vieții voastre drum de roze semănat.
Sufletul vostru : un înger, inima voastră : o liră,
Ce la vîntul cald ce-o mișcă, cîntări molcome respiră ;
Ochiul vostru vedea-n lume de icoane un palat.

Noi ? Privirea scrutătoare ce nimica nu visează,
Ce tablourile minte, ce simțirea simulează,
Privim reci la lumea asta — vă numim vizionari.
O convenție e totul ; ce-i azi drept, mîne-i minciună ;
Ați luptat luptă deșartă, ați vînat țintă nebună,
Ați visat zile de aur pe-astă lume de amar.

„Moartea succede vieții, viața succede la moarte",
Alt sens n-are lumea asta, n-are alt scop, altă soarte ;
Oamenii din toate cele fac icoană și simbol ;
Numesc sînt, frumos și bine ce nimic nu însemnează,
Împărțesc a lor gîndire pe sisteme numeroase
Și pun haine de imagini pe cadavrul trist și gol.

Ce e cugetarea sacră ? Combinare măiestrită
Unor lucruri nexistente ; carte tristă și-ncîlcită,
Ce mai mult o încifrează cel ce vrea a descifra.
Ce e poezia ? Înger palid cu priviri curate,
Voluptos joc cu icoane și cu glasuri tremurate,
Strai de purpură și aur peste țărîna cea grea.

Rămîneți dară cu bine, sînte firi vizionare,
Ce făceați valul să cînte, ce puneați steaua să zboare,
Ce creați o altă lume pe-astă lume de noroi ;

Noi reducem *tot* la pravul azi în noi, mîni în ruină,
Proşti şi genii, mic şi mare, sunet, suflétul, lumină —
Toate-s praf... *Lumea-i cum este*... şi ca dînsa suntem
noi.

MORTUA EST!

Făclie de veghe pe umezi morminte,
Un sunet de clopot în orele sfinte,
Un vis ce îşi moaie aripa-n amar,
Astfel ai trecut de al lumii hotar.

Trecut-ai cînd ceru-i cîmpie senină,
Cu rîuri de lapte şi flori de lumină,
Cînd norii cei negri par sombre palate,
De luna regină pe rînd vizitate.

Te văd ca o umbră de-argint strălucită,
Cu-aripi ridicate la ceruri pornită,
Suind, palid suflet, a norilor schele,
Prin ploaie de raze, ninsoare de stele.

O rază te nalţă, un cîntec te duce,
Cu braţele albe pe piept puse cruce,
Cînd torsul s-aude l-al vrăjilor caier
Argint e pe ape şi aur în aer.

Văd sufletu-ţi candid prin spaţiu cum trece;
Privesc apoi lutul rămas... alb şi rece,

Cu haina lui lungă culcat în sicriu,
Privesc la surîsu-ţi rămas încă viu —

Şi-ntreb al meu suflet rănit de-ndoială,
De ce-ai murit, înger cu faţa cea pală ?
Au nu ai fost jună, n-ai fost tu frumoasă ?
Te-ai dus spre a stinge o stea radioasă ?

Dar poate acolo să fie castele
Cu arcuri de aur zidite din stele,
Cu rîuri de foc şi cu poduri de-argint,
Cu ţărmuri de smirnă, cu flori care cînt ;

Să treci tu prin ele, o sfîntă regină,
Cu păr lung de raze, cu ochi de lumină,
În haină albastră stropită cu aur,
Pe fruntea ta pală cununa de laur.

O, moartea e-un chaos, o mare de stele,
Cînd viaţa-i o baltă de vise rebele ;
O, moartea-i un secol cu sori înflorit,
Cînd viaţa-i un basmu pustiu şi urît. —

Dar poate... o ! capu-mi pustiu cu furtune,
Gîndirile-mi rele sugrum cele bune...
Cînd sorii se sting şi cînd stelele pică,
Îmi vine a crede că *toate-s nimică.*

Se poate ca bolta de sus să se spargă,
Să cadă nimicul cu noaptea lui largă,
Să văd cerul negru că lumile-şi cerne
Ca prăzi *trecătoare* a morţii *eterne*...

Ş-atunci de-a fi astfel... atunci în vecie
Suflarea ta caldă ea n-o să învie,
Atunci graiu-ţi dulce în veci este mut...
Atunci acest înger n-a fost decît lut.

Şi totuşi, ţărînă frumoasă şi moartă,
De racla ta razim eu harfa mea spartă
Şi moartea ta n-o plîng, ci *mai* fericesc
O rază fugită din chaos lumesc.

Ş-apoi... cine ştie de este mai bine
A fi sau nu a fi... dar ştie oricine
Că ceea ce nu e, nu simte dureri
Şi *multe* dureri-s, puţine plăceri.

A fi ? Nebunie şi tristă şi goală ;
Urechea te minte şi ochiul te-nşală ;
Ce-un secol ne zice, ceilalţi o deszic.
Decît un vis sarbăd, mai bine nimic.

Văd vise-ntrupate gonind după vise,
Pîn'dau în morminte ce-aşteaptă deschise,
Şi nu ştiu gîndirea-mi în ce să o strîng :
Să rîd ca nebunii ? Să-i blestem ? Să-i plîng ?

La ce ?... Oare *totul* nu e nebunie ?
Au moartea ta, înger, de ce fu să fie ?
Au e *sens* în lume ? Tu chip zîmbitor,
Trăit-ai anume ca astfel să mori ?
De e sens într-asta, e-ntors şi ateu,
Pe palida-ţi frunte nu-i scris Dumnezeu.

FLOARE ALBASTRĂ

— Iar te-ai cufundat în stele
Şi în nori şi-n ceruri nalte ?
De nu m-ai uita încalte,
Sufletul vieţii mele.

În zadar rîuri în soare
Grămădeşti-n a ta gîndire
Şi cîmpiile asire
Şi întunecata mare ;

Piramidele-nvechite
Urcă-n cer vîrful lor mare —
Nu căta în depărtare
Fericirea ta, iubite !

Astfel zise mititica,
Dulce netezindu-mi părul.
Ah ! ea spuse adevărul ;
Eu am rîs, n-am zis nimica.

— Hai în codrul cu verdeaţă,
Und-izvoare plîng în vale,
Stînca stă să se prăvale
În prăpastia măreaţă.

Acolo-n ochi de pădure,
Lîngă trestia cea lină
Şi sub bolta cea senină
Vom şedea în foi de mure.

Şi mi-i spune-atunci poveşti
Şi minciuni cu-a ta guriţă,
Eu pe-un fir de romăniţă
Voi cerca de mă iubeşti.

Şi de-a soarelui căldură
Voi fi roşie ca mărul,
Mi-oi desface de-aur părul,
Să-ţi astup cu dînsul gura.

De mi-i da o sărutare,
Nime-n lume n-a s-o ştie,
Căci va fi sub pălărie —
Ş-apoi cine treabă are !

Cînd prin crengi s-a fi ivit
Luna-n noaptea cea de vară,
Mi-i ţinea de subsuoară,
Te-oi ţinea de după gît.

Pe cărare-n bolţi de frunze,
Apucînd spre sat în vale,
Ne-om da sărutări pe cale,
Dulci ca florile ascunse.

Şi sosind l-al porţii prag,
Vom vorbi-n întunecime ;
Grija noastră n-aib-o nime,
Cui ce-i pasă că-mi eşti drag ?

Inc-o gură — și dispare...
Ca un stîlp eu stam în lună !
Ce frumoasă, ce nebună
E albastra-mi, dulce floare !

. . . . . .

Și te-ai dus, dulce minune,
Ș-a murit iubirea noastră —
Floare-albastră ! floare-albastră !...
Totuși este trist în lume !

ÎMPĂRAT ȘI PROLETAR

Pe bănci de lemn, în scunda tavernă mohorîtă,
Unde pătrunde ziua printre ferești murdare,
Pe lîngă mese lunge, stătea posomorîtă,
Cu fețe-ntunecoase, o ceată pribegită,
Copii săraci și sceptici ai plebei proletare.

Ah ! — zise unul — spuneți că-i omul o lumină
Pe lumea asta plină de-amaruri și de chin ?
Nici o scînteie-ntr-însul nu-i candidă și plină,
Murdară este raza-i ca globul cel de tină,
Asupra cărui dînsul domnește pe deplin.

Spuneți-mi ce-i dreptatea ? — Cei tari se îngrădiră
Cu-averea și mărirea în cercul lor de legi ;
Prin bunuri ce furară, în veci vezi cum conspiră
Contra celor ce dînșii la lucru-i osîndiră
Și le subjugă munca vieții lor întregi.

Unii plini de plăcere petrec a lor viață,
Trec zilele voioase și orele surid.
În cupe vin de ambră — iarna grădini, verdeață,
Vara petreceri, Alpii cu frunțile de gheață —
Ei fac din noapte ziuă ș-a zilei ochi închid.

Virtutea pentru dînșii ea nu există. Însă
V-o predică, căci trebui să fie brațe tari,
A statelor greoaie cară trebuie-mpinse
Și trebuiesc luptate războaiele aprinse,
Căci *voi* murind în sînge, *ei* pot să fie mari.

Și flotele puternice ș-armatele făloase,
Coroanele ce regii le pun pe fruntea lor,
Ș-acele milioane, ce în grămezi luxoase
Sunt strînse la bogatul, pe cel sărac apasă,
Și-s supte din sudoarea prostitului popor.

Religia — o frază de dînșii inventată
Ca cu a ei putere să vă aplece-n jug,
Căci de-ar lipsi din inimi speranța de răsplată,
După ce-amar muncirăți mizeri viața toată,
Ați mai purta osînda ca vita de la plug ?

Cu umbre, care nu sunt, v-a-ntunecat vederea
Și v-a făcut să credeți că veți fi răsplătiți...
Nu ! moartea cu viața a stins toată plăcerea —
Cel ce în astă lume a dus numai durerea
Nimic n-are dincolo, căci *morți* sunt cei muriți.

Minciuni și fraze-i totul ce statele susține,
Nu-i ordinea firească ce ei a fi susțin ;
Averea să le aperi, mărirea ș-a lor bine,

Ei braţul tău înarmă ca să lovești în tine,
Şi pe voi contra voastră la luptă ei vă mîn.

De ce să fiți voi sclavii milioanelor nefaste,
Voi, ce din munca voastră abia puteți trăi ?
De ce boala și moartea să fie partea voastră,
Cînd ei în bogăţia cea splendidă și vastă
Petrec ca și în ceruri, n-au timp nici de-a muri ?

De ce uitați că-n voi e și număr și putere ?
Cînd vreți, puteți prea lesne pămîntul să-mpărţiţi.
Nu le mai faceţi ziduri unde să-nchid-avere,
Pe voi unde să-nchidă, cînd împinși de durere
Veți crede c-aveți dreptul și voi ca să trăiţi.

Ei îngrădiți de lege, plăcerilor se lasă,
Şi sucul cel mai dulce pămîntului i-l sug ;
Ei cheamă-n voluptatea orgiei zgomotoase
De instrumente oarbe a voastre fiici frumoase :
Frumseţile-ne tineri bătrînii lor distrug.

Şi de-ntrebați atuncea, vouă ce vă rămîne ?
Munca, din care dînșii se-mbată în plăceri,
Robia viaţa toată, lacrimi pe-o neagră pîne,
Copilelor pătate mizeria-n rușine...
Ei tot și voi nimica ; ei cerul, voi dureri !

De lege n-au nevoie — virtutea e ușoară
Cînd ai ce-ţi trebuiește... Iar legi sunt pentru *voi*,
Vouă vă pune lege, pedepse vă măsoară
Cînd mîna v-o întindeţi la bunuri zîmbitoare,
Căci nu-i iertat nici braţul teribilei nevoi.

Zdrobiţi orînduiala cea crudă şi nedreaptă,
Ce lumea o împarte în mizeri şi bogaţi !
Atunci cînd după moarte răsplată nu v-aşteaptă,
Faceţi ca-n astă lume să aibă parte dreaptă,
Egală fiecare, şi să trăim ca fraţi !

Sfărmaţi statuia goală a Venerei antice,
Ardeţi acele pînze cu corpuri de ninsori ;
Ele stîrnesc în suflet ideea neferice
A perfecţiei umane şi ele fac să pice
În ghearele uzurei copile din popor !

Sfărmaţi tot ce aţîţă inima lor bolnavă,
Sfărmaţi palate, temple, ce crimele ascund,
Zvîrliţi statui de tirani în foc, să curgă lavă,
Să spele de pe pietre pînă şi urma sclavă
Celor ce le urmează pîn' la al lumii fund !

Sfărmaţi tot ce arată mîndrie şi avere,
O ! dezbrăcaţi viaţa de haina-i de granit,
De purpură, de aur, de lacrimi, de urît —
Să fie un vis numai, să fie o părere,
Ce făr' de patimi trece în timpul nesfîrşit.

Zidiţi din dărmături gigantici piramide
Ca un *memento mori* pe al istoriei plan ;
Aceasta este arta, ce sufletu-ţi deschide
Naintea veciniciei, nu corpul gol ce rîde
Cu mutra de vîndută, cu ochi vil şi viclean.

O ! aduceţi potopul, destul voi aşteptarăţi
Ca să vedeţi ce bine prin bine o să ias' ;

Nimic... Locul hienei îl luă cel vorbareț,
Locul cruzimii vechie, cel lins și pizmătareț.
Formele se schimbară, dar răul a rămas.

Atunci vă veți întoarce la vremile-aurite,
Ce mitele albastre ni le șoptesc ades,
Plăcerile egale, egal vor fi-mpărțite,
Chiar moartea cînd va stinge lampa vieții finite
Vi s-a părea un înger cu părul blond și des.

Atunci veți muri lesne fără de-amar și grijă,
Feciorii-or trăi-n lume cum voi ați viețuit,
Chiar clopotul n-a plînge cu limba lui de spijă
Pentru acel de care norocul avu grijă ;
Nimeni de-a plînge n-are, el traiul și-a trăit.

Și boale ce mizeria ș-averea nefirească
Le nasc în oameni, toate cu-nčetul s-or topi ;
Va crește tot ce-n lume este menit să crească,
Va bea pîn-în fund cupa, pîn' va vrea s-o zdrobească,
Căci va muri cînd nu va avea la ce trăi.

. . . . . .

Pe malurile Seinei, în faeton de gală.
Cezarul trece palid, în gînduri adîncit ;
Al undelor greu vuiet, vuirea în granit
A sute d-echipajuri, gîndirea-i n-o înșală ;
Poporul loc îi face tăcut și umilit.

Zîmbirea lui deșteaptă, adîncă și tăcută,
Privirea-i ce citește în suflete-omenești,
Și mîna-i care poartă destinele lumești,
Cea grupă zdrențuită în cale-i o salută.
Mărirea-i e în taină legată de acești.

Convins ca voi el este-n nălţimea-i solitară
Lipsită de iubire, cum că principiul rău,
Nedreptul și minciuna al lumii duce frîu ;
Istoria umană în veci se desfășoară,
Povestea-i a ciocanului ce cade pe ilău.

Şi el — el vîrful mîndru al celor ce apasă —
Salută-n a lui cale pe-apărătorul mut.
De aţi lipsi din lume voi cauza-ntunecoasă
De răsturnări măreţe, mărirea-i radioasă,
Cezarul, chiar Cezarul de mult ar fi căzut.

Cu ale voastre umbre nimica crezătoare,
Cu zîmbetu-vă rece, de milă părăsit,
Cu mintea de dreptate și bine rîzătoare,
Ca umbra voastră numai, puteri îngrozitoare,
La jugu-i el sileşte pe cei ce l-au urît.

. . . . . .

Parisul arde-n valuri, furtuna-n el se scaldă,
Turnuri ca facle negre, trăsnesc arzînd în vînt —
Prin limbile de flacări, ce-n valuri se frămînt,
Răcnete, vuiet de-arme pătrund marea cea caldă.
Evul e un cadavru, Paris — al lui mormînt.

Pe stradele-ncrușite de flacări orbitoare,
Suiţi pe baricade de bulgări de granit,
Se mișc batalioane a plebei proletare,
Cu cușme frigiene și arme lucitoare,
Şi clopote de-alarmă răsună răgușit.

Ca marmura de albe, ca ea nepăsătoare,
Prin aerul cel roșu, femei trec cu-arme-n braţ,

Cu păr bogat și negru ce pe-umeri se coboară
Și sînii lor acopăr — e ură și turbare.
În ochii lor cei negri, adînci și desperați.

O ! luptă-te-nvălită în pletele-ți bogate,
Eroic este astăzi copilul cel pierdut !
Căci flamura cea roșă cu umbra-i de dreptate
Sfințește-a ta viață de tină și păcate ;
Nu ! nu ești tu de vină, ci cei ce te-au vîndut !

. . . . . .

Scînteie marea lină și placele ei sure
Se mișc una pe alta ca pături de cristal
Prin lume prăvălite ; din tainica pădure
Apare luna mare cîmpiilor azure,
Împlîndu-le cu ochiul ei mîndru, triumfal.

Pe undele încete își mișcă legănate
Corăbii învechite scheletele de lemn ;
Trecînd încet ca umbre — țin pînzele umflate
La fața lunei care prin ele-atunci străbate,
Și-n roată de foc galben stă fața-i ca un semn.

Pe maluri zdrumicate de aiurirea mării
Cezaru-ncă veghează la trunchiul cel plecat
Al salciei pletoase — și-ntinse-a apei arii
În cercuri fulgerînde se pleacă lin suflării
A zefirului nopții și sună cadențat.

Îi pare că prin aer în noaptea înstelată,
Călcînd pe vîrf de codri, pe-a apelor măriri,
Trecea cu barba albă — pe fruntea-ntunecată
Cununa cea de paie îi atîrna uscată —
Moșneagul rege Lear.

Uimit privea Cezarul la umbra cea din nouri,
Prin creţi ai cărei stele lin tremurînd transpar,
I se deschide-n minte tot sensul din tablouri
A vieţii sclipitoare... A popoarelor ecouri
Par glasuri ce îmbracă o lume de amar :

„În orice om o lume își face încercarea,
Bătrînul Demiurgos se opintește-n van ;
În orice minte lumea își pune întrebarea
Din nou : de unde vine și unde merge floarea
Dorinţelor obscure sădite în noian ?

Al lumii-ntregul sîmbur, dorința-i și mărirea,
În inima oricărui i-ascuns și trăitor,
Zvîrlire hazardată, cum pomu-n înflorire
În orice floare-ncearcă întreagă a sa fire,
Ci-n calea de-a da roade cele mai multe mor.

Astfel umana roadă în calea ei îngheață,
Se petrifică unul în sclav, altu-mpărat,
Acoperind cu noime sărmana lui viață
Și arătînd la soare-a mizeriei lui față —
Fața — căci înțelesul i-același la toți dat.

În veci aceleași doruri mascate cu-altă haină,
Și-n toată omenirea în veci același om —
În multe forme-apare a vieţii crudă taină,
Pe toţi ea îi înșală, la nime se distaină,
Dorinţi nemărginite plantînd într-un atom.

Cînd știi că visu-acesta cu moarte se sfîrșește,
Că-n urmă-ţi rămîn toate astfel cum sunt, de dregi
Oricît ai drege-n lume — atunci te obosește
Eterna alergare... ș-un gînd te-ademenește :
Că vis al morții-eterne e viața lumii-ntregi.“

FĂT-FRUMOS DIN TEI

— Blanca, află că din leagăn
Domnul este al tău mire,
Căci născută eşti, copilă,
Din nevrednică iubire.

Mîni în schit la sfînta Ana
Vei găsi la cel din stele
Mîngîierea vieţii tale,
Mîntuirea feţei mele.

— Nu voi, tată, să usuce
Al meu suflet tînăr, vesel :
Eu iubesc vînatul, jocul ;
Traiul lumii alţii lese-l.

Nu voi părul să mi-l taie,
Ce-mi ajunge la călcîie,
Să orbesc cetind pe carte
În fum vînăt de tămîie.

— Ştiu mai bine ce-ţi prieşte,
Las' de-a lumii orice gînd,
Mîni in zori de zi pleca-vom
Către schitul vechi şi sfînt.

Ea aude — plînge. Parcă
Îi venea să plece-n lume,
Dusă de pustie gînduri
Şi de-un dor fără de nume.

Şi plîngînd înfrînă calul,
Calul ei cel alb ca neaua,
Îi netează mîndra coamă
Şi plîngînd îi pune şeaua.

S-avîntă pe el şi pleacă
Păru-n vînturi, capu-n piept,
Nu se uită înainte-i,
Nu priveşte îndărăpt.

Pe cărări pierdute-n vale
Merge-n codri făr' de capăt,
Cînd a serei raze roşii
Asfinţind din ceruri scapăt.

Umbra-n codri ici şi colo
Fulgerează de lumine...
Ea trecea prin frunza-n freamăt
Şi prin murmur de albine ;

În mijloc de codru-ajunge
Lîngă teiul nalt şi vechi,
Unde-izvorul cel în vrajă
Sună dulce în urechi.

De murmur duios de ape
Ea trezită-atunci tresare,
Vede-un tînăr, ce alături
Pe-un cal negru stă călare.

Cu ochi mari la ea se uită
Plini de vis, duioși plutind,
Flori de tei în păru-i negru
Și la șold un corn de-argint.

Și-ncepu încet să sune
Fermecat și dureros —
Inima-i creștea de dorul
Al străinului frumos :

Părul lui i-atinge părul
Și atunci c-obrazul roș
Ea apleacă gene lunge
Peste ochii cuvioși.

Iar pe buze-i trece-un zîmbet
Înecat, fermecător,
Care gur-abia-i deschide
Cea uscată de amor.

Cînd cu totului răpită
Se-ndoi spre el din șele,
El înceată din cîntare
Și-i grăi cu grai de jele,

Ș-o cuprinde de călare —
Ea se apără c-o mînă,
Însă totuși lui se lasă,
Simte inima că-i plină.

Și pe umărul lui cade
Al ei cap cu fața-n sus ;

Pe cînd caii pasc alături,
Ea-l privea cu suflet dus.

Numai murmurul cel dulce
Din izvorul fermecat
Asurzește melancolic
A lor suflet îmbătat.

Lun-atunci din codri iese,
Noaptea toată stă s-o vadă,
Zugrăvește umbre negre
Pe cîmp alb ca de zăpadă.

Și mereu ea le lungește,
Și urcînd pe cer le mută,
Dar ei trec, se pierd în codri
Cu viața lor pierdută.

La castel în poartă calul
Stă a doua zi în spume,
Dar frumoasa lui stăpînă
A rămas pierdută-n lume.

MELANCOLIE

Părea că printre nouri s-a fost deschis o poartă,
Prin care trece albă regina nopții moartă.
O, dormi, o, dormi în pace printre făclii o mie
Și în mormînt albastru și-n pînze argintie,

În mausoleu-ţi mîndru, al cerurilor arc,
Tu adorat şi dulce al nopţilor monarc!
Bogată în întinderi stă lumea-n promoroacă,
Ce sate şi cîmpie c-un luciu văl îmbracă;
Văzduhul scînteiază şi ca unse cu var
Lucesc zidiri, ruine pe cîmpul solitar.
Şi ţintirimul singur cu strîmbe cruci veghează,
O cucuvaie sură pe una se aşează,
Clopotniţa trosneşte, în stîlpi izbeşte toaca.
Şi străveziul demon prin aer cînd să treacă,
Atinge-ncet arama cu zimţii-aripei sale
De-auzi din ea un vaier, un aiurit de jale.
Biserica-n ruină
Stă cuvioasă, tristă, pustie şi bătrînă,
Şi prin ferestre sparte, prin uşi ţiuie vîntul —
Se pare că vrăjeşte şi că-i auzi cuvîntul —
Năuntrul ei pe stîlpii-i, păreţi, iconostas,
Abia conture triste şi umbre au rămas;
Drept preot toarce-un greier un gînd fin şi obscur,
Drept dascăl toacă cariul sub învechitul mur.

. . . . . .

Credinţa zugrăveşte icoanele-n biserici —
Şi-n sufletu-mi pusese poveştile-i feerici,
Dar de-ale vieţii valuri, de al furtunii pas
Abia conture triste şi umbre-au mai rămas.
În van mai caut lumea-mi în obositul creier.
Căci răguşit, tomnatec, vrăjeşte trist un greier;
Pe inima-mi pustie zadarnic mîna-mi ţiu,
Ea bate ca şi cariul încet într-un sicriu.
Şi cînd gîndesc la viaţa-mi, îmi pare că ea cură
Încet repovestită de o străină gură,
Ca şi cînd n-ar fi viaţa-mi, ca şi cînd n-aş fi fost.
Cine-i acel ce-mi spune povestea pe de rost
De-mi ţin la el urechea — şi rîd de cîte-ascult
Ca de dureri străine?... Parc-am murit de mult.

LACUL

Lacul codrilor albastru
Nuferi galbeni îl încarcă ;
Tresărind în cercuri albe
El cutremură o barcă.

Şi eu trec de-a lung de maluri,
Parc-ascult şi parc-aştept
Ea din trestii să răsară
Şi să-mi cadă lin pe piept ;

Să sărim în luntrea mică,
Îngînaţi de glas de ape,
Şi să scap din mînă cîrma
Şi lopeţile să-mi scape;

Să plutim cuprinşi de farmec
Sub lumina blîndei lune —
Vîntu-n trestii lin foşnească.
Unduioasa apă sune!

Dar nu vine... Singuratic
În zadar suspin şi sufăr
Lîngă lacul cel albastru
Încărcat cu flori de nufăr.

DORINȚA

Vino-n codru la isvorul
Care tremură pe prund,
Unde prispa cea de brazde
Crengi plecate o' ascund.

Și în brațele-mi întinse
Să alergi, pe piept să-mi cazi,
Să-ți desprind din creștet vălul,
Să-l ridic de pe obraz.

Pe genunchii mei ședea-vei,
Vom fi singuri-singurei,
Iar în păr înfiorate
Or să-ți cadă flori de tei.

Fruntea albă-n părul galben
Pe-al meu braț încet s-o culci,
Lăsînd pradă gurii mele
Ale tale buze dulci...

Vom visa un vis ferice,
Îngîna-ne-vor c-un cînt
Singuratece izvoare,
Blînda batere de vînt;

Adormind de armonia
Codrului bătut de gînduri,
Flori de tei deasupra noastră
Or să cadă rînduri-rînduri.

CĂLIN

(file de poveste)

GAZEL

Toamna frunzele colindă,
Sun-un grier sub o grindă,
Vîntul jalnic bate-n geamuri
Cu o mînă tremurîndă,
Iară tu la gura sobei,
Stai ca somnul să te prindă.
Ce tresari din vis deodată ?
Tu auzi păşind în tindă —
E iubitul care vine
De mijloc să te cuprindă
Şi în faţa tu frumoasă
O să ţie o oglindă,
Să te vezi pe tine însăţi
Visătoare, surîzîndă.

I

Pe un deal răsare luna, ca o vatră de jăratic,
Rumenind străvechii codri şi castelul singuratic
Ş-ale rîurilor ape, ce sclipesc fugind în ropot —
De departe-n văi coboară tînguiosul glas de clopot ;
Pe deasupra de prăpăstii sunt zidiri de cetăţuie,
Acăţat de pietre sure un voinic cu greu le suie ;

Așezînd genunchi și mînă cînd pe-un colț, cînd pe alt colț,
Au ajuns să rupă gratii ruginite-a unei bolți
Și pe-a degetelor vîrfuri în ietacul tăinuit
Intră — unde zidul negru într-un arc a-ncremenit.
Ci prin flori întrețesute, printre gratii luna moale
Sfiicioasă și smerită și-au vărsat razele sale ;
Unde-ajung par văruite zid, podele, ca de cridă,
Pe-unde nu — părea că umbra cu cărbune-i zugrăvită.
Iar de sus pîn-în podele un painjăn prins de vrajă
A țesut subțire pînză străvezie ca o mreajă ;
Tremurînd ea licurește și se pare a se rumpe,
Încărcată de o bură, de un colb de pietre scumpe.
După pînza de painjăn doarme fata de-mpărat ;
Înecată de lumină e întinsă în crivat.
Al ei chip se zugrăvește plin și alb : cu ochiu-l măsuri
Prin ușoara-nvinețire a subțirilor mătăsuri ;
Ici și colo a ei haină s-a desprins din sponci ș-arată
Trupul alb în goliciunea-i, curăția ei de fată.
Răsfiratul păr de aur peste perini se-mprăștie,
Tîmpla bate liniștită ca o umbră viorie,
Și sprîncenele arcate fruntea albă i-o încheie,
Cu o singură trăsură măiestrit le încondeie ;
Sub pleoapele închise globii ochilor se bat,
Brațul ei atîrnă leneș peste marginea de pat ;
De a vîrstii ei căldură fragii sînului se coc,
A ei gură-i descleștată de-a suflării sale foc,
Ea zîmbind își mușcă dulce a ei buze mici, subțiri ;
Iar pe patu-i și la capu-i presurați-s trandafiri.

Iar voinicul s-apropie și cu mîna sa el rumpe
Pînza cea acoperită de un colb de pietre scumpe ;
A frumseții haruri goale ce simțirile-i adapă,
Încăperile gîndirii mai nu pot să le încapă.
El în brațe prinde fata, peste față i se-nclină,
Pune gura lui fierbinte pe-a ei buze ce suspină,
Și inelul scump i-l scoate de pe degetul cel mic —
Ș-apoi pleacă iar în lume năzdrăvanul cel voinic.

II

Ea a doua zi se miră cum de firele sunt rupte,
Şi-n oglind-ale ei buze vede vinete şi supte —
Ea zîmbind şi trist se uită, şopoteşte blînd din gură :
— Zburător cu negre plete, vin' la noapte de mă fură.

III

Fiecine cum i-e vrerea, despre fete samă deie-şi —
Dar ea seamănă celora îndrăgiţi de singuri ei-şi.
Şi Narcis văzîndu-şi faţa în oglinda sa, izvorul,
Singur fuse îndrăgitul, singur el îndrăgitorul.
Şi de s-ar putea pe dînsa cineva ca să o prindă,
Cînd cu ochii mari, sălbateci se priveşte în oglindă,
Subţiindu-şi gura mică şi chemîndu-se pe nume
Şi fiindu-şi sie dragă cum nu-i este nime-n lume,
Atunci el cu o privire nălucirea i-ar discoasă
Cum că ea — frumoasa fată — a ghicit că e frumoasă.
Idol tu ! răpire minţii ! cu ochi mari şi părul des,
Pentru-o inimă fecioară mîndru idol ţi-ai ales !
Ce şopteşte ea în taină cînd priveşte cu mirare
Al ei chip gingaş şi tînăr, de la cap pîn' la picioare ?
„Vis frumos avut-am noaptea. A venit un zburător
Şi strîngîndu-l tare-n braţe, era mai ca să-l omor...
Şi de-aceea cînd mă caut în păretele de-oglinzi,
Singurică-n cămăruţă braţe albe eu întinz
Şi mă-mbrac în părul galben, ca în strai uşor ţesut,
Şi zărind rotundu-mi umăr mai că-mi vine să-l sărut.
Şi atunci de sfiiciune mi-iese sîngele-n obraz —
Cum nu vine zburătorul ca la pieptul lui să caz ?
Dacă boiul mi-l înmlădiiu, dacă ochii mei îmi plac,
E temeiul că acestea fericit pe *el* îl fac.
Şi mi-s dragă mie însămi că-i sunt dragă lui —

Gură tu ! învață minte, nu mă spune nimărui,
Nici chiar lui, cînd vine noaptea lîngă patul meu tiptil,
Doritor ca o femeie și viclean ca un copil !"

IV

Astfel vine-n toată noaptea zburător la al ei pat.
Se trezi din somn deodată de sărutu-i fermecat ;
Și atuncea cînd spre ușă el se-ntoarce ca să fugă,
Ea-l oprește-n loc cu ochii și c-o mult smerită rugă :
— O, rămîi, rămîi la mine, tu cu viers duios de foc,
Zburător cu plete negre, umbră fără de noroc
Și nu crede că în lume, singurel și rătăcit,
Nu-i găsi un suflet tînăr ce de tine-i îndrăgit.
O, tu umbră pieritoare, cu adîncii, triștii ochi,
Dulci-s ochii umbrei tale — nu le fie de diochi !
El s-așează lîngă dînsa și o prinde de mijloc,
Ea șoptește vorbe arse de al buzelor ei foc :
— O, șoptește-mi — zise dînsul — tu cu ochii plini d-eres
Dulci cuvinte nențelese, însă pline de-nțeles.
Al vieții vis de aur ca un fulger, ca o clipă-i,
Și-l visez, cînd cu-a mea mînă al tău braț rotund îl pipăi,
Cînd pui capul tu pe pieptu-mi și bătăile îi numeri,
Cînd sărut cu-mpătimire ai tăi albi și netezi umeri
Și cînd sorb al tău răsuflet în suflarea vieții mele
Și cînd inima ne crește de *un* dor, de-o dulce jele ;
Cînd pierdută razimi fruntea de-arzătorul meu obraz,
Părul tău bălai și moale de mi-l legi după grumaz,
Ochii tăi pe jumătate de-i închizi, mi-ntinzi o gură,
Fericit mă simt atuncea cu asupra de măsură.
Tu ! !... nu vezi... nu-ți aflu nume... Limba-n gură mi se leagă
Și nu pot să-ți spun o dată cît — ah ! cît îmi ești de dragă !

Ei șoptesc, multe și-ar spune și nu știu de-unde să-nceapă,
Căci pe rînd și-astupă gura cînd cu gura se adapă ;
Unu-n brațele altuia, tremurînd ei se sărută,
Numai ochiul e vorbareț, iară limba lor e mută,
Ea-și acopere cu mîna fața roșă de sfială,
Ochii-n lacrimi și-i ascunde într-un păr ca de peteală.

V

S-au făcut ca ceara albă fața roșă ca un măr,
Și atîta de subțire, să o tai c-un fir de păr.
Și cosița ta bălaie o aduni la ochi plîngînd,
Inimă făr' de nădejde, suflete bătut de gînd.
Toată ziua la fereastră, suspinînd, nu spui nimică,
Ridicînd a tale gene, al tău suflet se ridică ;
Urmărind pe ceruri limpezi cum plutește-o ciocîrlie,
Tu ai vrea să spui să ducă către dînsul o solie,
Dar ea zboară... tu cu ochiul plutitor și-ntunecos
Stai cu buze discleștate de un tremur dureros.
Nu-ți mai scurge ochii tineri, dulcii cerului fiaștri,
Nu uita că-n lacrimi este taina ochilor albaștri.
Stele rare din tărie cad ca picuri de argint,
Și seninul cer albastru mîndru lacrimile-l prind ;
Dar dacă ar cădea toate, el rămîne trist și gol
N-ai putea să faci cu ochii înălțimilor ocol —
Noaptea stelelor, a lunei, a oglinzilor de rîu
Nu-i ca noaptea cea mocnită și pustie din sicriu ;
Și din cînd în cînd vărsate, mîndru lacrimile-ți șed,
Dar de seci întreg izvorul, atunci cum o să te văd ?
Prin ei curge rumenirea, mîndră, ca de trandafiri,
Și zăpada viorie din obrajii tăi subțiri —
Apoi noaptea lor albastră, a lor dulce vecinicie,
Ce ușor se mistuiește prin plînsorile pustie...
Cine e nerod să ardă în cărbuni smarandul rar

Ş-a lui vecinică lucire s-o strivească în zadar ?
Tu-ţi arzi ochii şi frumseţa... Dulce noaptea lor se stînge,
Şi nici ştii ce pierde lumea. Nu mai plînge, nu mai plînge !

VI

O, tu crai cu barba-n noduri ca şi cîlţii cînd nu-i perii,
Tu în cap nu ai grăunţe, numai pleavă şi puzderii.
Bine-ţi pare să fii singur, crai bătrîn fără de minţi,
Să oftezi dup-a ta fată, cu ciubucul între dinţi ?
Să te primbli şi să numeri scînduri albe în cerdac ?
Mult bogat ai fost odată, mult rămas-ai tu sărac !
Alungat-o-ai pe dînsa, ca departe de părinţi
În coliba împistrită ea să nasc-un pui de prinţ.
În zadar ca s-o mai cate tu trimiţi în lume crainic,
Nimeni n-a afla locaşul unde ea s-ascunde tainic.

VII

Sură-i sara cea de toamnă ; de pe lacuri apa sură
Înfunda mişcarea-i creaţă între stuf la iezătură ;
Iar pădurea lin suspină şi prin frunzele uscate
Rînduri, rînduri trece-un freamăt, ce le scutură pe toate.
De cînd codrul, dragul codru, troienindu-şi frunza toată,
Îşi deschide-a lui adîncuri, faţa lunei să le bată,
Tristă-i firea, iară vîntul sperios vo creangă farmă —
Singuratece izvoare fac cu valurile larmă.
Pe potica dinspre codri cine oare se coboară ?
Un voinic cu ochi de vultur lunga vale o măsoară.
Şapte ani de cînd plecat-ai, zburător cu negre plete,
Ş-ai uitat de soarta mîndrei, iubitoarei tale fete !
Şi pe cîmpul gol el vede un copil umblînd desculţ
Şi cercînd ca să adune într-un cîrd bobocii mulţi.

— Bună vreme, măi băiete ! — Mulţămim, voinic străin !
— Cum te cheamă, măi copile ? — Ca pe tată-meu — Călin ;
Mama-mi spune cîteodată, de-o întreb : a cui-s, mamă ?
„Zburătoru-ţi este tată şi pe el Călin îl cheamă."
Cînd l-aude, numai dînsul îşi ştia inima lui,
Căci copilul cu bobocii era chiar copilul lui.
Atunci intră în colibă şi pe capătu-unei laiţi,
Lumina cu mucul negru într-un hîrb un roş opaiţ ;
Se coceau pe vatra sură două turte în cenuşă,
Un papuc e sub o grindă, iară altul după uşă ;
Hîrîită, noduroasă, stă în colb rîşniţa veche,
În cotlon torcea motanul, pieptănîndu-şi o ureche ;
Sub icoana afumată unui sfînt cu comănac
Arde-n candel-o lumină cît un sîmbure de mac ;
Pe-a icoanei policioară, busuioc şi mint-uscată
Împlu casa-ntunecoasă de-o mireasmă pipărată ;
Pe cuptiorul uns cu humă şi pe coşcovii păreţi
Zugrăvit-au c-un cărbune copilaşul cel isteţ
Purceluşi cu coada sfredel şi cu beţe-n loc de labă,
Cum mai bine i se şede unui purceluş de treabă.
O beşică-n loc de sticlă e întinsă-n ferăstruie
Printre care trece-o dungă mohorîtă şi gălbuie.
Pe un pat de scînduri goale doarme tînăra nevastă
În mocnitul întuneric şi cu faţa spre fereastă.
El s-aşează lîngă dînsa, fruntea ei o netezeşte,
O desmiardă cu durere, suspinînd o drăgosteşte,
Pleacă gura la ureche-i, blînd pe nume el o cheamă
Ea ridică somnoroasă lunga genelor maramă,
Spăriet la el se uită... i se pare că visează,
Ar zîmbi şi nu se-ncrede, ar răcni şi nu cutează.
El din patu-i o ridică şi pe pieptul lui şi-o pune,
Inima-i zvîcneşte tare, viaţa-i parcă se răpune.
Ea se uită, se tot uită, un cuvînt măcar nu spune,
Rîde doar cu ochii-n lacrimi, spărietă de-o minune,
Ş-apoi îi sucește părul pe-al ei deget alb, subţire,

Își ascunde fața roșă l-a lui piept duios de mire.
El ștergarul i-l desprinde și-l împinge lin la vale,
Drept în creștet o sărută pe-ai ei păr de aur moale
Și bărbia i-o ridică, s-uită-n ochii-i plini de apă,
Și pe rînd și-astupă gura, cînd cu gura se adapă.

VIII

De treci codri de aramă, de departe vezi albind
Ș-auzi mîndra glăsuire a pădurii de argint.
Acolo, lîngă izvoară, iarba pare de omăt,
Flori albastre tremur ude în văzduhul tămîiet;
Pare că și trunchi vecinici poartă suflete sub coajă,
Ce suspină printre ramuri cu a glasului lor vrajă.
Iar prin mîndrul întuneric al pădurii de argint
Vezi izvoare zdrumicate peste pietre licurind;
Ele trec cu harnici unde și suspină-n flori molatic,
Cînd coboară-n ropot dulce din tăpșanul prăvălatic,
Ele sar în bulgări fluizi peste prundul din răstoace,
În cuibar rotind de ape, peste care luna zace.
Mii de fluturi mici albaștri, mii de roiuri de albine
Curg în rîuri sclipitoare peste flori de miere pline,
Împlu aerul văratic de mireasmă și răcoare
A popoarelor de muște sărbători murmuitoare.
Lîngă lacul care-n tremur somnoros și lin se bate,
Vezi o *masă mare*-ntinsă cu făclii prea luminate,
Căci din patru părți a lumii împărați și-mpărătese
Au venit ca să serbeze nunta gingașei mirese;
Feți-frumoși cu păr de aur, zmei cu solzii de oțele,
Cititorii cei de zodii și șăgalnicul Pepele.
Iată craiul, socru mare, rezemat în jilț cu spată,
El pe capu-i poartă mitră și-i cu barba pieptănată;
Țapăn, drept, cu schiptru-n mînă, șede-n perine de puf
Și cu crengi îl apăr pagii de muscuțe și zăduf...

Acum iată că din codru și Călin mirele iese,
Care ține-n a lui mînă mîna gingașei mirese
Îi foșnea uscat pe frunze poala lung-a albei rochii,
Fața-i roșie ca mărul, de noroc i-s umezi ochii ;
La pămînt mai că ajunge al ei păr de aur moale,
Care-i cade peste brațe, peste umerele goale.
Astfel vine mlădioasă, trupul ei frumos îl poartă,
Flori albastre are-n păru-i și o stea în frunte poartă.
Socrul roagă-n capul mesei să poftească să se pună
Nunul mare, mîndrul soare, și pe nună, mîndra lună.
Și s-așează toți la masă, cum li-s anii, cum li-i rangul.
Lin vioarele răsună, iară cobza ține hangul.
Dar ce zgomot se aude ? Bîzîit ca de albine ?
Toți se uită cu mirare și nu știu de unde vine,
Pînă văd păinjenișul între tufe ca un pod,
Peste care trece-n zgomot o mulțime de norod.
Trec furnici ducînd în gură de făină marii saci,
Ca să coacă pentru nuntă și plăcinte, și colaci ;
Și albinele-aduc miere, aduc colb mărunt de aur,
Ca cercei din el să facă cariul, care-i meșter faur.
Iată vine nunta-ntreagă — vornicel e-un grierel,
Îi sar purici înainte cu potcoave de oțel ;
În veșmînt de catifele, un bondar rotund în pîntec
Somneros pe nas ca popii glăsuiește-ncet un cîntec ;
O cojiță de alună trag locuste, podu-l scutur,
Cu musteața răsucită șede-n ea un mire flutur ;
Fluturi mulți, de multe neamuri, vin în urma lui un lanț,
Toți cu inime ușoare, toți șăgalnici și berbanți.
Vin țînțarii lăutarii, gîndăceii, cărăbușii,
Iar mireasa viorică i-aștepta-ndărătul ușii.
Și pe masa-mpărătească sare-un greier, crainic sprinten,
Ridicat în două labe, s-a-nchinat bătînd din pinten ;
El tușește, își încheie haina plină de șireturi :
— Să iertați, boieri, ca nunta s-o pornim și noi alături.

STRIGOII

I

...că trece aceasta ca fumul de pre pămînt. Ca floarea au înflorit, ca iarba s-au tăiat, cu pînză se înfășură, cu pămînt se acopere.

Sub bolta cea înaltă a unei vechi biserici,
Între făclii de ceară, arzînd în sfeșnici mari,
E-ntinsă-n haine albe cu fața spre altar
Logodnica lui Arald, stăpîn peste avari ;
Încet, adînc răsună cîntările de clerici.

Pe pieptul moartei luce de pietre scumpe salbă
Și păru-i de-aur curge din raclă la pămînt,
Căzuți în cap sunt ochii. C-un zîmbet trist și sfînt
Pe buzele-i lipite, ce vinete îi sunt,
Iar fața ei frumoasă ca varul este albă.

Și lîngă ea-n genunche e Arald, mîndrul rege,
Scînteie desperarea în ochii-i crunți de sînge,
Și încîlcit e părul lui negru... gura-și strînge ;
El ar răcni ca leii, dar vai ; nu poate plînge.
De zile trei își spune povestea vieții-ntrege :

„Eram un copilandru. Din codri vechi de brad
Flămînzii ochi rotindu-i, eu mistuiam pămîntul,
Eu răzvrăteam imperii, popoarele cu gîndul...
Visînd că toată lumea îmi asculta cuvîntul,
În valurile Volgăi cercam cu spada vad.

Domnind semeț și tînăr pe roinicele stoluri,
Căror a mea ființă un semizeu părea,
Simțeam că universul la pasu-mi tresărea,
Și nații călătoare, împinse de a mea,
Implut-au sperioase pustiul pîn' la poluri.

Căci Odin părăsise de gheață nalta-i domă,
Pe zodii sîngeroase porneau a lui popoară ;
Cu creștetele albe preoți cu pleata rară
Trezeau din codrii vecinici, din pace seculară,
Mii roiuri vorbitoare, curgînd spre vechea Romă.

Pe Nistru tăbărîsem poporul tău să-mpil ;
Cu sfetnici vechi de zile mă-ntîmpinași în cale,
Ca marmura de albă, cu păr de aur moale ;
În jos plecat-am ochii naintea feței tale,
Stătînd un îndărătnic — un sfiicios copil.

La blînda ta mustrare simt glasul cum îmi seacă...
Eu caut a răspunde, nu știu ce să răspund ;
Mi-ar fi părut mai bine-n pămînt să mă cufund,
Cu mînile-amîndouă eu fața îmi ascund
Și-ntîia dată-n viață un plîns amar mă-neacă.

Zîmbiră între dînșii bătrînii tăi prieteni
Și singuri ne lăsară... Te-ntreb într-un tîrziu,
Uitîndu-mă la tine, privind fără să știu :
«La ce-ai venit, regină, aicea în pustiu ?
Ce cauți la barbarul sub streașina-i de cetini ?»

Cu glasul plin de lacrimi, de-nduioșare cald,
Privindu-mă cu ochii, în care-aveai un cer,
Mi-ai zis : «Aștept din parte-ți, o rege cavaler,
Că-mi vei da prins pe-acela, ce umilit ți-l cer...
Eu vreau să-mi dai copilul zburdalnic — pe Arald.»

Și întorcîndu-mi fața, eu spada ți-am întins.
Pe plaiuri dunărene poporu-și opri mersul,
Arald, copilul rege, uitat-a Universul,
Urechea-i fu menită ca să-ți asculte viersul,
De-atunci, învingătoareo, iubit-ai pe învins.

De-atunci, fecioară blondă ca spicul cel de grîu,
Veneai la mine noaptea ca nimeni să te vadă
Și-nlănțuindu-mi gîtul cu brațe de zăpadă,
Îmi întindeai o gură deschisă pentru sfadă :
«Eu vin la tine, rege, să cer pe-Arald al meu.»

De-ai fi cerut pămîntul cu Roma lui antică,
Coroanele ce regii pe frunte le așează
Și stelele ce vecinic pe ceruri colindează,
Cu toate la picioare-ți eu le puneam în vază,
Dar nu-l mai vrei pe Arald, căci nu mai vrei nimică.

Ah ! unde-i vremea ceea, cînd eu cercam un vad
Să ies la lumea largă... și fost-ar fi mai bine
Ca niciodată-n viață să nu te văd pe tine —
Să fumege nainte-mi orașele-n ruine,
Să se-mplinească visu-mi din codrii cei de brad !"

Făcliile ridică, se mișc-în line pasuri,
Ducînd la groapă trupul reginei dunărene,
Monahi, cunoscătorii vieții pămîntene,
Cu barbele lor albe, cu ochii stinși sub gene,
Preoți bătrîni ca iarna, cu gîngavele glasuri

O duc cîntînd prin tainiți și pe sub negre bolți,
A misticei religii întunecoase cete,
Pe funii lungi coboară sicriul sub părete,
În piatra prăvălită pun crucea drept pecete
Sub candela ce arde în umbra unui colț.

II

În numele sfîntului
Taci, s-auzi cum latră
Cățelul pămîntului
Sub crucea de piatră.

Arald, pe un cal negru zbura, și dealuri, vale
În juru-i fug ca visuri — prin nouri joacă lună —
La pieptu-i manta neagră în falduri și-o adună,
Movili de frunze-n drumu-i le spulberă de sună,
Iar steaua cea polară i-arată a lui cale.

Ajuns-a el la poala de codru-n munții vechi
Izvoară vii murmură și saltă de sub piatră,
Colo cenușa sură în părăsita vatră,
În codri-adînci cățelul pămîntului tot latră,
Lătrat cu glas de zimbru răsună în urechi.

Pe-un jilț tăiat în stîncă stă țapăn, palid, drept,
Cu cîrja lui în mînă, preotul cel păgîn ;
De-un veac el șede astfel — de moarte-uitat, bătrîn,
În plete-i crește mușchiul și mușchi pe al lui sîn,
Barba-n pămînt i-ajunge și genele la piept...

Așa fel zi și noapte de veacuri el stă orb,
Picioarele lui vechie cu piatra-mpreunate,
El numără în gîndu-i zile nenumărate,
Și fîlfîie deasupra-i, gonindu-se în roate,
Cu-aripele-ostenite, un alb ș-un negru corb.

Arald atunci coboară de pe-al lui cal. C-o mînă
El scutură din visu-i moșneagu-ncremenit :
— O, mag, de zile vecinic, la tine am venit,
Dă-mi înapoi pe-aceea ce moartea mi-a răpit,
Și de-astăzi a mea viață la zeii tăi se-nchină.

Bătrînul cu-a lui cîrjă sus genele-și ridică,
Se uită lung la dînsul, dar gura-nchisă-i tace ;
Cu greu a lui picioare din piatră le desface,
Din tronu-i se coboară, cu mîna semn îi face
Ca-n sus să îl urmeze pe-a codrilor potică.

În poarta prăbușită ce duce-n fund de munte,
Cu cîrja lui cea vechie el bate de trei ori,
Cu zgomot sare poarta din vechii ei ușori
Bătrînul se închină... pe rege-l prind fiori,
Un stol de gînduri aspre trecu peste-a lui frunte.

În dom de marmur negru ei intră liniștiți
Și porțile în urmă în vechi țîțîni s-aruncă.
O candelă bătrînul aprinde — para lungă
Se nalță-n sus albastră, de flacăre o dungă,
Lucesc în juru-i ziduri ca tuciul lustruiți.

Și în tăcere crudă ei nu știu ce aștept...
Cu mîna-ntinsă magul îi face semn să șadă,
Arald cu moartea-n suflet, a gîndurilor pradă,
Pe jeț tăcut se lasă, cu dreapta pe-a lui spadă,
În zid de marmur negru se uită crunt și drept.

Fantastic pare-a crește bătrînul alb și blînd;
În aer își ridică a farmecelor vargă
Și o suflare rece prin dom atunci aleargă
Și mii de glasuri slabe încep sub bolta largă
Un cînt frumos și dulce — adormitor sunînd.

Din ce în ce cîntarea în valuri ea tot crește,
Se pare că furtuna ridică al ei glas,
Că vîntul trece-n spaimă pe-al mărilor talaz,
Că-n sufletu-i pămîntul se zbate cu necaz —
Că orice-i viu în lume acum încremenește.

Se zguduie tot domul de pare-a fi de scînduri,
Și stînci în temelie clătindu-se vedem,
Plînsori sfîșietoare împinse de blestem
Se urmăresc prin bolte, se cheamă, fulger, gem
Și cresc tumultuoase în valuri, rînduri, rînduri...

— Din inimă-i pămîntul la morți să deie viață,
În ochii-i să se scurgă scîntei din steaua lină,
A părului lucire s-o deie luna plină,
Iar duh dă-i tu, Zamolxe, sămînță de lumină,
Din duhul gurii tale ce arde și îngheață.

Stihii a lumei patru, supuse lui Arald,
Străbateţi voi pămîntul şi a lui măruntaie,
Faceţi din piatră aur şi din îngheţ văpaie,
Să-nchege apa-n sînge, din pietre foc să saie,
Dar inima-i fecioară hrăniţi cu sînge cald.

Atuncea dinaintea lui Arald zidul piere ;
El vede toată firea amestecat-afară —
Ninsoare, fulger, gheaţă, vînt arzător de vară —
Departe vede-oraşul pe sub un arc de pară,
Şi lumea nebunise gemînd din răsputere ;

Biserica creştină, a ei catapeteasmă
De-un fulger drept în două e ruptă şi tresare ;
Din tainiţă mormîntul atuncea îi apare,
Şi piatra de pe groapă crăpînd în două sare ;
Încet plutind se nalţă, mireasa-i, o fantasmă...

O dulce întrupare de-omăt. Pe pieptu-i salbă
De pietre scumpe... părul i-ajunge la călcîie,
Ochii căzuţi în capu-i şi buze viorie ;
Cu mîinile-i de ceară ea tîmpla şi-o mîngîie —
Dar faţa ei frumoasă ca varul este albă.

Prin vînt, prin neguri vine — şi nourii ş-aştern,
Fug fulgerele-n lături, lăsînd-o ca să treacă,
Şi luna înnegreşte şi ceru-ncet se pleacă
Şi apele cu spaimă fug în pămînt şi seacă —
Părea că-n somn un înger ar trece prin infern.

Priveliștea se stinge. În negrul zid s-arată
Venind ca-n somn lunatec, în pasuri line *ea* ;
Arald nebun se uită — cu ochii o-nghițea,
Puternicele brațe spre dînsa întindea
Și-n nesimțire cade pe-a jilțului său spată.

Își simte gîtu-atuncea cuprins de brațe reci,
Pe pieptul gol el simte un lung sărut de gheață,
Părea un junghi că-i curmă suflare și viață...
Din ce în ce mai vie o simte-n a lui brațe
Și știe că de-acuma a lui rămîne-n veci.

Și sufletul ei dulce din ce în ce-i mai cald...
Pe ea o ține-acuma, ce fu a morții pradă ?
Ea-nlănțuiește gîtu-i cu brațe de zăpadă,
Întinde a ei gură, deschisă pentru sfadă :
— Rege,-a venit Maria și-ți cere pe Arald !

— Arald, nu vrei tu fruntea pe sînul meu s-o culci ?
Tu zeu cu ochii negri..., o ce frumoși ochi ai !
Las' să-ți înlănțui gîtul cu părul meu bălai,
Viața, tinerețea mi-ai prefăcut-o-n rai,
Las' să mă uit în ochii-ți ucizător de dulci.

Și blînde, triste glasuri din vuiet se desfac,
Acușa la ureche-i un cîntec vechi străbate,
Ca murmur de isvoare prin frunzele uscate,
Acuș o armonie de-amor și voluptate
Ca molcoma cadență a undelor pe lac.

III

„cum de multe ori cînd mor oamenii
mulți deîntr-acei morți zis se scoală
de se fac strigoi...“

Îndereptarea legii, 1652

În salele pustie lumine roși de torții
Rănesc întunecimea ca pete de jeratic;
Arald se primblă singur, rîzînd, vorbind sălbatic —
Arald, tînărul rege, e-un rege singuratic —
Palatu-i parc-așteaptă în veci să-i vie morții.

Pe-oglinzi de marmuri negre un negru nimitez,
A faclelor lucire răzbind prin pînza fină
Răsfrîng o dureroasă lumină din lumină;
Zidirea cea pustie de jale pare plină
Și chipul morții pare că-n orice colț îl vezi.

De cînd căzu un trăsnet în dom... de-atunci în somn
Ca plumbul surd și rece el doarme ziua toată,
Pe inimă-i de-atuncea s-a pus o neagră pată —
Dar noaptea se trezește și ține judecată
Și-n negru-mbracă toate al nopții palid domn.

Un obrăzar de ceară părea că poartă el,
Atît de albă fața-i ș-atît de nemișcată,
Dar ochii-i ard în friguri și buza-i sîngerată
Pe inima sa poartă de-atunci o neagră pată,
Iară pe frunte poartă coroană de oțel.

De-atunci în haina morţii el şi-a-mbrăcat viaţa,
Îi plac adînce cînturi, ca glasuri de furtună ;
Ades călare pleacă în mîndre nopţi cu lună,
Şi cînd se-ntoarce, ochii lucesc de voie bună,
Pîn' ce-un fior de moarte îl prinde dimineaţa.

Arald, ce însemnează pe tine negrul port
Şi faţa ta cea albă ca ceara, neschimbată ?
Ce ai, de cînd pe sînu-ţi tu porţi o neagră pată,
De-ţi plac făclii de moarte, cîntare-ntunecată ?
Arald ! de nu mă-nşală privirea, tu eşti mort !

Şi azi el se avîntă pe calul său arab
Şi drumul, ca săgeţii, îi dă peste pustie,
Care sub luna plină luceşte argintie —
El vede de departe pe mîndra lui Marie
Şi vîntu-n codri sună cu glas duios şi slab.

În părul ei de aur rubine-nflăcărate
Şi-n ochii ei s-adună lumina sfintei mări —
S-ajung curînd în cale, s-alătură călări,
Şi unul înspre altul se pleacă-n desmierdări —
Dar buzele ei roşii păreau că-s sîngerate.

Ei trec ca vijelia cu aripi fără număr,
Căci caii lor aleargă alăturea-nspumaţi,
Vorbind de-a lor iubire, iubire fără saţ —
Ea se lăsase dulce şi greu pe al lui braţ
Şi-şi răzimase capul bălai de al lui umăr.

— Arald, nu vrei pe sînu-mi tu fruntea ta s-o culci ?
Tu zeu cu ochii negri... O ! ce frumoşi ochi ai...
Las' să-ţi înlănţui gîtul cu părul meu bălai...
Viaţa, tinereţea mi-ai prefăcut-o-n rai —
Las' să mă uit în ochii-ţi ucizători de dulci !

Miroase-adormitoare văzduhul îl îngrèun,
Căci vîntul adunat-a de flori de tei troiene,
Şi le aşterne-n calea reginei dunărene,
Prin frunze aiurează şoptirile-i alene,
Cînd gurile-nsetate în sărutări se-mprèun.

Cum ei mergînd alături se ceartă şi se-ntreabă,
Nu văd în fundul nopţii o umbră de roşeaţă,
Dar simt că-n al lor suflet trecu fior de gheaţă,
De-a morţii gălbeneală pieriţi ei sunt la faţă...
Ei simt c-a lor vorbire-i mai slabă, tot mai slabă.

— Arald ! strigă crăiasa — las' faţa să-mi ascund,
N-auzi tu de departe cucoşul răguşit ?
O zare de lumină s-arată-n răsărit,
Viaţa trecătoare din pieptu-mi a rănit...
A zilei raze roşii în inimă-mi pătrund

Arald încremenise pe calu-i — un stejar —
Păinjenit e ochiu-i de-al morţii glas etern,
Fug caii duşi de spaimă şi vîntului s-aştern
Ca umbre străvezie ieşite din infern
Ei zboară... Vîntul geme prin codri cu amar.

Ei zboar-o vijelie, trec ape făr' de vad,
Naintea lor se nalță puternic vechii munți,
Ei trec în răpejune de rîuri fără punți,
Coroanele în fugă le fulgeră pe frunți,
Naintea lor se mișcă pădurile de brad.

Din tronul lui de piatră bătrînul preot vede
Și-n vînturi el ridică adîncul glas de-aramă,
Pe soare să-l oprească el noaptea o recheamă,
Furtunelor dă zborul, pămîntul de-l distramă.
Tîrziu ! căci faptul zilei în slavă se repede !

Pornește vijelia adîncu-i cînt de jale,
Cînd ei soseau alături pe cai încremeniți,
Cu genele lăsate pe ochi păinjeniți —
Frumoși erau și astfel de moarte logodiți —
Și-n două laturi templul deschise-a lui portale.

Călări ei intră-nuntru și porțile recad ;
Pe veci pieriră-n noaptea mărețului mormînt
În sunete din urmă pătrunde-n fire cînt,
Jelind-o pe crăiasa cu chip frumos și sfînt,
Pe-Arald, copilul rege al codrilor de brad.

Bătrînu-și pleacă geana și iar rămîne orb,
Picioarele lui vechie cu piatra se-mpreună,
El numără în gîndu-i și anii îi adună,
Ca o poveste-uitată Arald în minte-i sună,
Și peste capu-i zboară un alb ș-un negru corb.

Pe jilțul lui de piatră înțepenește drept
Cu cîrja lui cea veche preotul cel păgîn,
Și veacuri înainte el șede-uitat, bătrîn,
În plete-i crește mușchiul și mușchi pe al lui sîn.
Barba-n pămînt i-ajunge și genele în piept.

POVESTEA CODRULUI

Împărat slăvit e codrul,
Neamuri mii îi cresc sub poale,
Toate înflorind din mila
Codrului, Măriei Sale.

Lună, Soare și Luceferi
El le poartă-n a lui herb,
Împrejuru-i are dame
Și curteni din neamul *Cerb*.

Crainici, iepurii cei repezi
Purtători îi sunt de vești,
Filomele-i țin orchestrul
Și izvoare spun povești.

Peste flori, ce cresc în umbră,
Lîngă ape pe potici,
Vezi bejănii de albine,
Armii grele de furnici...

Hai și noi la craiul, dragă,
Și să fim din nou copii,
Ca norocul și iubirea
Să ne pară jucării.

Mi-a părea cum că natura
Toată mintea ei și-a pus,
Decît orișice păpușă
Să te facă mai presus ;

Amîndoi vom merge-n lume
Rătăciţi şi singurei,
Ne-om culca lîngă izvorul
Ce răsare sub un tei ;

Adormi-vom, troieni-va
Teiul floarea-i peste noi,
Şi prin somn auzi-vom bucium
De la stînele de oi.

Mai aproape, mai aproape
Noi ne-om strînge piept la piept...
O, auzi cum cheam-acuma
Craiul sfatu-i înţelept !

Peste albele isvoare
Luna bate printre ramuri,
Împrejuru-ne s-adună
Ale Curţii mîndre neamuri :

Caii mării, albi ca spuma,
Bouri nalţi cu steme-n frunte,
Cerbi cu coarne rămuroase,
Ciute sprintene de munte —

Şi pe teiul nostru-ntreabă ;
Cine suntem, stau la sfaturi,
Iară gazda noastră zice,
Dîndu-şi ramurile-n laturi :

— „O, priviți-i cum visează
Visul codrului de fagi !
Amîndoi ca-ntr-o poveste
Ei își sunt așa de dragi !“

SINGURĂTATE

Cu perdelele lăsate,
Șed la masa mea de brad,
Focul pîlpîie în sobă,
Iară eu pe gînduri cad.

Stoluri, stoluri trec prin minte
Dulci iluzii. Amintiri
Țîrîiesc încet ca greieri
Printre negre, vechi zidiri,

Sau cad grele, mîngîioase
Și se sfarmă-n suflet trist,
Cum în picuri cade ceara
La picioarele lui Crist.

În odaie prin unghere
S-a țesut păinjeniș
Și prin cărțile în vravuri
Umblă șoarecii furiș.

În această dulce pace
Îmi ridic privirea-n pod
Și ascult cum învelișul
De la cărți ei mi le rod.

Ah! de cîte ori voit-am
Ca să spînzur lira-n cui
Și un capăt poeziei
Și pustiului să pul;

Dar atuncea greieri, șoareci,
Cu ușor-măruntul mers,
Readuc melancolia-mi,
Iară ea se face vers.

Cîteodată... prea arare...
A tîrziu cînd arde lampa,
Inima din loc îmi sare
Cînd aud că sună cleampa...

Este *Ea*. Deșarta casă
Dintr-o dată-mi pare plină,
În privazul negru-al vieții-mi
E-o icoană de lumină.

Și mi-i ciudă cum de vremea
Să mai treacă se îndură,
Cînd eu stau șoptind cu draga
Mînă-n mînă, gură-n gură.

DEPARTE SUNT DE TINE...

Departe sunt de tine și singur lîngă foc,
Petrec în minte viața-mi lipsită de noroc,
Optzeci de ani îmi pare în lume c-am trăit,
Că sunt bătrîn ca iarna, că tu vei fi murit.
Aducerile-aminte pe suflet cad în picuri,
Redeșteptînd în față-mi trecutele nimicuri ;
Cu degetele-i vîntul lovește în ferești,
Se toarce-n gîndu-mi firul duioaselor povești,
Ș-atuncea dinainte-mi prin ceață parcă treci
Cu ochii mari în lacrimi, cu mîni subțiri și reci ;
Cu brațele-amîndouă de gîtul meu te-anini
Și parc-ai vrea a-mi spune ceva... apoi suspini...
Eu strîng la piept averea-mi de-amor și frumuseți,
În sărutări unim noi sărmanele vieți...
O ! glasul amintirii rămîie pururi mut,
Să uit pe veci norocul ce-o clipă l-am avut,
Să uit cum dup-o clipă din brațele-mi te-ai smult...
Voi fi bătrîn și singur, vei fi murit de mult !

O, RĂMÎI

„O, rămîi, rămîi la mine,
Te iubesc atît de mult !
Ale tale doruri toate
Numai eu știu să le-ascult ;

În al umbrei întuneric
Te asamăn unui prinț,
Ce se uit-adînc în ape
Cu ochi negri și cuminți ;

Și prin vuietul de valuri,
Prin mișcarea naltei ierbi,
Eu te fac s-auzi în taină
Mersul cîrdului de cerbi ;

Eu te văd răpit de farmec
Cum îngîni cu glas domol,
În a apei strălucire
Intinzînd piciorul gol.

Și privind în luna plină
La văpaia de pe lacuri,
Anii tăi se par ca clipe,
Clipe dulci se par ca veacuri.

Astfel zise lin pădurea,
Bolți asupră-mi clătinînd ;
Șuieram l-a ei chemare
Ș-am ieșit în cîmp rîzînd.

Astăzi chiar de m-aș întoarce
A-nțelege n-o mai pot...
Unde ești, copilărie,
Cu pădurea ta cu tot ?

PE ACEEAȘI ULICIOARĂ...

Pe aceeași ulicioară
Bate luna în ferești,
Numai tu de după gratii
Vecinic nu te mai ivești !

Și aceiași pomi în floare
Crengi întind peste zaplaz,
Numai zilele trecute
Nu le fac să fie azi.

Altul este al tău suflet,
Alții ochii tăi acum,
Numai eu, rămas același,
Bat mereu același drum.

Ah, subțire și gingașă
Tu pășeai încet, încet,
Dulce îmi veneai în umbra
Tăinuitului boschet.

Și lăsîndu-te la pieptu-mi
Nu știam ce-i pe pămînt,
Ne spuneam atît de multe
Făr-a zice un cuvînt.

Sărutări erau răspunsul
La-ntrebări îndeosebi,
Și de alte cele-n lume
N-aveai vreme să întrebi.

Și în farmecul vieții-mi
Nu știam că-i tot aceea
De te razimi de o umbră
Sau de crezi ce-a zis femeia.

Vîntul tremură-n perdele
Astăzi ca și alte dăți,
Numai tu de după ele
Vecinic nu te mai arăți !

DE CÎTE ORI, IUBITO...

De cîte ori, iubito, de noi mi-aduc aminte,
Oceanul cel de gheață mi-apare înainte :
Pe bolta alburie o stea nu se arată,
Departe doară luna cea galbenă — o pată ;
Iar peste mii de sloiuri de valuri repezite
O pasăre plutește cu aripi ostenite,
Pe cînd a ei pereche nainte tot s-a dus
C-un pîlc întreg de pasări, pierzîndu-se-n apus.
Aruncă pe-a ei urmă priviri suferitoare,
Nici rău nu-i pare-acuma, nici bine nu... ea moare,
Visîndu-se-ntr-o clipă cu anii înapoi.

. . . . . .

Suntem tot mai departe deolaltă amîndoi,
Din ce în ce mai singur mă-ntunec și îngheț,
Cînd tu te pierzi în zarea eternei dimineți.

RUGĂCIUNEA UNUI DAC

Pe cînd nu era moarte, nimic nemuritor,
Nici sîmburul luminii de viață dătător,
Nu era azi, nici mîne, nici ieri, nici totdeuna,
Căci unul erau toate și totul era una ;
Pe cînd pămîntul, cerul, văzduhul, lumea toată
Erau din rîndul celor ce n-au fost niciodată,
Pe-atunci erai Tu singur, încît mă-ntreb în sine-mi
Au cine-i zeul cărui plecăm a noastre inemi ?

El singur zeu stătut-au nainte de-a fi zeii
Și din noian de ape puteri au dat scînteii,
El zeilor dă suflet și lumii fericire,
El este-al omenimei isvor de mîntuire :
Sus inimile voastre ! Cîntare aduceți-i,
El este moartea morții și învierea vieții !

Și el îmi dete ochii să văd lumina zilei,
Și inima-mi împlut-au cu farmecele milei,
În vuietul de vînturi auzit-am al lui mers
Și-n glas purtat de cîntec simții duiosu-i viers,
Și tot pe lîng-acestea cerșesc înc-un adaos :
Să-ngăduie intrarea-mi în vecinicul repaos !

Să blesteme pe-oricine de mine-o avea milă,
Să binecuvînteze pe cel ce mă împilă,
S-asculte orice gură, ce-ar vrea ca să mă rîdă,
Puteri să puie-n brațul ce-ar sta să mă ucidă,
Ș-acela dintre oameni devină cel dintîi
Ce mi-a răpi chiar piatra ce-oi pune-o căpătîi.

Gonit de toată lumea prin anii mei să trec,
Pîn' ce-oi simţi că ochiu-mi de lacrime e sec,
Că-n orice om din lume un dușman mi se naște,
C-ajung pe mine însumi a nu mă mai cunoaște,
Că chinul și durerea simţirea-mi a-mpietrit-o,
Că pot să-mi blestem mama, pe care am iubit-o —
Cînd ura cea mai crudă mi s-a părea amor...
Poate-oi uita durerea-mi și voi putea să mor.

Străin și făr' de lege de voi muri — atunce
Nevrednicu-mi cadavru în uliţă l-arunce,
Ș-aceluia, Părinte, să-i dai coroană scumpă,
Ce-o să amuţe cînii, ca inima-mi s-o rumpă,
Iar celui ce cu pietre mă va izbi în faţă,
Îndură-te, stăpîne, și dă-i pe veci viaţă !

Astfel numai, Părinte, eu pot să-ţi mulţumesc
Că tu mi-ai dat în lume norocul să trăiesc.
Să cer a tale daruri, genunchi și frunte nu plec,
Spre ură și blestemuri aș vrea să te înduplec,
Să simt că de suflarea-ţi, suflarea mea se curmă
Și-n stingerea eternă dispar fără de urmă !

ATÎT DE FRAGEDĂ

Atît de fragedă, te-asameni
Cu floarea albă de ciroș,
Și ca un înger dintre oameni
În calea vieţii mele ieși.

Abia atingi covorul moale,
Mătasa sună sub picior,
Și de la creștet pîn-în poale
Plutești ca visul de ușor.

Din încreţirea lungii rochii
Răsai ca marmura în loc —
S-atîrnă sufletu-mi de ochii
Cei plini de lacrimi și noroc.

O, vis ferice de iubire,
Mireasă blîndă din povești,
Nu mai zîmbi ! A ta zîmbire
Mi-arată cît de dulce ești,

Cît poţi cu-a farmecului noapte
Să-ntuneci ochii mei pe veci,
Cu-a gurii tale calde șoapte,
Cu-mbrăţișări de braţe reci.

Deodată trece-o cugetare,
Un văl pe ochii tăi fierbinţi
E-ntunecoasa renunţare,
E umbra dulcilor dorinţi.

Te duci, ș-am înţeles prea bine
Să nu mă ţin de pasul tău,
Pierdută veciniic pentru mine,
Mireasa sufletului meu !

Că te-am zărit e a mea vină
Și vecinic n-o să mi-o mai iert,

Spăşi-voi visul de lumină
Tinzîndu-mi dreapta în deşert.

Ş-o să-mi răsai ca o icoană
A pururi verginei Marii,
Pe fruntea ta purtînd coroană
Unde te duci ? Cînd o să vii ?

FREAMĂT DE CODRU

Tresărind scînteie lacul
Şi se leagănă sub soare ;
Eu, privindu-l din pădure,
Las aleanul să mă fure
Şi ascult de la răcoare
Pitpalacul.

Din isvoare şi din gîrle
Apa sună somnoroasă ;
Unde soarele pătrunde
Printre ramuri a ei unde,
Ea în valuri sperioase
Se azvîrle.

Cucul cîntă, mierle, presuri —
Cine ştie să le-asculte ?
Ale pasărilor neamuri
Ciripesc pitite-n ramuri
Şi vorbesc cu-atît de multe
Înţelesuri.

Cucu-ntreabă : — „Unde-i sora
Viselor noastre de vară ?
Mlădioasă și iubită,
Cu privirea ostenită,
Ca o zînă să răsară
Tuturora."

Teiul vechi un ram întins-a,
Ea să poată să-l îndoaie,
Ramul tînăr vînt să-și deie
Și de brațe-n sus s-o ieie,
Iară florile să ploaie
Peste dînsa.

Se întreabă trist isvorul :
— „Unde mi-i crăiasa oare ?
Părul moale despletindu-și,
Fața-n apa mea privindu-și,
Să m-atingă visătoare
Cu piciorul ?"

Am răspuns : — „Pădure dragă,
Ea nu vine, nu mai vine !
Singuri, voi, stejari, rămîneți
De visați la ochii vineți,
Ce luciră pentru mine
Vara-ntreagă".

Ce frumos era în crînguri,
Cînd cu ea m-am prins tovarăș !

O poveste încîntată
Care azi e-ntunecată...
De-unde ești revino iarăși,
Să fim singuri !

REVEDERE

— Codrule, codruțule,
Ce mai faci, drăguțule,
Că de cînd nu ne-am văzut
Multă vreme au trecut
Și de cînd m-am depărtat,
Multă lume am îmblat.

— Ia, eu fac ce fac de mult,
Iarna viscolu-l ascult,
Crengile-mi rupîndu-le,
Apele-astupîndu-le,
Troienind cărările
Și gonind cîntările ;
Și mai fac ce fac de mult,
Vara doina mi-o ascult
Pe cărarea spre izvor
Ce le-am dat-o tuturor,
Împlîndu-și cofeile,
Mi-o cîntă femeile.

— Codrule cu rîuri line,
Vreme trece, vreme vine,
Tu din tînăr precum eşti
Tot mereu întinereşti.

— Ce mi-i vremea, cînd de veacuri
Stele-mi scînteie pe lacuri,
Că de-i vremea rea sau bună,
Vîntu-mi bate, frunza-mi sună,
Şi de-i vremea bună, rea,
Mie-mi curge Dunărea.
Numai omu-i schimbător,
Pe pămînt rătăcitor,
Iar noi locului ne ţinem,
Cum am fost aşa rămînem.
Marea şi cu rîurile,
Lumea cu pustiurile,
Luna şi cu soarele,
Codrul cu isvoarele.

O, MAMĂ...

O, mamă, dulce mamă, din negură de vremi
Pe freamătul de frunze la tine tu mă chemi ;
Deasupra criptei negre a sfîntului mormînt
Se scutură salcîmii de toamnă şi de vînt,
Se bat încet din ramuri, îngînă glasul tău...
Mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu.

Cînd voi muri, iubito, la creştet să nu-mi plîngi ;
Din teiul sfînt şi dulce o ramură să frîngi,
La capul meu cu grijă tu ramura s-o-ngropi,
Asupra ei să cadă a ochilor tăi stropi ;
Simţi-o-voi odată umbrind mormîntul meu...
Mereu va creşte umbra-i, eu voi dormi mereu.

Iar dacă împreună va fi ca să murim,
Să nu ne ducă-n triste zidiri de ţintirim,
Mormîntul să ni-l sape la margine de rîu,
Ne pună-n încăperea aceluiaşi sicriu ;
De-a pururea aproape vei fi de sînul meu...
Mereu va plînge apa, noi vom dormi mereu.

SCRISOAREA I

Cînd cu gene ostenite sara suflu-n lumînare,
Doar ceasornicul urmează lung-a timpului cărare,
Căci perdelele-ntr-o parte cînd le dai, şi în odaie
Luna varsă peste toate voluptoasa ei văpaie,
Ea din noaptea amintirii o vecie-ntreagă scoate
De dureri, pe care însă le simţim ca-n vis pe toate.

Lună tu, stăpîn-a mării, pe a lumii boltă luneci
Şi gîndirilor dînd viaţă, suferinţele întuneci ;
Mii pustiuri scînteiază sub lumina ta fecioară,
Şi cîţi codri-ascund în umbră strălucire de izvoară !
Peste cîte mii de valuri stăpînirea ta străbate,
Cînd plutesti pe mişcătoarea mărilor singurătate !
Cîte ţărmuri înflorite, ce palate şi cetăţi,
Străbătute de-al tău farmec ţie singură-ţi arăţi !

Şi în cîte mii de case lin pătruns-ai prin fereşti,
Cîte frunţi pline de gînduri, gînditoare le priveşti !
Vezi pe-un rege ce-mpînzeşte globu-n planuri pe un veac,
Cînd la ziua cea de mîne abia cuget-un sărac...
Deşi trepte osebite le-au ieşit din urna sorţii
Deopotrivă-i stăpîneşte raza ta şi geniul morţii ;
La acelaşi şir de patimi deopotrivă fiind robi,
Fie slabi, fie puternici, fie genii ori neghiobi !
Unul caută-n oglindă de-şi bucleazǎ al său păr,
Altul caută în lume şi în vreme adevăr,
De pe galbenele file el adună mii de coji,
A lor nume trecătoare le însamnă pe răboj ;
Iară altu-mparte lumea de pe scîndura tărăbii,
Socotind cît aur marea poartă-n negrele-i corăbii,
Iar colo bătrînul dascăl cu-a lui haină roasă-n coate,
Într-un calcul fără capăt tot socoate şi socoate
Şi de frig la piept şi-ncheie tremurînd halatul vechi,
Îşi înfundă gîtu-n guler şi bumbacul în urechi ;
Uscăţiv aşa cum este, gîrbovit şi de nimic,
Universul fără margini e în degetul lui mic,
Căci sub frunte-i viitorul şi trecutul se încheagă,
Noaptea-adînc-a veciniciei el în şiruri o dezleagă ;
Precum Atlas în vechime sprijinea cerul pe umăr
Aşa el sprijină lumea şi vecia într-un număr.

Pe cînd luna străluceşte peste-a tomurilor bracuri,
Într-o clipă-l poartă gîndul îndărăt cu mii de veacuri,
La-nceput, pe cînd fiinţă nu era, nici nefiinţă,
Pe cînd totul era lipsă de viaţă şi voinţă,
Cînd nu s-ascundea nimica, deşi tot era ascuns...
Cînd pătruns de sine însuşi odihnea cel nepătruns.
Fu prăpastie ? genune ? Fu noian întins de apă ?
N-a fost lume pricepută şi nici minte s-o priceapă,
Căci era un întuneric ca o mare fără-o rază,
Dar nici de văzut nu fuse şi nici ochi care s-o vază.

Umbra celor nefăcute nu-ncepuse-a se desface,
Şi în sine împăcată stăpînea eterna pace !...
Dar deodat-un punct se mişcă... cel întîi şi singur. Iată-l
Cum din chaos face mumă, iară el devine Tatăl...
Punctu-acela de mişcare, mult mai slab ca boaba spumii,
E stăpînul fără margini peste marginile lumii...
De-atunci negura eternă se desface în fâşii,
De atunci răsare lumea, lună, soare şi stihii...
De atunci şi pînă astăzi colonii de lumi pierdute
Vin din sure văi de chaos pe cărări necunoscute
Şi în roiuri luminoase izvorînd din infinit,
Sunt atrase în viaţă de un dor nemărginit.
Iar în lumea asta mare, noi copii ai lumii mici,
Facem pe pămîntul nostru muşunoaie de furnici ;
Microscopice popoare, regi, oşteni şi învăţaţi
Ne succedem generaţii şi ne credem minunaţi ;
Muşti de-o zi pe-o lume mică de se măsură cu cotul,
În acea nemărginire ne-nvîrtim uitînd cu totul
Cum că lumea asta-ntreagă e o clipă suspendată,
Că-ndărătu-i şi nainte-i întuneric se arată.
Precum pulberea se joacă în imperiul unei raze,
Mii de fire viorie ce cu raza încetează,
Astfel, într-a veciniciei noapte pururea adîncă,
Avem clipa, avem raza, care tot mai ţine încă...
Cum s-o stinge, totul piere, ca o umbră-n întuneric,
Căci e vis al nefiinţii universul cel himeric...

În prezent cugetătorul nu-şi opreşte a sa minte,
Ci-ntr-o clipă gîndu-l duce mii de veacuri înainte ;
Soarele, ce azi e mîndru, el îl vede trist şi roş
Cum se-nchide ca o rană printre nori întunecoşi,
Cum planeţii toţi îngheaţă şi s-azvîrl rebeli în spaţ
Ei, din frînele luminii şi ai soarelui scăpaţi ;
Iar catapeteasma lumii în adînc s-au înnegrit,

Ca și frunzele de toamnă toate stelele-au pierit,
Timpul mort și-ntinde trupul și devine vecinicie,
Căci nimic nu se întîmplă în întinderea pustie.
Și în noaptea nefiinţii totul cade, totul tace,
Căci în sine împăcată reîncep-eterna pace...

. . . . . .

Începînd la talpa însăși a mulţimii omenești
Și suind în susul scării pîn' la frunţile crăiești,
De a vieţii *lor* enigmă îi vedem pe toţi munciţi,
Făr-a ști să spunem care ar fi mai nenorociţi...
Unul e în toţi, tot astfel precum *una* e în toate,
De asupra tuturora se ridică cine poate,
Pe cînd alţii stînd în umbră și cu inima smerită
Neștiuţi se pierd în taină ca și spuma nezărită —
Ce-o să-i pese soartei oarbe ce vor *ei* sau ce gîndesc ?...
Ca și vîntu-n valuri trece peste traiul omenesc.

Fericească-l scriitorii, toată lumea recunoască-l...
Ce-o să aibă din acestea pentru el, bătrînul dascăl ?
Nemurire, se va zice. Este drept că viaţa-ntreagă,
Ca și iedera de-un arbor, de-o idee i se leagă.
„De-oi muri — își zice-n sine — al meu nume o să-l poarte
Secolii din gură-n gură și l-or duce mai departe,
De a pururi, pretutindeni, în ungherul unor crieri
Și-or găsi, cu al meu nume, adăpost a mele scrieri !“
O, sărmane ! ţii tu minte cîte-n lume-ai auzit,
Ce-ţi trecu pe dinainte, cîte singur ai vorbit ?
Prea puţin. De ici, de colo de imagine-o fâșie,
Vre o umbră de gîndire, ori un petec de hîrtie ;
Și cînd propria ta viaţă singur n-o știi pe de rost,
O să-și bată alţii capul s-o pătrunză cum a fost ?

Poate un pedant cu ochii cei verzui, peste un veac,
Printre tomuri brăcuite așezat și el, un brac,
Aticismul limbii tale o să-l pună la cîntari,
Colbul ridicat din carte-ți l-o sufla din ochelari
Ș te-o strînge-n două șiruri, așezîndu-te la coadă,
în vreo notă prizărită sub o pagină neroadă.

Poți zidi o lume-ntreagă, poți s-o sfarămi... orice-ai spune,
Peste toate o lopată de țărînă se depune.
Mîna care-au dorit sceptrul universului și gînduri
Ce-au cuprins tot universul, încap bine-n patru scînduri.
Or să vie pe-a ta urmă în convoi de-nmormîntare,
Splendid ca o ironie cu priviri nepăsătoare...
Iar deasupra tuturora va vorbi vrun mititel,
Nu slăvindu-te pe tine... lustruindu-se pe el
Sub a numelui tău umbră. Iată tot ce te așteaptă.
Ba să vezi... posteritatea este încă și mai dreaptă.
Neputînd să te ajungă, crezi c-or vrea să te admire ?
Ei vor aplauda desigur biografia subțire
Care s-o-ncerca s-arăte că n-ai fost vrun lucru mare,
C-ai fost om cum sunt și dînșii... Măgulit e fiecare
Că n-ai fost mai mult ca dînsul. Și prostatecele nări
Și le umflă orișicine în savante adunări
Cînd de tine se vorbește. S-a-nțeles de mai nainte
C-o ironică grimasă să te laude-n cuvinte.
Astfel încăput pe mîna a oricărui, te va drege,
Rele-or zice că sunt toate cîte nu vor înțelege...
Dar afară de acestea, vor căta vieții tale
Să-i găsească pete multe, răutăți și mici scandale —
Astea toate te apropie de dînșii... Nu lumina
Ce în lume-ai revărsat-o, ci păcatele și vina,
Oboseala, slăbiciunea, toate relele se sunt

Într-un mod fatal legate de o mînă de pămînt ;
Toate micile mizerii unui suflet chinuit
Mult mai mult îi vor atrage decît tot ce ai gîndit.

. . . . . .

Între ziduri, printre arbori ce se scutură de floare,
Cum revarsă luna plină liniştita ei splendoare !
Şi din noaptea amintirii mii de doruri ea ne scoate ;
Amorţită li-i durerea, le simţim ca-n vis pe toate,
Căci în propria-ne lume ea deschide poarta-ntrării
Şi ridică mii de umbre după stinsul lumînării...
Mii pustiuri scînteiază sub lumina ta fecioară,
Şi cîţi codri-ascund în umbră strălucire de izvoară !
Peste cîte mii de valuri stăpînirea ta străbate,
Cînd plutești pe mișcătoarea mărilor singurătate,
Şi pe toţi ce-n astă lume sunt supuşi puterii sorţii
Deopotrivă-i stăpînește raza ta şi geniul morţii !

SCRISOAREA II

De ce pana mea rămîne în cerneală, mă întrebi ?
De ce ritmul nu m-abate cu ispita-i de la trebi ?
De ce dorm, îngrămădite între galbenele file,
Iambii suitori, troheii, săltăreţele dactile ?
Dacă tu ştiai problema astei vieţi cu care lupt,
Ai vedea că am cuvinte pana chiar să o fi rupt,
Căci întreb, la ce-am începe să-ncercăm în luptă dreaptă
A turna în formă nouă limba veche şi-nţeleaptă ?
Acea tainică simţire, care doarme-n a ta harfă,
În cuplete de teatru s-o desfaci ca pe o marfă,
Cînd cu sete cauţi forma ce să poată să te-ncapă,
Să le scrii cum cere lumea, vro istorie pe apă ?

Însă tu îmi vei răspunde că e bine ca în lume
Prin frumoasă stihuire să pătrunză al meu nume,
Să-mi atrag luare-aminte a bărbaţilor din ţară,
Să-mi dedic a mele versuri la cucoane, bunăoară,
Şi dezgustul meu din suflet să-l împac prin a mea minte. —
Dragul meu, cărarea asta s-a bătut de mai nainte ;
Noi avem în veacul nostru acel soi ciudat de barzi,
Care-ncearcă prin poeme să devie cumularzi,
Închinînd ale lor versuri la puternici, la cucoane,
Sunt cîntaţi în cafenele şi fac zgomot în saloane ;
Iar cărările vieţii fiind grele şi înguste,
Ei încearcă să le treacă prin protecţie de fuste,
Dedicînd broşuri la dame a căror bărbaţi ei speră
C-ajungînd cîndva miniştri le-a deschide carieră. —

De ce nu voi pentru nume, pentru glorie să scriu ?
Oare glorie să fie a vorbi într-un pustiu ?
Azi, cînd patimilor proprii muritorii toţi sunt robi,
Gloria-i închipuirea ce o mie de neghiobi
Idolului lor închină, numind mare pe-un pitic
Ce-o beşică e de spumă, într-un secol de nimic.

Încorda-voi a mea liră să cînt dragostea ? Un lanţ
Ce se-mparte cu frăţie între doi şi trei amanţi.
Ce ? să-ngîni pe coardă dulce, că de voie te-ai adaos
La cel cor ce-n operetă e condus de Menelaos ?
Azi adeseori femeia, ca şi lumea, e o şcoală,
Unde-nveţi numai durere, înjosire şi spoială ;
La aceste academii de ştiinţi a zînei Vineri
Tot mai des se perindează şi din tineri în mai tineri,
Tu le vezi primind elevii cei imberbi în a lor clas,
Pînă cînd din şcoala toată o ruină a rămas.

Vai ! tot mai gîndești la anii, cînd visam în academii,
Ascultînd pe vechii dascăli cîrpocind la haina vremii,
Ale clipelor cadavre din volume stînd s-adune
Și-n a lucrurilor peteci căutînd înțelepciune ?
Cu murmurele lor blînde, un izvor de *horum-harum*
Cîștigînd cu clipoceală *nervum rerum gerendarum ;*
Cu evlavie adîncă ne-nvîrteau al minții scripet,
Legănînd cînd o planetă, cînd pe-un rege din Egipet.

Parcă-l văd pe astronomul cu al negurii repaos,
Cum ușor, ca din cutie, scoate lumile din chaos
Și cum neagra vecinicie ne-o întinde și ne-nvață
Că epocele se-nșiră ca mărgelele pe ață.
Atunci lumea-n căpățînă se-nvîrtea ca o morișcă,
De simțeam, ca Galilei, că comèdia se mișcă.

Amețiți de limbe moarte, de planeți, de colbul școlii,
Confundam pe bietul dascăl cu un crai mîncat de molii
Și privind păinjenișul din tavan, de pe pilaștri,
Ascultam pe craiul Ramses și visam la ochi albaștri
Și pe margini de caiete scriam versuri dulci, de pildă
Către vreo trandafirie și sălbatecă Clotildă.
Îmi plutea pe dinainte cu al timpului amestic
Ba un soare, ba un rege, ba alt animal domestic.
Scîrțiirea de condeie dădea farmec astei liniști,
Vedeam valuri verzi de grîne, undoiarea unei iniști,
Capul greu cădea pe bancă, păreau toate-n infinit ;
Cînd suna, știam că Ramses trebuia să fi murit.

Atunci lumea cea gîndită pentru noi avea ființă,
Și, din contra, cea aievea ne părea cu neputință

Azi abia vedem ce stearpă și ce aspră cale este
Cea ce poate să convie unei inime oneste ;
Iar în lumea cea comună a visa e un pericol,
Căci de ai cumva iluzii, ești pierdut și ești ridicul.

Și de-aceea de-azi-nainte poţi să nu mă mai întrebi
De ce ritmul nu m-abate cu ispită de la trebi,
De ce dorm îngrămădite între galbenele file,
Iambii suitori, troheii, săltăreţele dactile...
De-oi urma să scriu în versuri, teamă mi-e ca nu cumva
Oamenii din ziua de-astăzi să mă-nceap-a lăuda.
Dacă port cu ușurinţă și cu zîmbet a lor ură,
Laudele lor desigur m-ar mîhni peste măsură.

SCRISOAREA III

Un sultan dintre aceia ce domnesc peste vro limbă,
Ce cu-a turmelor pășune, a ei patrie ș-o schimbă,
La pămînt dormea ţinîndu-și căpătîi mîna cea dreaptă ;
Dară ochiu-nchis afară, înlăuntru se deșteaptă.
Vede cum din ceruri luna lunecă și se coboară
Și s-apropie de dînsul preschimbată în fecioară.
Înflorea cărarea ca de pasul blîndei primăveri ;
Ochii ei sunt plini de umbra tăinuitelor dureri ;
Codrii se înfiorează de atîta frumuseţe,
Apele-ncreţesc în tremur străveziile lor feţe,
Pulbere de diamante cade fină ca o bură,
Scînteind plutea prin aer și pe toate din natură
Și prin mîndra fermecare sun-o muzică de șoapte,
Iar pe ceruri se înalţă curcubeele de noapte...
Ea, șezînd cu el alături, mîna fină i-o întinde,

Părul ei cel negru-n valuri de mătasă se desprinde :
— Las' să leg a mea viață de a ta... În brațu-mi vino,
Și durerea mea cea dulce cu durerea ta alino...
Scris în cartea vieții este și de veacuri și de stele
Eu să fiu a ta stăpînă, tu stăpîn vieții mele.

Și cum o privea sultanul, ea se-ntunecă... dispare ;
Iar din inima lui simte un copac cum că răsare,
Care crește într-o clipă ca în veacuri, mereu crește,
Cu-a lui ramuri peste lume, peste mare se lățește ;
Umbra lui cea uriașă orizonul îl cuprinde
Și sub dînsul universul într-o umbră se întinde ;
Iar în patru părți a lumii vede șiruri munții mari,
Atlasul, Caucazul, Taurul și Balcanii seculari ;
Vede Eufratul și Tigris, Nilul, Dunărea bătrînă —
Umbra arborelui falnic peste toate e stăpînă.
Astfel, Asia, Europa, Africa cu-a ei pustiuri
Și corăbiile negre legănîndu-se pe rîuri,
Valurile verzi de grîie legănîndu-se pe lanuri,
Mările țărmuitoare și cetăți lîngă limanuri,
Toate se întind nainte-i... ca pe-un urîaș covor,
Vede țară lîngă țară și popor lîngă popor —
Ca prin neguri alburie se strevăd și se prefac
În întinsă-mpărăție sub o umbră de copac.

Vulturii porniți la ceruri, pîn' la ramuri nu ajung ;
Dar un vînt de biruință se pornește îndelung
Și lovește rînduri, rînduri în frunzișul sunător,
Strigăte de-Allah ! Allahu ! se aud pe sus prin nori,
Zgomotul creștea ca marea turburată și înaltă,
Urlete de bătălie s-alungau dupăolaltă,
Însă frunzele-ascuțite se îndoaie după vînt
Și deasupra Romei nouă se înclină la pămînt.

Se cutremură sultanul... se deșteaptă... și pe cer
Vede luna cum plutește peste plaiul Eschișer.
Și privește trist la casa șeihului Edebali ;
După gratii de fereastră o copilă el zări
Ce-i zîmbește, mlădioasă ca o creangă de alun ;
E a șeihului copilă, e frumoasa Malcatun.
Atunci el pricepe visul că-i trimis de la profet,
Că pe-o clipă se nălțase chiar în rai la Mohamet,
Că din dragostea-i lumească un imperiu se va naște,
Ai căruia ani și margini numai cerul le cunoaște.

Visul său se-nfiripează și se-ntinde vultureşte,
An cu an împărăţia tot mai largă se sporește,
Iară flamura cea verde se înalță an cu an,
Neam cu neam urmîndu-i zborul și sultan după sultan.
Astfel țară după țară drum de glorie-i deschid...
Pîn-în Dunăre ajunge furtunosul Baiazid...

La un semn, un țărm de altul, legînd vas de vas, se leagă
Și în sunet de fanfare trece oastea lui întreagă ;
Ieniceri, copii de suflet ai lui Allah și spahii
Vin de-ntunecă pămîntul la Rovine în cîmpii ;
Răspîndindu-se în roiuri, întind corturile mari...
Numa-n zarea depărtată sună codrul de stejari.

Iată vine-un sol de pace c-o năframă-n vîrf de băț.
Baiazid, privind la dînsul, îl întreabă cu dispreț :
— Ce vrei tu ?
— Noi ? Bună pace ! Și de n-o fi cu bănat,
Domnul nostru-ar vrea să vază pe măritul împărat.

La un semn deschisă-i calea și s-apropie de cort
Un bătrîn atît de simplu, după vorbă, după port.
— Tu ești Mircea ?
— Da-mpărate !
— Am venit să mi te-nchini,
De nu, schimb a ta coroană într-o ramură de spini.
— Orice gînd ai, împărate, și oricum vei fi sosit,
Cît suntem încă pe pace, eu îți zic : Bine-ai venit !
Despre partea închinării însă, doamne, să ne ierți ;
Dar acu vei vrea cu oaste și război ca să ne cerți,
Ori vei vrea să faci întoarsă de pe-acuma a ta cale,
Să ne dai un semn și nouă de mila măriei-tale...
De-o fi una, de-o fi alta... Ce e scris și pentru noi,
Bucuroși le-om duce toate, de e pace, de-i război.
— Cum ? Cînd lumea mi-e deschisă, a privi gîndești că pot
Ca întreg Aliotmanul să se-mpiedece de-un ciot ?
O, tu nici visezi, bătrîne, cîți în cale mi s-au pus !
Toată floarea cea vestită a întregului Apus,
Tot ce stă în umbra crucii, împărați și regi s-adună
Să dea piept cu uraganul ridicat de semilună.
S-a-mbrăcat în zale lucii cavalerii de la Malta,
Papa cu-a lui trei coroane, puse una peste alta,
Fulgerele adunat-au contra fulgerului care
În turbarea-i furtunoasă a cuprins pămînt și mare.
N-au avut decît cu ochiul ori cu mîna semn a face
Și Apusul își împinse toate neamurile-ncoace ;
Pentru-a crucii biruință se mișcară rîuri-rîuri,
Ori din codri răscolite, ori stîrnite din pustiuri ;
Zguduind din pace-adîncă ale lumii începuturi,
Înnegrind tot orizontul cu-a lor zeci de mii de scuturi,
Se mișcau îngrozitoare ca păduri de lănci și săbii,
Tremura înspăimîntată marea de-ale lor corăbii !...
La Nicopole văzut-ai cîte tabere s-au strîns
Ca să steie înainte-mi ca și zidul neînvins.
Cînd văzui a lor mulțime, cîtă frunză, cîtă iarbă,
Cu o ură nempăcată mi-am șoptit atunci în barbă,

Am jurat ca peste dînșii să trec falnic, fără păs,
Din pristolul de la Roma să dau calului ovăs...
Și de crunta-mi vijelie tu te aperi c-un toiag ?
Și, purtat de biruință, să mă-mpiedec de-un moșneag ?
— De-un moșneag, da, împărate, căci moșneagul ce privești
Nu e om de rînd, el este domnul Țării Românești.
Eu nu ți-aș dori vrodată să ajungi să ne cunoști,
Nici ca Dunărea să-nece spumegînd a tale oști.
După vremuri mulți veniră, începînd cu acel oaspe,
Ce din vechi se pomenește, cu Dariu a lui Istaspe ;
Mulți durară, după vremuri, peste Dunăre vrun pod,
De-au trecut cu spaima lumii și mulțime de norod ;
Împărați pe care lumea nu putea să-i mai încapă,
Au venit și-n țara noastră de-au cerut pămînt și apă —
Și nu voi ca să mă laud, nici că voi să te-nspăimînt,
Cum veniră, se făcură toți o apă ș-un pămînt.
Te fălești că înainte-ți răsturnat-ai val-vîrtej
Oștile leite-n zale de-mpărați și de viteji ?
Tu te lauzi că Apusul înainte ți s-a pus ?...
Ce-i mîna pe ei în luptă, ce-au voit acel Apus ?
Laurii voiau să-i smulgă de pe fruntea ta de fier,
A credinții biruință căta orice cavaler.
Eu ? Îmi apăr sărăcia și nevoile și neamul...
Și de-aceea tot ce mișcă-n țara asta, rîul, ramul,
Mi-e prieten numai mie, iară ție dușman este,
Dușmănit vei fi de toate, făr-a prinde chiar de veste ;
N-avem oști, dară iubirea de moșie e un zid
Care nu se-nfiorează de-a ta faimă, Baiazid !

Și abia plecă bătrînul... Ce mai freamăt, ce mai zbucium !
Codrul clocoti de zgomot și de arme și de bucium,
Iar la poala lui cea verde mii de capete pletoase,
Mii de coifuri lucitoare ies din umbra-ntunecoasă ;
Călăreții împlu cîmpul și roiesc după un semn
Și în caii lor sălbateci bat cu scările de lemn,
Pe copite iau în fugă fața negrului pămînt,

Lănci scînteie lungi în soare, arcuri se întind în vînt,
Și ca nouri de aramă și ca ropotul de grindeni,
Orizonu-întunecîndu-l, vin săgeți de pretutindeni,
Vîjîind ca vijelia și ca plesnetul de ploaie...
Urlă cîmpul și de tropot și de strigăt de bătaie.
În zadar striga-mpăratul ca și leul în turbare,
Umbra morții se întinde tot mai mare și mai mare ;
În zadar flamura verde o ridică înspre oaste,
Căci cuprinsă-i de pieire și în față și în coaste,
Căci se clatină rărite șiruri lungi de bătălie ;
Cad asabii ca și pîlcuri risipite pe cîmpie,
În genunchi cădeau pedestri, colo caii se răstoarnă,
Cînd săgețile în valuri, care șuieră, se toarnă
Și, lovind în față,-n spate, ca și crivățul și gerul,
Pe pămînt lor li se pare că se năruie tot cerul...
Mircea însuși mînă-n luptă vijelia-ngrozitoare,
Care vine, vine, vine, calcă totul în picioare ;
Durduind soseau călării ca un zid înalt de suliți,
Printre cetele păgîne trec rupîndu-și large uliți ;
Risipite se-mprăștie a dușmanilor șiraguri,
Și gonind biruitoare tot veneau a țării steaguri,
Ca potop ce prăpădește, ca o mare turburată —
Peste-un ceas păgînătatea e ca pleava vînturată.
Acea grindin-oțelită înspre Dunăre o mînă,
Iar în urma lor se-ntinde falnic armia română.

Pe cînd oastea se așează, iată soarele apune,
Voind creștetele nalte ale țării să-ncunune
Cu un nimb de biruință ; fulger lung încremenit
Mărginește munții negri în întregul asfințit,
Pîn' ce izvorăsc din veacuri stele una cîte una
Și din neguri, dintre codri, tremurînd s-arată luna :

Doamna mărilor ș-a nopții varsă liniște și somn.
Lîngă cortu-i, unul dintre fiii falnicului domn,
Sta zîmbind de-o amintire, pe genunchi scriind o carte,
S-o trimiță dragei sale, de la Argeș mai departe :

„De din vale de Rovine
Grăim, Doamnă, către Tine,
Nu din gură, ci din carte,
Că ne ești așa departe.
Te-am ruga, mări, ruga
Să-mi trimiți prin cineva
Ce-i mai mîndru-n valea Ta :
Codrul cu poienele,
Ochii cu sprîncenele ;
Că și eu trimite-voi
Ce-i mai mîndru pe la noi :
Oastea mea cu flamurile,
Codrul și cu ramurile,
Coiful nalt cu penele,
Ochii cu sprîncenele.
Și să știi că-s sănătos,
Că, mulțămind lui Cristos,
Te sărut, Doamnă, frumos."

. . . . . .

De-așa vremi se-nvrednicíră cronicarii și rapsozii ;
Veacul nostru ni-l umplură saltimbancii și irozii...
În izvoadele bătrîne pe eroi mai pot să caut ;
Au cu lira visătoare ori cu sunete de flaut
Poți să-ntîmpini patrioții ce-au venit de-atunci încolo ?
Înaintea acestora tu ascunde-te, Apollo !
O, eroi ! care-n trecutul de măriri vă adumbriseți,
Ați ajuns acum de modă de vă scot din letopiseț,
Și cu voi drapîndu-și nula, vă citează toți nerozii,
Mestecînd veacul de aur în noroiul greu al prozii.
Rămîneți în umbră sfîntă, Basarabi și voi Mușatini,

Descălecători de țară, dătători de legi și datini,
Ce cu plugul și cu spada ați întins moșia voastră
De la munte pîn' la mare și la Dunărea albastră.

Au *prezentul* nu ni-i mare ? N-o să-mi dea ce o să cer ?
N-o să aflu între-ai noștri vre un falnic juvaer ?
Au la Sybaris nu suntem lîngă capiștea spoielii ?
Nu se nasc glorii pe stradă și la ușa cafenelii,
N-avem oameni ce se luptă cu retoricele suliți
În aplauzele grele a canaliei de uliți,
Panglicari în ale țării, care joacă ca pe funii,
Măști cu toate de renume din comedia minciunii ?
Au de *patrie, virtute,* nu vorbește liberalul,
De ai crede că viața-i e curată ca cristalul ?
Nici visezi că înainte-ți stă un stîlp de cafenele,
Ce își rîde de-aste vorbe îngînîndu-le pe ele.
Vezi colo pe uriciunea fără suflet, fără cuget,
Cu privirea-mpăroșată și la fălci umflat și buget,
Negru, cocoșat și lacom, un izvor de șiretlicuri,
La tovarășii săi spune veninoasele-i nimicuri ;
Toți pe buze-avînd virtute, iar în ei monedă calpă,
Quintesență de mizerii de la creștet pînă-n talpă,
Și deasupra tuturora, oastea să și-o recunoască,
Își aruncă pocitura bulbucații ochi de broască...
Dintr-aceștia țara noastră își alege astăzi solii !
Oameni vrednici ca să șază în zidirea sfintei Golii,
În cămeși cu mîneci lunge și pe capete scufie,
Ne fac legi și ne pun biruri, ne vorbesc filosofie.
Patrioții ! Virtuoșii, ctitori de așezăminte,
Unde spumegă desfrîul în mișcări și în cuvinte,
Cu evlavie de vulpe, ca în strane, șed pe locuri
Și aplaudă frenetic schime, cîntece și jocuri...
Și apoi în sfatul țării se adun să se admire
Bulgăroi cu ceafa groasă, grecotei cu nas subțire ;
Toate mutrele acestea sunt pretinse de roman,

Toată greco-bulgărimea e nepoata lui Traian !
Spuma asta-nveninată, astă plebe, ăst gunoi
Să ajung-a fi stăpînă și pe țară și pe noi !
Tot ce-n țările vecine e smintit și stîrpitură,
Tot ce-i însemnat cu pata putrejunii de natură,
Tot ce e perfid și lacom, tot Fanarul, toți iloții,
Toți se scurseră aicea și formează patrioții,
Încît fonfii și flecarii, găgăuții și gușații,
Bîlbîiți cu gura strîmbă sunt stăpînii astei nații !

Voi sunteți urmașii Romei ? Niște răi și niște fameni !
I-e rușine omenirii să vă zică vouă oameni !
Și această ciumă-n lume și aceste creaturi
Nici rușine n-au să ieie în smintitele lor guri
Gloria neamului nostru spre-a o face de ocară,
Îndrăznesc ca să rostească pîn' și numele tău... țară !

La Paris, în lupanare de cinismu și de lene,
Cu femeile-i pierdute și-n orgiile obscene,
Acolo v-ați pus averea, tinerețele la *stos*...
Ce a scos din voi Apusul, cînd nimic nu e de scos?

Ne-ați venit apoi, drept minte o sticluță de pomadă,
Cu monoclu-n ochi, drept armă bețișor de promenadă,
Vestejiți fără de vreme, dar cu creieri de copil,
Drept știință-avînd în minte vre un vals de Bal-Mabil,
Iar în schimb cu-averea toată vrun papuc de curtezană...
O, te-admir, progenitură de origine romană !

Și acum priviți cu spaimă fața noastră sceptic-rece,
Vă mirați, cum de minciuna astăzi nu vi se mai trece ?
Cînd vedem că toți aceia care vorbe mari aruncă
Numai banul îl vînează și cîștigul fără muncă,

Azi, cînd fraza lustruită nu ne poate înșela,
Astăzi alții sunt de vină, domnii mei, nu este-așa ?
Prea v-ați arătat arama, sfîșiind această țară,
Prea făcurăți neamul nostru de rușine și ocară,
Prea v-ați bătut joc de limbă, de străbuni și obicei,
Ca să nu s-arate-odată ce sunteți — niște mișei !
Da, cîștigul fără muncă, iată singura pornire ;
Virtutea ? e-o nerozie ; Geniul ? o nefericire.

Dar lăsați măcar strămoșii ca să doamnă-n colb de cronici ;
Din trecutul de mărire v-ar privi cel mult ironici.
Cum nu vii tu, Țepeș doamne, ca punînd mîna pe ei,
Să-i împarți în două cete : în smintiți și în mișei,
Și în două temniți large cu de-a sila să-i aduni,
Să dai foc la pușcărie și la casa de nebuni !

SCRISOAREA IV

Stă castelul singuratic, oglindindu-se în lacuri,
Iar în fundul apei clare doarme umbra lui de veacuri ;
Se înalță în tăcere dintre rariștea de brazi,
Dînd atîta întunerec rotitorului talaz.
Prin ferestrele arcate, după geamuri, tremur numa
Lungi perdele încrețite, care scînteie ca bruma
Luna tremură pe codri, se aprinde, se mărește,
Muchi de stîncă, vîrf de arbor, ea pe ceruri zugrăvește,
Iar stejarii par o strajă de giganți ce-o înconjoară,
Răsăritul ei păzindu-l ca pe-o tainică comoară.

Numai lebedele albe, cînd plutesc încet din trestii,
Domnitoare peste ape, oaspeți liniștei acestei,
Cu aripele întinse se mai scutură și-o taie,
Cînd în cercuri tremurînde, cînd în brazde de văpaie.
Papura se mișcă-n freamăt de al undelor cutrier,
Iar în iarba înflorită, somnoros suspin-un grier...
E atîta vară-n aer, e atît de dulce zvonul...

Singur numai cavalerul suspinînd privea balconul
Ce-ncărcat era de frunze, de îi spînzur prin ostrețe
Roze roșie de Șiras și liane-n fel de fețe,
Respirarea cea de ape îl îmbată, ca și sara ;
Peste farmecul naturii, dulce-i picură ghitara ;

„O, arată-mi-te iară-n haină lungă de mătasă,
Care pare încărcată de o pulbere-argintoasă,
Te-aș privi o viață-ntreagă în cununa ta de raze,
Pe cînd mîna ta cea albă părul galben îl netează.
Vino ! Joacă-te cu mine... cu norocul meu... mi-aruncă
De la sînul tău cel dulce floarea veștedă de luncă,
Ca pe coardele ghitarei răsunînd încet să cadă...
Ah ! E-atît de albă noaptea, parc-ar fi căzut zăpadă.
Ori în umbra parfumată a buduarului să vin,
Să mă-mbete acel miros de la pînzele de in ;
Cupido, un paj șăgalnic, va ascunde, cu-a lui mînă,
Vioriul glob al lampei, mlădioasa mea stăpînă !“

Și uscat foșni mătasa pe podele, între glastre,
Între rozele de Șiras și lianele albastre ;
Dintre flori copila rîde și se-nclină peste gratii —
Ca un chip ușor de înger e-arătarea adoratei —
Din balcon i-aruncă-o roză și cu mînile la gură,
Pare că îl dojenește cînd șoptește cu căldură ;

Apoi iar dispare-n luntru... auzi pasuri ce coboară ;
Și ieșind pe ușă iute, ei s-au prins de subsuoară.
Braț de braț pășesc alături... le stă bine laolaltă,
Ea frumoasă și el tînăr, el înalt și ea înaltă.
Iar în umbra de la maluri se desface-acum la larg
Luntrea cu-ale ei vintrele spînzurate de catarg
Și încet înaintează în lovire de lopeți,
Legănînd atîta farmec și atîtea frumuseți...

Luna... luna iese-ntreagă, se înalț-așa bălaie
Și din țărm în țărm durează o cărare de văpaie,
Ce pe-o repede-nmiire de mici unde o așterne
Ea, copila cea de aur, visul negurii eterne ;
Și cu cît lumina-i dulce tot mai mult se lămurește,
Cu-atît valurile apei, cu-atît țărmul parcă crește,
Codrul pare tot mai mare, parcă vine mai aproape
Dimpreună cu al lunei disc, stăpînitor de ape.
Iară tei cu umbra lată și cu flori pînă-n pămînt
Înspre apa-ntunecată lin se scutură de vînt ;
Peste capul blond al fetei zboară florile ș-o plouă...
Ea se prinde de grumazu-i cu mînuțele-amîndouă
Și pe spate-și lasă capul : — Mă uimești dacă nu mîntui...
Ah, ce fioros de dulce de pe buza ta cuvîntu-i !
Cît de sus ridici acuma în gîndirea ta pe-o roabă,
Cînd durerea ta din suflet este singura-mi podoabă.
Și cu focul blînd din glasu-ți tu mă dori și mă cutremuri,
De îmi pare o poveste de amor din alte vremuri ;
Visurile tale toate, ochiul tău atît de tristu-i,
Cu-a lui umed-adîncime toată mintea mea o mistui...
Dă-mi-i mie ochii negri... nu privi cu ei în laturi,
Căci de noaptea lor cea dulce vecinic n-o să mă mai saturi,
Aș sorbi privind într-înșii... O, ascultă numa-ncoace,
Cum la vorbă mii de valuri stau cu stelele proroace !
Codrii negri aiurează și isvoarele-i albastre
Povestesc ele-n de ele numai dragostele noastre
Și luceferii ce tremur așa reci prin negre cetini,

Tot pămîntul, lacul, cerul... toate, toate ni-s prietini.
Ai putea să lepezi cîrma și lopețile să lepezi,
După propria lor voie să ne ducă unde repezi,
Căci oriunde numai ele ar dori ca să ne poarte,
Pretutindeni fericire... de-i viață, de e moarte.

. . . . . .

Fantazie, fantazie — cînd suntem numai noi singuri,
Ce ades mă porți pe lacuri și pe mare și prin crînguri!
Unde ai văzut vrodată aste țări necunoscute?
Cînd se petrecur-aceste? La o mie patru sute?
Azi n-ai chip în toată voia în privirea-i să te pierzi,
Cum îți vine, cum îți place pe copilă s-o desmierzi,
După gît să-i așezi brațul, gură-n gură, piept la piept,
S-o întrebi numai cu ochii: „Mă iubești tu? Spune drept!"

Aș! abia ți-ai întins mîna, sare ivărul la ușă,
E-un congres de rubedenii, vre un unchi, vre o mătușă...
Iute capul într-o parte și te uiți în jos smerit...
Oare nu-i în lumea asta vrun ungher pentru iubit?
Și ca mumii egiptene stau cu toții-n scaun țepeni,
Tu cu mîinile-ncleștate, mai cu degetele depeni.
Mai sucești vre o țigară, numeri fire de musteți
Și-n probleme culinare te încerci a fi isteț.

Sunt sătul de-așa viață... nu sorbind a ei pahară,
Dar mizeria aceasta, proza asta e amară.
Să sfințești cu mii de lacrimi un instinct atît de van
Ce le-abate și la pasări de vreo două ori pe an?
Nu trăiți voi, ci un altul vă inspiră — el trăiește,
El cu gura voastră rîde, el se-ncîntă, el șoptește,
Căci a voastre vieți cu toate sunt ca undele ce curg,
Vecinic este numai rîul: rîul este Demiurg.
Nu simțiți c-amorul vostru e-un amor străin? Nebuni!

Nu simţiţi că-n proaste lucruri voi vedeţi numai minuni ?
Nu vedeţi c-acea iubire serv-o cauză din natură ?
Că e leagăn unor vieţe ce seminţe sunt de ură ?
Nu vedeţi că rîsul vostru e în fiii voştri plîns,
Că-i de vină cum că neamul Cain încă nu s-a stîns ?
O, teatru de păpuşe... zvon de vorbe omeneşti,
Povestesc ca papagalii mii de glume şi poveşti
Fără ca să le priceapă... După ele un actor
Stă de vorbă cu el însuşi, spune zeci de mii de ori
Ce-a spus veacuri dupolaltă, ce va spune veacuri încă,
Pîn' ce soarele s-o stinge în genunea cea adîncă.
Ce ? Cînd luna se strecoară printre nouri, prin pustii,
Tu cu lumea ta de gînduri după ea să te aţii ?
Să aluneci pe poleiul de pe uliţele ninse,
Să priveşti prin lucii geamuri la luminile aprinse
Şi s-o vezi înconjurată de un roi de pierde-vară,
Cum zîmbeşte tuturora cu gîndirea ei uşoară ?
S-auzi zornetul de pinteni şi foşnirile de rochii,
Pe cînd ei sucesc musteaţa, iară ele fac cu ochii ?
Cînd încheie cu-o privire amoroasele-nţelegeri,
Cu ridicula-ţi simţire tu la poarta ei să degeri ?
Pătimaş şi îndărătnic s-o iubeşti ca un copil
Cînd ea-i rece şi cu toane ca şi luna lui april ?
Încleştînd a tale braţe toată mintea să ţi-o pierzi ?
De la creştet la picioare s-o admiri şi s-o desmierzi
Ca pe-o marmură de Paros sau o pînză de Corregio,
Cînd ea-i rece şi cochetă ? Eşti ridicul, înţelege-o...
Da... visam odinioară pe acea ce m-ar iubi,
Cînd aş sta pierdut pe gînduri, peste umăr mi-ar privi,
Aş simţi-o că-i aproape şi ar şti c-o înţeleg...
Din sărmana noastră viaţă, am dura roman întreg...
N-o mai caut... Ce să caut ? E acelaşi cîntec vechi,
Setea liniştei eterne care-mi sună în urechi ;

Dar organele-s sfărmate și-n strigări iregulare
Vechiul cîntec mai străbate cum în nopţi izvorul sare
P-ici, pe colo mai străbate cîte-o rază mai curată
Dintr-un *Carmen Saeculare* ce-l visai și eu odată.
Altfel șuieră și strigă, scapără și rupt răsună,
Se împing tumultoase și sălbatece pe strună,
Și în gîndu-mi trece vîntul, capul arde pustiit,
Aspru, rece sună cîntul cel etern neisprăvit...
Unde-s șirurile clare din viața-mi să le spun ?
Ah ! organele-s sfărmate și maestrul e nebun !

SCRISOAREA V

Biblia ne povestește de Samson, cum că muierea,
Cînd dormea, tăindu-i părul, i-a luat toată puterea
De l-au prins apoi dușmanii, l-au legat și i-au scos ochii,
Ca dovadă de ce suflet stă în piepţii unei rochii...
Deci atunci cînd de-al tău umăr, ţi se razimă copila,
Dacă ai putere-n suflet, te gîndește la Dalila.

E frumoasă, se-nţelege... Ca copiii are haz
Și cînd rîde face încă și gropițe în obraz,
Și gropiţe mici în unghiul ucigașei sale guri,
Și la degetele mînii și la alte-ncheieturi,
Nu e mică, nu e mare, nu-i subțire ci-mplinită,
Încît ai ce strînge-n brațe, numai bună de iubită ;
Tot ce zice, i se cade, tot ce face-i șade bine,
Și o prinde orice lucru căci așa se și cuvine ;
Dacă vorba e plăcută, și tăcerea-i încă place,
Vorba zice „fugi încolo", rîsul zice „vino-ncoace",
Îmblă, parcă amintindu-și vre un cîntec — alintată,
Pare că i-ar fi tot lene și-ar trebui sărutată...

Să se nalţe din călcîie, să-ţi ajungă pîn-la gură,
Dăruind c-o sărutare acea tainică căldură
Ce n-o are decît numai sufletul unei femei...
Cîtă fericire crezi tu c-ai găsi în braţul ei ?
Te-ai însenina văzîndu-i rumenirea din obraji,
Ea cu toane, o crăiasă, iar tu tînăr ca un paj,
Şi adînc privind în ochii-i, ţi-ar părea cum că înveţi
Cum viaţa preţ să aibă şi cum moartea s-aibă preţ.
Şi, înveninat de-o dulce şi fermecătoare jale
Ai vedea în ea regina lumii gîndurilor tale,
Aşa-ncît, închipuindu-ţi lăcrămoasele ei gene,
Ţi-ar părea mai mîndră decît Venus Anadyomene,
Oricîte-ar preface timpul, oricum orele alerge,
Ea, din ce în ce mai dragă ţi-ar cădea, pe zi ce merge.

Ce iluzii ! Nu-nţelegi tu, din a ei căutătură,
Că deprindere, grimasă este zîmbetul pe gură,
Că întreaga-i frumuseţe e în lume de prisos,
Şi că sufletul ţi-l pierde fără de nici un folos ?

În zădar boltita liră, ce din şapte coarde sună,
Tînguirea ta de moarte în cadenţele-i adună ;
În zădar plutesc în ochii-ţi umbre mîndre din poveşti,
Precum iarna se aşază flori de gheaţă la ferești
Cînd în inimă e vară ; în zădar o rogi : „Consacră-mi
Creştetul cu-ale lui gînduri să-l sfinţesc cu-a mele
lacrămi !"
Ea nici poate să-nţeleagă, că nu tu o vrei... că-n tine
E un demon ce-nsetează după dulcile-i lumine,
C-acel demon plînge, arde, neputînd s-auză plînsu-şi
Că o vrea... spre-a se-nţelege în sfîrşit pe sine însuşi,
Că se zbate ca un sculptor fără braţe şi că geme
Ca un maistru ce-asurzeşte în momentele supreme
Pîn-a nu-şi ajunge culmea acea magică durere
Ce-o produse-n a lui suflet armonia cea de sfere.

Ea nu ştie c-acel demon vrea să aibă un model
Marmura-i cu ochii negri şi cu glas de porumbiel,
Şi că nu-i cere drept jertfă pe-un altar înalt să moară
Precum în vechimea sfîntă se junghiau odinioară
Virginele ce stătuse sculptorilor de modele,
Cînd tăiau în marmor chipul unei zîne după ele.
S-ar pricepe pe el însuşi acel demon... S-ar renaşte,
Mistuit de focul propriu el atunci s-ar recunoaşte,
Descifrînd a sale patimi şi amoru-i, cu nesaţiu.
El ar frînge-n vers adonic limba lui ca şi Horaţiu,
Ar atrage-n visu-i mîndru a izvoarelor murmururi,
Umbra umedă din codri, stelele ce ard de-a-pururi,
Şi-n acel moment de taină, cînd s-ar crede că-i ferice,
Poate-ar învia în ochii-i ochiul lumii cei antice.
În sufletul lui tînăr, oceanul ar străbate,
Ar da soarelui lumină, şi luminei libertate
Şi cu patimă adîncă ar privi-o s-o adore,
De la ochii ei cei tineri mîntuirea s-o implore.

Ar voi în a lui braţe să o ţie-n veci de veci,
Desgheţînd cu sărutarea raza ochilor ei reci,
Căci de piatră de-ar fi încă s-a-ncălzi de-atît amor,
Cînd căzîndu-i în genunche, nimicit, tînguitor,
Fericirea înnecîndu-l, ea ar sta să-nnebunească,
Ca-n furtuna lui de patemi şi mai mult să o iubească.

Ştie oare ea că poate ca să-ţi dea o lume-ntreagă,
C-aruncîndu-se în flăcări şi cercînd să te-nţeleagă
Ar preface-a tale gînduri în luceferi luminoşi ?...

Cu zîmbiri de curtizană şi cu ochi bisericoşi,
S-ar preface că pricepe... Măgulite toate sînt
De-ar fi umbra frumuseţii cei eterne pe pămînt.

O femeie între flori zi-i și o floare-ntre femei
Ș-o să-i placă... Dar o pune să aleagă între trei
Ce-o încunjură, zicîndu-i că o iubesc... cît de naivă,
Vei vedea că deodată ea devine... pozitivă.
Tu cu inima și mintea, poate ești un paravan
După care ea atrage vre un june curtizan
Care intră ca actorii cu păsciorul mărunțel

Lăsînd val de mirodenii și bezele după el.
O chioreşte cu lornionul, butonat cu o garofă ;
Creatura unor foarfeci și în formă și în stofă ;
Sau îi place vreun altul mai apatic și mai plavăn
Și cuminte ca viţeii, însă bărbătos și zdravăn ;
Ori că îi convin tuspatru craii cărţilor de joc
Și-n cămara inimioarei i-aranjează la un loc,
Și cînd dama cochetează cu privirile-i galante
Împărţind ale ei vorbe într-un crai bătrîn ș-un fante,
Nu-i minune ca simţirea-i să se poată înșela
Să confunde-un crai de pică cu un crai de mahala.

Ea, cu dorul tău demonic va vorbi călugărește
Pe cînd, craiul cel de pică de s-arată, pieptu-i crește
Ochiul îngheţat i-l umplu gînduri negre de amor,
Și deodată e vioaie, stă picior peste picior,
Și-acel sec în judecata-i e cu duh și e frumos...

A visa că adevărul sau alt lucru de prisos
E în stare ca să schimbe în natur-un fir de păr,
Este piedeca eternă ce-o punem la adevăr.

Așadar, cînd plin de visuri, urmărești vre o femeie,
Pe cînd luna, scut de aur, strălucește prin alee

Şi pătează umbra verde cu fantasticele dungi,
Nu uita că doamna are „minte scurtă, haine lungi".
Te îmbeţi de feeria unui mîndru vis de vară
Care-n tine se petrece.
Ia întreab-o bunăoară,
Ş-o să-ţi spuie de panglice, de volane şi de mode,
Pe cînd inima ta bate-n ritmul sfînt al unei ode.
Cînd vezi piatra ce nu simte nici durerea şi nici mila —
De ai inimă şi minte, — feri în lături, e Dalila ! [1]

LUCEAFĂRUL

A fost odată ca-n poveşti
A fost ca niciodată,
Din rude mari împărăteşti.
O prea frumoasă fată.

Şi era una la părinţi
Şi mîndră-n toate cele,
Cum e Fecioara între sfinţi
Şi luna între stele.

Din umbra falnicelor bolţi
Ea pasul şi-l îndreaptă
Lîngă fereastră, unde-n colţ
Luceafărul aşteaptă.

---

[1] *Ms. 5186*, Biblioteca Academiei R. S. România, comunicat de Al. Piru ca reprezentînd ultima variantă. *(n. red.)*.

Privea în zare cum pe mări
Răsare și străluce,
Pe mișcătoarele cărări
Corăbii negre duce.

Îl vede azi, îl vede mîni,
Astfel dorința-i gata ;
El iar privind de săptămîni,
Îi cade dragă fata.

Cum ea pe coate-și răzima
Visînd ale ei tîmple,
De dorul lui și inima
Și sufletu-i se împle.

Și cît de viu s-aprinde el
În orișicare sară,
Spre umbra negrului castel
Cînd ea o să-i apară.

*

Și pas cu pas pe urma ei
Alunecă-n odaie,
Țesînd cu recile-i scîntei
O mreajă de văpaie.

Și cînd în pat se-ntinde drept
Copila să se culce,
I-atinge mînile pe piept,
I-nchide geana dulce ;

Și din oglindă luminiș
Pe trupu-i se revarsă,
Pe ochii mari, bătînd închiși
Pe fața ei întoarsă.

Ea îl privea cu un surîs,
El tremura-n oglindă,
Căci o urma adînc în vis
De suflet să se prindă.

Iar ea vorbind cu el în somn,
Oftînd din greu suspină :
— O, dulce-al nopții mele domn,
De ce nu vii tu ? Vină !

Cobori în jos, luceafăr blînd,
Alunecînd pe-o rază,
Pătrunde-n casă și în gînd
Și viața-mi luminează !

El asculta tremurător,
Se aprindea mai tare
Și s-arunca fulgerător,
Se cufunda în mare ;

Și apa unde-au fost căzut
În cercuri se rotește,
Și din adînc necunoscut
Un mîndru tînăr crește.

Ușor el trece ca pe prag
Pe marginea ferestei
Și ține-n mînă un toiag
Încununat cu trestii.

Părea un tînăr voievod
Cu păr de aur moale,
Un vînăt giulgi se-ncheie nod
Pe umerele goale.

Iar umbra feței străvezii
E albă ca de ceară
Un mort frumos cu ochii vii
Ce scînteie-n afară.

— Din sfera mea venii cu greu
Ca să-ți urmez chemarea,
Iar cerul este tatăl meu
Și mumă-mea e marea.

Ca în cămara ta să vin,
Să te privesc de-aproape,
Am coborît cu-al meu senin
Și m-am născut din ape.

O, vin'! odorul meu nespus,
Și lumea ta o lasă;
Eu sunt luceafărul de sus,
Iar tu să-mi fii mireasă.

Colo-n palate de mărgean
Te-oi duce veacuri multe,
Şi toată lumea-n ocean
De tine o s-asculte.

— O, eşti frumos, cum numa-n vis
Un înger se arată,
Dară pe calea ce-ai deschis
N-oi merge niciodată ;

Străin la vorbă şi la port,
Luceşti fără de viaţă,
Căci eu sunt vie, tu eşti mort,
Şi ochiul tău mă-ngheaţă.

*

Trecu o zi, trecură trei
Şi iarăşi, noaptea, vine
Luceafărul deasupra ei
Cu razele-i senine.

Ea trebui de el în somn
Aminte să-şi aducă
Şi dor de-al valurilor domn
De inim-o apucă :

— Cobori în jos, luceafăr blînd,
Alunecînd pe-o rază,
Pătrunde-n casă şi în gînd
Şi viaţa-mi luminează !

Cum el din cer o auzi,
Se stinse cu durere,
Iar ceru-ncepe a roti
În locul unde piere ;

În aer rumene văpăi
Se-ntind, pe lumea-ntreagă,
Şi din a chaosului văi
Un mîndru chip se-ncheagă ;

Pe negre viţele-i de păr
Coroana-i arde pare,
Venea plutind în adevăr,
Scăldat în foc de soare.

Din negru giulgi se desfăşor
Marmoreele braţe
El vine trist şi gînditor
Şi palid e la faţă ;

Dar ochii mari şi minunaţi
Lucesc adînc himeric,
Ca două patimi fără saţ
Şi pline de-ntuneric.

— Din sfera mea venii cu greu
Ca să te-ascult ş-acuma,
Şi soarele e tatăl meu,
Iar noaptea-mi este muma ;

O, vin', odorul meu nespus,
Și lumea ta o lasă;
Eu sunt luceafărul de sus,
Iar tu să-mi fii mireasă.

O, vin, în părul tău bălai
S-anin cununi de stele,
Pe-a mele ceruri să răsai
Mai mîndră decît ele.

— O, ești frumos, cum numa-n vis
Un demon se arată,
Dară pe calea ce-ai deschis
N-oi merge niciodată!

Mă dor de crudul tău amor
A pieptului meu coarde,
Și ochii mari și grei mă dor,
Privirea ta mă arde.

— Dar cum ai vrea să mă cobor?
Au nu-nțelegi tu oare,
Cum că eu sunt nemuritor,
Și tu ești muritoare?

— Nu caut vorbe pe ales,
Nici știu cum aș începe —
Deși vorbești pe înțeles,
Eu nu te pot pricepe;

Dar dacă vrei cu crezămînt
Să te-ndrăgesc pe tine,
Tu te coboară pe pămînt,
Fii muritor ca mine.

— Tu-mi cei chiar nemurirea mea
În schimb pe-o sărutare,
Dar voi să știi asemenea
Cît te iubesc de tare ;

Da, mă voi naște din păcat,
Primind o altă lege ;
Cu vecinicia sunt legat,
Ci voi să mă dezlege.

Și se tot duce... S-a tot dus.
De dragu-unei copile,
S-a rupt din locul lui de sus,
Pierind mai multe zile.

*

În vremea asta Cătălin,
Viclean copil de casă,
Ce împle cupele cu vin
Mesenilor la masă,

Un paj ce poartă pas cu pas
A-mpărătesii rochii,
Băiat din flori și de pripas,
Dar îndrăzneț cu ochii,

Cu obrăjei ca doi bujori
De rumeni, bată-i vina,
Se furişează pînditor
Privind la Cătălina.

Dar ce frumoasă se făcu
Şi mîndră, arz-o focul;
Ei Cătălin, acu-i acu
Ca să-ţi încerci norocul.

Şi-n treacăt o cuprinse lin
Într-un ungher degrabă.
— Da' ce vrei, mări Cătălin?
Ia du-t' de-ţi vezi de treabă.

— Ce voi? Aş vrea să nu mai stai
Pe gînduri totdeuna,
Să rîzi mai bine şi să-mi dai
O gură, numai una.

— Dar nici nu ştiu măcar ce-mi ceri,
Dă-mi pace, fugi departe —
O, de luceafărul din cer
M-a prins un dor de moarte.

— Dacă nu ştii, ţi-aş arăta
Din bob în bob amorul,
Ci numai nu te mînia,
Ci stai cu binişorul.

Cum vînătoru-ntinde-n crîng
La păsărele lațul,
Cînd ți-oi întinde brațul stîng
Să mă cuprinzi cu brațul ;

Și ochii tăi nemișcători
Sub ochii mei rămîie...
De te înalț de subsuori
Te-nalță din călcîie ;

Cînd fața mea se pleacă-n jos,
În sus rămîi cu fața,
Să ne privim nesățios
Și dulce toată viața ;

Și ca să-ți fie pe deplin
Iubirea cunoscută,
Cînd sărutîndu-te mă-nclin,
Tu iarăși mă sărută.

Ea-l asculta pe copilaș
Uimită și distrasă,
Și rușinos și drăgălaș,
Mai nu vrea, mai se lasă,

Și-i zise-ncet : — Încă de mic
Te cunoșteam pe tine,
Și guraliv și de nimic,
Te-ai potrivi cu mine...

Dar un luceafăr, răsărit
Din liniștea uitării,
Dă orizon nemărginit
Singurătății mării ;

Și tainic genele le plec,
Căci mi le împle plînsul,
Cînd ale apei valuri trec
Călătorind spre dînsul ;

Lucește c-un amor nespus,
Durerea să-mi alunge,
Dar se înalță tot mai sus,
Ca să nu-l pot ajunge.

Pătrunde trist cu raze reci
Din lumea ce-l desparte...
În veci îl voi iubi și-n veci
Va rămînea departe...

De-aceea zilele îmi sunt
Pustii ca niște stepe,
Dar nopțile-s de-un farmec sfînt
Ce nu-l mai pot pricepe.

— Tu ești copilă, asta e...
Hai ș-om fugi în lume,
Doar ni s-or pierde urmele
Și nu ne-or ști de nume,

Căci amîndoi vom fi cuminți,
Vom fi voioși și teferi,
Vei pierde dorul de părinți
Și visul de luceferi.

*

Porni luceafărul. Creșteau
În cer a lui aripe,
Și căi de mii de ani treceau
În tot atîtea clipe.

Un cer de stele dedesupt,
Deasupra-i cer de stele —
Părea un fulger nentrerupt
Rătăcitor prin ele.

Și din a chaosului văi,
Jur împrejur de sine,
Vedea, ca-n ziua cea dentîi,
Cum izvorau lumine;

Cum izvorînd îl înconjor
Ca niște mări, d-a-notul...
El zboară, gînd purtat de dor,
Pîn' piere totul, totul;

Căci unde-ajunge nu-i hotar,
Nici ochi spre a cunoaște,
Și vremea-ncearcă în zadar
Din goluri a se naște.

Nu e nimic și totuși e
O sete care-l soarbe.
E un adînc asemene
Uitării celei oarbe.

— De greul negrei vecinicii,
Părinte, mă dezleagă
Și lăudat pe veci să fii
Pe-a lumii scară-ntreagă ;

O, cere-mi, Doamne, orice preț,
Dar dă-mi o altă soarte,
Căci tu izvor ești de vieți
Și dătător de moarte ;

Reia-mi al nemuririi nimb
Și focul din privire,
Și pentru toate dă-mi în schimb
O oră de iubire...

Din chaos Doamne-am apărut
Și m-aș întoarce-n chaos...
Și din repaos m-am născut,
Mi-e sete de repaos.

— Hyperion, ce din genuni
Răsai c-o-ntreagă lume,
Nu cere semne și minuni
Care n-au chip și nume ;

Tu vrei un om să te socoţi,
Cu ei să te asameni ?
Dar piară oamenii cu toţi,
S-ar naşte iarăşi oameni.

Ei numai doar durează-n vînt
Deşerte idealuri —
Cînd valuri află un mormînt,
Răsar în urmă valuri ;

Ei doar au stele cu noroc
Şi prigoniri de soarte,
Noi nu avem nici timp, nici loc,
Şi nu cunoaştem moarte.

Din sînul vecinicului ieri
Trăieşte azi ce moare,
Un soare de s-ar stinge-n cer
S-aprinde iarăşi soare ;

Părînd pe veci a răsări
Din urmă moartea-l paşte,
Căci toţi se nasc spre a muri
Şi mor spre a se naşte.

Iar tu, Hyperion, rămîi
Oriunde ai apune...
Cere-mi cuvîntul meu dentâi —
Să-ţi dau înţelepciune ?

Vrei să dau glas acelei guri,
Ca dup-a ei cîntare
Să se ia munţii cu păduri
Şi insulele-n mare ?

Vrei poate-n faptă să arăţi
Dreptate şi tărie ?
Ţi-aş da pămîntul în bucăţi
Să-l faci împărăţie.

Îţi dau catarg lîngă catarg,
Oştiri spre a străbate
Pămîntu-n lung şi marea-n larg,
Dar moartea nu se poate...

Şi pentru cine vrei să mori ?
Întoarce-te, te-ndreaptă
Spre-acel pămînt rătăcitor
Şi vezi ce te aşteaptă.

*

În locul lui menit din cer
Hyperion se-ntoarse
Şi, ca şi-n ziua cea de ieri,
Lumina şi-o revarsă.

Căci este sara-n asfinţit
Şi noaptea o să-nceapă ;
Răsare luna liniştit
Şi tremurînd din apă

Şi împle cu-ale ei scîntei
Cărările din crînguri.
Sub şirul lung de mîndri tei
Şedeau doi tineri singuri :

— O, lasă-mi capul meu pe sîn,
Iubito, să se culce
Sub raza ochiului senin
Şi negrăit de dulce :

Cu farmecul luminii reci
Gîndirile străbate-mi,
Revarsă linişte de veci
Pe noaptea mea de patimi.

Şi de asupra mea rămîi
Durerea mea de-o curmă.
Căci eşti iubirea mea dentîi
Şi visul meu din urmă.

Hyperion vedea de sus
Uimirea-n a lor faţă ;
Abia un braţ pe gît i-a pus
Şi ea l-a prins în braţe...

Mirosase florile-argintii
Şi cad, o dulce ploaie,
Pe creştetele-a doi copii
Cu plete lungi, bălaie.

Ea, îmbătată de amor,
Ridică ochii. Vede
Luceafărul. Şi-ncetişor
Dorinţele-i încrede :

— Cobori în jos, luceafăr blînd,
Alunecînd pe-o rază,
Pătrunde-n codru şi în gînd,
Norocu-mi luminează !

El tremură ca alte dăţi
În codri şi pe dealuri,
Călăuzind singurătăţi
De mişcătoare valuri ;

Dar nu mai cade ca-n trecut
În mări din tot înaltul :
— Ce-ţi pasă ţie, chip de lut,
Dac-oi fi eu sau altul ?

Trăind în cercul vostru strîmt
Norocul vă petrece,
Ci eu în lumea mea mă simt
Nemuritor şi rece.

S-A DUS AMORUL...

S-a dus amorul, un amic
Supus amîndurora,
Deci cînturilor mele zic
Adio tuturora.

Uitarea le închide-n scrin
Cu mîna ei cea rece,
Şi nici pe buze nu-mi mai vin,
Şi nici prin gînd mi-or trece.

Atîta murmur de isvor,
Atît senin de stele,
Şi un atît de trist amor
Am îngropat în ele !

Din ce noian îndepărtat
Au răsărit în mine !
Cu cîte lacrimi le-am udat,
Iubito, pentru tine !

Cum străbăteau atît de greu
Din jalea mea adîncă,
Şi cît de mult îmi pare rău
Că nu mai sufăr încă !

Că nu mai vrei să te arăţi
Lumină de-ndeparte,
Cu ochii tăi întunecaţi
Renăscători din moarte !

Şi cu acel smerit surîs,
Cu acea blîndă faţă,
Să faci din viaţa mea un vis,
Din visul meu o viaţă.

Să mi se pară cum că crești
De cum răsare luna,
În umbra dulcilor povești
Din nopți o mie una.

Era un vis misterios
Și blînd din cale-afară,
Și prea era de tot frumos
De-au trebuit să piară.

Prea mult un înger mi-ai părut
Și prea puțin femeie,
Ca fericirea ce-am avut
Să fi putut să steie.

Fără ne pierdusem tu și eu
În al ei farmec poate,
Prea am uitat pe Dumnezeu,
Precum uitarăm toate.

Și poate că nici este loc
Pe-o lume de mizerii
Pentru-un atît de sfînt noroc
Străbătător durerii !

CE E AMORUL ?

Ce e amorul ? E un lung
Prilej pentru durere,
Căci mii de lacrimi nu-i ajung
Şi tot mai multe cere.

De-un semn în treacăt de la ea
El sufletul ţi-l leagă,
Încît să n-o mai poţi uita
Viaţa ta întreagă.

Dar încă de te-aşteaptă-n prag
În umbră de unghere,
De se-ntîlneşte drag cu drag
Cum inima ta cere :

Dispar şi ceruri şi pămînt
Şi pieptul tău se bate,
Şi totu-atîrnă de-un cuvînt
Şoptit pe jumătate.

Te urmăreşte săptămîni
Un pas făcut alene,
O dulce strîngere de mîni,
Un tremurat de gene.

Te urmăresc luminători
Ca soarele și luna,
Și peste zi de-atîtea ori
Și noaptea totdeuna.

Căci scris a fost ca viața ta
De doru-i să nu-ncapă,
Căci te-a cuprins asemenea
Lianelor din apă.

PE LÎNGĂ PLOPII FĂRĂ SOȚ...

Pe lîngă plopii fără soț
Adesea am trecut;
Mă cunoșteau vecinii toți —
Tu nu m-ai cunoscut.

La geamul tău ce strălucea
Privii atît de des;
O lume toată-nțelegea —
Tu nu m-ai înțeles.

De cîte ori am așteptat
O șoaptă de răspuns!
O zi din viață să-mi fi dat,
O zi mi-era de-ajuns;

O oră să fi fost amici,
Să ne iubim cu dor,
S-ascult de glasul gurii mici
O oră, și să mor.

Dîndu-mi din ochiul tău senin
O rază dinadins,
În calea timpilor ce vin
O stea s-ar fi aprins;

Ai fi trăit în veci de veci
Și rînduri de vieți,
Cu ale tale brațe reci
Înmărmureai măreț,

Un chip de-a pururi adorat
Cum nu mai au perechi
Acele zîne ce străbat
Din timpurile vechi.

Căci te iubeam cu ochi păgîni
Și plini de suferinți,
Ce mi-i lăsară din bătrîni
Părinții din părinți.

Azi nici măcar îmi pare rău
Că trec cu mult mai rar,
Că cu tristeță capul tău
Se-ntoarce în zadar,

Căci azi le semeni tuturor
La umblet și la port,
Și te privesc nepăsător
C-un rece ochi de mort.

Tu trebuia să te cuprinzi
De acel farmec sfînt,
Și noaptea candelă s-aprinzi
Iubirii pe pămînt.

ȘI DACĂ...

Și dacă ramuri bat în geam
Și se cutremur plopii,
E ca în minte să te am
Și-ncet să te apropii.

Și dacă stele bat în lac
Adîncu-i luminîndu-l,
E ca durerea mea s-o-mpac
Înseninîndu-mi gîndul.

Și dacă norii deși se duc
De iese-n luciu luna,
E ca aminte să-mi aduc
De tine-ntotdeuna.

GLOSSA

Vreme trece, vreme vine,
Toate-s vechi și nouă toate;
Ce e rău și ce e bine
Tu te-ntreabă și socoate;
Nu spera și nu ai teamă,
Ce e val ca valul trece;
De te-ndeamnă, de te cheamă,
Tu rămîi la toate rece.

Multe trec pe dinainte,
În auz ne sună multe,
Cine ține toate minte
Și ar sta să le asculte ?...
Tu așează-te deoparte,
Regăsindu-te pe tine,
Cînd cu zgomote deșarte
Vreme trece, vreme vine.

Nici încline a ei limbă
Recea cumpăn-a gîndirii
Înspre clipa ce se schimbă
Pentru masca fericirii,
Ce din moartea ei se naște
Și o clipă ține poate;
Pentru cine o cunoaște
Toate-s vechi și nouă toate.

Privitor ca la teatru
Tu în lume să te-nchipui:
Joace unul și pe patru

Totuși tu ghici-vei chipu-i,
Și de plînge, de se ceartă,
Tu în colț petreci în tine
Și-nțelegi din a lor artă
Ce e rău și ce e bine.

Viitorul și trecutul
Sunt a filei două fețe,
Vede-n capăt începutul
Cine știe să le-nvețe ;
Tot ce-a fost ori o să fie
În prezent le-avem pe toate,
Dar de-a lor zădărnicie
Te întreabă și socoate.

Căci aceloraşi mijloace
Se supun cîte există,
Și de mii de ani încoace
Lumea-i veselă și tristă ;
Alte măști, aceeași piesă,
Alte guri, aceeași gamă,
Amăgit atît de-adese
Nu spera și nu ai teamă.

Nu spera cînd vezi mișeii
La izbîndă făcînd punte,
Te-or întrece nătărăii,
De ai fi cu stea în frunte ;
Teamă n-ai, căta-vor iarăși
Între dînșii să se plece,
Nu te prinde lor tovarăș :
Ce e val, ca valul trece.

Cu un cîntec de sirenă,
Lumea-ntinde lucii mreje ;
Ca să schimbe-actorii-n scenă,
Te momește în vîrteje ;
Tu pe-alături te strecoară,
Nu băga nici chiar de seamă,
Din cărarea ta afară
De te-ndeamnă, de te cheamă.

De te-ating, să feri în laturi,
De hulesc, să taci din gură ;
Ce mai vrei cu-a tale sfaturi,
Dacă știi a lor măsură ;
Zică toți ce vor să zică,
Treacă-n lume cine-o trece ;
Ca să nu-ndrăgești nimică,
Tu rămîi la toate rece.

Tu rămîi la toate rece,
De te-ndeamnă, de te cheamă ;
Ce e val, ca valul trece,
Nu spera și nu ai teamă ;
Te întreabă și socoate
Ce e rău și ce e bine ;
Toate-s vechi și nouă toate ;
Vreme trece, vreme vine.

ODĂ

(în metru antic)

Nu credeam să-nvăţ a muri vrodată ;
Pururi tînăr, înfăşurat în manta-mi,
Ochii mei nălţam visători la steaua
Singurătăţii.

Cînd deodată tu răsărişi în cale-mi,
Suferinţă tu, dureroş de dulce...
Pîn-în fund băui voluptatea morţii
Nendurătoare.

Jalnic ard de viu chinuit ca Nessus,
Ori ca Hercul înveninat de haina-i ;
Focul meu a-l stinge nu pot cu toate
Apele mării.

De-al meu propriu vis, mistuit mă vaiet,
Pe-al meu propriu rug, mă topesc în flacări...
Pot să mai renviu luminos din el ca
Pasărea Phoenix ?

Piară-mi ochii turburători din cale,
Vino iar în sîn, nepăsare tristă ;
Ca să pot muri liniştit, pe mine
Mie redă-mă !

TRECUT-AU ANII...

Trecut-au anii ca nori lungi pe șesuri
Și niciodată n-or să vie iară,
Căci nu mă-ncîntă azi cum mă mișcară
Poveşti şi doine, ghicitori, eresuri,

Ce fruntea-mi de copil o-nseninară,
Abia-nțelese, pline de-nțelesuri —
Cu-a tale umbre azi în van mă-mpresuri,
O, ceas al tainei, asfințit de sară.

Să smulg un sunet din trecutul vieții,
Să fac, o, suflet, ca din nou să tremuri
Cu mîna mea în van pe liră lunec ;

Pierdut e totu-n zarea tinereții
Şi mută-i gura dulce-a altor vremuri,
Iar timpul creşte-n urma mea... mă-ntunec !

VENEȚIA

S-a stins viața falnicei Veneții,
N-auzi cîntări, nu vezi lumini de baluri ;
Pe scări de marmură, prin vechi portaluri,
Pătrunde luna, înălbind păreții.

Okeanos se plînge pe canaluri...
El numa-n veci e-n floarea tinereții,
Miresei dulci i-ar da suflarea vieții,
Izbește-n ziduri vechi, sunînd din valuri.

Ca-n țintirim tăcere e-n cetate.
Preot rămas din a vechimii zile,
San Marc sinistru miezul nopții bate.

Cu glas adînc, cu graiul de Sibile,
Rostește lin în clipe cadențate :
„Nu-nvie morții — e-n zadar, copile !"

CU MÎNE ZILELE-ȚI ADAOGI...

Cu mîne zilele-ți adaogi,
Cu ieri viața ta o scazi
Și ai cu toate astea-n față
De-a pururi ziua cea de azi.

Cînd unul trece, altul vine
În astă lume a-l urma,
Precum cînd soarele apune
El și răsare undeva.

Se pare cum că alte valuri
Cobor mereu pe-același vad,
Se pare cum că-i altă toamnă,
Ci-n veci aceleași frunze cad.

Naintea nopții noastre îmblă
Crăiasa dulcii dimineți ;
Chiar moartea însăși e-o părere
Și un visternic de vieți.

Din orice clipă trecătoare
Ast adevăr îl înțeleg,
Că sprijină vecia-ntreagă
Și-nvîrte universu-ntreg.

De-aceea zboare anu-acesta
Și se cufunde în trecut,
Tu ai ș-acum comoara-ntreagă
Ce-n suflet pururi ai avut.

Cu mîne zilele-ți adaogi,
Cu ieri viața ta o scazi,
Avînd cu toate astea-n față
De-a purure ziua de azi.

Priveliștile sclipitoare,
Ce-n repezi șiruri se dișteru,
Repaosă nestrămutate
Sub raza gîndului etern.

LASĂ-ȚI LUMEA...

Lasă-ți lumea ta uitată,
Mi te dă cu totul mie,
De ți-ai da viața toată,
Nime-n lume nu ne știe.

Vin' cu mine, rătăceşte
Pe cărări cu cotituri,
Unde noaptea se trezeşte
Glasul vechilor păduri.

Printre crengi scînteie stele,
Farmec dînd cărării strîmte,
Şi afară doar de ele
Nime-n lume nu ne simte.

Părul tău ţi se desprinde
Şi frumos ţi se mai şede,
Nu zi ba de te-oi cuprinde,
Nime-n lume nu ne vede.

Tînguiosul bucium sună,
L-ascultăm cu-atîta drag,
Pe cînd iese dulcea lună
Dintr-o rarişte de fag.

Îi răspunde codrul verde
Fermecat şi dureros,
Iară sufletu-mi se pierde
După chipul tău frumos.

Te desfaci c-o dulce silă,
Mai nu vrei şi mai te laşi,
Ochii tăi sunt plini de milă,
Chip de inger drăgălaş.

Iată lacul. Luna plină
Poleindu-l, îl străbate ;
El aprins de-a ei lumină,
Simte-a lui singurătate.

Tremurînd cu unde-n spume,
Între trestie le farmă
Şi visînd o-ntreagă lume
Tot nu poate să adoarmă.

De-al tău chip el se pătrunde,
Ca oglinda îl alege —.
Ce priveşti zîmbind în unde ?
Eşti frumoasă, se-nţelege.

Înălţimile albastre
Pleacă zarea lor pe dealuri,
Arătînd privirii noastre
Stele-n ceruri, stele-n valuri.

E-un miros de tei în crînguri,
Dulce-i umbra de răchiţi
Şi suntem atît de singuri
Şi atît de fericiţi !

Numai luna printre ceaţă
Varsă apelor văpaie,
Şi te află strînsă-n braţe,
Dulce dragoste bălaie.

CE TE LEGENI...

— Ce te legeni, codrule,
Fără ploaie, fără vînt,
Cu crengile la pămînt ?
— De ce nu m-aş legăna,
Dacă trece vremea mea !
Ziua scade, noaptea creşte
Şi frunzişul mi-l răreşte.
Bate vîntul frunza-n dungă —
Cîntăreţii mi-i alungă ;
Bate vîntul dintr-o parte —
Iarna-i ici, vara-i departe.
Şi de ce să nu mă plec,
Dacă păsările trec !
Peste vîrf de rămurele
Trec în stoluri rîndunele,
Ducînd gîndurile mele
Şi norocul meu cu ele.
Şi se duc pe rînd, pe rînd,
Zarea lumii-ntunecînd.
Şi se duc ca clipele,
Scuturînd aripele,
Şi mă lasă pustiit,
Vestejit şi amorţit
Şi cu doru-mi singurel,
De mă-ngîn numai cu el !

LA MIJLOC DE CODRU...

La mijloc de codru des
Toate păsările ies,
Din huceag de aluniş
La voiosul luminiş,

Luminiș de lîngă baltă,
Care-n trestia înaltă
Legănîndu-se din unde,
În adîncu-i se pătrunde
Și de lună și de soare
Și de păsări călătoare,
Și de lună și de stele
Și de zbor de rîndurele
Și de chipul dragei mele.

MAI AM UN SINGUR DOR

Mai am un singur dor :
    În liniștea serii
Să mă lăsați să mor
    La marginea mării ;
Să-mi fie somnul lin
    Și codrul aproape,
    Pe-ntinsele ape
Să am un cer senin.
    Nu-mi trebuie flamuri,
Nu voi sicriu bogat,
Ci-mi împletiți un pat
    Din tinere ramuri.

Și nime-n urma mea
    Nu-mi plîngă la creștet,
Doar toamna glas să dea
    Frunzișului veșted.
Pe cînd cu zgomot cad

Izvoarele-ntr-una,
Alunece luna
Prin vîrfuri lungi de brad.
Pătrunză talanga
Al serii rece vînt,
Deasupră-mi teiul sfînt
Să-și scuture creanga.

Cum n-oi mai fi pribeag
De-atunci înainte,
M-or troieni cu drag
Aduceri aminte.
Luceferi, ce răsar
Din umbră de cetini,
Fiindu-mi prieteni,
O să-mi zîmbească iar.
Va geme de patemi
Al mării aspru cînt...
Ci eu voi fi pămînt
În singurătate-mi.

CRITICILOR MEI

Multe flori sunt, dar puține
Rod în lume o să poarte,
Toate bat la poarta vieții,
Dar se scutur multe moarte.

E ușor a scrie versuri
Cînd nimic nu ai a spune,
Înșirînd cuvinte goale
Ce din coadă au să sune.

Dar cînd inima-ţi frămîntă
Doruri vii şi patimi multe,
Ş-a lor glasuri a ta minte
Stă pe toate să le-asculte,

Ca şi flori în poarta vieţii
Bat la porţile gîndirii,
Toate cer intrare-n lume,
Cer veştmintele vorbirii.

Pentru-a tale proprii patimi,
Pentru propria-ţi viaţă,
Unde ai judecătorii,
Nenduraţii ochi de gheaţă ?

Ah ! atuncea ţi se pare
Că pe cap îţi cade cerul :
Unde vei găsi cuvîntul
Ce exprimă adevărul ?

Critici voi, cu flori deşerte,
Care roade n-aţi adus —
E uşor a scrie versuri
Cînd nimic nu ai de spus.

SARA PE DEAL

Sara pe deal buciumul sună cu jale,
Turmele-l urc, stele le scapără-n cale,
Apele plîng, clar izvorînd în fîntîne ;
Sub un salcîm, dragă, m-aştepţi tu pe mine.

Luna pe cer trece-așa sfîntă și clară,
Ochii tăi mari caută-n frunza cea rară,
Stelele nasc umezi pe bolta senină,
Pieptul de dor, fruntea de gînduri ți-e plină.

Nourii curg, raze-a lor șiruri despică,
Streșine vechi casele-n lună ridică,
Scîrțîie-n vînt cumpăna de la fîntînă,
Valea-i în fum, fluiere murmură-n stînă.

Și osteniți oameni cu coasa-n spinare
Vin de la cîmp ; toaca răsună mai tare,
Clopotul vechi împle cu glasul lui sara,
Sufletul meu arde-n iubire ca para.

Ah ! în curînd satul în vale-amuțește ;
Ah ! în curînd pasu-mi spre tine grăbește :
Lîngă salcîm sta-vom noi noapteâ întreagă,
Ore întregi spune-ți-voi cît îmi ești dragă.

Ne-om răzima capetele-unul de altul
Și surîzînd vom adormi sub înaltul,
Vechiul salcîm. — Astfel de noapte bogată,
Cine pe ea n-ar da viața lui toată ?

LA STEAUA

La steaua care-a răsărit
E-o cale-atît de lungă,
Că mii de ani i-au trebuit
Luminii să ne-ajungă.

Poate de mult s-a stins în drum
În depărtări albastre,
Iar raza ei abia acum
Luci vederii noastre.

Icoana stelei ce-a murit
Încet pe cer se suie :
Era pe cînd nu s-a zărit,
Azi o vedem, și nu e.

Tot astfel cînd al nostru dor
Pieri în noapte-adîncă,
Lumina stinsului amor
Ne urmărește încă.

MEMENTO MORI

(Panorama deșertăciunilor)

Turma visurilor mele eu le pasc ca oi de aur,
Cînd a nopții întunerec — înstelatul rege maur —
Lasă norii lui molateci înfoiați în pat ceresc,
Iară luna argintie, ca un palid dulce soare,
Vrăji aduce peste lume printr-a stelelor ninsoare,
Cînd în straturi luminoase basmele copile cresc.

Mergi, tu, luntre-a vieții mele, pe-a visării lucii valuri
Pînă unde-n ape sfinte se ridică mîndre maluri,
Cu dumbrăvi de laur verde și cu lunci de chiparos,
Unde-n ramurile negre o cîntare-n veci suspină,
Unde sfinții se preîmblă în lungi haine de lumină,
Unde-i moartea cu-aripi negre și cu chipul ei frumos.

Una-i lumea-nchipuirii cu-a ei visuri fericite,
Alta-i lumea cea aievea, unde cu sudori muncite
Te încerci a stoarce lapte din a stîncei coaste seci ;
Una-i lumea-nchipuirii cu-a ei mîndre flori de aur,
Alta unde cerci viața s-o-ntocmești precum un faur
Cearc-a da fierului aspru forma cugetării reci.

Las' să dorm... să nu știu lumea ce dureri îmi mai păstrează,
Îmbătat de-un cîntec vecinic, îndrăgit de-o sfîntă rază,
Eu să văd numai dulceață unde alții văd necaz,
Căci ș-așa ar fi degeaba ca să văd cu ochiul bine ;
De văd răul sau de nu-l văd, el pe lume tot rămîne
Și nimic nu-mi folosește de-oi cerca să rămîn treaz.

N-au mai spus și alții lumii de-a ei rele să se lase ?
Cine-a vrut s-asculte vorba ? Cine-aude ? Cui îi pasă ?
Toate au trecut pe lume, numai răul a rămas.
O, acele uriașe, însă mute piramide
Cari stau ca veacuri negre în pustiuri împietrite
Cîte-au mai văzut și ele — ce-ar vorbi de-ar avea glas !

Cînd posomorîtul basmu — vechea secolilor strajă —
Îmi deschide cu chei de-aur și cu-a vorbelor lui vrajă
Poarta naltă de la templul unde secolii se torc —
Eu sub arcurile negre, cu stîlpi nalți suiți în stele,
Ascultînd cu adîncime glasul gîndurilor mele,
Uriașa roat-a vremei înapoi eu o întorc.

Și privesc... Codrii de secoli, oceane de popoare
Se întorc cu repejune ca gîndirile ce zboară

Și icoanele-s în luptă — eu privesc și tot privesc
La vo piatră ce însamnă a istoriei hotară,
Unde lumea în căi nouă, după nou cîntar măsoară —
Acolo îmi place roata cîte-o clipă s-o opresc!

*

Colo stau sălbateci negri cu topoarele de piatră.
În pustiu aleargă vecinic, fără casă, fără vatră,
Cap de lup e-a lor căciulă, pe-a lor umeri piei de urs;
Colo-nchină idolatrul nențelesul foc de lemne,
Colo magul lui îi scrie pe o piatră strîmbe semne
Să nu poat-a le-nțelege lungul secolilor curs.

Babilon, cetate mîndră cît o țară, o cetate
Cu muri lungi cît patru zile, cu o mare de palate
Și pe ziduri uriașe mari grădini suite-n nori;
Cînd poporul gemea-n pieţe l-a grădinei lungă poală
Cum o mare se frămîntă, pe cînd vînturi o răscoală,
Cugeta Semiramide prin dumbrăvile răcori.

Acel rege — o lume-n mîna-i — schimbătoarea lui gîndire
La o lume dă viață, la un secol fericire —
Din portalele-i de aur ca un soare răsărea,
Dar puternica lui ură era secol de urgie;
Ce-i lipsea lui oare-n lume chiar ca Dumnezeu să fie?
Ar fi fost Dumnezeu însuși, dacă — dacă nu murea.

Asia-n plăceri molateci e-mbătată, somnoroasă.
Bolțile-s ținute-n aer de columne luminoase
Și la mese-n veci întinse e culcat Sardanapal;
Și sub degete măiestre arfele cugetă mite,
După plac și-mpart mesenii a cîntării flori uimite,
Vinuri dulci, mirositoare și femei cu chipul pal.

Azi ? Vei rătăci degeaba în cîmpia nisipoasă :
Numai aerul se-ncheagă în tablouri mincinoase,
Numai munții, garzi de piatră stau și azi în a lor post ;
Ca o umbră asiatul prin pustiu calu-și alungă,
De-l întrebi : unde-i Ninive ? el ridică mîna-i lungă,
— „Unde este ? nu știu — zice — mai nu știu nici
unde-a fost."

*

Nilul mișcă valuri blonde pe cîmpii cuprinși de maur —
Peste el cerul d-Egipet, disfăcut în foc și aur,
Pe-a lui maluri gălbui, șese, stuful crește din adînc ;
Flori, giuvaeruri în aer, sclipesc tainice în soare,
Unele-albe, nalte, fragezi, ca argintul de ninsoare,
Alte roșii ca jăratic, alte-albastre, ochi ce plîng.

Și prin tufele de măturí, ce cresc verzi, adînce, dese,
Păsări, îmblînzite-n cuiburi, distind penele alese,
Ciripind cu ciocu-n soare, gugiulindu-se cu-amor ;
Înecat în vecinici visuri, răsărit din sfinte-izvoară,
Nilul mișc-a lui legendă și oglinda-i galben-clară
Cătră marea liniștită, ce îneacă a lui dor.

De-a lui maluri sunt unite cîmpii verzi și țări ferice —
Memphis, colo-n depărtare, cu zidirile-i antice,
Mur pe mur, stîncă pe stîncă — o cetate de giganți —
Sunt gîndiri arhitectonici de-o grozavă măreție,
Au zidit munte pe munte în antica lui trufie
Le-a-mbrăcat cu-argint ca-n soare să lucească într-un lanț.

Și să pară răsărită din visările pustiei,
Din nisipuri argintoase în mișcarea vijeliei,
Ca un vis al mării sfinte, reflectat de cerul cald,
Ș-aruncat în depărtare... Colo se ridic trufașe

Și eterne ca și moartea piramidele-uriașe,
Racle ce încap în ele fantazia unui Scald.

Se-nserează. Nilul doarme și ies stelele din strungă,
Luna-n mare își aruncă chipul și prin nori le-alungă —
Cine-a deschis piramida și-năuntru a intrat ?
Este regele. În haină de-aur roș și pietre scumpe,
El intră să vad-acolo tot trecutul. — I se rumpe
A lui suflet, cînd privește peste-al vremurilor vad.

În zădar guvernă regii lumea cu înțelepciune —
Se-nmulțesc semnele rele, se-mpuțin faptele bune —
În zădar caut-al vieței înțeles nedezlegat.
Iese-n noapte și-a lui umbră lung-întins se desfășoară
Pe-ale Nilului mari valuri. — Astfel pe-unde de popoară
Umbra gîndurilor regii se aruncă-ntunecat.

Ale piramidei visuri, ale Nilului reci unde,
Ale trestiilor sunet, ce sub luna ce pătrunde
Par a fi snopuri giganteci de lungi suliițe de-argint —
Toat-a apei ș-a pustiei și a nopții măreție
Se unesc să-mbrace mîndru vechea-aceea împărăție.
Să învie în deșerturi șir de visuri ce te mint.

Rîul sînt ni povestește cu-ale undelor lui gure
De-a izvorului său taină, despre vremi apuse, sure,
Suflétul se-mbată-n visuri, cari-alunecă în zbor,
Palmii risipiți în crînguri, auriți de-a lunei raze,
Nalță zveltele lor trunchiuri. — Noaptea-i clară,
luminoasă,
Undele visează spume, cerurile-nșiră nori.

Și în templele mărețe — colonade-n marmuri albe —
Noaptea zeii se preîmblă în vestmintele lor dalbe
Ș-ale preoților cîntec sună-n arfe de argint —
Și la vîntul din pustie, la răcoarea nopții brună,
Piramidele, din creștet, aiurind și jalnic sună ;
Și sălbatic se plîng regii în giganticul mormînt.

În zidirea cea antică sus în frunte-i turnul maur.
Magul priivea pe gînduri în oglinda lui de aur,
Unde-a cerului mii stele ca-ntr-un centru se adun.
El în mic privește-acolo căile lor tăinuite
Și c-un ac el zugrăvește cărărușile găsite —
A aflat sîmburul lumii, tot ce-i drept, frumos și bun.

Și se poate ca spre răul unei ginți efeminate,
Regilor pătați de crime, preoțimei desfrînate,
Magul, gard al răzbunării, a citit semnul întors.
Ș-atunci vîntul ridicat-a tot nisipul din pustiuri,
Astupînd cu dînsu-orașe, ca gigantice sicriuri
Unei ginți, ce fără viață-ngreuia pămîntul stors.

Uraganu-acum aleargă pîn' ce caii lui îi crapă
Și în Nil numai pustiul nisipișul și-l adapă,
Așternîndu-l peste cîmpii cei odată înfloriți ;
Memphis, Theba, țara-ntreagă coperită-i de ruine,
Prin pustiu străbat sălbatec mari familii beduine
Sorind viața lor de basme prin cîmpie nisipiți.

Dar și-acum, turburînd stele pe-ale Nilului lungi unde,
Noaptea, flamingo cel roșu, apa-ncet-încet pătrunde
Și-acum luna argintește tot Egipetul antic ;
Ș-atunci sufletul visează toat-istoria străveche,
Glasuri din trecut străbate l-a prezentului ureche —
Din a valurilor sfadă prorociri se aridic.

Şi-aunci Memphis se ridică, argintos gînd al pustiei,
Închegare măiestrită din suflarea vijeliei —
Beduini ce stau în lună, o minune o privesc,
Povestindu-şi basme mîndre mestecate numa-n stele
Despre-oraşul care iese din pustiile de jele.
Din pămînt şi de sub mare, s-aud sunete ce cresc.

Marea-n fund clopote are, care sună-n orice noapte,
Nilu-n fund grădine are, pomi cu mere d-aur coapte —
Sub nisipul din pustie cufundat e un popor,
Ce cu-oraşele-i deodată se trezeşte şi se duce
Sus în curţile din Memphis, unde-n săli lumină luce. —
Ei petrec în vin şi-n chiot orice noapte pîn-în zori.

*

Vezi Iordanul care udă cîmpii verzii Palestine :
Dintre vii cu struguri de-aur se ridic mîndre coline,
Pe Sion, templul Iehovei, o minune îl privim ;
Codrii de maslin s-amestec printre lunci de dafin verde,
Chidron scaldă-n unda-i clară ierburi mari — ş-apoi se pierde
În cetatea ce-n văi doarme — miticul Ierusalim.

Şi în Libanon văzut-am rătăcite căprioare
Şi pe lanuri secerate am văzut mîndre fecioare,
Purtînd pe-umerele albe auritul snop de grîu ;
Alte vrînd să treacă apa cu picioarele lor goale
Ridicară ruşinoase şi zîmbind albele poale,
Turburînd cu pulpe netezi fata limpedelui rîu.

Am văzut regii Iudeei în biserica măreaţă,
Unde marmura în arcuri se ridică îndrăzneaţă

Şi columnele înalte către cer pare c-arat ;
Văzui pe David în lacrimi rupînd haina lui bogată,
Zdrobind arfa-i sunătoare de o marmură curată,
Genunchind să-i ierte Domnul osînditul lui păcat.

Solomon, poetul-rege, tocmind glasul unei lire
Şi făcînd-o să răsune o psalmodică gîndire,
Moaie-n sunetele sfinte degetele-i de profet ;
El cînta pe Împăratul în hlamidă de lumină,
Soarele stetea pe ceruri auzind cîntarea-i lină,
Lumea asculta uimită glasu-i dulce și încet.

Dar ieșind din templul sacru lasă gîndul lui să cadă,
Căci amorul îl așteaptă cu-a lui umeri de zăpadă,
Raze moi în ochii negri — el dă lirei alt acord :
Căci femeile-l așteaptă cu șireata lor zîmbire,
Brune unele ca gînduri din poveștile asire,
Alte blonde cu păr de-aur — vise tainice de Nord.

Dar venit-a judecata și de sălcii plîngătoare
Cîntărețul își anină arfa lui tremurătoare ;
În zădar rugați peirea — muri se năruie și cad !
Cad și scări, ș-aurite arcuri, grinzi de cedru, porți
de-aramă,
Soarele privește galben peste-a morții lungă dramă
Şi s-ascunde în nori roșii, de spectacol speriat.

Şi popor și regi și preoți îngropați-s sub ruine.
Pe Sion templul se sparge — nici un arc nu se mai ține,
Azi grămezi mai sunt de piatră din cetatea cea de ieri.
Cedri cad din vîrf de munte și Livanul pustiește,
Jidovimea risipită printre secoli rătăcește —
În pustiu se-nalță-n soare desfrunziții palmieri...

*

O, lăsaţi să moi în ape oceànici a mea liră !
Să-mbrac sunetele-i dalbe cu a undelor zîmbire,
Cu-ale stelelor icoane, cu a cerului azur ;
Să înalţ munţii Greciei, scînteind muiaţi de soare,
Cu dumbrave prăvălite peste coaste rîzătoare
Şi cu stînci încremenite printre nouri de purpur.

Peste văile adînce repezite-n regioane
Nourate, stau ţinute templele multicoloane,
Parcă munţii-n braţ de piatră le ridică şi le-arat
Zeilor din ceriuri. Vulturi peste văi înnegurate,
Grei atîrnă cu întinse aripi şi priviri ţintate
Supra lumei ce sub dînşii stă adînc, împrăştiat.

Astfel Grecia se naşte din întunecata mare.
Poartă-n ceruri a ei temple ş-a ei sarcini de ninsoare,
Cer frumos, adînc-albastru, străveziu, nemărginit ;
Din colanele de dealuri se întind văile pline
De dumbrave, de izvoare şi de rîuri cristaline,
Cari lunec zdrumicate pe-a lor bulgări de granit.

Şi din turmele de stînce, risipite cu splendoare
Pe-ntinsori de codri negri rupţi de rîuri sclipitoare,
Vezi oraş cu dome albe strălucind în verde crîng.
Marea lin cutremurîndu-şi faţa, scutur-a ei spume,
Repezind pe-alunecuşul undelor de raze-o lume,
Jos la poarta urbei mîndre a ei sunete se frîng.

*

Mai albastră decît cerul, purtînd soarele pe faţă,
Ea reflectă-n lumea-i clară toată Grecia măreaţă.
Cîteodată se-ncreţeşte şi-şi întunec-al ei vis —
Nimfe albe ca zăpada scutur ap-albastră, caldă,
Se împroşcă-n joacă dulce, mlădiindu-se se scaldă,
Scuturîndu-şi părul negru, înecîndu-se de rîs.

Şi pe valuri luminoase oceanul lin le saltă,
Orice undă lingușește arătarea lor cea naltă,
Pe nisipul cald le-aruncă marea-n jocu-i luminos ;
Oceànicele corpuri, ca statuie de ninsoare,
Strălucesc în părul negru, ce și-l uscă ele-n soare
Pe-al lor perini nisipoase lenevite lănguros.

Apoi fug să-mpopuleze verdea noapte dumbrăvană
Şi vorbind mărgăritare culeg flori în a lor goană.
Dintr-o tuf-ivește Satyr capu-i chel, barba-i de țap,
Lungi urechi și gura-i strîmbă, cîrnu-i nas. — De sus
și stoarce
Lacom poamă neagră-n gură — pituliș prin tufe-o-ntoarce,
Se strîmbă de rîs și-n fugă se dă vesel peste cap.

Albe trec în bolta neagră prin a trestiei verdeață,
De o cracă pe-ape-ntinsă una-și spînzur-a ei brațe,
Mișcă-n aer peste unde fructul mării de omăt ;
Altele pe spate-ntinse cu o mînă-noată numa,
Cu cealaltă rupînd nuferi, plini de-o luminoasă spumă,
Pun în păr și ca-necate liniștit plutesc și-ncet.

Crenge lin îndoaie Eros — schimă face, ce văzînd-o
Ele-urmează în tăcere abia apa sfîșiind-o...
Într-o tufă, sub un brustur doarme Satyr beat de must...
Chicotind, a lui ureche cu flori roșii o-ncoroană.
Lunca rîde de răsună verdea noapte dumbrăvană —
Ele pier prin bolți de frunze, pe-un drum verde și îngust...

Înserează și apune greul soare-n văi de mite.
Cu un roș fir de jeratic culmi de munte sunt tivite,
Lunga lor fulgerătură în senin a-ncremenit.

Marea aerului caldă, stelele ce-ntîrzii line,
Limba rîurilor blîndă, ale codrilor suspine,
Glasul lumei, glasul mărei se-mpreună-n infinit.

Codrii aiurează negri sub a stelelor povară.
Rîuri calde ca și sara apa-n arcuri o coboară,
Prăvălind-o purpurie peste scările de stînci ;
În albastru-adînc, în marea cerului cea liniștită,
Răpăd munții cu tărie fruntea lor încremenită
Și în valuri verzi de grîne îmblă văile adînci.

Printre cremenea crăpată, din bazaltul rupt de ploaie,
Ridica copaci monastici trunchii ce de vînt se-ndoaie,
Scoțînd veche rădăcină din pietrișul sfărîmat ;
Un vultur s-agață mîndru de un pisc cu fruntea ninsă,
Nouri lunecă pe ceruri flota lor de vînt împinsă
Și răsună-n noaptea lumei cîntul mării blînd și mat.

Și atuncea peste ape fața sfînt-a lunei pline
Își ridică discul splendid în imperiul de lumine,
Mării mîndre poleindu-i pînzăriile-i de-azur,
Ea adoarme-ale ei spume, ca mărgăritarul, sure,
Nisipișul strălucește, rîuri scapără-n pădure —
În oraș, lumini ca stele presărate-n mii de muri.

Și-n poiana ce ridică nalții trunchi cu frunze rare,
Raza lunei alb pătează umbra verde din cărare,
Filomela împle codrii cu suspine de-amoroși.
Joe preschimbat în tînăr, cu imobili ochi sub gene
Pîndea umbra mlădioasă unei fete pămîntene —
Ei se văd, ca să se mire, cum de sunt așa frumoși.

A fi rîu e-o fericire, căci în nopţile-argintie
Cîte graţii tăinuite se descopăr, i se-mbie
Şi ascultă cu iubire tot ce valurile-i mint.
Lui i se descopăr nimfe de-o marmòree zăpadă,
Ce în apa lui cea clară cursului se lasă pradă,
Duse de obraznici unde cu glăscioare de argint!

Şi cuminţi frunzele toate îşi comunică misteruri.
Surîzînd, clipind ascultă ochii de-aur de pe ceruri,
Crenge rele imitează pîn' şi zgomotul de guri
A cărărilor pierdute de pe valea cu izvoare.
De s-ar şti... cîte mîni albe rupe-ar flori mirositoare,
Cîte buze ar închide gîndul sîntelor păduri!

Cine are-urechi s-audă ce murmùr gurile rele
Şi vorbàreţele valuri şi prorocitoare stele
De-ale graţiilor amoruri, de-ale nimfelor iubit;
Cine-ascultă şi nu-nstrună arfa-i de cîntări bogată,
Căci comori de taine-ascunde orice rîu... Lunca ingrată
De-ar şopti, viaţa-i toată n-ar sfîrşi de povestit.
. . . . . .

Dar în camera îngustă lîngă lampa cea cu oliu
Palid stă cugetătorul, căci gîndirea-i e în doliu;
În zădar el grămădeşte lumea într-un singur semn;
Acel semn ce îl propagă, el în taină nu îl crede,
Adîncit vorbeşte noaptea cu-a lui umbră din părete —
Umbra-şi rîde, noaptea tace, mută-i masa cea de lemn.

Orbul sculptor în chilie pipăie marmura clară.
Dalta-i tremură... înmoaie cu gîndirea-i temerară
Piatra rece. Neted iese de sub mînă-i un întreg,
Ce la lume îşi arată palida-i, eterna-i fire,
Stabilă-n a ei mişcare, mută-n cruda ei simţire —
O durere-ncremenită printre secolii ce trec.

Iar pe piatra prăvălită, lîngă marea-ntunecată
Stă Orfeu — cotul în razim pe-a lui arfă sfărîmată...
Ochiu-ntunecos și-ntoarce și-l aruncă aiurind
Cînd la stelele eterne, cînd la jocul blînd al mării.
Glasu-i, ce-nviase stînca, stins de-aripa disperărei,
Asculta cum vîntu-nșală și cum undele îl mint.

De-ar fi aruncat în chaos arfa-i de cîntări îmflată,
Toată lumea după dînsa, de-al ei sunet atîrnată,
Ar fi curs în văi eterne, lin și-ncet ar fi căzut...
Caravane de sori regii, cîrduri lungi de blonde lune
Și popoarele de stele, universu-n rugăciune,
În migrație eternă de demult s-ar fi pierdut.

Și în urmă-le-o vecie din nălțimi abia-văzute
Și din sure văi de chaos colonii de lumi pierdute
Ar fi izvorît în rîuri într-un spațiu despopulat;
Dar și ele-atrase tainic ca de-o magică durere
Cu-a lor roiuri luminoase dup-o lume în cădere
S-ar fi dus. Nimic în urmă — nici un atom luminat.

Dar el o zvîrli în mare... Și d-eterna-i murmuire
O urmă ademenită toat-a Greciei gîndire,
Împlînd halele oceanici cu cîntările-i de-amar.
De-atunci marea-nfiorată de sublima ei durere,
În imagini de talazuri, cînt-a Greciei cădere
Și cu-albastrele ei brațe țărmii-i mîngîie-n zădar...

Dar mai știi ?... N-auzim noaptea armonia din pleiade ?
Știm de nu trăim pe-o lume, ce pe nesimțite *cade* ?
Oceànele-nfinirei o cîntare-mi par c-ascult.
Nu simțim lumea pătrunsă de-o durere lungă, vană ?
Poate-urmează-a arfe'-antice suspinare-aeriană,
Poate că în văi de chaos ne-am pierdut de mult... de mult.

Sau ghicit-ați vre odată, ce socoate-un mîndru soare,
Cînd c-o rază de gîndire ține lumi ca să nu zboare,
Să nu piard-a lor cărare, să nu cadă-n infinit ?
Zvîrcolindu-se aleargă turburate și rebele
Și să frîng-ar vrea puterea ce le farmăcă pre ele
Și s-alerge-ar vrea în chaos de-unde turburi au ieșit.

Vecinicia cea bătrînă, ea la lumi privea uimită.
Mii de ani cugetă-n mite la enigma încîlcită
Care spațiul i-o prezintă cu-a lui lumi și cu-a lui legi ;
Și din secoli ce trecură ea s-apucă să adune
Toată viața și puterea, sucul tot de-nțelepciune
Și să pune să zideasc-un uriaș popor de regi.

Și atunci apare Roma în uimita omenire.
Gînduri mari ca sori-n chaos e puternica-i gîndire
Și ce zice-i zis pe veacuri, e etern, nemuritor ;
Iar popoarele-și îndreaptă a lor suflete măreațe,
A lor fapte seculare, uriașele lor vieațe,
După căi prescrise-odată de gîndirea-ăstui popor.

Auzit-ați de-mpărații stînd pe tron cu trepte multe ?
Fruntea-ncinsă în luceferi făcea lumea să-i asculte,
Vorba lor era o rază în viața lumii-ntregi,
Țări bogate și-nflorite, mări vuinde-n adormire,
Cetăți vechi, popoare mîndre stau sub falnica-i domnire
Și Cezarii-mpart pămîntul în Senatul cel de regi.

Pe sub arcuri triumfale trece mîndru-nvingătorul
Și-amețit abia aude cum vuiește surd poporul,
Cum a mărei glasuri multe se repetă, gem și fug ;

Iar la carul lui de aur, cu coroane pe-a lor frunte
Şi înfrînţi de umilire, cu priviri stinse şi crunte,
Regii ţărilor învinse gem cu greu trăgînd în jug.

Roma arde şi furtuna chiuind în ea se scaldă
Şi frămîntă-n valuri roşii marea turbure şi caldă
Şi aruncă-n loc de spume nori de fum, scîntei şi vînt;
Şi în nunta ei grozavă turnuri negre ea aprinde
Şi făcliile-uriaşe cătră stele le întinde...
Evul arde — Roma este oceànicu-i mormînt.

Norii sunt o spuză-n ceruri şi prin ei topite stele.
Şi, ca oceànul negru răscolit de visuri grele,
Urbea îşi frămîntă falnic valuri mari de fum şi jar;
Din diluviul de flacări, lung întins ca o genune,
Vezi neatins cu arcuri de-aur un palat ca o minune
Şi din frunte-i cîntă Neron... cîntul Troiei funerar.

•

Lîngă rîuri argintoase, care mişcă-n mii de valuri
A lor glasuri înmiite, printre codri, printre dealuri,
Printre bolţi săpate-n munte, lunecînd întunecos,
Acolo-s dumbrăvi de aur cu poiene constelate,
Codrii de argint ce mişcă a lor ramuri luminate,
Şi păduri de-aramă roşă răsunînd armonios.

Munţi se-nalţă, văi coboară, rîuri limpezesc sub soare,
Purtînd pe-albia lor albă insule fermecătoare,
Ce par straturi uriaşe cu copacii înfloriţi —
Acolo Dochia are un palat din stînce sure,
A lui stîlpi-s munţi de piatră, a lui streşin-o pădure,
A cărei copaci se mişcă între nouri adînciţi.

Iar o vale nesfîrşită ca pustiile Saharei,
Cu de flori straturi înalte ca oâze zîmbitoare,
Cu un fluviu care poartă a lui insule pe el,
E grădina luminată a palatului în munte —
A lui scări de stînci înalte sunt crăpate şi cărunte,
Iar în halele lui negre strălucind ca şi oţel

Sunt păduri de flori, căci mari-s florile ca sălci pletoase,
Tufele cele de roze sunt dumbrave-ntunecoase,
Presărate ca cu lune înfoiete ce s-aprind ;
Viorelele-s ca stele vinete de dimineaţă,
Ale rozelor lumine împle stînca cu roşeaţă,
Ale crinilor potire sunt ca urne de argint.

Printre luncile de roze şi de flori mîndre dumbrave
Zbor gîndaci ca pietre scumpe, zboară fluturi ca şi nave,
Zidite din nălucire, din colori şi din miros,
Curcubău sunt a lor aripi şi oglindă diamantină,
Ce reflectă-n ele lumea înflorită din grădină,
A lor murmur împle lumea de-un cutremur voluptos.

Într-un loc crăpată-i bolta, cu-a ei streşin-arboroasă
Şi printr-însa-n cer vezi luna trecînd albă şi frumoasă.
O regină jună, blondă şi cu braţe de argint,
Ce unesc încrucişate a ei mantie-nstelată
Şi albastră peste pieptu-i alb, ca virgină zăpadă.
Ochii ei cei mari albaştri peste nori aruncă blînd,

Cari se-ntind albi ca zăpada şi ca straturi argintoase,
Oferindu-i flori de aur şi viole-ntunecoase ;
Ea din cînd în cînd pliveşte cîte una, aruncînd
Flori de neauă peste ape ce alerg fulgerătoare,
Raze albe peste lumea văilor celor în floare,
Dungi de-argint în verzii codri, duioşie pe pămînt.

Dar un nor pe ceruri negru se înalţă şi se-ncheagă,
Se formează,-ncremeneşte şi devine-o domă-ntreagă,
Plin de umbra de columne ce-l înconjură-mprejur ;
Prin columnele-i măreţe trece cîte-o rază mată,
A lui cùpolă boltită e cu-argint înconjurată,
Pe arcatele-i ferestre sunt perdele de azur.

Luna înspre ea îndreaptă pasuri luminoase-ncete,
Diadem de topiţi aştri arde-n blondele ei plete,
Încălzind aerul serei, strălucindu-i fruntea ei ;
Ale domei scări negrite se-nsenin — ca neaua sara —
Întră-n domă. Ard columne sub lumina ei cea clară
Şi-şi aruncă unu-ntr-altul umbra neagră dintre ei.

Stelele în cîrduri blonde pe regină o urmează,
Aerul, în unde-albastre, pe-a lor cale scînteiază
Şi rămîn întunecate nalte-a cerurilor bolţi ;
Doma străluceşte-n noapte ca din marmură zidită,
Prin o mreajă argintoasă ca prin vis o vezi ivită,
A ei scări ajung din ceriuri a stîncimei negri colţi.

Iară fluviul care taie infinit-acea grădină
Desfăşoară-n largi oglinde a lui apă cristalină,
Insulele, ce le poartă, în adîncu-i nasc şi pier ;
Pe oglinzile-i măreţe, ale stelelor icoane
Umede se nasc în fundu-i printre ape diafane,
Cît uitîndu-te în fluviu pari a te uita în ceri.

Şi cu scorburi de tămîie şi cu prund de ambră de-aur
Insulele se înalţă cu dumbrăvile de laur,
Zugrăvindu-se în fundul rîului celui profund,
Cît se pare că din una şi aceeaşi rădăcină
Un rai dulce se înalţă, sub a stelelor lumină,
Alt rai s-adînceşte mîndru într-al fluviului fund.

Pulbere de-argint pe drumuri, pe-a lor plaiuri verzi —
— o ploaie —
Snopi de flori cireșii poartă pe-a lor ramuri ce se-ndoaie
Și de vînt scutură grele ômătul trandafiriu
A-nfloririi lor bogate, ce mînat se grămădește
În troiene de ninsoare, care roză strălucește,
Pe cînd sălcii argintoase tremur sînte peste rîu.

Aeru-i văratic, moale, stele izvorăsc pe ceruri,
Florile-izvorăsc pe plaiuri a lor viață de misteruri,
Vîntu-ngreunînd cu miros, cu lumini aerul cald ;
Dintr-un arbore într-altul mreje lungi diamantine
Vioriu sclipesc suspinse într-a lunei dulci lumine,
Rar și diafan țesute de painjeni de smarald.

Pe cînd greieri, ca orlogii, răgușit prin iarbă sună,
De pe-un vîrf de arbor mîndru țes în nopțile cu lună
Pod de pînză diamantină peste argintosul rîu,
Și cît ține podul mîndru, printre pînza-i diafană,
Luna rîul îl ajunge și oglinda lui cea plană
Ca-ntr-o mîndră feerie strălucește vioriu.

Peste podul cel ușure, zîna Dochia frumoasă
Trece împletindu-și părul cel de-aùree mătasă,
Albă-i ca zăpada noaptea, corpu-i nalt e mlădiet,
Aurul pletelor strecoară prin mînuțele-i de ceară
Și prin haine argintoase străbat membrele-i ușoare,
Abia podul îl atinge mici picioarele-i de-omăt.

Trece rîul și ușoară nalte scări de stînci ea suie ;
La ivirea-i zi se face în spelunci de cetățuie,

Ca o zi ea intră mîndră în palatul ei de stînci ;
Luna e plină de raze — sub clădura-i — argintoase,
Orice stea e-o piatră scumpă — iară florile focoase
Giuvaeruri umezite cu luminile adînci.

Umede tremur lumine pe boltirea cea albastră.
Zîna Dochia cu glasu-i cheam-o pasăre măiastră,
Ce zburînd prin aer vine cu-a ei pene de păun ;
Cînd acea pasăre cîntă, lumea rîde-n bucurie,
Pe-umărul cel alb o-așează și coboară-n văi aurie,
Unde-a rîului lungi unde printre papură răsun.

Într-o luntre — lemn de cedru — ce ușor juca pe valuri,
Zîna Dochia se suie dezlegînd-o de la maluri
Și pe-a fluviului spate ea la vale îi dă drum ;
Repede luntrea aleargă spintecînd argintul apei,
Culcată pe jumătate, Dochia visa, frumoasă,
Și la luntrea ei bogată lebede se-nham-acum.

Dar din ce în ce coboară rîul lat, el s-adîncește
În păduri întunecate, unde apa-abia sclipește,
Mai agiunsă de a lunei raze doar din cînd în cînd ;
Tot mai nalți trunchii pădurii ca stîlpi mari și suri se urcă
Pîn-ajunge de-a lor ramuri în bolți mîndre se încurcă,
Pîn-acopăr cu-aste arcuri fluviul lat și profund.

Ca prin bolțile crăpate unei gotice ruine,
Mai străbat prin bolți de frunze razele lunei senine,
Împlînd p-ici, pe colo rîul cu fulgerătoare dungi ;
Pe-umărul Dochiei mîndre cîntă pasărea măiastră,
Valuri rîd și-ntunecoasă mînă lumea lor albastră,
Repezind luntrea bogată pe șiroiurile lungi.

Prin pădurile de basme trece fluviul cîntării.
Cîteodată între codri el s-adună, ca a mărei
Mare-oglindă, de stînci negre și de munți împiedecat
Ș-un gigantic lac formează într-a cărui sîn din soare
Curge aurul tot al zilei și îl împle de splendoare,
De poți număra în fundu-i tot argintul adunat.

Apoi iar se pierde-n codrii cu trunchi groși, cu frunza dească,
Unde-n arborul din mijloc e vrăjita-mpărătească,
Unde-n sălcii mlădioase sunt copile de-mpărat;
Codrul — înaintea vrajei — o cetate fu frumoasă.
A ei arcuri azi îs ramuri, a ei stîlpi sunt trunchiuri groase,
A ei bolți streșini de frunze arcuite-ntunecat.

Sara sună glas de bucium și cerboaice albe-n turme
Prin cărările de codru, pe de frunze-uscate urme,
Vin rupînd verzile crenge cu talangele de gît;
Și în mijlocul pădurii ocolesc stejarul mare
Pîn' din el o-mpărătească iese albă, zîmbitoare,
Pe-umăr gol doniță albă — stemă-n părul aurit.

Din copaci ies zîne mîndre, de-mpărat frumoase fete,
Ținînd doniițe pe umeri, gingașe, nalt-mlădiete,
Albe trec prin umbra verde, la cerboaice se înclin,
Ce sub dulcile lor mîne își oferă răbdătoare
Ugerele lor împlute, și în doniți sunătoare
Laptele-n cadență curge, codru-mplînd c-un murmur lin.

Luntrea cea de lebezi trasă mai departe, mai departe
Fuge pe-albele oglinde ale apei ce se-mparte
Sub a luntrei plisc de cedru în lungi brazde de argint —

Şi din ce în ce mai mîndre, mai înalte, mai frumoase
Sunt pădurile antice, ele-ngroapă-ntunecoase
Cu-a lor vîrfuri munţii mîndri, stîncile ce-n cer se-ntind.

Cît de lat să mişte-un fluviu ale apei lui revolte,
Arbori de pe mal deasupră-i se ajung în mîndre bolte,
Ramurile se-ntreţese, crengile se împletesc,
Frunza deasă smălţuieşte nalta, verdea boltitură,
Rîu-n vecinica lui umbră în adînc suspină, cură...
Pe-a lui maluri înflorite cai în umbră rătăcesc.

Soarele trecînd pe codri a lui roată de-aur moale,
Vîrfurile verzi de codri le îndoaie-n a lui cale
Şi sosind la vre o luncă însuşi el vede mirat
Ce departe e pămîntul şi ce nalţi trunchii pădurii,
Şi deşi călătoreşte pe-a lor vîrfuri, totuşi murii —
Bolţile groase de frunze — a lui raze nu străbat.

Lîng-izvoarele-nflorite pasc cai albi c-a mării spume —
Zi ori noapte nu văzură de cînd sunt pe-această lume,
Luna sîntă, stele de-aur, soare alb şi zîmbitor,
Pentru ei necunoscute-s. Umbra verde claroscură
Şi mirositorul aer, fluvii ce sclipinde cură
În adîncile dumbrave printre ţărmii plini de flori —

Astea numai le cunosc ei. — Coamele flutur c-argintul,
Ca la lebede se-ndoaie gîtul lor, iară pămîntul
Abia-atins e de picioare potcovite cu-aur roş;
Colo-n umbra îndulcită de miroase-mbătătoare,
Capul mic ei şi-l ridică nări îmflînd spre depărtare
Şi urechea ascuţind-o glas de-aud prin arbori groşi.

Luntrea-cea de lebezi trasă, mai departe, mai departe
Fuge pe-albele oglinde ale apei și se-mparte
Sub a luntrei plisc de cedru în lungi brazde de argint;
Și deodată zi se face — un ocean de lumină —
Fluviul a ieșit din codri, în cîmpii fără de fine,
Cari verzi și înflorite, mîndre-n-soare se întind.

Dar cît ține răsăritul se înalţ-un munte mare —
El de două ori mai nalt e decît depărtarea-n soare —
Stîncă ùrcată pe stîncă, pas cu pas în infinit
Pare-a se urca — iar fruntea-i, cufundată-n înălțime,
Abia marginile-arată în albastra-ntunecime :
Munte jumătate-n lume — jumătate-n infinit.

Iar în pieptu-acestui munte se arat-o poartă mare —
Ea : înalt este boltită și-ntră-adînc în piatra tare,
Iar de pragu-i sunt unite nalte scări de negre stînci,
Cari duc adînc în valea cea de-acol-abia văzută
Și-n pădurile umbroase cu-adîncimi necunoscute
Și-n cîmpii unde mii rîuri s-argintesc plane ș-adînci.

Pe acea poartă din munte iese zori în coruri dalbe,
Ridicîndu-se în cerul dimineţii dulci, rozalbe,
Pe-acolo soarele-și mînă car cu caii arzători,
Pe-acolo noaptea răsare blonda lună argintoasă
Și popoarele de stele iese-n roiuri luminoase
Și pe cer se împrăștie ca de aur sfinte flori.

Zeii Daciei acolo locuiau — poarta solară
În a oamenilor lume scările de stînci coboară —
Și în verdea-ntunecime a pădurilor s-adun ;
Și pe negre stînci trunchiate stau ca-n tron în verdea lume
Și din cupe beau auroră cu de neguri albe spume,
Pe cînd mii de fluvii albe nasc în umbră și răsun.

Cîteodată-un corn de aur ei răsună-n depărtare,
Trezind sufletul pădurii, codrilor adînci cîntare,
Cheamă caii lor ce-aleargă cu-a lor coame-mflate-n vînt;
Vin în herghelii de neauă, pe cărări de mult bătute
Şi pe ei zeii încalic străbătînd pe întrecute
[- Al] codrilor nalt întuneric, făr' de capăt pe pămînt.

Dar adesea pe cînd caii dorm în neagră depărtare,
Luna, zîna Daciei, vine la a zeilor serbare;
Soarele, copil de aur al albastrei sfintei mări,
Vine ostenit de drumuri şi la masă se aşează.
Aerul se aureşte de-a lui faţă luminoasă,
Sala verde din pădure străluceşte în cîntări.

Şi ca zugrăviţi stau zeii în lumina cea de soare.
Părul lor cel alb luceşte, barba-n brîu li curge mare,
Creţii buzei lor să numeri poţi în aerul cel clar;
Hainele întunecate albe par în strălucire
Şi ei rîd cu veselie l-a păharelor ciocnire,
Iară luna ruşinoasă pe sub gene s-uită rar.

Haina lungă şi albastră e cusută numa-n stele,
Iară albii sîni de neauă strălucesc, cu de mărgele
Şi mărgăritare salbă, pe un fir de aur prins;
Păru-i lung de aur galbăn e-mpletit în cozi pe spate,
Ochii ei căprii se uită la cerescu-i mîndru frate
Şi de melancolici gînduri al ei suflet e cuprins.

Înainte de plecare — ea, doinind din frunză, cheamă
Zimbrii codrilor cei vecinici, li desmiardă sura coamă,
Li îndoaie a lor coarne, pe grumaz îi bate lin
Şi pe frunţi ea îi sărută, de rămîn steme pe ele,
Apoi urcă negrul munte, pe şivoaiele de stele,
Lin alunecă ş-alene drumul cerului senin.

Îndărătu-acelui munte, infinita întinsoare
E frumoasa-mpărăţie mîndră a sîntului soare
Şi pe coaste sunt palate, ce din verzile grădini
Strălucesc marmora albă şi senină ca zăpada,
Cu intrări în veci deschise, cu scări netezi, colonade
Lungi de marmure ca ceara în lungi bolte se îmbin.

Pe-a ferestrelor mari laturi sunt lăsate largi perdele,
Mreje lungi de aur rumăn — au ţesut ani mulţi la ele
Mînile surorei albe. Aeru-i de diamant,
El plutește-n unde grele de miroase-mbătătoare
Peste văile ca rîuri desfăşurate sub soare,
Pe dumbrăvi cu rodii de-aur, peste fluvii de briliant.

Şi oştiri de flori pe straturi par a fi stele topite,
Fluturi ard, sclipesc în soare, orbind ochii ce îi vede,
Ca idei scăldate-n aur şi-n colori de curcubău ;
Pe grădinile-nflorite, peste mîndrele dumbrave
Norii mişcă sus în ceruri înfoiatele lor nave —
Rostre de jeratec ş-aur, vele lungi de curcubău.

A-mpăratului de soare bolţi albastre şi cu stele
Se ridică-n caturi nalte tot castele pe castele,
Cu fereşti de aur d-Ofir, cu oglinzi de diamant,
Cu scosuri de albe marmuri, cu covoare de purpură ;
Printre mîndrele coloane o cîntare blînd murmură —
E un vînt cu suflet dulce într-un aer de briliant.

Şi nici umbra nu se prinde d-atmosfera radioasă.
Ca prin apă cristalină trec cu frunţile frumoase,
Trec a soarelui copile printre aerul cel cald ;
A lor păr e ca şi ambra, ca şi crinul a lor faţă,
Abia-atinse-s a lor umbre de o tainică roşaţă —
Auroră trandafirie prin ferestre de smarald.

Într-o lume fără umbră e a soarelui cetate,
Totul e lumină clară, radioasă voluptate,
Florile stau ca topite, rîurile limpezi sunt ;
Numai colo în departe și-n albastră depărtare
Ale zorilor grădine clar se văd strălucitoare,
Cu boschetele de roze și cu crinii de argint.

Acolo sunt lacuri limpezi, rumene în a lor fire,
De-a grădinilor de roze tăinuită oglindire,
Și din curtea argintie zorile rîzînde ies ;
Haine verzi și transparente coprind membrele rozalbe
Și în lac ele aruncă roze cu mînuțe albe,
Netezind a lor sprîncene, dînd din frunte părul des.

Într-o dulce și umbroasă, viorie atmosferă,
Se ridică dintre lunce, cu-a ei cùpole de ceară
Închegate ca din umbră verde și argint topit,
Transparînd prin diamantoasă fină de păingăn pînză,
Monastirea alb-a lunei ce prin lumi va să s-ascunză,
Cu coloane-nconjurate de a viței-ncolăciri.

Ai grădinei arbori mîndri cu întunecatul verde
Conjurați ș-acoperiți-s cu-iederă ce-n vîrf se pierde ;
Mișcînd florile ei albe — flamuri cu-nfloriții creți —
Și în muri de frunzi lucinde, și în scări de flori pendente
Și în poduri legănate de zefire somnolente —
Dintr-un arbore într-altul iedera trece măreț.

Spînzură din ramuri nalte vițele cele de vie,
Struguri vineți și cu brumă, poamă albă aurie,
Și albine roitoare luminoasă miere sug ;

Caii lunei albi ca neaua storc cu gura must din struguri
Și la vinul ce-i îmbată pasc mirositorii ruguri
Și în sara cea eternă veseli nechezînd ei fug.

Și în monastirea lunei cu-argintoasă colonadă,
Vezi cum trece ea frumoasă — corpu-i dulce de zăpadă,
Umerii, cu-a lor lumine, par de aur moale blond,
Abia corpul coperit e de-un gaz moale ce transpare —
Astfel trece ea frumoasă cu-a ei brațe sclipitoare,
Reflectată-n mii oglinde de pe muri și din plafond.

Și-n odăile înalte din frumoasa monastire
Sunt pe muri tablouri mîndre, nimerită zugrăvire
Ale miturilor dace, credinței din bătrîni ;
Prin grădini cu albe-izvoare sunt a lunei dulci amoruri,
Sau palate argintoase unde zori trăiesc în coruri,
Sau pădurea cea vrăjită cu frumoasele-i regini.

Asta-i raiul Daciei veche,-a zeilor împărăție :
Într-un loc e zi eternă — sara-n altu-n vecinicie,
Iar în altul zori eterne cu-aer răcoros de mai ;
Sufletele mari viteze ale-eroilor Daciei
După moarte vin în șiruri luminoase ce învie —
Vin prin poarta răsăririi care-i poarta de la rai.

*

Colo Dunărea bătrînă, liberă-ndrăzneață, mare,
C-un murmur rostogolește a ei valuri gînditoare
Ce mișcîndu-se-adormite merg în marea de amar ;
Astfel miile de secoli cu vieți, gîndiri o mie,
Adormite și bătrîne s-adîncesc în vecinicie
Și în urmă din izvoare timpi răcori și clari răsar.

Dar pe-arcade negre-nalte, ce molatec se-nmormîntă
În a Dunării lungi valuri ce vuiesc și se frămîntă,
Trece-un pod, un gînd de piatră repezit din arc în arc;
Valurile-nfuriate ridic frunțile răstite,
Și izbind cu repejune arcurile neclintite,
Gem, picioarele le scaldă la stîncosul lor monarc.

Peste pod cu mii de coifuri trece-a Romei grea mărire.
Soarele orbește-n ceruri de a armelor lucire,
Scuturi ard, carăle treier și vuiesc asurzitor;
Iar Saturn, cu fruntea ninsă stînd pe steaua-i alburie
Și-aruncînd ochii lui tulburi peste-a vremii-mpărăție,
Aiurind întreabă lumea: — Și aceia-s muritori?

Colo unde stau Carpații cu de stînci înalte coaste,
Unde paltinii pe dealuri se înșir ca mîndră oaste,
Munții țeapăna lor frunte o suiau-n-albastre bolți;
Stau tăcuți ostașii Romei, ridicînd fruntea lor lată,
Strălucitele lor coifuri, la stîncimea detunată,
Unde ultima cetate ridica-n nori a ei colți.

Nori ca de bazalt de aspri se zidesc pe-albastra boltă.
Parc-auzi a Mării Negre și a Dunării revoltă
Și a lumii-ncheieture parcă le auzi trăsnind;
Răsculatu-s-a-Universul contra globului din aer?
Stelele-n oștiri se mișcă? Împărații sori se-ncaier?
Moare lumea? Cade Roma? Surpă cerul pe pămînt?

Nu. Din fundul Mării Negre, din înalte-adînce hale,
Dintre stînce arcuite în gigantice portale
Oastea zeilor Daciei în lungi șiruri au ieșit —

Și Zamolx cu uraganul cel bătrîn, prin drum de nouri,
Mișcă caii lui de fulger și-a lui car. Călări pe bouri,
A lui oaste luminoasă îl urma din răsărit.

Ca o negur-argintie barba lui flutură-n soare,
Pletele-n furtună-nflate albe ard ca o ninsoare,
Colțuroasa lui coroană e ca fulger împietrit,
Împletit cu stele-albastre. Răsturnat în car cu rune,
Cu-a lui mîn-arată drumul la oștirile-i bătrîne
Și de dor de bătălie crunt e ochiul strălucit.

Astfel arcul nalt din ceruri el îl urcă cu grandoare.
Munții lungi își clatin codrii cei antici și-n răsunare
Prăvălesc de stînci căciule, salutînd întunecat;
Iar hlamida lui cea albă zvîrle falduri de zăpadă,
Cînd el brațul își ridică strigînd stîncelor să cadă,
Mișcînd codrii de răsună în imperiul lor urcat.

Și-n zenit opri oștirea-i peste armia romană.
— Decebal — el strigă-n nouri — îi detun, îi iau în goană
Și Danubiul o să beie a lor sacre legiuni.
Decebal s-arată palid în fereastra naltă-ngustă
Și coroana și-o ridică către-imaginea augustă
Și se uită cu durere la divinii săi străbuni.

Iar pe plaiuri verzi de munte oștile-urbei risipite
Privesc cerul, zeii dacici, armiile lor pornite —
Rupt e șirul lor pe-alocuri de al soarelui foc roș.
Pe un trunchi înalt de stîncă chiar cezarul stă-n uimire:
— Ridicați semnele Urbei înspre-a cerului oștire
Și strigați: Cu noi e Roma! — Codri-adînci și-ntunecoși

Clocotesc de lungul freamăt și de-a armelor sunare.
Armia : „Cu noi e Roma“ — Acvilele-i ard în soare.
Van din Sarmisegetuza vin săgeți în roșii ploi,
Scuturi se îndrept spre dînsa, oprind grindina de-aramă,
Zeii urlă — stînci se clatin, norii-n fîșii se distramă
Și de fulgeri lungi șiroaie curg în munții rupți și goi.

Din apus vin zeii Romei. Pe o stea de vulturi trasă,
Zeus de nori-adunătorul urcă bolta maiestoasă,
Mart încoardă arcul falnic spre Zamolxe ațintit ;
Ca să scape neamul nobil răsărit din a lui coaste,
Însuși el a Urbei semne le ridică înspre oaste
Și de-antica lui turbare tremur norii de granit.

Lumea pare răsculată din caotic-adîncime.
Nori se suie-n stîlpi și-n globuri. Din eternă-ntunecime
Ca să lupte-acuma Joe pe titani i-a liberat ;
Și tunînd ei urcă cerul surpînd scările de nouri,
De sub scuturi de fier negru arcurile-ntind în bouri,
De se năruie văzduhul de-al săgeților vărsat.

Negurile-n stîlpi se-ncheagă suind vîrful lor în soare —
Par un codru sur și vecinic. Lunci albastre lucitoare
Se deschid ca loc de luptă în păduri de nori ș-argint ;
Printre stîlpii suri s-arată coifuri mîndru așezate
Pe pletoase frunți divine — pavezi de-aur ridicate,
Lănci ce fulgeră în soare, arcuri ce se-ntind în vînt.

Joe-ncruntă-a lui sprinceană și ca un copil tresare
Vechiul glob — munții se clatin, ceruri tremur, marea moare.

E semnalul cel de luptă între-armiile de zei ;
Și Zamolx frînele lasă cailor lui de jeratic,
Coama lor se îmflă-n limbe de-aur — tremur nebunatec,
Bouri daci răstindu-și fruntea surpă norii toți cu ei.

Lupta-i crudă, lungă, aspră. Lumin pavezele dave,
Sori și lune repezite printr-a norilor dumbrave
Ard albastrele armure ale zeilor romani ;
Pașii lor amestec cerul — caii tropotă, iar bouri
Ca de tunete un secol împlu halele de nouri
Și se frîng crîșnind în scuturi spadele-albe-a lui Vulcan.

În zădar, căci neînvinse șiruri lungi de bătălie
Își zdrobesc armele-n scuturi pe a cerului cîmpie ;
Neînvinși ș-unii și alții — ș-unii ș-alți nemuritori.
În zădar Marte s-aruncă spre a sparge șiruri dace
Și în van fulgeră Joe supra coifelor audace,
Neclintiți stau ș-unii ș-alții în măreață lupta lor.

Pe un arc de cer albastru în senină depărtare,
Rezimați pe lănci și scuturi, zeii nordici stau în soare,
O eternă auroră răcorește lumea lor ;
Iar în fruntea-acelei bolte, pe un tron cu spata mare,
Odin adîncit în gînduri vede-a luptei lungi grandoare
Și coroana-i de-aur luce pe-a lui frunte arzător.

Pletele-albe cad c-argintul pe-umere-n fir îmbrăcate.
Lin își netezește barba și priviri întunecate
Ochii lui cei mari albaștri spre luptași au îndreptat ;
Freea albă ca zăpada, zveltă, în albastră haină,
Capul ei muiat în aurul pletelor, c-o dulce taină
Razimă de-umerii aspri l-al Valhalei împărat.

Cîntăreț e uraganul pentru lupta care arde,
Bolta lirei lui e cerul, stîlpi de nori sunt a lui coarde,
Vînturînd stelele roșii prin argintul neguros.
Ele lunecă frumoase prin îmflarea sîntă-a strunii,
Gînduri d-aur presărate în cîntările furtunii,
Codri-antici de vînt se-ndoaie și răspund întunecos.

Joe vulturilor lasă frînele. Cu-a lor aripe
Lungi și negre ei întunec soarele. Iară în rîpe
Goale și adînci de nouri e Zamolxe-n a lui car —
El văzu capul lui Joe, cum l-apus de soare-n vale
Vezi un vîrf de munte negru scris cu raze triumfale,
Pe cînd el cu întuneric peste văi stă temerar.

Ochii-olimpicului negri ațintesc carul. Cu frică,
Spre-a opri acea privire dacul manta și-o ridică.
Caii speriați nechează, tremurînd ei se înalță ;
C-o strigare rece Joe fulgerul i-nfige-n coaste
Și a zeilor Daciei cruntă și măreață oaste
Orbită aude glasul părintelui lor rănit

Și-o întorc la fugă ; caii, carul rupt în nori răstoarnă,
Din titanicele arcuri ploaie de săgeți se toarnă,
Nimerind în spate goale pe fugarii cei divini ;
Și răniți, urlînd ei bolta o coboară — ș-o coloră
Cu-a lor sînge care-n rîuri ude, roșii, de-auroră,
Imple-a norilor spărture cu mari lacuri de rubin.

Norii fug și se desfășur — bolta limpede se-ndoaie,
În zenit stau zeii Romei în aurîtele lor straie,
Lăncile și-ncrucișează privind armia din văi ;

A lor chipuri luminoase strălucesc frumoase-n soare,
Ei și-ntorc caii cei falnici și-auritele lor care
Spre apus — iar roșul soare îi urmează-ncet pe ei.

Zeii daci ajung la marea, ce deschide-a ei portale,
Se reped pe trepte nalte și cobor în sure hale.
Cu lumina, ei îngroapă a lor trai întunecos ;
Dară ea înfiorată de adînca ei durere,
În imagini de talazuri cînt-a Daciei cădere
Și cu-albastrele ei brațe țărmii-i mîngîie duios.

Se constelă sara. Ziua a fugit în lumea mării
Și pe culmile de munte focuri au aprins străjerii ;
Ca și pete mari de aur 'n-umbra văilor adînci,
Ele par suspinse-n nouri. Lîngă foc străjerii-aruncă
Pe pereții suri de piatră umbra lor fantastic-lungă.
Armia doarme pe pajiști ridicate și sub stînci.

Sub o stîncă lîngă focul ce pereții îi afumă,
Cezaru-i culcat pe paie, singur, cu-a lui grije numa ;
Sub el văile adînce pline de neguri și somn.
El privea la focuri roșii și la stînci de umbră pline ;
Ca un clopot clar albastru și stropit cu mii lumine
Cerul lumea o cuprinde cu sinistru-i mîndru domn.

Amorțit el mișcă limba lui de tunet printre nouri,
Trezea, scăpărînd printr-înșii, ale văilor ecouri,
Iar în cîrduri cuvioase stelele se mișcă-ncet,
Intră-n domele de neguri argintii, multicoloane ;
De-a lor rugă-i plină noaptea. A lor dulci și moi icoane
Împlu văile de lacrimi, de-un sclipit împrăștiet.

Ale focurilor raze cearcă neguri să străbată
Și de dunge de lumină umbra văii e tăiată,
Cari trec prin întuneric rîuri și izvoare-albind ;
Luminînd în ochi de codri, scăpărînd pe repezi unde,
Vîntul c-o suflare plînsă codrii negri îi pătrunde
Și vrăjește lin din frunze, și vorbește aiurind.

Pe un vîrf de munte negru rari în lună stau stejarii,
Iar Traian pare că vede răsărind prin ei cezarii,
Salutînd a Romei semne cu-a lor mort, adînc surîs ;
Și încet ei trec prin aer privind lung cetatea dacă,
Binecuvîntînd oștirea spre apus ei iarăși pleacă,
A lor șiruri luminoase împlu aerul de vis.

Înrădăcinată-n munte cu trunchi lungi de neagră stîncă,
Răpezită nalt în aer din prăpastia adîncă,
Sarmisegetuza-ajunge norii cu-a murilor colți ;
Și prin arcurile-nguste, făclii roșii de rășină
Negrul nopții îl pătează cu bolnava lor lumină,
Rănind asprul întuneric din a halelor lungi bolți.

Și prin arcuri îndoite la lumini de roșii torții,
Adunați văzu cezarul la cumplita mas-a morții :
Ducii daci. Făclii de smoală sunt înfipte-n stîlpi și-n muri.
Luminînd halele negre, armuri albe și curate,
Atîrnate de columne, lănci și arcuri răzimate
De pareți — pavezi albastre strălucind pe stîlpii suri.

Ducii-s nalți ca brazi de munte, tari ca și săpați din stîncă.
Crunt e ochiul lor cel mare, tristă-i raza lor adîncă.
Pe-a lor umeri spînzur roșii piei de tigru și de leu,

Tari la braț și drepți la suflet și pieptoși, cu spete late,
Coifuri ca granit de negre au pe frunte așezate
Și-a lor plete lungi și negre pe-umeri cad de semizeu.

Cupele — țeste de dușman — albe, netede, uscate,
În argint, cu toarte de-aur prea maestru cizelate —
Și cu ele-n mînă-nconjur lunga masă de granit;
Vor mai bine-o moarte crudă decît o viață sclavă
Toarnă-n țestele mărețe vin și peste el otravă,
Și-n tăcerea sînt-a nopții ei ciocnesc, vorbesc și rîd.

Rîd și rîsul însenină adîncita lor paloare.
Se sting una cîte una faclele mirositoare,
Se sting una cîte una viețile ducilor daci;
De pe scaune cad pe piatra rece, sură, ce podește,
Sala. — Toți, toți pîn' la unul. Unul încă tot trăiește,
Arde sînta lui coroană, fulger ochii lui audaci.

Luna-n oceàn albastru scaldă corpul ei de aur,
Luminînd culmile sure și adîncul colcîntaur,
Dintru care-ieșit se vîră-n nouri anticul castel;
Decebal (palid ca murul văruit în nopți cu lună)
Se arată în fereastă și-și întinde alba mînă
Moartă din flamida neagră ce-l acopere pe el.

El vorbește. Și profetic glasu-i secolii pătrunde:
Sufletu-i naintea morții luminez-a vremii unde;
Gîndul lui o prorocie — vorba lui mărgăritar;
Și l-aude valea-adîncă și l-aud stelele multe.
De pe stînca lui cezarul stă-n uimire să-l asculte —
Vorbele-una cîte una lunecă-n ureche-i clar:

— Vai vouă romani puternici ! Umbră, pulbere și spuză
Din mărirea-vă s-alege ! Limba va muri pe buză,
Vremi veni-vor cînd nepoții n-or pricepe pe părinți —
Cît de naltă vi-i mărirea tot așa de-adînc' căderea.
Pic cu pic secînd păharul cu a degradărei fiere,
Îmbăta-se-vor nebunii — despera-vor cei cuminți.

Pe-a istoriei mari pînze, umbre-a sclavelor popoare
Prizărite, tremurînde trec — o lungă acuzare —
Tîrînd sufletul lor veșted pe-al corupției noroi.
Voi nu i-ați lăsat în voia sorții lor. Cu putrezirea
Sufletului vostru propriu ați împlut juna lor fire.
Soarta lor vă e pe suflet — ce-ați făcut cu ele ? Voi !

Nu vedeți că în furtune vă blăstamă oceàne ?
Prin a craterelor gure răzbunare strig vulcane,
Lava de evi grămădită o reped adînc în cer,
Prin a evului nori negri — de jeratic cruntă rugă
Către zei — ca neamul vostru cel căzut, ei să-l distrugă —
Moartea voastră : firea-ntreagă și popoarele o cer.

Va veni. Stirniți din pace de-a prorocilor cîntare,
Din păduri eterne, hale verzi, vor curge mari popoare
Și gîndiri de predomnire vor purta pe fruntea lor ;
Constelații sîngeroase ale boltelor albastre
Zugrăvi-vor a lor cale spre imperiile voastre,
Fluvii cu de pavezi valuri înspre Roma curgători.

De pe Alpi ce stau deasupra norilor cu fruntea ninsă,
De prin bolți de codru verde, de prin stîncile suspinse,
Pe a pavezelor sănii coborî-vor în șivoi ;

Cu cenușa pocăinței și-a împlea pămîntul fruntea,
Cu cenușa Romei voastre — moarte legioane — punte
Peste rîuri. Și nimica nu se v-alege din voi.

Veți ajunge ca-n tîmpire, în sclavie, degradare.
Pas cu pas cade-n rușine neamul vostru sînt și mare ;
Că-n iloți se va preface gintea de-înțelepți și crai,
Cînd barbarii vor aduce delta sîntelor lor vise,
Îmbrîncind în întuneric toate cele de voi zise.
Vai vouă, romani puternici, vai vouă, de trei ori vai !

Astfel zise. În blăstămu-i mîna-i albă și uscată
El o scoate pe fereastră și coroana-ntunecată
De pe frunte o aruncă în abisul văii-adînci ;
Palid, adîncit ca moartea ca o umbră stă în lună,
Părul lui de vînt se umflă, iară vorbele-i răsună
Și blestemu-i se repetă repezit din stînci în stînci !

Și uimit stetea cezarul... — Cugeți *tu*, pămînt ? — el zise —
Avem *noi* în mîni a lumei soarte sau cortegi de vise ?
Hotărîți de-a ta gîndire urmăm azi ziua de ieri ?...
Și în ordinele-eterne mișc-asupra-i universul
Oceànele-i de stele. Ce ironic li e mersul !
Cezare ! cît pai de mare — și ce mic în adevăr !

Sîmburele crud al morții e-n viață... Și-n mărire
Afli germenii căderei. Astfel toate sunt în fire,
Astfel au căzut romanii, mari în bine, mari în rău.
Da-i cumplit să vezi un popol osîndit să fie mare
Chiar în rău, că mereu crește rușinoasa-i degradare
Și nici moartea nu-i trimite nenduratul Dumnezeu.

Căci a morții braț puternic, cînd stă viața s-o despartă,
Nu se-ndură să ridice sîngeroasa-i lungă bardă,
Cum călăul greu se-ndeamnă la un cap d-imperator ;
Zeii pregetă să-și deie-a lor sentință... Și-n uimire
Cugetă — de au fost popol destinat spre nemurire,
Au fost ei — și dacă mor ei — suntem noi nemuritori ?...

Strănepoții ?... Rupți din trunchiul ce ni da viață fertilă,
Pe noi singuri ne uitarăm printre secoli făr' de milă.
Ei purtau coroane de-aur, noi ducem juguri de lemn...
Exilați în stînci bătrîne au umplut ei cu noi lumea,
Am uitat mărirea veche, cu rușine chiar de nume,
Multe semne de peire și de viață nici un semn.

Au fost vremi cînd pe pămîntul lor, n-aveau loc
să-nmormînte
Morții lor... P-inimi regale și pe membrele lor sfinte
Spînzura zdrențe umilice de sclavi, de cerșitori —
Căci simțiră-n ei scînteia, care secolii aprinde.
Întronați au fost în tronuri arse-n foc... și pe-a lor frunte
Pusu-ș-au de fier coroane arse-n foc sfășiitor.

Și deși-n inima noastră sunt seminte de mărire,
Noi nu vrem a le cunoaște ; căci *străina-ne* gîndire
Au zdrobit a vieții veche uriaș, puternic lanț ;
Secoli lungi ce-au rămas văduvi de a Romei spirit mare
L-au creat... În noi *el este :* noi îl stingem. Dacă moare,
Noi murim... ramul din urmă din trupina de giganți.

Cînd îi cugeți, cugetarea sufletu-ți divinizează.
În trecut mergem, cum zeii trec în cer pe căi de raze.
Peste adîncimi de secoli ne ridică curcubei ;

Un popor de zei le trecem, căci prin evi de vecinicie
Auzim cetatea sfîntă cu-nmiita-i armonie...
Şi ne simţim mari, puternici, numai *de-i gîndim pe ei...*

*

Miazănoaptea-n visuri d-iarnă îşi petrece-a ei viaţă.
Doarme-n valurile-i sfinte şi-n ruinele-i de gheaţă,
Însoţită de-ani o mie cu bătrînul rege Nord,
Ce, superb în haina-i albă, barba-n vînturi, fruntea ninsă,
Rece suflă,-n nori aruncă vocea-i turbure şi plînsă,
Îmbătat de mîndre stele şi cîntat de-al mării-acord.

Reci şi trişti petreceau soţii ; iarna-n zilele-i eterne
Văl de-argint peste pustiuri ca linţoliu îl aşterne.
Vînturi reci îs respirarea undelor ce-au amorţit ;
Arfa lui prin nouri strigă — inima-i e ger şi gheaţă —
Marea ca să delireze, vînturi să mugească-nvaţă —
Stelele s-oglind-n neauă pe pustiul nesfîrşit.

Dar atuncea cînd soseşte blînda miezenopţii oră,
Ceru-albastru ca saphirul mîndre raze îl coloră
Şi din a Nordului frunte plin se nalţă-astrul polar —
Atunci marea nu răsare printre stînci de vînt gonită,
Vîntul pe-aripi nu mai duce pulberea iernei-aurită,
Toate tac cînd raza-i albă cade-n marea de amar.

Şi cînd steaua se înalţă de pe fruntea lui de rege,
Nordu-atunci cu visuri mîndre noaptea lungă şi-o petrece.
De pe stînca-n care tronă, el picioare de granit
Le întinde-n fundul mării cel amar şi fără fine.
Păru-i alb flutură-n vînturi, stuf de raze lungi, senine,
Umerii, dealuri de neauă se înalţă-n infinit.

Iară fruntea lui uscată stă prin viscole rebele,
Surpînd nourii cei aspri și amestecați cu stele —
Jos e-nmormîntat de mare, sus e-ncununat de cer ;
Atunci luciul mării turburi se aplană, se-nsenină
Și din fundul ei sălbatec auzi cîntec, vezi lumină —
Visul unei nopți de vară s-a amestecat în ger.

Și în fundul mării aspre, de safir mîndre palate
Ridic bolțile lor splendizi, ș-a lor hale luminate,
Stele de-aur ard în facle, pomi în floare se înșir ;
Și prin aerul cel moale, cald și clar, prin dulci lumine
Vezi plutind copile albe ca și florile vergine,
Îmbrăcate-n haine-albastre, blonde ca-auritul fir.

Albe sunt ca neaua noaptea, fața înecată-n raze —
Priivește însuși cerul dintre nouri să le vază ;
Despletit flutură pe-umeri moale, dulce, părul blond.
Noaptea-n nori visează stele și se uită-n fund de mare,
Luna lin roșește-n față de amor și de mirare,
Se aplană de uimire valu-albastru vagabond.

Dară *una*-i fiica mării ca o lacrimă de aur.
Păru-i curge la călcîie ca un lung și scump tezaur :
E a stelelor regină, e al nopții meteor.
Ades albă dintre valuri de-a înot marea despică
Și albastrul blînd al mării albul sînilor ridică,
Valurile-n cînt salută sîntul apelor odor.

Acolo în fundul mării, în înalte-albastre hale,
Șed la mese lungi de piatră zeii falnicei Valhale ;
Odin stă-n frunte — cu părul de ninsoare încărcat ;
Acolo decid ei moartea Romei și o scriu în rune,
Presun de argint și zale pun pe caii ca furtune —
Astfel se gătesc de ducă pentru drumu-ndelungat.

Și atunci furtuna mîndră dezrădăcinat-a marea.
Ea zvîrlea frunți de talazuri către stelele-arzătoare,
Ridica sloiuri de gheață. le-arunca în șanț de nori,
Vrînd să spargă cu ei cerul. — Într-un colț de cer e vară
Și pe scările de-ivoriu unii dintre zei coboară —
Strălucea-n noaptea bătrînă fețele ca palizi sori.

Prin a valurilor vaiet, prin a norilor strigare,
Deschidea portale-albastre mîndra și bătrîna mare.
Desfăcu apele-n două dumnezeilor călări
Și la țărm cu stînce rupte de a undelor bătaie
S-adun toți. Aurul din plete lucea-n luna cea bălaie,
Coifuri străluceau albastre ca lumina sfintei mări.

Și pornesc. Odin ș-aruncă sulița prin nori de-aramă,
Care trece-un ac de aur într-a cerului maramă,
Arătînd pe neauă drumul l-al Italiei pămînt.
Ei se duc, se duc prin cîmpii așternuți cu-albă ninsoare,
Strălucea albastru-oțelul de pe membrele barbare,
Pletele le-îmfla furtuna, bărbile sclipeau în vînt.

Ei apar pe-un dîmb al Romei — ea dormea sfîntă ș-antică.
Peste lumea-i adormită cîte-o stea din ceruri pică,
Secoli grămădiți într-însa dorm ca și cînd n-ar fi fost.
Cugetat-ați vre odată noaptea ce-i lumea întinsă ?
Visurile Omenirei, dorurile ei nenvinse
Dorm... Dacă ar dormi vecinic — cine-ar ști că ele-au fost ?

Țara pare-a fi a lunei mîndră, veselă grădină.
Lumină un gînd de aur, sus prin nori, luna cea plină,
Roma-n stele strălucește pe-a ei dîmburi, lîngă rîu ;

Ei privesc urbea eternă, ce pe dealuri lin străluce,
Sulița pe loc s-oprește, se preface-n d-aur cruce.
Odin moare — Tibrul este a Credinței lui sicriu.

*

Cum sub stînci, în întuneric, măruntăile de-aramă
A pămîntului, în lanțuri țin legat și fără teamă
Sufletul muiat în flăcări a vulcanului grozav,
Astfel secoli de-ntuneric țin în lanțuri d-umilire
Spiritul, ce-adînc se zbate într-a populilor fire,
Spiritul, ce-a vremei fapte, de-ar ieși le-ar face prav.

Dar de secoli fierbe lumea din adîncuri să se scoale.
Cum vulcanul, ce irumpe, printre nori își face cale
Și îngroapă sub cenușă creațiunea unei țări,
Astfel fiii tari și tineri unor secole bătrîne
Lumea din încheieture vor s-o scoată, din țîțîne
Să o smulgă, s-o arunce în zbucnirea nouei eri.

Tricolorul plin de sînge e-mplîntat în baricade,
Clopotele url-alarmă pe Bastilia ce cade
Și poporul muge falnic, ca un ocean trezit ;
Sfarmă tot și pe-a lui valuri, ce le urcă cu mîndrie,
El înalță firi cumplite, cari-l duc, o vijelie,
Să îngroape sub ruine, ce-n picioare a strivit.

Și prin negrele icoane unor zile fără frîuri,
Unde viața e-o scînteie, unde sînge curge-n rîuri,
Palid, adîncit, sinistru, trece tigrul Robespierre ;
Și privirea-i sîngeroasă s-alintează ca spre pîndă :
Căci ce scrie e-o sentință, ce gîndește e-o osîndă —
Într-un cran săpat ca-n piatră fierb gîndirile-i de fier.

Dar el cade — și s-așază ale mării nalte unde.
A dreptății aspră rază în popor adînc pătrunde,
Zilele de îngrozire s-a contras într-un fantom ;
Dar puteri neliniștite, ce trăiesc în adîncime,
Ar vrea țărmul să-l evadă, să înece cu mărime
Lumea. Ele se concentră în suflarea unui om,

•

Mare, că-i purtat pe umeri de adînci și mîndre vremuri ;
Căci gîndiri, cari ieșise dintr-a lumii lung cutremur,
El le poart-unite-n frunte și le scrie pe stindard ;
Cînd în lumea subjugată pentru drepturi ridic-arma.
Arătarea-i salutată de popoare... regi se sfarmă
Și a gloriei mîndre stele într-a lumei noapte ard.

Și de-aceea a lui flamuri le-nsoțesc cu-nsufleţire.
El îi duce la învingeri, el îi duce la peire.
Cine moare — moare-n cuget c-a rămas trăind în el ;
Tot ce-i nobil și puternic în ăst secol de mîndrie
Îl urmează... Căci prin noaptea unei lumi în bătălie
Lin lucește-*eterna pace*, luminos și mîndru țel.

Cătră țelul, care-n noapte le lucește ca un soare
Ei se duc prin zeci de lupte, urmărindu-l cu ardoare,
Zeci de mii cad, pe-a lor urme răsar alte zeci de mii,
Steaua-i duce, ei urmează printre veri și printre ierne,
Pînă unde-eterna iarnă munţi de neauă-n cîmpi așterne,
Unde crivățul visează uriașe vijelii.

Ș-atunci Nordul se stîrnește din ruinele-i de gheață,
Munții plutitori și-i sfarmă și pe-a cîmpurilor față
El ridică visuri nalte... volburi mari de frig se văd
Și trecînd peste oștire o îngroapă... Și cu fală

El ridică drept făclie aurora-i boreală
Peste-oștirea-ntroienită în pustiul... de omăt.

Nordul m-a învins — *ideea m-a lăsat.* Și ca un soare
Vezi că-ncepe a apune într-a secolilor mare,
Aruncînd ultima-i rază peste domul d-invalizi.
La apus privește lumea în duioasa ei uimire.
N-a fost om acel ce cade, ci a veacului gîndire
A trăit în el... Cu dînsul cartea lumii iar s-a-nchis.

Exilat în stînce sure și-n titanica-i gîndire,
Ca Prometeu ce-a-adus lumei a luminei fericire,
De pe-o piatră el privește lingușirea mării-adînci ;
Acolo, gonit de soarte și de gînduri el adoarme,
Cu durere-adîncă marea vrea pămîntul să-l răstoarne —
Și izbea mugind de doliu în mormîntul lui de stînci.

Sori se sting și cad în caos mari sisteme planetare,
Dar a omului gîndire să le măsure e-n stare...
Cine-mi măsur-adîncimea — dintr-un om ?... nu — dintr-un gînd
Neaprofundabil. Vană e-a-nvățaților ghicire.
Cum în fire-s numai margini, e în om nemărginire.
Cît geniu, cîtă putere — într-o mînă de pămînt

Într-un cran uscat și palid ce-l acoperi cu o mînă,
Evi întregi de cugetare trăiesc pacinic împreună,
Univers, rîuri de stele — fluvii cu mase de sori ;
Viața turbure și mare a popoarelor trecute,
A veciei văi deschise-s cu-adîncimi necunoscute,
Vezi icoana unui secol lîngă chipul unei flori !

Tu, ce în cîmpii de caos semeni stele— sfînt şi mare,
Din ruinele gîndirii-mi, o răsari, clar ca un soare,
Rupe vălur'le d-imagini ce te-ascund ca pe-un fantom ;
Tu, ce scrii mai dinainte a istoriei gîndire,
Ce ţii bolţile tăriei să nu cadă-n risipire,
Cine eşti ?... Să pot pricepe şi icoana ta... pe om.

Fulgeră-n norii de secoli unde-ngropi a ta mărime,
Printre bolţile surpate să mă uit în adîncime :
De-oi vedea a ta comoară nu regret chiar de-oi muri.
Oare viaţa omenirei nu te caută pe tine ?
Eu un *om* de te-aş cunoaşte, chiar să mor mi-ar părea bine.
Dar să ştiu — semeni furnicei ce cuteaz-a te gîndi ?

Cine-a pus aste seminţe, ce-arunc ramure de raze,
Într-a caosului cîmpuri, printre veacuri numeroase,
Ramuri ce purced cu toate dintr-o inimă de om ?
A pus gînduri uriaşe într-o ţeastă de furnică,
O voinţă-atît de mare-ntr-o putere-atît de mică,
Grămădind nemărginirea în sclipitu-unui atom.

Vai ! în van se luptă firea-mi să-nţeleagă a ta fire !
Tu cuprinzi întregul spaţiu cu a lui nemărginire
Şi icoana-ţi n-o inventă omul mic şi-n margini strîns.
Jucăria sclipitoare de gîndiri şi de sentinţe,
Încurcatele sofisme nu explic a ta fiinţă
Şi asupra cugetării-ţi pe mulţi moartea i-a surprins.

Oamenii au făcut chipuri ce ziceau că-ţi seamăn ţie,
Te-au săpat în munţi de piatră, te-au sculptat într-o cutie,
Ici erai zidit din stînce, colo-n aşchii de lemn sfînt ;
Ş-apoi vrură ca din chipu-ţi să explice toate. Mută
La rugare şi la hulă idola de ei făcută
Rămînea !... Un gînd puternic, dar nimic — decît un gînd.

În zădar trimit prin secoli de-ntrebări o vijelie
Să te cate-n hieroglife din Arabia pustie,
Unde Samum își zidește vise-n aer, din nisip.
Ele trec pustiul mîndru ș-apoi se coboară-n mare,
Unde mitele cu-albastre valuri lungi, strălucitoare,
Înecînd a mele gînduri de lungi maluri le risip.

Prefăcute-n vulturi ageri cu aripi fulgerătoare,
C-ochi adînci și plini de mite, i-au trimis în cer să zboare,
Dar orbite, cu-aripi arse pe pămînt cad îndărăt ;
Prefăcute-n stele de-aur merg pîn' l-a veciei ușă,
Dară arse cad din ceriuri și-mi ning capul cu cenușă
Și cînd cred s-aflu-adevărul mă trezesc — c-am fost poet.

Ca s-explic a ta ființă, de gîndiri am pus popoare,
Ca idee pe idee să clădească pîn-în soare,
Cum popoarele antice în al Asiei pămînt
Au unit stîncă pe stîncă, mur pe mur s-ajungă-n ceruri.
Un grăunte de-ndoială mestecat în adevăruri
Și popoarele-mi de gînduri risipescu-se în vînt.

Cum ești tu nimeni n-o știe. Întrebările de tine,
Pe-a istoriei lungi unde, se ridică ca ruine
Și prin valuri de gîndire mitici stînce se sulev ;
Nici un chip, pe care lumea ți-l atribuiește ție
Nu-i etern, ci cu mari cete d-îngeri, de ființi o mie,
C-un cer încărcat de mite asfințești din ev în ev.

Timp, căci din izvoru-ți curge a istoriei gîndire,
Poți răspunde la-ntrebarea ce pătrunde-a noastră fire,
La enigmele din cari ne simțim a fi compuși ?

Nu !... Tu măsuri intervalul de la leagăn pîn' la groapă.
În ăst spaţ' nu-i adevărul. Orologiu eşti [ce sapă...]
Tu nedînd vo dezlegare, duci l-a dezlegărei uşi.

Ş-astăzi punctul de solstiţiu a sosit în omenire.
Din mărire la cădere, din cădere la mărire
Astfel vezi roata istoriei întorcînd schiţele ei ;
În zădar palizi, siniştri, o privesc cugetătorii
Şi vor cursul să-l abată... Combinaţii iluzorii —
E apus de Zeitate, ş-asfinţire de idei.

Nimeni soarele n-opreşte să apuie-n murgul serei,
Nimeni Dumnezeu s-apuie de pe cerul cugetării,
Nimeni noaptea să se-ntindă pe-a istoriei mormînt ;
Mulţi copii bătrîni crezut-au cum că ei guvernă lume,
Nesimţind că-s duşi ei singuri de un val fără de nume,
Că planetul ce îi poartă cugetă adînc şi sfînt.

Se-nmulţesc semnele vremei, iară cerul de-nserare
Roşu-i de războaie crunte, de-arderi mari, de disperare
Şi idei a zeci de secoli sunt reduse la nimic ;
Soarele divin ce-apune varsă ultimile-i raze
Pe-a istoriei cîmpie mult iubită şi se lasă
În oceanul de-ntuneric, ce s-arată inamic.

Spune-o veste cum că-n ţara unde fug a lumii zile
Să trăiască mai departe, strălucite şi copile,
Într-a nopţilor grădine stele cresc în loc de flori ;
Unde-n codrii de aramă cîntă-n crengi arfe-atîrnate,
Zmeii-şi fac din cîte-un munte uriaşele palate —
E un lac cu *apă vie* într-un şes încîntător.

Cine bea din el nu moare... O, aş bea, să văd anume
C-a venit domnia morţii, sfărîmînd bătrîna lume —
Stele cad şi în cădere alte lumi rup cu lovire ;
Într-a cerurilor domă tunetele să vuiască
Ca mari clopote de jale, fulgere să strălucească
Ca făclii curate, sfinte pe pămîntu-nmormîntat.

Marea valur'le să-şi mişte şi să tremure murindă,
Norii, vulturii mariùmbrii, a lor aripi să-şi aprindă,
Fulgeri rătăciţi s-alerge spintecînd aerul mort ;
În catapeteasma lumii soarele să-ngălbenească,
Ai peirii palizi îngeri dintre flacăre să crească
Şi să rupă pînz-albastră pe-a cerimei întins cort.

Fulgerele să îngheţe sus în nori. Să amorţească
Tunetul şi-adînc să tacă. Soarele să pîlpîiască,
Să se stingă... Stele-n ceruri tremurînd să cadă jos ;
Rîur'le să se-nfioare şi-n pămînt să se ascunză
Şi să sece-a lumei faţă, să se facă neagră. Frunze
Galbene, uscate, cerul lumile să-şi cearnă jos.

Moartea-ntindă peste lume uriaşele-i aripe :
Întunericul e haina îngropatelor risipe.
Cîte-o stea întîrziată stinge izvorul ei mic.
Timpul mort şi-ntinde membrii şi devine veşnicie.
Cînd nimic se întîmpla-va pe întinderea pustie
Am să-ntreb : Ce-a rămas, oame, din puterea ta ? —
Nimic !!

Dar la ce să beau din lacul ce dă viaţă nesfîrşită,
Ca să văd istoria lumii dinainte-mi repetită,
Cu aceleaşi lungi mizerii s-obosesc sufletu-mi mut ?

Și să văd cum nasc popoare, cum trăiesc, cum mor.
Și toate
Cu virtuți, vicii aceleași, cu mizerii repetate...
Vrei viitorul a-l cunoaște, te întoarce spre trecut.

Din agheazima din lacul, ce te-nchină nemurirei,
E o picătură-n vinul poeziei ș-a gîndirei.
Dar o picătură numai. Decît altele, ce mor,
Ele țin mai mult. *Umane,* vor pieri și ele toate.
În zădar le scrii în piatră și le crezi eternizate,
Căci eternă-i numai moartea, ce-i viață-i trecător.

Și de-aceea beau paharul poeziei înfocate.
Nu-mi mai chinui cugetarea cu-ntrebări nedezlegate
Să citesc din cartea lumii semne, ce mai nu le-am scris.
La nimic reduce moartea cifra vieții cea obscură —
În zădar o măsurăm noi cu-a gîndirilor măsură,
Căci gîndirile-s fantome, cînd viața este vis.

MITOLOGICALE

Da ! din porțile mîndre de munte, din stînci arcuite,
Iese-uraganul bătrîn, mînînd pe lungi umeri de nouri,
Caii fulgerători și carul ce-n fuga lui tună.
Barba lui flutură-n vînturi ca negura cea argintie,
Părul îmflat e de vînt și prin el colțuroasa coroană,
Împletită din fulgerul roș și din vinete stele.
Hohot-adînc bătrînul cînd vede că munții își clatin
Și-și prăvălesc căciule de stînci cînd vor să-l salute...
Codrii bătrîni rîd și ei din adînc și vuind îl salută

Paltenii nalţi şi bătrînii stejari şi brazii cei vecinici.
Numai marea-albastră murmură-n contra orgiei.
Care bătrînul rege-o făcea : -n beţia lui oarbă,
El mîn-oştiri de nori contra mării... ş-armia-i neagră,
Ruptă pe-ici pe colea de-a soarelui roşă lumină
Şiruri lungi fug repede grei pe cerul cel verde.
Şi netezindu-şi barba, trece prin ei uraganul
Dus de fulgerătorii cai în bătrîna căruţă,
Care scîrţîie hodorogind, de-ai crede că lumea
Stă să-şi iasă din vechile-i vecinice încheieture.
— Groaznic s-a îmbătat bătrînul — soarele zice :
Nu-i minune — a băut jumătate d-Oceanul Pacific.
Rău îi mai îmblă prin pîntece-acum băutura amară.
Însă-s eu de vină... c-umplut-am de nouri păhare
Cu apele mării adînci, boite cu roşă lumină —
Cine dracul ştia acum că de cap o să-şi facă !
Ah ! moşneagul beţiv e-n stare-ntr-o zi să ruine
Toate societăţile de-asigurare din ţară.
Soarele-şi bagă capul prin nori şi limba şi-o scoate
Şi c-o rază gîdilă barba bătrînului rege.
— Hehe ! zice bătrînul, rîzînd, ce faci tu, Pepeleo ?
Tînăr, hai ? De mii de ani tot tînăr te văd eu,
Pare-mi că dai pe obraz cu roş după moda de astăzi,
Altfel nu-nţeleg cum tînăr de-o mie de evi eşti.
— Taci, moşnege făr' de obraz, te du, te trezeşte...
Vezi în ce stare te afli, coroana îţi stă pe-o ureche
Şi cu veselia ta proastă lumea ruini tu !
Însă-a popoarelor blonde de stele guverne-îndărătnici,
Vai ! nu făcuse şosea cumsecade pe cîmpii albaştri
Şi se răstoarnă carul şi rău se-nglodează bătrînul.
Mai că era să-i rămîie ciubotele-n glodul de nouri.
Hei, ce-i pasă ! El norii frămîntă jucînd mocănească
Şi pe-un vînt l-apucă de cap, făcîndu-i morişcă.
Se tăvălea peste cap şi, pişcat de-un purec de fulger,
Se scărpina de-un şir de păduri ca de-un gard de răchită.
Norii roşesc de ruşine şi fug iar vîntul se culcă

Între codri şi munţi... Uraganul mahmur poticnește
Spre castelul de stînci, ce-și deschide uriașa lui poartă.
Spre-a-l primi pe bolnavul bătrîn în surele hale.
El își ia coroana din cap și în cui o atîrnă,
De sclipește-n noapte frumoasă și roșă — un fulger
Încremenit în nori. Cojocul l-anină
El de cuptor... ciubote descalță și negrele-obiele
Cît două lanuri arate le-ntinde la focul Gheenei
Să se usuce... Chimirul descinge și varsă dintr-însul
Galbeni aprinși într-un vechi căuș afumat de pe vatră,
Mare cît o pivniță... -N patu-i de pîclă-nfoiată,
Regele-ntinde bătrînele-i membre și horăiește.
Pînă-n fundul pămîntului urlă : peștere negre
Şi rădăcinile munților mari se cutremură falnic
De horăitul bătrînului crai. Iară-afară
Vezi un ger bătrîn și avar cu fața mîhnită,
Cărăbănind al zorilor aur în saci de-ntuneric
Ca să-l usuce-n rubine. Cu-ncetul cu-ncetu-nserează...
Soarele, ca să împace marea, la ea se apleacă,
Lin netezește-a ei față albastră și-adînc se uită
În luminoasele valuri a ei și sînu-i desmiardă,
Cu tot aurul razelor lui. La pămînt se mai uită...
Florile toate ridică la el cochetele capuri
Copilăroase și ochii lor plini de zădarnice lacrimi...
Pe grădini se mai uită, pe-alei de vișini în floare
Şi de cireși încărcați, de salcîmi cu mirosul dulce.
Pe-acolo se primblă o fată-n albastru-mbrăcată,
Părul cel blond împletit într-o coadă îi cade pe spate...
Ca Margareta din Faust ea ia o floare în mînă
Şi șoptea : mă iubește... nu mă iube... mă iubește !
Ah ! boboc... amabilă ești... frumoasă și — proastă,
Cînd aștepți pe amant, scriitor la subprefectură,
Tînăr plin de speranțe venind cu luleaua în gură...
Soarele-a apus, iar luna, o cloșcă rotundă și grasă,
Merge pe-a cerului aer moale ș-albastru și lasă
Urmele de-aur a labelor ei strălucinde ca stele.

Iar de a doua zi se scoală bătrînul și urcă Rarăul
Numai în cămeșoi, desculț și fără căciulă
Și se scarpină-n cap — somnoros — uitîndu-se-n soare.

ICOANĂ ȘI PRIVAZ

De vrei ca toată lumea nebună să o faci,
În catifea, copilă, în negru să te-mbraci —
Ca marmura de albă cu fața ta răsari,
În bolțile sub frunte lumină ochii mari
Și părul blond în caier și umeri de zăpadă —
În negru, gură-dulce, frumos o să-ți mai șadă!
De vrei să-mi placi tu mie, auzi? și numai mie,
Atuncea tu îmbracă mătasă viorie.
Ea-nvinețește dulce, o umbr-abia ușor,
Un sîn curat ca ceara, obrazul zîmbitor
Și-ți dă un aer timid, suferitor, plăpînd,
Nemărginit de gingaș, nemărginit de blînd.
Cînd îmbli a ta haină de tine se lipește,
Ci gingaș-mlădioasă tu rîzi copilărește.
De șezi cu capul mîndru pe spate lin lăsat,
Tu pari sau fericită sau parc-ai triumfat...
Ciudat... Stau melancolic, greoi ca și un trunchi,
Cînd veselă ți-ai pune chiar talpa pe genunchi.
Căci mă cunosc prea bine și nu-mi vine să cred
Că mă iubești pe mine tu, tu! ce eu te văd
Atîta de frumoasă, atît de răpitoare,
Atît — cum nu mai este o alta pe sub soare;
Îți bați tu joc de mine, cu ochii mă provoci
Și vrei cu al meu suflet tu numai să te joci...
Ș-apoi... Merit eu oare mai mult de la un înger
Decît de-a lui privire eu sufletu-mi să-mi sînger?

O, bate-ţi joc, copilă, ucide-mă de vrei,
Zîmbirea gurei tale, un vis din ochii tăi
Mai mult e pentru lume decît un trai deșert...
Și încheierea vieţii-mi ; pe tine să te iert.
Ce sunt ? Un suflet moale unit c-o minte slabă
De care nime-n lume, ah, nimeni nu întreabă.
Și am visat odată să fiu poet... Un vis
Deșert și fără noimă ce merit-un surîs
De crudă ironie... Și ce-am mai vrut să fiu ?
Voit-am a mea limbă să fie ca un rîu
D-eternă mîngîiere... și blînd să fie cîntu-i.
Acum... acuma visul văd bine că mi-l mîntui,
Căci toată poezia și tot ce știu, ce pot,
Nu poate să descrie nici zîmbetu-ţi în tot.
Te-am îngropat în suflet și totuși slabii crieri
Nu pot să te ajungă în versuri și descrieri.
Frumseţa ta divină, nemaigîndită, sfîntă
Ar fi cerut o arfă puternică, ce-ncîntă ;
Cu flori stereotipe, cu raze, diamante,
Nu pot să scriu frumseţa cea vrednică de Dante.
O, bate-ţi joc de mine, pigmeu deșert, nedemn,
Ce am crezut o clipă de tine că sunt demn.
O, marmură curată, o, înger, o, femeie,
Eu să te-ating pe tine cu-a patimei scînteie,
Eu, eu să fiu în stare o, clipă să-mi închipui
C-al meu e trupul dulce ? c-a mele : fața-i, chipu-i... ?
Nebun ce sunt... Nu rîzi tu ? O, rîzi de mine... Rîzi.
Plîngînd cu-amărăciune, eu ochii să-mi închiz,
Să nu mai văd nainte-mi acea frumoasă zee
Cu capul ei de marmur pe umeri de femeie...
Astfel îmi trece viața, astfel etern mă chinui
Și niciodată, Ana, nu m-a lăsat la sînu-i,
Căci ea nu vrea iubire... vrea numai adorare...
Tîmpit să-mi plec eu fruntea ca sclavul la picioare
Și ea să-mi spuie rece : „Monsieur, ce ai mai scris ?"
La glasu-i chiar ironic, să fiu în paradis,

Să fiu prea, prea ferice, de-a vrea să cate numa
Pe acest mizerabil, ce o privește-acuma.
Da, da! să fiu ferice de-un zîmbet, de-un cuvînt,
Căci zîmbetul mai mult e ca viața-mi pe pămînt.
Să simți cum că natura își bate joc de noi:
Ici-colo cîte-un geniu — și preste tot gunoi.
Și eu simt acest farmec și-n sufletu-mi admir
Cum admira cu ochii cei mari odat' Shakespeare.
Și eu, eu sunt copilul nefericitei secte
Cuprins de-adînca sete a formelor perfecte;
Dar unde este dînsul cu geniu-i de foc
Și eu, fire hibridă — copil făr' de noroc!
Făr' de noroc? De ce dar? Au nu sunt fericit
Că-n calea mea o umbră frumoasă s-au ivit?
Nu mi-e destul-avere un zîmbet trecător,
O vorbă aruncată ironic — de amor?
Comoară nu-i destulă privirea, un cuvînt,
Ce viața-mi însoți-va de-acum pîn-în mormînt?
Sunt vrednic eu a cere — sunt demn să am mai mult?
A lumei hulă oare în juru-mi n-o ascult?
Putut-am eu cu lira străbate sau trezi
Nu secolul, ca alții — un ceas măcar, o zi?
Cuvinte prea frumoase le-am rînduit șirag
Și-am spus și eu la lume ce-mi este scump sau drag...
Aceasta e menirea unui poet în lume?
Pe valurile vremii, ca boabele de spume
Să-nșire-ale lui vorbe, să spuie verzi ș-uscate
Cum luna se ivește, cum vîntu-n codru bate?
Dar oricîte ar scrie și oricîte ar spune...
Cîmpii, pădure, lanuri fac asta de minune,
O fac cu mult mai bine de cum o spui în vers.
Natura-alăturată cu-acel desemn prea șters
Din lirica modernă — e mult, mult mai presus.
O, tristă meserie, să n-ai nimic de spus
Decît povești pe care Homer și alți autori
Le spuseră mai bine de zeci de mii de ori.

Da, soarele bătrînu-i, bătrîn pămîntu-acuma :
Pe gîndurile noastre, pe suflet s-a prins bruma
Și tineri numa-n sînuri vedem frumseța vie,
Dar gîndul nostru-n ceață n-o pune pe hîrtie...
Suntem ca flori pripite, citim în colbul școlii
Pe cărți cu file unse, ce roase sunt de molii.
Astfel cu meșteșuguri din minte-ne — un pir —
Am vrea să iasă rodii sau flori de trandafir.
În capetele noastre de semne-s multe sume,
Din mii de mii de vorbe consist-a noastră lume,
Aceeași lume strîmbă, urîtă, într-un chip
Cu fraze-mpestrițată, suflată din nisip.
Nu-i acea *altă* lume, a geniului rod,
Căreia lumea noastră e numai un izvod...
Frumoasă, ea cuprinde pămînt, ocèan, cer
În ochi la Calidasa, pe buza lui Omer ?
O, salahori ai penei, cu rime și descrieri
Noi abuzăm sărmanii de mîna-ne de crieri...
Căci plumbu-n veci nu-i aur... și-n noi se simte izul
Acelei meserie ce-o-nlocuim cu scrisul...
În loc să mînui plugul, sau teasla și ciocanul
Cu aurul fals al vorbii spoiesc zădarnic banul
Cel rău al minții mele... și vremea este vama
Unde a mea viață și-a arăta arama.

„Să reproduci frumosul în forme“ ne înveți :
De-aceea poezia-mi mă împle de dispreț...
Dator e-omul să fie a veacului copil,
Altfel ca la nevolnici el merit-un azil
Într-un spital... Acolo cîrpească cu minuni
Păreții de chilie și spună la minciuni...
Da ! ticălos e omul născut în alte vremi...
Sincer, îți vine soartea s-o sudui, s-o blestemi :
Blăstămurile însăși poet te-arată iarăși,
Al veacului de mijloc blestemul e tovarăș.

Într-un poet nemernic, ce vorbele înnoadă
Ca în cadență rară să sune trist din coadă
Și-ntre-ofițerul țanțoș cu spada subsuoară
Alegere nu este, alegerea-i ușoară.
Pocnind în a lui haine, el place la neveste,
Fecioara-nfiorată își zice : acesta este...
Acesta da... Simțire tu ai și este dreaptă.
Nebuni suntem cu toții, natura-i înțeleaptă —
Un corp frumos și neted te face să iubești,
În brațul lui puternic tu simți că-ntinerești.
Doar nu ești tu, nebună
S-alegi în locu-i, fată, pe un împușcă-n lună,
Pe-un om care stă noaptea ș-a minții adîncime
În strofe o disface și o așază-n rime...
Soldatul spune glume ușoare — tu petreci...
Pe cînd poetul gingaș, cu mersul de culbeci,
E tîmid, abia ochii la tine și-i ridică.
El vorbe cumpănește, nu știe ce să-ți zică
Privindu-te cu jale, oftează — un năuc...
Și zile-ntregi stau astfel în jilț, ș-apoi mă duc
Și ani întregi putea-voi tot astfel ca să șez
Și-n inima copilei de fel nu-naintez.

Copil, copilul nu e ? voiește să petreacă.
Ce caut eu cu ochii-mi, cu-a lor privire seacă ?
Ce-i zic dumnezeire, și înger, stea și zeie,
Cînd ea este femeie, și vrea a fi femeie ?
Și totuși... Ah ! odată, mi-a spus cu vorbe dulci ;
— Aș vrea pe braț, aicea, tu capul tău să-l culci,
Să mîngîi a ta frunte, nefericit copil !
Acest cuvînt, divino, mai zi-l o dată, zi-l.
Vezi tu, închipuirea în veci îmi e tovarăș.
Un vis, ca o poveste, în veci revine iarăș :
S-ajung o zi, în care, în strîmta mea chilie,
Tu să domnești ca fiică, stăpînă și soție

Și-n ore de durere, cînd gîndul mi-a fi veșted
Să simt cum dulcea-ți mînă se lasă pe-al meu creștet,
Și-atunci ridicînd capul, dînd ochii-mi peste spate,
Să văd, ah, pămînteasca-mi, duioasa-mi zeitate...
Fugi, fugi! Ce te așteaptă cu mine într-un veac,
În care poezie și visuri sunt un fleac:
Nu te îndemn eu însuși ca să-mi urmezi în cale,
Să fiu nemernic martor nefericirii tale.
Decît să scriu la versuri, mai bine-aș bate toba:
Cu rime și cu strofe nu se-ncălzește soba.
Chiar inima-mi de-aș da-o să bei dintr-însa sînge:
Nevoia este gheața ce-amoru-n grabă-l stinge.

. . . . . .

Visînd astfel ia sama cu mine că petreci,
Copil cu gură caldă, cu picioruțe reci.
Te-apropii, mă-ntrebi dulce: cum nu te curtenesc?
O vorbă-ai vrea în fine s-auzi cum o rostesc...
De-un ceas tu cești în fața-mi — acuma-nsă dorești
Drept preț, să-ți spun amoru-mi în versuri franțuzești.
Idee! Și de brațu-mi atîrni dulcele-ți braț.
Întorc spre tine capul, privesc fără de saț,
Cu gura de-al tău umăr încet și trist șoptesc:
— Ești prea frumoasă, Doamnă, și prea mult te iubesc!

EU NU CRED NICI ÎN IEHOVA

Eu nu cred nici în Iehova,
Nici în Buddha-Sakya-Muni,
Nici în viață, nici în moarte,
Nici în stingere ca unii.

Visuri sunt și unul ș-altul,
Și totuna mi-este mie
De-oi trăi în veci pe lume,
De-oi muri în veciniciе.

Toate-aceste taine sfinte
— Pentru om frînturi de limbă —
În zădar gîndești, căci gîndul,
Zău, nimic în lume schimbă.

Și fiindcă în nimica
Eu nu cred — o, dați-mi pace !
Fac astfel cum mie-mi pare
Și faceți precum vă place.

Nu mă-ncîntați nici cu clasici,
Nici cu stil curat și antic —
Toate-mi sunt de o potrivă,
Eu rămîn ce-am fost : romantic.

CODRU ȘI SALON

I

Zadarnic fete mîndre zîmbind cutreier sala
Și muzică-i și visuri și farmec îndelung.
În ochii unui tînăr sădită e răceala
Și note cît de blînde în inimă-i n-ajung.

Amicul cel de-o vrîstă păharul lui îl împle
Şi-l cheamă şi pe dînsul la masa unde beu;
Pe mînile-amîndouă el ţine a lui tîmple,
Se uită pe fereastră cum ninge-ncet... mereu.

Se uită cum omătul copaci şi case-ncarcă,
Cum vîntul farmă ramuri zvîrlindu-le-n fereşti,
Atunci i se năzare un vis frumos... şi parcă
Revede tinereţea-i cu ochii sufleteşti.

Colo în depărtare e valea lui natală,
Cu codri plini de umbră, cu rîpe fără fund,
Unde izvoară albe murmură cu sfială
Şi scapăr-argintie lovindu-se de prund.

Ar vrea ca să mai vadă colibele de paie
Prin stînce încuibate, ce mai că se prăval,
Cînd luna dintre nouri, crăiasa cea bălaie,
Se ridica prin codri din fruntea unui deal.

Să aib-ar vrea colibă de trestii, mititică,
În ea un pat de scînduri, muşchi verde de covor,
Din pragu-i să se uite la munte cum s-ardică
Cu fruntea lui cea stearpă pierzîndu-se în nor.

Ar vrea să rătăcească cîmpia înflorită,
Unde ale lui zile din visuri le-au ţesut;
Unde-nvăţa din rîuri o viaţă liniştită,
Părînd să n-aibă capăt, cum n-are început.

Mama-i știa atîtea povești, pe cîte fuse
Torsese în viață... deci ea l-au învățat
Să tîlcuiască semne ș-a păsărilor spuse
Și murmura cuminte a rîului curat.

În curgerea de ape, pe-a frunzelor sunare,
În dulcele-'miitul al paserilor grai,
În murmurul de viespii, ce-n mii de chilioare
Zidesc o mănăstire de ceară pentru trai,

De spînzură prin ramuri de sălcii argintoase
O-ntreagă-mpărăție în cuib legănător,
A firii dulce limbă de el era-nțeleasă
Și el împlea de cîntec, cum îl împlea de dor.

Visa copilul... Frunțea-i de-o stîncă răzimată,
Privea uimit în rîul ce spumega amar,
Și arunca vo piatră în apa-nvolburată.
Rîdea, cînta degeaba... plîngea chiar în zădar.

El vede ierburi nalte în mîndră zi cu soare.
Crescute-ajung la brîul unei copile. Lin
Prin iarba mare trece ș-aminte luătoare
Plivește flori albastre și fire de pelin.

Cunună împletește, o-ncaieră sălbatec
În pletele îmflate, în părul încîlcit
Și ochii rîd în capu-i și fața-i e jeratec —
A lanurilor zînă, cu chip sumeț, răstit.

Apoi în codru trece și cîntă doina dragă.
Sălbatec este glasu-i, vioi, copilăros,
El sună-n codru verde, trezește lumea-ntreagă,
Picioarele-i desculțe îndoaie flori pe jos.

— Ah ! cum nu sunt — ea strigă — o pasere măiastră,
Cu penele de aur ca paserile-n rai ;
La sfînta Joi m-aș duce, aș bate în fereastră
Cu ciocul și i-aș zice cu rugătoriul grai :

Să-mi deie-un măr, în care închisă e o lume,
Palat frumos la munte, în codri înfundat,
Ș-un făt-frumos de mire, înalt, cu dulce nume,
Din sînge și din lapte — fecior de împărat !

Ea cîntă și pocnește în crengi c-o vargă lungă.
O ploaie de flori albe se scutură pe ea,
Un flutur se înalță, cu sete ea-l alungă,
Cu mîna crengi îndoaie și glasu-i răsuna.

Apoi și-aduce-aminte... era o zi frumoasă...
El s-a trezit pe-o punte sub ochii ei de foc...
Ea păru-și dă-ntr-o parte din fața rușinoasă,
Își pleacă ochii tîmizi și el a stat pe loc...

Ce s-a-ntîmplat de-atuncea nu vrea să ție minte.
Destul că nu mai este... și chipul ei cel blînd,
Zîmbirea-i sfiicioasă și ochiul ei cuminte
Sunt duse fără urmă de pe acest pămînt.

S-a stins. De-aceea însă ar vrea încă o dată
Să vadă lunca verde, departe valea-n flori,
Unde ades de brațu-i, în noaptea înstelată,
Ședea pe stînca neagră spuindu-i ghicitori.

Da, ghicitori, enigme. Ce știa el pe-atunce
De-a vieții grea enigmă, de anii furtunoși?
În lacu-adînc și neted, în mijlocul de lunce,
Părea că vede zîne cu păr de aur roș.

Și trestia cea naltă vuind de vînt mai tare...
La glasu-i asculta el ca basme triste, dulci,
Cînd rețele din codru pe creții apei clare,
Scăldîndu-se prin papuri lăsau pe valuri fulgi.

II

Trecură ani. E noapte. În camera bogată,
Pe-un pat alb ca zăpada, copila sta măreț.
O candelă de aur e-un punct de foc arată
Prin umbra străvezie icoane pe pereți.

Culcată jumătate, copila cu-ntristare
Zîmbește. Plete blonde pe umere cobor
Și cad pe albe perini, iar ochiul ei cel mare
Arată nu amorul — ci setea de amor.

Iar fața ei frumoasă-i de-acea albeață sură,
Brumată ca-n lucirea unui mărgăritar;
Pe brațe de zăpadă, pe sînii ei se fură
A candelei lumină mai rar și tot mai rar.

Iar micile-i picioare ating covorul moale
Şi chinuie papucii de-atlaz, care stau jos.
L-a patului ei margini cu fruntea-n a ei poale
Sta în genunche dînsul privind întunecos...

Sub umerii-unei feţe ca marmura de rece
Sunt umbrele-ntristării, ce-adînci l-arată slab ;
Prin ochii mari şi negri o îndoială trece,
Ce fulgeră în taină, apoi dispare-n grab.

— Din vorba mea nu poate amor să se aleagă ?
Nu te iubesc atîta cît ştiu să te iubesc ?
Ai vrea să storc din mare amărăciunea-ntreagă
Şi într-o picătură s-o beau, să-nnebunesc ?

Spre-a împlini vo unul din dorurile tale,
Au pot să fiu, copilă, de trei ori Dumnezeu,
Şi ce-au făcut puternic în veacurile sale,
Aceea într-o clipă să pot a face eu ?

O, de-aş putea s-amestec a lumii lucruri toate,
După a mea voinţă un ceas să te încînt,
Cu susu-n jos ar merge a firii legi bogate,
Pustiu ar fi în ceriuri şi ceriul pe pămînt.

Şi la a ta ivire părere-ar ziua noapte,
Astfel de strălucită ai trece-n lanuri verzi,
Încît numai pîraie ţi-ar povesti cu şoapte
Că în a ta privire eu minţile îmi pierz.

Cînd ai muri, iubito, căci contra morții n-are
Nici Dumnezeu putere atuncea cu amar
Aș stinge în grămadă sistemele solare
Și-n ăst mormînt te-aș spune ca pe-un mărgăritar.

Iar eu, eu singuratec în lumea cea pustie,
În chaos fără stele și fără de nimic,
M-aș arunca — un demon — să cad o vecinicie,
De-a pururea și singur deșertul să-l despic.

Iar dacă liberate planetele cu-ncetul
Ar reintra în viață în vechile lor legi,
Ființele lor nouă priveasc-atunci cometul,
Neliniștind cu zboru-i veciile întregi.

Fantasmă nesfîrșită și totuși diafană,
Din lume exilată neaflînd limanul său,
Demon, gonit de-a pururi de ordinea tirană —
Acela să fiu eu.

— Să faci minuni ? Nu-i asta. Nu mă-nțelegi, iubite —
Pe creștetul lui mîndru ea mînile și-a pus.
Sunt taine-n astă lume atît de neghicite,
De-ai spune viața toată, tot n-ai sfîrși de spus.

Vezi tu, eu te-aș vrea timid, un blînd băiet, să-mi spună
Cu ochii plini de visuri zadarnice povești,
S-adorm plecîndu-mi tîmpla la tîmpla ta — nebună !
Așa cum te visasem ai fost, dar nu mai ești.

Pătate de-ndoiele a vieţii tale vise —
Băiet de-ai fi tu încă, la mine să te-ardic,
Să te privesc cu gene pe jumătate-nchise,
Dar nu mai crezi în visuri, căci nu mai crezi nimic

Să fii un paj din basme şi eu să fiu regină !
O, cum aş fi de bună şi tu ai fi gentil,
Plutire-am lin pe lacul, ce doarme în grădină,
Căci eu mă simt copilă, de-ai fi şi tu copil !

Nu mintea ta, nu ochii, ce fulgeră-n tăcere,
Nu astea mă îngheaţă de-mi vine ca să mor.
Mă doare — nu ştiu... glasul amestecat cu fiere,
Căci sufletu-ţi e-o rană, suflările-ţi mă dor.

Ce vrei ? Îmi pare-n ochii-ţi că văd o veche vină.
În vorbă amintirea a unei crude munci,
În inimă e-o parte cu totului străină —
De-ai fost vrodată tînăr, e foarte mult de-atunci !

ORICÎTE STELE...

Oricîte stele ard în înălţime,
Oricîte unde-aruncă-n faţă-i marea,
Cu-a lor lumină şi cu scînteiarea
Ce-or fi-nsemnînd, ce vor — nu ştie nime.

Deci cum voieşti tu poţi urma cărarea.
Fii bun şi mare, ori pătat de crime,
Acelaşi praf, aceeaşi adîncime.
Iar moştenirea ta şi-a tot : uitarea.

Parcă mă văd murind... în umbra porţii
Aşteaptă cei ce vor să mă îngroape...
Aud cîntări şi văd lumini de torţii.

O, umbră dulce, vino mai aproape —
Să simt plutind deasupră-mi geniul morţii
Cu aripi negre, umede pleoape.

GEMENII

I

O candelă subţire sub bolta cea înaltă
Lumină peste regii cei dacici laolaltă,
Cari tăiaţi în marmur cu steme şi hlamide
Se înşirau în sală sub negrele firide,
Iar colo-n fruntea salei e-un tron acoperit
C-un negru văl de jale, căci Sarmis a murit.
Iar chipu-i — cel din urmă în lungul şir de regi —
Sub vălu-i ca pe-o umbră, abia îl înţelegi.
Deodată crîşcă fierul în dosu-unei firide.
A unei tainiţi scunde intrare se deschide,
De sub o mantă lungă se-ntinde-o albă mînă.
Ce ţine o făclie aprinsă de răşină,
Care îi bate-n faţă şi-i luminează chipul...
Pe-un stîlp tăiat, orlogiul îşi picură nisipul.
Brigbelu ce cu Sarmis e frate mic de-a gemeni —
Ca umbra cu fiinţa sunt amîndoi asemeni —
Încet înaintează, făclia şi-o ridică
Ş-urechea aţiind-o el asculta : „Nimică !
Un ceas mai am şi iată că voi ajunge-n fine
Atît de sus în lumea creată pentru bine.

Creată pentru bine ne spun cărțile vechi,
De mii de ani ne sună legenda în urechi...
Și am văzut virtutea găsind a ei răsplată,
Ce nu numai de oameni — de zei e-nvidiată,
Răsplată prea frumoasă : un giulgi și patru scînduri.
De cînd văzui aceasta, am stat mereu pe gînduri :
Să-mi stîmpăr lăcomia ? Pe lîngă dulci izvoară
Să trec murind de sete pentr-o așa comoară ?
Pe cînd c-un om în lanțuri — de-i frate, chiar, ce-mi pas
Dacă-l împing în laturi ? — O cale luminoasă
Nainte-mi se deschide ? L-am dat deci la o parte,
De-ale virtuții bunuri să aibă singur parte.
Ei ! Lumea-i împărțită în proști și în șireți,
Iar patimelor rele viclenii le dau preț.
Sămînța roditoare se cade ca să sameni.
Ca să fii domn, se cade să-i iei adînc pe oameni.
Voiești ca să se-nchine cu toți l-a tale oase,
Atunci învie-ntr-inșii pornirea dușmănoasă,
Invidia și ura botează-le virtuți,
Numește-erou pe-un gîde ca fierul să-i ascuți,
Pe cel viclean și neted numește-l înțelept,
Nebun zi-i celui nobil și simplu celui drept,
Din patimi a mulțimii fă scară la mărire
Și te-or urma cu toții în vecinică orbire.
Cu laude mîngîie deșertăciunea lor,
Din roiuri risipite vei face un popor
Și sigur fii la rele de-a pururea urma-va,
Cu sînge și cenușă pămîntul presura-va...
Ferește-te de una, să te păzească ceriul,
Să nu te-mping-un demon a spune adevărul.
A spune : că nu-s vrednici decît de-adînc dispreț,
Că pentru-o vorbă goală jertfești a lor vieți,

Că-n tine nici îţi pasă măcar de-ale lor păsuri,
Că cu a lor micime de suflet tu îi măsuri,
Că lauda, cu care i-ncarci e o ocară,
Că tot ce e ca dînşii e vrednic ca să piară."

Deodată iar ascultă... se îmflă a lui nări.
Aude glasuri multe şi paşi urcînd pe scări,
Iar uşa de la mijloc dă aripele-n laturi
De intră voevozii de ţări şi de olaturi,
În fruntea lor c-un preot bătrîn... Iară moşneagul,
Cu laurul vecinic verde în păru-i alb, toiagul
De aur şi-l ridică : — Brigbelu, iată ora
Că-n numele mulţimii şi-n faţa tuturora,
Venii să chem de trei ori pe rege-n gura mare
Şi dacă nici acuma din umbră-i nu răsare,
Să-ţi oferim coroana, căci legea ne prescrie
Ca peste-un an nici tronul deşert să nu rămîie,
Nici văduvă coroana de tîmpla cuvenită.

Pe un tripod s-aduce căţuia aurită.
Cu făclii stinse-n mînă-n genunche cad oştenii,
Iar preotul aprinde un vraf de mirodenii.
De fumul lor albastru se împle bolta naltă,
S-acopere mulţimea, iar flacările saltă,
Toţi în genunchi cu groază ascultă în tăcere
Iar preotul începe cu glas plin de durere :
— În numele Celùia, al cărui vecinic nume
De a-l rosti nu-i vrednic *un* muritor pe lume,
Cînd limba-i neclintită la cumpenile vremii,
Toiagul meu s-atinge încet de vîrful stemei
Regeşti, şi pentru dînsa te chem — dacă trăieşti,
O Sarmis, Sarmis, Sarmis ! Răsai de unde eşti.
Pe ochi ţiind o mînă făcliile-şi întind,

La sfîntul foc din mijloc cu toţi şi le aprind.
Prin arcurile nalte trecu un jalnic vaier,
Iar braţele ridică făcliile în aer.
Iar preotul smuncește c-o mînă pînza fină
Ce-acopere statua de marmură senină
Şi ţesătura neagră de-un fin şi gingaş tort
Lăsînd să cadă-n flăcări, şopteşte-adînc : — E mort !
Brigbelu se repede-n fereastă şi priveşte.
O mare de lumină pe-o clipă îl orbeşte,
El vede mii de facle lucind şi mii de suliţi,
Mulţimea şi ostaşii se-mping vuind pe uliţi,
Iar negre tac deasupra a capiştelor bolţi
Şi-ale cetăţii ziduri c-un turn la orice colţ.

S-a strecurat mulţimea şi sala-i iar pustie.
Prin ea Brigbelu singur îmbla ca o stafie...
Adînc fugiră ochii în cap, pierit e chipul,
Orlogiul în uitare de mult şi-a scurs nisipul,
Cînd iată o femeie mai slabă ca omătul,
Ieşind încet din umbră, o-ntoarce de-a-ndărătul,
Priveşte cum din discul de aur iese fum
Şi zice rar şi rece : — Eşti mulţămit acum ?
Atuncea el tresare şi ochii învîrteşte.
Cum sta nainte-i naltă, privind o mistuieşte :
— O, vino mai aproape, aproape l-al meu piept,
Odor cu păr de aur şi ochiul înţelept.
Ca zece morţi deodată durerile iubirii-s —
Cu-acele morţi în suflet eu te iubesc, Tomiris.
— Dar lasă-mă — ea strigă. — Ce galben eşti la faţă,
Suflarea ta mă arde şi ochiul tău mă-ngheaţă.
Ce mă priveşti atîta ? A ta căutătură
Mă doare, cum mă doare suflarea ta din gură.
Ce ochi urît de negru ! Cum e de stins şi mort !
Închide-l, ah, închide-l — privirea ta n-o port...
— Dar mă iubeşti, Tomiris — tu mă iubeşti atît,

Precum pe al meu frate nicicînd nu l-ai iubit.
— Da, simt că în puterea ta sunt, că tu mi-ești domn —
Și te urmez ca umbra, dar te urmez ca-n somn,
Simt că l-a ta privire voințele-mi sunt sterpe,
M-atragi precum m-atrage un rece ochi de șerpe,
Fugi, fugi în lumea largă ! Mă faci să-nnebunesc,
Căci te urmez și totuși din suflet te urăsc.

El o cuprinde... Fața ei albă atuncea piere
Și gura ei se strînge de-o stranie durere.
Ea ar țipa și glasul în gît i se îngaimă.
Ea îl sorbea cu ochii, deși murea de spaima...
Și cum stau mînă-n mînă... tresar, tot mai aproape
Se strîng și peste ochii-i își lasă-a ei pleoape.
Din tainiță adîncă părea c-aud un vaier.
Deasupra ei Brigbelu, nălțînd făclia-n aer,
Îi zise : — O, iubito, din nou ți se năzare.
Iar ea mereu ascultă, ș-aude i se pare :
„Se clatin visătorii copaci de chiparos
Cu ramurile negre uitîndu-se în jos,
Iar tei cu umbra lată cu flori pîn-în pămînt
Spre marea-ntunecată se scutură de vînt !“

II

Brigbelu, rege tînăr din vremea cea căruntă,
Pe zeii vechii Dacii i-a fost chemat la nuntă.
Frumos au ars în flacări prinosul de pe vatră,
Pe cînd intrară oaspii sub bolțile-i de piatră.
În capul mesei șade Zamolxe, zeul getic,
Ce lesne urcă lumea cu umăru-i atletic.
În dreapta lui sub vălul de ceață mîndrul soare,
În stînga-i șade luna sfioasă, zîmbitoare...
Din sale depărtare pătrunde zvon de armă.
Prin el cimpoiul skytic pornește dulcea-i larmă,

Trezind greoiul ropot de danț, căci la un loc
Toți oaspeții mai tineri loveau baltage-n joc,
Iar tinerele fete cu ei jucînd de-a valma
Se-nvîrt și se mlădie ușor sunînd cu palma.

La mijlocul de masă pe tronu-i șade el
Cu plete lungi și negre, întunecos, Brigbel.
Și răzimat pe spată al zeilor fiastru
Privea-n ochii miresei al cerului albastru.
Frumoși ca două basme, izvoarele uimirii-s,
În păru-i lung de aur se învălea Tomiris.
Încolo voievozii, boiarii după treaptă
Șoptesc cu admirare în barba înțeleaptă
Cînd spune cîntărețul povești din alte vremuri,
De regi de-a căror fapte te miri și te cutremuri.
Spunea cum din deșerturi, ce nu mai au hotară,
Venit-au de la Nilul cu tainice izvoară,
Pe negrele corăbii cu mii de mii de gloate,
Stăpînul pe Egipet cu-averile lui toate.
Apoi veni acela ce-au frînt pe Minotaur,
Tezeu, să cate lîna cu mițele de aur.
Apoi tîrziu în urmă veni străinul oaspe
Clădind pe Istru poduri — Dariu al lui Istaspe,
Un rege, ce în lume nu-și găsea loc să-ncapă,
În Dacia venise, cerșind pămînt și apă.
Și povestea bătrînul de neamuri curgînd rîuri,
Din codri răsărite, ieșite din pustiuri
Și cum pieriră toate pe rînd precum veniră
Și cum cătînd norocul mormîntul și-l găsiră.

Și pe cînd toți ascultă, chiar regii din firide,
Cu gura-n pumn ghidușul se strîmbă și tot rîde.
Cu mutra lui de capră și trup schilod de faun
Își tîrîie piciorul ținîndu-se de scaun.

Se clatin visătorii copaci de chiparos
Cu ramurile negre uitîndu-se în jos,
Iar tei cu umbra lată cu flori pîn-în pămînt
Spre marea-ntunecată se scutură de vînt.

Deodată-n fundul salei, apare sub un arc,
Cu stînga răzimată de spada-i de monarc,
Nebunul Sarmis — care-i cu craiul frate geamăn —
Ca umbra cu ființa-i ei amîndoi s-asamăn.
Dar galben e la față și ochii ard în friguri
Și vînătă-i e gura. El vine cu pași siguri
Și pe pumnaru-și scapă Brigbel mîna regală.
Din tron pe jumătate cu furie se scoală...
Nebunul nalță dreapta, se uită lung la el
Cu mîna pe pumnaru-i încremeni Brigbel.
Și ca să înțeleagă nainte-i ce se-ntîmplă
Nebunu-și trece mîna la ochi, apoi la tîmplă,
Se uită turbur, pare că și-ar aduce-aminte
De-o veche povestire, cu jalnice cuvinte.
Cu glasul lui ce sună adînc ca de aramă
El noaptea cea eternă din evii-i o recheamă,
Arată cum din neguri cu umeri ca de munte
Zamolxe, zeul vecinic, ridică a sa frunte
Și decît toată lumea de două ori mai mare,
Își pierde-n ceruri capul, în jos, a lui picioare,
Cum sufletul lui trece vuind prin neagra ceață.
Cum din adînc ridică el universu-n brață,
Cum cerul sus se-ndoaie și stelele-și așterne,
O boltă răsărită din negure eterne,
Și decît toată lumea de două ori mai mare
În propria lui umbră Zamolxe redispare.
„Priviți-l cum stă mîndru și alb pe naltu-i jeț!
El îmflă răsuflarea vulcanului măreț,

Dacă deschide-n evii-i el buza cu mînie
Şi stelele se spulber ca frunzele de vie ;
El mînă în uitare a veacurilor turmă
Şi sorii îi negreşte de pier fără de urmă.
Dacă se uită-n mare, ea tremură şi seacă.
Deşi pleacă a sa frunte, tot ceru-atunci se pleacă.
Ci-n evii tăi, Zamolxe, tu n-ai creat vreodată
Un chip mai blînd, mai gingaş, decît ăst chip de fată !
Gîndirea ta, divine, abia putu s-adune
Din mii minuni din lume, o singură minune,
Căci numai ţie singur îţi fuse cu putinţă
S-uneşti atîta farmec cu-atîta necredinţă...
Dar nu ţi-o cer, tot darul ţi-l zvîrl iar la picioare.
De-a lumii tale bunuri privirea azi mă doare.
Nici vin să-mi cer coroana, nici ţara mea. O dărui
Făşii s-o rup-oricine şi cum îi place-oricărui.
La ce-aş mai cere-o ţară, în care nu-i credinţă,
Unde un frate pe-altul s-ucidă-i cu putinţă !
Rebel ! făcuşi din sceptru unealtă de ocară
Şi-ai dat tu însuşi pildă din om să fie fiară
Eu lumii trebuit-am, dar ţie-ţi trebui ea,
Să fie rea, smintită, coruptă, cum o vrea,
Tu eşti din a ei milă stăpîn şi s-o urmezi
Tu trebui ca mai bine în scaun să te-aşezi ;
Ca nu de vro suflare pe dînsul să te clatini
Căta-vei să iei ochii prosteşti cu nouă datini,
Din Sybaris vei strînge btărîni cu bărbi boite,
Ca neamului să-i deie năravuri mai spoite,
S-arate cum moşnegii, îmbălsămiţi ca mumii
Întrec şi tineretul în scandelele lumii !
Strămoşi pierduţi în veacuri, rînduitori de cete,
Coroana mea ş-a voastră e plină azi de pete.
O, voievozi ai ţării, frîngeţi a voastre săbii
Şi ciuma în limanuri să intre pe corăbii.
Puteţi de-acum să rumpeţi bucăţi a mele flamuri,
Mînjit pe ele-i zimbrul adunător de neamuri,

De azi al vostru rege cu drag va să îngroape.
Domnia-i peste plaiuri, puterea-i peste ape.
Ș-acum la tine, frate, cuvîntul o să-ndrept,
Căci voi să-ngălbenească și sufletu-ți din piept
Și ochii-n cap să-ți secе, pe tron să te usuci,
Să sameni unei slabe și străvezii năluci,
Cuvîntul gurii proprii, auzi-l tu pe dos
Și spaima morții intre-ți în fiecare os.
În orice om, un dușman să știi că ți se naște,
S-ajungi pe tine însuți a nu te mai cunoaște,
De propria ta față, rebel, să-ți fie teamă
Și somnul — vameș vieții — să nu-ți mai ieie vamă.
Te miră de gîndirea-ți, răsai la al tău glas,
Încremenește galben la propriul tău pas,
Și propria ta umbră prin ziduri vechi,
Cu mînile-ți astupă sperioasele urechi,
Și strigă după dînsa plîngînd, mușcînd din unghii
Și cînd vei vrea s-o-njunghii, pe tine să te-njunghii !...
Te-aș blestema pe tine, Zamolxe, dară vai !
De tronul tău se sfarmă blăstemul ce visai.
Durerile-mpreună a lumii uriașe
Te-ating ca și suspinul copilului din fașe.
Învață-mă dar vorba de care tu să tremuri,
Sămănător de stele și-ncepător de vremuri.
Tomiris ! vis de aur în viața-mi, să te cert ?
Durerea-mi, nebunia-mi, pustiu-mi ți le iert !
Ce să te blestem oare ? Căci visul mîngîios
A trebuit să piară... Prea, prea era frumos.
Cu-amor atît de fără de margini și de-nalt
Nu se cădea să ție un om la celălalt.
Prea nu aveam în lume nici sfînt, nici Dumnezeu,
Prea ne uitasem astfel de tot și tu și eu.
Cereasca fericire nu se putea să țină,
Nu se cădea s-o aibă o mînă de țărînă,

În lumea de mizerii și lacrimi nu e loc
Pentru atîta milă și pentru-atît noroc...
De-aceea-n codri negri mă-ntorc să rătăcesc.
În umbra lor eternă eu umbra-mi mistuiesc,
Privesc cum peste frunze uscate fără urme
Aleargă zimbrii negri și cerbii fug în turme,
Iar lîngă vechi fîntîne de lume date-uitării
Privesc în iarba naltă sirepii albi ai mării.
Se clatin visătorii copaci de chiparos
Cu ramurile negre uitîndu-se în jos,
Iar tei cu frunza lată cu flori pîn-în pămînt,
Spre marea-ntunecată se scutură de vînt."

III

Prin salele pustie un om în neagră haină
Temîndu-se de pașii-i, se strecură în taină.
Sub mantia lui lungă ascunde un pumnar,
Tot îndărăt privește cu spaimă și amar.
El rîde... Se repede spre umbra-i... umbra sare.
Din dreptul unor ziduri, încet ea iar apare...
Asupră-i se repede și iar se dă-napoi :
— O, Sarmis, luptă lungă, grozavă e-ntre noi !
Ce fugi ? Ce fugi ? Nu vezi tu la luptă că te chem ?
Nu crede cum că tremur, nu crede că mă tem !
Ș-atuncea iar răsare și fața-i slabă piere,
Și ochiul fix se uită, cu spaimă și durere :
„O, inima mea lașă, de ce-nlemnești în sîn,
Sfîrșește ! Și pumnarul îmi scap-acum din mîni...
Dar îl voi strînge bine... Stai... stai, nebun mișel."

— Lovește crud o dată și cade mort — Brigbel.

APARI SĂ DAI LUMINĂ

Apari să dai lumină arcatelor fereşti,
Să văz în templu-i zîna cu farmece cereşti.
Prin vremea trecătoare luceşte prea curat
Un chip tăiat de daltă, de-a pururi adorat.
Privi-te-voi cu ochii în lacrime fierbinţi...
O, marmură, aibi milă de-a mele rugăminţi !

Îndură-te şi lasă privirea-mi s-o consol
La alba strălucire a gîtului tău gol,
La dulcea rotunzire a sînilor ce cresc,
La noaptea cea adîncă din ochiul tău ceresc,
Să văd că de privirea-mi tăcînd te înfiori...
O, marmură, aibi milă de ochii-mi rugători !

Aş vrea cu-a mele lacrimi picioarele să-ţi scald
În dulcea-nfiorare a sufletului cald,
Să mor pătruns de jalea amorului meu sfînt,
Ca lebăda ce moare de propriul ei cînt,
Să mor de-ntîia rază din ochii tăi cei reci...
O, marmură, aibi milă de stingerea-mi pe veci

Ca iarna cea eternă a Nordului polar
Se-ntinde amorţirea în sufletu-mi amar,
Nimic nu luminează astei pustietăţi,
Doar sloiurile par ca ruine de cetăţi,
Plutind de asprul vicol al morţii cei de veci...
Tu ramură-nflorită... pe visul meu te pleci !

Din lumea de mizerii şi fără de-nţeles
Cu ochii cei de gheaţă ai morţii m-am ales

Și totu-mi pare veșted, căzut și uniform.
Sunt însetat de somnul pămîntului s-adorm,
Încît numai de nume îmi pare că exist...
Tu doar răsai c-un zîmbet în visul meu cel trist!

Cu ochii tăi de înger mă mîngîi și mă minți
Căci ei cuprind o lume de dulci făgăduinți,
De-amor fără de margini, de scumpe fericiri,
Cum nu se află-n lumea aceasta nicăiri,
Căci este umbra blîndă-a iubirii cei de veci.
Ce trece cu întreaga-i putere, pe cînd treci!

Nici luna plutitoare, nici stelele din cer
N-or să pătrunză-n lumea trecutelor dureri,
N-or să pătrunz-amarul pierdutei tinereți,
Măcar să am de-acuma o sută de vieți,
Căci sufletu-mi de-atuncea e-atît de-ntunecat...
Doar ochii tăi de înger în visul meu străbat!

Ca toamna cea tîrzie e viața mea, și cad
Iluzii ca și frunza pe undele de vad,
Și nici o bucurie în cale-mi nu culeg,
Nimic de care-n lume iubirea să mi-o leg,
Pustiul și urîtul de-a pururi mă cuprind...
Doar brațele-ți de marmur în visul meu se-ntind

Precum corăbii negre se leagănă de vînt
Cu pînzele-atîrnate departe de pămînt,
Cum între cer și mare trec pasările stol,
Trec gîndurile mele a sufletului gol,
Întind ale lor aripi spre negre depărtări...
Tu numai ești în visu-mi luceafărul pe mări.

Cu aspra nepăsare tu sufletu-mi aduci
Pe cele două brațe întinse-a sfintei cruci
Și buzele-nsetate cu fiere mi le uzi ;
Cînd ruga mea fierbinte nu vrei să o auzi,
Mă faci părtaș în lume durerilor lui Crist...
O, marmură, aibi milă de sufletul meu trist !

Dar te cobori, divino, pătrunsă de-al meu glas.
Mai mîndră, tot mai mîndră la fiecare pas...
Visez, ori e aievea ? Tu ești în adevăr ?
Tu treci cu mîna albă prin vițele de păr ?
Dacă visez, mă ține în vis, privindu-mi drept...
O, marmură, aibi milă să nu mă mai deștept !

NU MĂ-NȚELEGI

În ochii mei acuma nimic nu are preț
Ca taina ce ascunde a tale frumuseți.
Căci pentru care altă minune decît tine
Mi-aș risipi o viață de cugetări senine
Pe basme și nimicuri, cuvinte cumpenind,
În vorbe peritoare ca-n lanț să te cuprind,
Și în senin de stele durerile să-mi ferec
Pîn' nu s-o stinge umbra iar dulce-n întunerec ?

Și azi cînd a mea minte, a farmecului roabă,
Din orișice durere îți face o podoabă,
Și cînd răsai nainte-mi ca marmura de clară
Iar ochii tăi cei mîndri scînteie în afară,
Încît de-ale lor raze nu pot pătrunde încă
Ce-adînc trecut de gînduri e-n noaptea lor adîncă ;

Azi — cînd a mea iubire e-atîta de curată,
Ca aura de care tu ești împresurată,
Ca setea ursitoare ce-o au dupăolaltă
Lumina de-ntunerec și marmura de daltă,
Cînd sufletu-mi atîrnă plutind în ochii mei
De un cutremur tainic al tinerei femei
Și viețile-amîndoror s-amestecă-n întreg,
Cînd înțeles de tine, eu însumi mă-nțeleg.

Să treacă înflorirea de-un vînt al recii ierne,
Să-nceți a fi icoana iubirii cei eterne,
Cu marmura cea albă să nu te mai asameni,
Să fii ca toată lumea — frumoasă între oameni,
Să-ncete-acea simțire ce te-au făcut o zeie,
Să fii — încîntătoare — dar numai o femeie,
Și-atunci să-mi zici : — Privirea ce-atît ai adorat-o,
E încă tot senină, fermecătoare... Iat-o !?

E încă tot !... Avea-vei în ochii-mi acel preț
Ce azi ți-l dă sfiala pierdutei mele vieți ?
Voi fi supus duioasei, nemaisimțitei munci,
C-o oaste de imagini să te iubesc ș-atunci ?

Au nu știi tu ce suntem ? Copii nimicniciei,
Nefericiri zvîrlite în brazdele veciei,
Ca repedea rotire a undelor albastre
Gîndirea noastră spuma zădărniciei noastre,
Iar visuri și iluzii, pe marginea uitării,
Trec și se pierd în zare ca paserile mării.
Și ce rămîne-n urmă în noi decît obscura
Și oarba suferință ce bîntuie natura ?

Şi azi cînd am puterea ce-o are numai Domnul,
Din chaosul uitării s-alung pe-o clipă somnul
Pe schelea lumii noastre urîte şi-ntr-un chip,
Cu vorbe-mpestriţate, zidite din nisip,
Eu să zăresc o alta — un rai, o primăvară,
Şi-n codri plini de umbră lucire de izvoare, —
Azi cînd eşti prea mult înger şi prea puţin femeie,
Frumoasă cum nici Venus nu a putut să steie,
În loc de-a fi un soare al astei lumi întregi,
Tu îmi ucizi gîndirea, căci nu mă înţelegi.

VERONICA MICLE

Veronica Micle (1850—1889), muza lui M. Eminescu, a publicat un singur volum de *Poezii* în 1887 la București, reediat în 1909 la Iași și 1914 (B.p.t.). O ediție selectivă a dat Aug. Z. N. Pop în 1969.

ȘI CUM S-A STINS...

Și cum s-a stins fără de veste
Amorul cel nemărginit
De-ți pare că e o poveste
Ce alții ți-ar fi povestit.

Și cum mereu în cale lungă
Trec norii peste mări și țări,
Astfel simțirile s-alungă
Și moare dragostea de ieri.

Și vecinic altă e simțirea
În sîn de oameni muritori,
Schimbată e întreagă firea
Din ceas în ceas pînă ce mori.

Iată de ce gîndind la tine
Nu plîng c-amorul tău s-a stins,
Căci astăzi, știu atît de bine
Că dorul care te-a cuprins,

Se va sfîrși, fără de urmă,
S-a stinge ca și cel dintîi,
Iar moartea patimile curmă
Și-o biată pulbere rămîi.

AM PLECAT...

'Am plecat făr' de căință
Și m-am dus fără de dor,
Ca să uit a ta ființă,
Ca să uit al tău amor.

Și plecînd m-am dus în lume
Numa-n voia întîmplării,
Nici cu gînd de zile bune,
Nici cu jalea-nstrăinării.

De-am mers mult pe-acea cărare
Nu mai știu de-atîta chin
Căci cu dor și disperare
Îndărăt la tine vin.

CÎND NOAPTEA E ADÎNCĂ...

Cînd noapte-a e adîncă și-i liniște, tăcere,
Cînd și zefirul dulce pe frunze doarme lin,
Iar luna călătoare pe cerul cel senin
A firei adormite e singura veghere,

Atuncea al meu suflet, răpus de doruri multe
Deștept făr'de repaos veghează nencetat,
Cu-al zilei zgomot mare în veci neîmpăcat
Tăcerea mut-a nopții îi place să asculte.

Ce-aude el atuncea cînd eu n-aud nimica
Nu știu, însă în peptu-mi un farmec dulce simt,
Și orizontu-mi pare că e îngust și strîmt
Iar lumea uriașă neînsemnat de mică.

Apoi urmînd cu dorul duioasa lunei rază
Pătrund cu ea-mpreună întinsul nesfîrșit,
Și-o clipă al meu suflet de lume deslipit
În sfere dulci, senine, ferice el planează.

Și-n ora cea de pace de sfîntă liniștire,
Ființă mult iubită ce-n lume te-ntîlnesc
De cît oricînd atuncea mai mult eu te slăvesc;
La tine se îndreaptă cu drag a mea gîndire.

Și-a cerurilor taină adîncă și divină
Ce-n mintea-mi mărginită îmi pare c-o cuprind,
Ca s-o-nțeleg mai bine eu ochii mi-i închid;
Și-atunci văd că de tine e inima mea plină.

SĂ POT ÎNTINDE MÎNA...

Să pot întinde mîna s-o pun pe fruntea ta
Încetul la o parte șuvițele le-aș da,
Senină să rămîie, curată ca un crin,
Icoană de iubire la care să mă-nchin.

Dar tu ca un luceafăr departe strălucești,
Abia cîte o clipă în cale-mi te ivești,
Apoi dispari ; și-n urmă rămîi în gîndul meu
Vedenie iubită la care mă-nchin eu.

DE PE-UN VÎRF...

De pe-un vîrf înalt de munte coboram încet la vale
Singură în a mea cale,
Și la vremi de farmec pline, vremi ce astăzi nu mai sînt,
Să ducea tristul meu gînd,
Să ducea fără să vreau.

Și-mi treceau prin minte toate fericirile visate
Și în lume neaflate,
Și mereu tot coborînd
Lîng-o apă răcoroasă ce venea de sus din munte
Pe o margine de punte
M-am oprit amar oftînd.

Murmură încet și dulce apa cu-ale sale unde
Care-n suflet te pătrunde
Cu-al lor melancolic glas,
Iar o pasăre străină, peste valurile line
Ale apei cristaline
Nainta cîte un pas.

Și-atît unda cea curată, cît și pasărea pribeagă
Ce-mi era atît de dragă
Eu din mers le-aș fi oprit.
Și-n acel minut de pace la iubirea ta trecută
În cenușă prefăcută
Deodată m-am gîndit.

Atunci pasărea pribeagă cu aripile întinse
Valul apelor atinse
Și-n văzduh s-a dus în zbor,
Iar de sus pornind cascade, pînă-n văile adînci,
S-au răstogolit pe stînci
Șovăind îngrozitor.

LUI

Vîrful nalt al piramidei ochiul meu abia-l atinge...
Lîng-acest colos de piatră vezi tu cît de mică sînt —
Astfel tu-n a cărui minte universul se răsfrînge,
Al tău geniu peste veacuri rămîne-va pe pămînt.

Și dorești a mea iubire... Prin iubire pîn' la tine
Să ajung și a mea soartă azi de soarta ta s-o leg,
Cum să fac ! Cînd eu micimea îmi cunosc atît de bine,
Cînd măreața ta ființă poate nici n-o înțeleg.

Geniu tău, planează-n lume ! Lasă-mă în prada sorții
Și numai din depărtare cînd și cînd să te privesc,
Martora măririi tale să fiu pîn' la pragul morții
Și ca pe-o minune-n taină să te-ador, să te slăvesc.

28 august 1885

J.-B. HÉTRAT

Jean-Boniface Hétrat, poet român de origine franceză, născut în 1851 și mort la 22 octombrie 1911, a publicat un singur volum de versuri cu titlul *Aievea* (București, Socec, f.a.). O selecție restrînsă din poeziile lui a apărut în *Poeții de la „Viața nouă"* 1968, antologie întocmită de Dumitru Micu.

SE DUC PRECUM VISUL...

Ca printr-o fereastră cu negre zăbrele
Străbate prin boita de plumb cenușie
Fior de lumină.
Și firea cuprinsă de gemete grele
Sub vîntul tomnatec urlînd a pustie
De groază e plină.

Iar vîntul în voie sporește furtuna,
Încît să mai lupte tulpina ușoară
Abia de mai poate.

Din ramuri desprinse cad frunzele-ntr-una,
Cad șiruri răzlețe — și parcă să moară,
Grăbite sînt toate...

Se duc precum visul de aur se duce,
Truditele gînduri cînd prins-au să-ngîne
Un cîntec de jale ;
Cînd viața strivește sub greaua sa cruce
Pe cel ce pierzîndu-și încrederea-n „mîne"
S-abate din cale...

Se duc, și pădurea treptat răvășită
Dorește plîngîndu-și podoaba zglobie,
Din crengile-i dese.
Iar pînza zăpezei sub bolta cernită —
Trist giulgi ce-l urzește stihia-n urgie —
Flori moarte își țese...

ACUMA CÎND TOATE...

Acuma cînd toate spre viață s-avîntă
De ce a ta frunte umbrită-i de nor ?
N-auzi ciocîrlia voioasă cum cîntă
Rotindu-și spre soare grăbitul ei zbor ?

Te uită cum cerul privirea încîntă,
Și-ascultă ce-ngînă sfătosul izvor
Acuma spre viață cînd toate s-avîntă.

De ce-ţi este fruntea umbrită de nor
Cînd rîde cîmpia de iarnă înfrîntă
Şi codrul tresare în şoapte de dor ?
De ce nu te bucuri de-un vis trecător,
Şi zilele-apuse de ce te frămîntă
Acuma cînd toate spre viaţă s-avîntă ?

JELEŞTE PĂDUREA...

Nici cîntec de păsări auzul să-l fure :
Tac toate din mrejele ceţii.
Sub boltă se-ndeasă grămezile sure
Şi-un crivăţ urzeşte nămeţii.

Şi doară-n răstimpuri greoaia secure
De curmă pustiul tristeţii.
Se clatină încă stejaru-n pădure,
Bocit de tovarăşii vieţii.

O clipă — şi, uite, greoi cum se lasă
Strivind în căderea-i vlăstarii.
Fiorul cuprinde pădurea cea deasă,
Şi-n tremur aşteaptă stejarii.

Şi-aprinde luleaua tihnit pădurarul
Pe trunchi şi cu gîndu-ntr-aiurea,
Şi nici nu aude cum geme stejarul
Şi cum îl jeleşte pădurea...

Par tot mai închise grămezile sure ;
Se pleacă din nou pădurarul ;
În dreapta-și apucă bătrîna secure
Și-n tihnă-și alege stejarul.

În șiruri vin alţii auzul să-l fure
Cu gemete-n mrejele ceţii,
Și aprig răsună cumplita secure
Cînd curmă pustiul tristeţii.

Și cînd s-or întoarce, auzul să-l fure,
Sub cerul senin cîntăreţii,
Doar urme găsi-vor din vechea pădure
Doinindu-și pustiul tristeţii.

MATILDA CUGLER-PONI

Matilda Cugler-Poni (1852—1931) a publicat un volum de *Poezii* în trei ediţii (una la Iaşi în 1874, alta la „Socec", ed. II., 1885, şi alta la „Casa şcoalelor" în 1927). Un volum de *Scrieri alese* a dat Ion Nuţă în 1971.

DUREREA

Îţi mai aduci aminte de-un timp ce nu mai este,
Mai ştii acele locuri unde ne întîlneam,
Şi n-ai uitat-o încă acea dragă poveste
De vecinică iubire ce-n taină ne spuneam ?

Poveste-aşa de dulce, şoptită în deseară,
Cînd filomela cîntă c-un glas fărmecător,
Cînd toate-ţi par eterne, şi flori, şi primăvară,
Şi scumpa ta speranţă, şi junul tău amor !

Cu inima fierbinte şi plină de credinţă
Te-arunci în lume-atuncea şi speri că-i birui,
Şi crezi că pentru tine, prin slaba ta voinţă,
Chiar legile naturei în cale s-or opri.

O, amăgiri nebune ! Cînd vine toamna rece
Şi frunzele pe arbori încet îngălbenesc,
Cum pleac-atunce toate ca visul care trece,
Lăsînd numai durerea în pieptul omenesc.

Căci numai ea-i eternă ; durerea nu se stînge,
Durerea ne petrece prin viaţă la mormînt,
Purtînd pe cap coroana-i de lacrimi şi de sînge
Ca semn al stăpînirii ce are pe pămînt.

DOR DE ŢARĂ

Dulce ţară şi frumoasă
Ah ! Moldovă, draga mea,
Cine pleacă şi te lasă
E pătruns de jale grea.

ALECSANDRI

Vîntul cel de primăvară
Cu suflarea lui uşoară
Îmi aduce-un dor nespus,
Dor de ţară, dor de dus.

Parc-aud din depărtare
Cînturi de privighitoare
Şi-ntr-un murmur tainic, lin,
A pîrăului suspin.

Parcă văd cum se rădică
Ciocîrlia sprintinică,
Şi văd codrul înverzit,
Cîmpul dulce înflorit !...

Doru-mi creşte tot mai mare,
Cîteodată, dragă-mi pare
Că îndată, dac-aş vrea,
Eu cu mine te-aş lua.

Şi te-aş duce, tot te-aş duce,
Pîn' la locul cel mai dulce,
Numai-n ţara mea şi-a ta
Dorul mi s-ar alina.

[AI AUZIT VREODATĂ A LEBEDEI CÎNTARE]

Ai auzit vreodată a lebedei cîntare
Acel cîntec de jale ce-l cîntă pîn' ce moare,
Roşind recile unde cu peptul său rănit ?
O, spune-mi, acel cîntec vrodat-ai auzit ?

Şi-apoi ai fost spre sară singur într-o grădină,
Cînd vîntul trist al toamnei încet, încet, suspină,
Cînd soarele apune, cînd arborii şoptesc,
Şi vîrfurile toate tainic se înroşesc ?

Şi ce-ai simţit atuncea ? În piept nu s-a trezit
Un dor fără de nume, adînc, nemărginit ?
N-ai fi dat ani din viaţă pentru aripi uşoare,
Să zbori, să zbori departe şi fără încetare ?

O, cine-l poartă-n suflet acel dor fără nume ?
Nu are fericire, nu are pace-n lume !
Cît e de larg pămîntul, tot îmblă rătăcind,
Nu ştie ce doreşte şi moare... tot dorind !

I. L. CARAGIALE

Poeziile lui I. L. Caragiale (30 ianuarie 1852—9 iunie 1912) au fost adunate de Barbu Lăzăreanu într-un volum postum, intitulat *Versuri*, în 1922. Au fost retipărite în volumul al IV-lea al primei ediţii de *Opere* (Bucureşti, 1938) publicată de Şerban Cioculescu. Într-o nouă ediţie critică de *Opere*, alcătuită de Al. Rosetti, Şerban Cioculescu şi Liviu Călin, versurile sînt cuprinse în volumul al II-lea (Bucureşti, 1962).

MARE FARSOR, MARI GOGOMANI

Un comediante de bravură
Joacă de patruzeci de ani,
Făcînd enormă tevatură
În faţ-a nişte gogomani.

Dibaci, sub latele-i fireturi,
Ascunde un talent îngust,
Jucînd cu-aceste marafeturi
Aceeaşi farsă de prost-gust.

Întîi, cu toţii, zi şi noapte
Îl gratulau pe-acest farsor
Cu ouă moi şi mere coapte —
Dar el urma nepăsător.

L-au maltratat. Ce nu-i făcură ?
În brînci afar-au vrut să-l dea...
Aş ! răbdătoarea creatură
Că nu-nţelege se făcea.

Primea zîmbind fluierătura ;
În dreapta,-n stînga-a salutat
Şi grav, bravînd huiduitura,
Rolu-nainte şi-a jucat.

Şi-ncet-încet, toţi gogomanii
De-acest farsor au fost nebuni ;
La beneficii, în toţii anii,
Flori, daruri, saltanat [1], cununi !

Că-n loc să poarte o tichie
Ca un farsor ce este, el
Şi-a pus pe cap cu fudulie
O cască mîndră de oţel.

Şi joacă — joacă prost, da-i iese :
Stau paf toţi beţii gogomani.
Paf ! din succese în succese,
De douăzeci ş-atiţi de ani !

---

[1] Pompă, cortegiu (turc.).

Şi, ţine-te, d-acu reclamă :
Măreţ, sublim, nemuritor !
O lume-ntreagă îl aclamă
Ca pe un geniu creator !

Acuma-mbătrînit în slavă,
Sub casca lui de caraghioz
Şi cam zaharisit la glavă,
Vrea chiar triumful grandioz.

Nobil metal nu e oţelul,
Dar scump destul, destul de greu...
Ca rol fu mare mititelul !
Hai, gogomani, la jubileu !

TEMELIA

(Fabulă)

Atîta muncă fără preget ! Încet-încet, de-atîţia ani,
De jos, din temelia stîncii, cazmaua smulge bolovani,
Şi macaraua suie-n muche, şi dalta-n feluri îi cioplește,
La rînd ciocanul îi așează, frumos mistria-i rostuiește ;
Şi — lucru vrednic de mirare din răsărit pînă-n apus ! —
Un grandioz castel, dasupra, spre nori se-nalţă şi tot crește ;
Pe cît jos se scobeşte stînca, pe-atît se-mpodobeşte sus...
...Mai trebuie frontonul splendid, alegoria triumfală,
Şi-i opera desăvîrşită — e gat-a unui secol fală !...
Un ultim bloc enorm, acuma, trosnind, e smuls
din groap-adîncă

Și ridicat din greu pe scripet... Dar blocul ultim
nu-i sus încă,
Și din afund, din măruntaie, răcnește stînca : „Nu mai pot!
Proptèle iute ! merg de rîpă ! mă surp cu fala-vă cu tot !“

Morala

Ades, visînd prea vesel, ai deșteptare tristă...
„Să nu te rezemi, doamne, decît pe ce rezistă !“

BOUL ȘI VIȚELUȘ

Un bou, ca toți boii puțin la simțire
În zilele noastre de soart-ajutat...
Învață la școală cartea de citire
Și ajunge boul un bou învățat.

Mare lucru-n lume e și-nvățătura !
Ține loc de multe, chiar și de talent...
Printr-o bună școală, rafinezi natura :
Din vițel poți scoate un bou eminent.

Nu încape vorbă, între animale,
Un așa specimen greu să mai găsești...
Să citească zilnic feluri de jurnale,
Rumegînd atîtea știri politicești.

Astfel, eminentul, în curent cu toate,
Iată, pe nepotu-i tînăr l-a-ntîlnit :
„Unchiule, cum mergem ?“ — „Excelent
nepoate !
A mai grea problemă s-a și rezolvit.“

„Unchiule, iar glume !“ — „Ba de loc, băiete !
Sunt de-acord cu toţii, foarte sigur ştiu...
Să m-asculţi pe mine, eu citesc gazete ;
Tu nu ştii nimica, eşti un ageamiu.

Mă-ndoiam eu însumi ; m-am convins, în fine
C-am scăpat de-acuma de orice nevoi ;
Ni sunt deopotrivă voitori de bine
Şi au multă milă cei mai mari de noi.

N-au pierit zadarnic, astă-primăvară,
Dintre noi atîţia ca la zalhanà !
Drepturile noastre sfinte triumfară :
O s-avem izlazuri, dacă ni le-or da...“

A rămas viţelul, ca un gură-cască,
Fericit că-n fine sacra speţ-a lui
O avea de-acuma din belşug să pască
Ş-o purta mai lesne greul jugului.

SEMNUL

Din toate cîte sunt pe lume,
Nu-i una fără semn anume :
După miros cunoşti o floare ;
Cunoşti un fruct după savoare ;
Un geniu după o gîndire,
Şi steaua după o sclipire ;

Pe-un om de duh, pe cum privește
Și pe neghiob pe cît vorbește ;
Cunoști o pasăre pe glas ;
Copoiul de vînat pe nas ;
Un cîine ori un om turbat
Pe bale și lătrat ;
Cunoști o fiară
După gheară ;
După un fluier, pe mierloi ;
După mai multe... pe ciocoi.

CUPRINS

DE LA ALECSANDRI LA EMINESCU

VASILE ALECSANDRI (1821—1890)

Doină 8
Baba Cloanța 10
Groza 16
Strunga 18
Steluța 20
8 mart 21
Adio Moldovei 25
N. Bălcescu murind 27
Moldova în 1857 29
Hora Unirei 32
Serile la Mircești 34
Iarna 36
Gerul.. 37
Viscolul 37
Miezul iernei 38
Oaspeții primăverii 39
Dimineața 40
Plugurile 40
Sămănătorii 41

Rodica 42
Lunca din Mirceşti 43
Malul Siretului 45
Concertul în luncă 45
Secerişul 48
Baraganul 49
Dumbrava Roşie 51
Toamna ţesătoare 83
Pohod na Sybir 85
Dan, căpitan de plai 89
Vîntul de la miazăzi 102
Prier şi fata iernei 107
Peneş Curcanul 110
Sergentul 117
Oda ostaşilor români 118
Eroii de la Plevna 120
Plugul blăstemat 124
Unor critici 127

AL. PELIMON (1822—1881)

Carpaţi 130

GEORGE SION (1822—1892)

Cenzorul meu 132
Limba românească 134

GH. TĂUTU (1823—1885)

Primăvara 137

C. D. ARICESCU (1823—1886)

Visul artistului 140
Meditație 141

D. DASCĂLESCU (1825—1863)

Vînătoarea 143
Cîntînd, cîntînd 145

ION CATINA (1828—1851)

Marșul revoluționar 148

G. BARONZI (1828—1896)

Între Scila și Haribda 150
Zodia racului 153

GEORGE CREȚEANU (1829—1887)

Patrie și libertate 163
13 septembrie 1848 164
Nicolae Bălcescu 165

ANTON NAUM (1829—1917)

Ideal 167
Elegie 171

RADU IONESCU (1832—1873)

Pianul 173
Nopturnă 176

N. T. ORĂȘANU (1833—1890)

Dicționar politic 177

AL. DEPĂRĂȚEANU (1834—1865)

Haiducul 180
Mama 184
Zapciul 184
Vara la țară 186

AL. SIHLEANU (1834—1857)

La patrie 194
Toamna 195

AL. ODOBESCU (1834—1895)

Odă României 198
Întoarcerea în țară pe Dunăre 201

N. NICOLEANU (1835—1871)

Dedicațiune 206
În memoria celor morți pentru patrie și libertate . . . 207
Urăsc 209
În carnaval 210
Dor și jale 212

N. SCHELITTI (1837—1872)

Mă duc, te las 214
Cînd se-nalță luna 215
Lui Faust 216

C. V. CARP (1838—1880)

Țăranul și vulpea 218

M. ZAMPHIRESCU (1838—1878)

Balada vîntului 222

B. P. HASDEU (1838—1907)

Viersul 226
Complotul bubei 228
Odă la ciocoi 234
Bradul 241

IULIAN GROZESCU (1839—1872)

Dor de libertate 243

THEODOR ŞERBĂNESCU (1839—1901)

Doi fericiţi 246
Linişte 249
Şi dacă-n stele n-ar sta scris 250

SAMSON BODNĂRESCU (1840—1902)

Şăgi cîmpeneşti 251
Haide, dragă 255
El 256
Ahasveros în veacul nostru 258

IOSIF VULCAN (1841—1907)

Rămas bun de la Ardeal... 262

GR. H. GRANDEA (1843—1897)

Patria 265

N. BELDICEANU (1844—1896)

Stativile 268
Armindenul 269

Doina voinicului 271
Doina dorului 271
Doina doinelor 274

IOAN LAPEDATU (1844—1878)

La îngerul Libertății 277

D. PETRINO (1844—1878)

În munți 279
Lumea și eu 281
Adio 287
Și tu ai fost... 284

ȘTEFAN CACOVIANU (1845— ?)

Împăratul și feciorii lui 286
Cerbul la izvor 287

IOAN SCIPIONE BĂDESCU (1847—1904)

Martirilor Independenței 289

MIRON POMPILIU (1848—1897)

Osînditul din Carpați 291
Ultimul dor 294

MIHAI EMINESCU (1850—1889)

Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie 296
Junii corupți 298
Venere și Madonă 301
Epigonii 303
Mortua est 307
Floare albastră 310

Împărat și proletar 312
Făt-Frumos din tei 320
Melancolie 323
Lacul 325
Dorința 326
Călin 327
Strigoii 336
Povestea codrului 348
Singurătate 350
Departe sunt de tine 352
O, rămîi 352
Pe aceeași ulicioară 354
De cîte ori iubito 355
Rugăciunea unui dac 356
Atît de fragedă 357
Freamăt de codru 359
Revedere 361
O, mamă... 362
Scrisoarea I 363
Scrisoarea II 368
Scrisoarea III 371
Scrisoarea IV 380
Scrisoarea V 385
Luceafărul 389
S-a dus amorul 405
Ce e amorul ? 408
Pe lîngă plopii fără soț... 409
Și dacă... 411
Glossă 412
Odă 415

Trecut-au anii... 416
Veneția 416
Cu mine zilele-ți adaogi... 417
Lasă-ți lumea... 418
Ce te legănai... 421
La mijloc de codru... 421
Mai am un singur dor 422
Criticilor mei 423
Sara pe deal 424
La steaua 425
Memento mori 426
Mitologicale 473
Icoană și privaz 476
Eu nu cred nici în Iehova 481
Codru și salon 482
Cîrcîte stele 489
Gemenii 490
Apari să dai lumină 500
Nu mă-nțelegi 502

VERONICA MICLE (1850—1889)

Și cum s-a stins... 505
Am plecat... 506
Cînd noaptea e adîncă... 507
Să pot întinde mîna... 508
De pe-un vîrf... 508
Lui 509

J.-B. HÉTRAT (1851—1911)

Se duc precum visul... 511

Acuma cînd toate... 512
Jeleşte pădurea... 513

MATILDA CUGLER-PONI (1852—1931)

Durerea 515
Dor de ţară 516
[Ai auzit vreodată a lebedei cîntare] 517

I. L. CARAGIALE (1852—1912)

Mare farsor, mari gogomani 519
Temelia. Fabulă 521
Boul şi viţelul 522
Semnul 523

[illegible]

Lector : NICOLAE TEICĂ
Tehnoredactor : ION GHICA

Bun de tipar 27.III.1976. Tiraj 61.330 ex. broşate.
Coli ed. 19,62. Coli tipar 16,75

Comanda nr. 60 036
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii",
Bucureşti — Piaţa Scînteii nr. 1
Republica Socialistă România

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

Scanare și prelucrare digitală

AVENTURA

CM

SCORPIONUL

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2026

CR

EDITURA "ION CREANGĂ"

COLECȚIA SFINX

COLECȚIA SFINX

fondată în 1895 bpt serie nouă